

2024/5

הבנה, הבעה ולשון
לתלמידי התיכון

שנערים



שיווק: ספריית אלטאלב 2022 - אום אלפחם

שערים 2024



עורכים לשוניים: ד"ר יפעת דרורי

ייעוץ מדעי - אילנה דהן

ייעוץ פדגוגי - שהאב טרביה

ייעוץ מגדרי - אומיימה אלהוזייל

ייעוץ דידקטי - אילנה דהן

ניקוד - סעיד טרביה

עריכה ועיצוב גרפי - גאליה מורסי



כל הזכויות שמורות למחבר סעיד תורכי טרביה.
אין להעתיק, לשכפל או לצלם מהספר "שערים".



סעיד תורכי טרביה

תוכן העניינים

| עמוד | הנושא |
|------------------------------|---|
| 5 | הקדמה |
| 6 | אסטרטגיות קריאה |
| 10 | אסטרטגיות הבנה |
| 12 | מה ההבדל בין נושא הטקסט לבין רעיון מרכזי? |
| 15 | מאזכרים |
| 16 | ראשי תיבות |
| 17 | המירכאות |
| 18 | הכותרת |
| 19 | דעה ועובדה |
| 20 | סוגי הטקסטים |
| 24 | סוגי הפסקות |
| 30 | מילות קישור |
| 41 | כללי כתיבת חיבור |
| 51 | כתיבת טקסט טיעון |
| יחידה 1: שונות | |
| 61 | התפרצות הר הגעש ששינתה את מזג האוויר בישראל |
| 67 | שוואים |
| 69 | יונקים בסכנת הכחדה בישראל |
| 76 | דגשים |
| יחידה 2: בהצלחה | |
| 80 | חינוך דמוקרטי |
| 89 | שם העצם |
| 94 | כך התהפכו את הכישלון במבחן לשיעור חשוב |
| 99 | שם המספר |
| יחידה 3: לומדים מהבית | |
| 104 | לא לוותר: כך תוכלו להצליח בלמידה מהבית |
| 111 | אותיות השימוש, ה הידיעה, מילות היחס |
| 115 | הוראה והלמידה מרחוק: סיכויים וסיכונים |
| 127 | העיצורים הגרוניים |
| יחידה 4: מקצוע | |
| 129 | מהפכה במטבח עדיין לא? |
| 140 | דרכי תצורת השם |
| 146 | בחירת מקצוע לעתיד |

תוכן העניינים

| עמוד | הנושא |
|-----------------------------------|--|
| 158 | תורת הפועל |
| 160 | בניין קל |
| יחידה 5: בריאות | |
| 164 | פעילות גופנית כדרך חיים |
| 172 | בניין נפעל |
| 175 | ההשפעה של התקשורת על ילדים |
| יחידה 6: סביבה וקיימות | |
| 183 | ישראל "מככבת" בבזבוז מזון |
| 195 | בניין הפעיל |
| 194 | ישראל חייבת למגר את תופעת הפסולת במרחב הציבורי |
| 202 | בניין הופעל |
| 204 | "אקלים חדש": בעקבות ועידת האקלים העולמית להצלת כדור הארץ |
| 215 | בניין פיעל |
| יחידה 7: החברה הערבית | |
| 219 | דיור לזוגות צעירים בקרב ערביי ישראל |
| 231 | בניין פועל |
| 235 | די לאלומות |
| 243 | בניין התפעל |
| יחידה 8: אמצעים טכנולוגיים | |
| 246 | טכנולוגיה בחינוך |
| 258 | טוהר הבחינות |
| יחידה 9: נשים ומדעים | |
| 268 | נשים בהייטק |
| 280 | מדעניות העתיד |
| יחידה 10: הבנת הנשמע | |
| 291 | חתולי רחוב בישראל |
| 292 | תמרורי עצור בצפון אמריקה |
| 293 | הכביש המכושף |
| 294 | מי המציא את הלחם? |
| 295 | הסוף לטלפונים האלמוניים |
| 296 | איך חוזים את מזג האוויר? |
| 297 | הציפור שהצילה טייס |
| 298 | מילון |
| 299 | |

הקדמה

תלמידות ותלמידים יקרים,

הספר "שערים" מיועד לכם, התלמידים הערבים הלומדים עברית כשפה שנייה בחטיבה העליונה. הספר מזמן למידה חווייתית ודיון כיתתי בנושאים אקטואליים ורלוונטיים ונושאים ש"על סדר היום". הספר מאפשר לכם לעסוק בנושאים אקטואליים המעניינים אתכם וקרובים לליבכם ולצאת מנושאים אלה לעיסוק בערכים ובדילמות מגוונות המצויות על סדר היום בארץ ובעולם.

מטרת הספר היא לעודד את התלמידים לדבר בשפה העברית באמצעות נושאים אקטואליים המזמנים דיון משמעותי שיצור עניין ומעורבות, ויאפשר לתלמידים להביע דעות ועמדות בנושאים חברתיים, סביבתיים וערכיים. אני מאמין כי עיסוק כיתתי בעניינים אלה יעודד את התלמידים לעשייה למען החברה ומעורבות למען חברה טובה יותר. עיסוק בתכנים אקטואליים הינו משמעותי לחינוך הדור הבא, לחיזוק תחושת השייכות לחברה ולסביבה כאחד.

הטקסטים נבחרו כיחידות הוראה המשלימות זו את זו. כמו כן נבחרו טקסטים רלוונטיים לעולמכם, עולמו של התלמיד הערבי. התלמידים לומדים לשון בהקשר טקסטואלי. נוסף על כך, הספר עשיר בתרגילי לשון מעניינים ומאתגרים. חלק לא מבוטל מהתרגילים מבוסס על חשיבה. הספר כולל גם תרגילי העשרה וחשיבה: השלמת משפטים, ניסוח מחדש, קלזים ועוד. יתר על כן, הושם הדגש על ההבעה בכתב ובעל פה. מטרת הספר היא טיפוח השפה הדבורה. הספר מקנה לכם כלים וכללים לכתיבה. כמעט בכל יחידה שולבו טקסטים קצרים ולהן נלוות שאלות ומשימות מאתגרות, שמטרתן שיפור כושר ההבעה בכתב ובעל פה. כולי תקווה, שהספר יהפוך לאבן יסוד בהוראת השפה העברית בשנים הבאות.

מאחל לכם ללמוד בהנאה: קריאה, כתיבה והבעה.

בכבוד רב,
סעיד טרביה

אסטרטגיות קריאה

טרומ קריאה - קריאה מקדימה היא פעולה המאפשרת לקורא לקבל רושם ראשוני על הטקסט מבלי לקרוא אותו. בטקסט שאנו קוראים יש להקפיד על קריאה מקדימה כדי לקבל רקע על הטקסט. לפני שאנו קוראים טקסט, עלינו להתייחס לנתונים החיצוניים שלו.

המטרות:

- א. להעלות השערות לשם מיקוד הקריאה. כלומר, להציב מראש הנחות שאותן יחפש הקורא בטקסט שלפניו.
- ב. לנבא את תוכן הטקסט על פי כותרת הטקסט באמצעות זיהוי התוכן העומד בבסיס הכותרת ועולם המושגים שהתוכן בכותרת משתייך אליו.

מיומנויות נלמדות:

- א. ניתוח כותרת ראשית וכותרת משנה.
- ב. התייחסות לרמזים חוץ תוכניים: "תעודת זהות", ציורים ותרשימים.
- ג. עיון במשימות: השאלות מרמזות על תוכן הטקסט.

המטרה


העלאת השערות והתייחסות לסימני הזיהוי של טקסט. 

האמצעים:

- 1. **קריאת הכותרת:** כותרת ראשית וכותרת משנה תפקיד הכותרת למסור מידע על עיקר הטקסט או לרמוז על תוכנו. **הכותרת הראשית:** מציגה את הנושא שבו יעסוק הטקסט כולו. באמצעות הכותרת ננסה לשער מה יהיה תוכנו של הטקסט ונברר את הידע המקדים שיש לנו על הנושא הזה.
- 2. **תעודת זהות לטקסט:** « מי כתב? » « היכן פורסם? » « מתי התפרסם? »

{ קריאה מעמיקה }

המטרות:

- 
- א. חלוקת הטקסט לפסקות
 - ב. הכרת דרכים לאיתור רעיון מרכזי בפסקה
 - ג. איתור רעיון מרכזי בפסקה
 - ד. קריאה פעילה
 - ה. הבנת רצף האירועים

למה הכוונה כאשר מדברים על קריאה מעמיקה?

1 מספור הפסקות

פסקות הן מקטעי טקסט שמכילים כל אחד רעיון מרכזי אחד ותוכן המשלים רעיון זה ומשרת אותו.

2 איתור רעיון מרכזי בכל פסקה באמצעות:

- « הדגשת משפט מפתח או מילים חשובות.
- « לכתוב בצד כל פסקה מהו הרעיון המרכזי שלה.

3 שאילת שאלות: « שאל את עצמך - על מי או על מה מדובר?

« מהי מטרת הכותב?

אסטרטגיות לעיבוד המידע:

הרעיון המרכזי של טקסט הוא התוכן העיקרי שהכותב מתכוון להציג בכתיבתו והוא ממצה את מטרת הכתיבה. משפט מפתח הוא משפט המכיל את הרעיון המרכזי של הטקסט.

1. הבחנה בין נושא לרעיון מרכזי.
2. הדגשת משפטים - הבחנה בין משפט מפתח למשפטים תומכים.
3. איתור רעיון בכל פסקה.
4. הדגשת מילים ומשפטים חשובים בכל פסקה.



א מענה על שאלות / משימות :

1. סימון מילות שאלה / הוראה.
2. ניתוח המטלה למרכיביה.
3. הבחנה בין שאלות שיש להן תשובה בטקסט לבין שאלות שאין להן תשובה בטקסט.

ב ארגון מידע בצורה שיטתית באמצעות :

1. מיפוי / תרשים
2. טבלה
3. סיכום / תמצית

נושא הטקסט

« הוא הדבר העיקרי שעליו מדברים בטקסט. כדי למצוא את הנושא שעליו מדברים בטקסט עלינו לשאול:

על מה או על מי מדברים בטקסט?

דוגמה:

לעיתים קרובות משתמשים בגמלים לרכיבה ולהובלת משאות במדבריות. אפשר לעשות זאת משום שהגמל יכול להתקיים לאורך זמן ללא מזון או מים. הוא יכול לאגור מזון ומים בצורת שומן בתוך הדבשות שלו ולהשתמש בהם במסעותיו במדבר.

נושא הטקסט: הגמל

הרעיון המרכזי של הטקסט

על מה או על מי בעיקר מדברים בטקסט? כדי למצוא את הרעיון המרכזי בטקסט עלינו לשאול:

מה הדבר העיקרי שנאמר על הנושא?

הרעיון המרכזי של הטקסט:

הגמל יכול להתקיים במשך תקופות ארוכות ללא מזון או מים.

אסטרטגיות הבנה

מיומנויות הבנה

| מיומנות | דוגמאות לשאלות/משימות |
|--|--|
| הבנת מילה על פי הקשר | <ul style="list-style-type: none"> • היכן כתוב ש.... • למה הכוונה כאשר אומרים ש.... • ציון מילה או ביטוי: הכותב כתב את ה.... כדי.... |
| איתור מידע | <ul style="list-style-type: none"> • מי.... מה.... על מי.... על מה.... מתי.... איך.... כיצד.... מדוע.... • מנו שמות של..... • היכן כתוב ש..... |
| הבנת קשרים בין חלקי הטקסט | <ul style="list-style-type: none"> • מהו המידע שהוסיפה הפסקה השנייה להבנת..... |
| קשר לוגי בין הפסקות | ניגוד - ויתור, קשר פירוט, הסבר, קשר סיבה ותוצאה, קשר תכלית |
| הסקת מסקנות | <ul style="list-style-type: none"> • מדוע לדעתכם..... • מהו הלקח? • מהי המסקנה הנובעת מ..... |
| הבנת טענת העל, הרעיון או המסר המרכזי, זיהוי עמדת הכותב | <ul style="list-style-type: none"> • איזו בעיה מציג הטקסט? • מהו יחסו של הכותב ל- • כיצד באה לידי ביטוי עמדתו של הכותב? |
| הבחנה בין עובדה לבין דעה | <ul style="list-style-type: none"> • סמן / מייך / אתר / את הדעות ואת העובדות. • העתק / סמן את הפרטים שהם עובדות. |
| הבנת מטרת הטקסט | <ul style="list-style-type: none"> • קהל היעד / למי פונה? • מהי מטרת הטקסט? |
| הבנה מטא-לשונית | <ul style="list-style-type: none"> • זיהוי רכיבים לשוניים בטקסט והבנת משמעותם ותפקידם, כמו זיהוי מילות קישור או מילות יחס, זיהוי של מילות שאלה או מאזכרים. • בקטע כתובות שלוש מילות קישור שונות המציינות יחס של: ניגוד, דמיון, הסתייגות. |

מה ההבדל בין נושא הטקסט לבין רעיון מרכזי?

« נושא הטקסט: עונה על השאלה - על מה מדובר בטקסט?
« הרעיון המרכזי: מתייחס ל - מה בעיקר כתוב בטקסט על הנושא.
מה החידוש שהכותב מציג ביחס לנושא הטקסט? מה הוא אומר עליו?

דף עבודה

לפניכם שני טקסטים. קראו אותם וענו על השאלות שאחריהם:

⊗ מהו הנושא? ⊕ מהו הרעיון המרכזי?

1

מגן הוא שחקן כדורגל הגנתי. רוב קבוצות הכדורגל משחקות כיום עם שני מגנים הממוקמים בשני קצותיה של חוליית ההגנה. תפקידם של המגן הימני והמגן השמאלי הוא למנוע משחקן יריב לרוץ לאורך האגף, להקשית כדור לכיוון הרחבה או לבעוט לשער מזווית אלכסונית. מרוב המגנים נדרש היום לתמוך בהתקפה על ידי ריצות מן האגף והגבהת כדורים בעצמם לתוך רחבת היריב.



א. מהו נושא הטקסט?
ב. מהו הרעיון המרכזי של הטקסט?

2

בניגוד לדעה הרווחת, הפירמידות במצרים לא נבנו על ידי העבדים בני ישראל ולמעשה לא נבנו על ידי עבדים כלל. לאחרונה נתגלו בקרבת אתר הפירמידות בגיזה מספר אתרי קבורה שבהם נקברו בוני הפירמידות. ממחקר קברים אלו ניתן להסיק כי בוני הפירמידות היו פועלים בשכר, בעלי מעמדות שונים, אשר התגוררו בעיר גיזה - בסמוך לאתר הבנייה הענקי.



א. מהו נושא הטקסט?
ב. מהו הרעיון המרכזי של הטקסט?

תרגול - הרעיון המרכזי

« קראו את הפסקות שלפניכם ובחרו בתשובה הנכונה:

1 בשנים האחרונות הולכת ומתרחבת בבריטניה תנועה של מורים למתמטיקה שקוראת לבתי הספר לבטל את החלוקה להקבצות בגילי חטיבת הביניים ולדחות אותה לשלב מאוחר ככל האפשר. מורים אלו עברו ללמד בקבוצות מעורבות, והם מסבירים שהחלוקה להקבצות בעייתית מכמה בחינות.

« הרעיון המרכזי של הפסקה הוא:

- א. מורים למתמטיקה מבקשים ללמד בהקבצות בבית הספר היסודי.
- ב. מורים למתמטיקה מבקשים לבטל את החלוקה להקבצות בחטיבות הביניים.
- ג. מורים למתמטיקה דורשים לבטל את חטיבות הביניים.
- ד. תנועה של מורים למתמטיקה הולכת ומתרחבת בבריטניה.

2 בחודש הבא יתקיים בבית הספר יום הניקיון. כל התלמידים צריכים להשתתף ביום זה. מי שלא יכול להשתתף ביום הניקיון חייב להודיע למחנך או למחנכת הכיתה. ביום הניקיון לא יתקיימו לימודים בבית הספר. במקום זאת, המחנכים, המורים והתלמידים יצאו לרחובות ולגינות הציבוריות כדי לנקות אותם מאשפה ומלכלוך.

« הרעיון המרכזי של הפסקה הוא:

- א. יום הניקיון בבית הספר.
- ב. חייבים לשמור על ניקיון בית הספר.
- ג. התנדבות חשובה יותר מלימודים.
- ד. מחנכי הכיתות חייבים לנקות את הכבישים ואת הגינות הציבוריות.

3 אומרים שהחלטה הטובה ביותר שאפשר לקבל היא לתת, ונראה שזה גם באמת נכון. ממחקרים שונים עולה כי נתינה לאחר והתנדבות בקהילה עושות אתכם למאושרים יותר, לבריאים יותר בגוף ובנפש ולחברותיים יותר. לפי דוח האושר העולמי לשנת 2018, מדד האושר האישי עלה אצל אנשים שעשו דבר טוב למען מישהו בחודש האחרון, ואם זה לא מספיק - מהמחקרים עולה כי מתנדבים חיים חיים ארוכים יותר.

« הרעיון המרכזי של הפסקה הוא:

- א. כדאי להתנדב.
- ב. דוח האושר העולמי בדק מתנדבים.
- ג. דוח האושר העולמי התקיים ב-2018.
- ד. כדאי לשמור על בריאות הגוף והנפש.

4 רבים מאיתנו מקפידים לזרוק מוצרים שפג תוקפם עוד לפני שטעמו אותם, ומעדיפים לא לתת "הזדמנות" למוצרים שברוב המקרים יכולים לשמש אותנו עוד כמה ימים. ירקות שאינם יפים בצורתם מוצאים את מקומם בפח, וכך גם אוכל מאתמול שהילדים בבית לא ממש שמחים לאכול. מבלי לשים לב אנחנו מבזבזים הרבה אוכל, וזאת כנראה הסיבה שישראל מככבת במקום השני בבזבוז מזון מבין מדינות ה-OECD ומייצרת מדי שנה 2.3 מיליון טונות פסולת מזון - כשליש מהייצור המקומי.

« הרעיון המרכזי של הפסקה הוא:

- א. הילדים מעדיפים לאכול מזון טרי.
- ב. אנחנו מבזבזים כמויות גדולות של מזון.
- ג. ישראל תופסת מקום מכובד ברשימת המדינות המבזבזות מזון.
- ד. הילדים שמחים כאשר ההורים זורקים מזון לפח האשפה.

5 בשנים האחרונות השתנה משהו בשוק העבודה במגזר הערבי. בכפרים במשולש עלה מספר הנשים בעלות ההשכלה הגבוהה, וגם מספר הנשים היוצאות לעבודה מחוץ לבית. תחומי הלימוד העיקריים הם סיעוד, הוראה, עריכת דין, הנהלת חשבונות ומזכירות. למעשה, רוב הנשים עוסקות בעבודות משרדיות ובהוראה. נוסף על כך, היציאה של נשים לעבודה מחוץ לבית יוצרת תעסוקה למטפלות ומבשלות, שכן אם בעבר, כאשר אישה יצאה לעבודה, הטיפול בילדים הוטל על הסבתא, כיום הסבתות עסוקות יותר וברוב המקרים פנויות פחות לטיפול בנכדים.

« הרעיון המרכזי של הפסקה הוא:

- א. רוב הנשים עוסקות בעבודות משרדיות.
- ב. השתלבות נשים ערביות בשוק העבודה.
- ג. פעם הטיפול בילדים הוטל על הסבתא.
- ד. הסבתות היום עסוקות יותר.

6 "50% מהמזון שנזרק ראוי למאכל, אך הוא מגיע לאשפה לא משום שפג תוקפו או שהוא לא מזין או לא בריא למאכל, אלא כתוצאה מהרגל שגוי ומחוסר מודעות," אומרת אחת המומחיות לעניין זה בישראל. לדבריה, משפחה ממוצעת מוציאה כ-2,700 שקלים בחודש על מזון, אך זורקת לפח כרבע מהקניות שלה ולכן מבזבזת כ-8,000 שקלים בשנה על מזון שהולך לפח.

« הרעיון המרכזי של הפסקה הוא:

- א. מחצית מהמזון הנזרק לאשפה ראוי למאכל.
- ב. משפחות סובלות מחוסר מודעות ומהרגלים שגויים.
- ג. משפחות מוציאות הרבה כסף על קניית מזון.
- ד. מזון שפג תוקפו נזרק לאשפה.

חזרה על מילים מונעת סרבול ומורידה את רמת הסגנון בכתיבה. לשם כך קיימים **מאזכרים**.
המאזכרים הם מילים המחליפות מילים שהוזכרו קודם לכן.
« **לדוגמה**: דליה מתנדבת בעמותה "תנו לחיות לחיות". **היא** מטפלת בבעלי-חיים.
המילה **הוא** היא מאזכר, מכיוון שהיא מאזכרת את הצירוף "ראש הממשלה" - במקום שנחזור ונאמר שוב "ראש הממשלה", נגיד "הוא".

קיימים כמה סוגים של מאזכרים:

- 1 **מאזכר נרדף** - כאשר המילה המחליפה היא מילה קרובה במשמעות או נרדפת.
« **לדוגמה**: הגנת דרשה מהפעוטות לשבת, ואז התינוקות ישבו במקומותיהם.
- 2 **כינויי גוף** - במקום המילה הראשית בא כינוי גוף מתאים.
« **לדוגמה**: היא קראה לילדים, אך הם לא שמעו אותה.
- 3 **כינויי שייכות** « **לדוגמה**: סאמיה קראה לאחיה.
- 4 **מילת יחס בהטיה** « **לדוגמה**: האב ניגש אל הבן. הוא ראה אותו ואמר לו להוציא את הכלב מהבית.
- 5 **כינויי רמז** « **לדוגמה**: המורה ראתה את התלמידים, אלה הופיעו בתלבושת אחידה.
- 6 **מאזכר חוזר**: כאשר אותה מילה חוזרת שנית בהמשך המשפט אות הפסקה.
« **דוגמה**: הדיון התקיים לאחר שהשופט דחה את בקשת הסנגור לדחות את **הדיון** למועד אחר.

« תרגילים

- 1 **על מי מורים המאזכרים המודגשים בפסקה שלפניכם?**
אדם בעל חוש הומור יכול להצחיק אנשים ולגרום להם הנאה, ואין אדם שאינו זקוק לכך. היכולת של האדם לצחוק על עצמו, על המראה שלו ועל הטעויות שלו ושל אחרים היא סימן לחוש הומור מפותח. הצחוק עוזר לאדם להתגבר על בעיות ועל תחושות קשות. הצחוק מפחית את המתח ומשחרר את האדם מן המחשבות המציקות לו. בחלק מבתי החולים בארץ משלבים בתהליך הריפוי מופעים מצחיקים של בדרנים וליצנים, ובעזרתם הם מחזירים את התקווה ואת החיוך גם לחולים במחלות קשות.
- 2 **למי חוזרים המאזכרים המודגשים בפסקה שלפניכם?**
הצוללת היא ספינה השטה מתחת לפני המים. כבר בשנת 1624 הומצאה הצוללת הראשונה. קורנליוס ואן-דרבל ההולנדי היה מהנדס בשירות הצי הבריטי. הוא בנה ספינת משוטים שאפשר היה להשקיע אותה במים. הספינה שלו הייתה מכוסה בעור והחיבורים בין המשוטים לספינה היו אטומים כדי שלא יחדרו מים לספינה.

ראשי תיבות (ר"ת)

ראשי תיבות הם שיטה שבה נכתב ביטוי נפוץ באמצעות האותיות הראשונות של המילים.

« דוגמאות:

| | | | |
|-------------------|---------|------------------|----------|
| צבא ההגנה לישראל | - צה"ל | ארצות הברית | - ארה"ב |
| קצין ביקור סדיר | - קב"ס | איש חשוב מאוד | - אח"ם |
| בית דין גבוה לצדק | - בג"ץ | מגלה כיוון ומרחק | - מכ"ם |
| סגן אלוף | - סא"ל | מפקד כללי | - מפכ"ל |
| מס ערך מוסף | - מע"ם | מנהל כללי | - מנכ"ל |
| לוח זמנים | - לוי"ז | סגן מנהל כללי | - סמנכ"ל |

תרגיל:

כתבו את הקיצורים הבאים במילים:

| | |
|-------|-------|
| חט"ב | אג"נ |
| חט"ע | בד"כ |
| ז"ל | או"ם |
| ד"ש | בג"ץ |
| דו"ח | בימ"ש |
| דוא"ל | הח"מ |
| נתב"ג | חל"ת |
| יו"ר | חמ"ל |
| ח"כ | חוי"ל |
| סופ"ש | רה"מ |
| הנ"ל | שנה"ל |
| סה"כ | נדל"ן |

"המירכאות"

תפקיד המירכאות:

- לציין דיבור ישיר, ציטוט - לדוגמה: אחמד אמר: "אם תלמדו, תצליחו".
- לציין שם של ספר, יצירה או מקום - "הזקן והים", "ישראל היום".
- לציין משמעות הפוכה, נימה אירונית - לדוגמה: הילד הזה פשוט "נכס".
- נימה אירונית היא האופן שבו אומרים או כותבים משהו אבל מתכוונים להיפוכו.
- לציין דיבור של סלנג (עגה) - לדוגמה: המסיבה הייתה "אחלה".
- לציין מטפורה - שימוש במושגים משדה סמנטי מסוים בהקשר של שדה סמנטי אחר, כמו: "לב" הים. לב משמעו איבר מרכזי בגוף, ובצירוף הזה הוא עובר לציין את מרכז הים. המירכאות מסמלות את השינוי במשמעות.

« תרגילים

בחרו בתשובה הנכונה:

- 1 מה תפקיד המירכאות במשפט הבא?
"אני אוהב לקרוא ספרים", אמר יוסף.
א. לציין דיבור ישיר
ב. לציין משמעות הפוכה
ג. לציין שם של ספר, יצירה או מקום
ד. לציין שפה יום-יומית
- 2 מה תפקיד המירכאות במשפט הבא?
להתנהג "כמו כולם".
א. לציין דיבור ישיר
ב. לציין משמעות הפוכה
ג. לציין שם של ספר
ד. לציין שפה יום-יומית (סלנג)
- 3 מה תפקיד המירכאות במשפט הבא?
הידיעה פורסמה בעיתון "ידיעות אחרונות".
א. לציין דיבור ישיר
ב. לציין משמעות הפוכה
ג. לציין שם של עיתון
ד. לציין שפה יום-יומית
- 4 הוסיפו את המירכאות במקום המתאים וציינו בקצרה את הסיבה למירכאות.
א. ראית מה עשה התכשיט שלך בבית הספר היום?
ב. הבחור הנדיב הזה לא הסכים להשתתף בהוצאות המסיבה.
ג. אנחנו מקווים לתת בראש במשחק מחר.
ד. חברת המשקאות מתוקלי פתחה סניף חדש בבאר שבע.
ה. הגנבים הצליחו לברוח הודות לערנותו של השומר.
ו. עשיתי שמיניות באוויר כדי להתקבל לקבוצת הכדורסל.

ה כ ו ת ר ת

הכותרת היא חלק מ"תעודת הזהות" של הטקסט.

תפקידי הכותרת:

- הכותרת רומזת על תוכן הקטע.
- הכותרת יוצרת ציפיות אצל הקורא.
- הכותרת רומזת על כוונת הכותב ועל מגמת הכתיבה.
- היא מושכת את הקורא ויוצרת אצלו עניין.

כותרת ראשית: מציגה את נושא הטקסט כולו.

כותרת משנית: מספקת מידע לגבי כל אחד מהקטעים שהיא שייכת אליו.

ניתוח כותרת

כאשר אנו מנתחים כותרת נשאל את השאלות הבאות:

1. איזה מידע מספקת הכותרת?
2. מה אנו מבינים מהכותרת?
3. איזה מידע קודם יש לנו על הנושא המוצג?

קיימים שני סוגים של כותרות - כותרת "שקופה" (ברורה ומובנת) וכותרת "עמומה" (לא ברורה), כשכל כותרת יכולה להיות גם כותרת נוקטת עמדה.

| כותרת עמומה | כותרת שקופה |
|--|---|
| <ul style="list-style-type: none">• המסר "עמום".• הקורא יכול לשער מה יהיה בקטע.• היא "מושכת" ומסקרנת את הקורא על ידי "משחקי מילים" ו"שעשועי לשון". <p>דוגמאות:</p> <ul style="list-style-type: none">• המתת חסד• מלחמה ושלוש | <ul style="list-style-type: none">• המסר "שקוף".• מביעה את העניין המרכזי בטקסט.• נותנת לקורא "כניסה בטוחה" לטקסט.• הקורא יודע על מה ידובר בטקסט, אך מובן שלא את כל המידע. <p>דוגמאות:</p> <ul style="list-style-type: none">• ריצה על הליכון או בחוץ?• אין כמו מי ברז! |

כותרת נוקטת עמדה

כותרת שבה הכותב מוסר את עמדתו אם באופן גלוי ואם באופן סמוי.

דוגמאות:

- לבטל את בחינות הבגרות
- עונש מוות לרוצחים
- תנו להם למות בכבוד

דעה ועובדה

עובדה - נתון קיים שאין להתווכח עליו, מצב במציאות שיש לו תוצאות הניתנות למדידה באמצעות גורמים שונים.



- **לדוגמה:** יום הולדתי חל ב- 27/1, נולדתי בשנת 2008.
- המפעל נמצא ברחוב חלוצי התעשייה.

דעה - השקפה או עמדה המבטאת מחשבות ורגשות אישיים, לכן אפשר להתווכח עליה.



- **לדוגמה:** לא כדאי לקנות מוצרים של חברות שהעלו מחירים.

« תרגיל

כתבו ליד כל משפט דעה או עובדה.

1. נעים מאוד לפגוש מכרים אחרי זמן רב שלא נפגשנו.
2. די לאלימות!
3. כדאי ללמוד למבחן יותר מפעם אחת.
4. אין כמו כוס קפה בבוקר.
5. אצטדיון סמי עופר מכיל כ-30 אלף מקומות ישיבה.
6. הסרטים של זאב רווח מצחיקים מאוד.
7. אני אוהב לטייל בצפון הארץ.
8. שכר המינימום עומד על 5571 שקל.
9. לדעתי, למורות ולמורים אסור לשבות כדי להעלות את משכורתיהם.
10. השמש זורחת במזרח ושוקעת במערב.

סוגי טקסטים

נהוג לסווג את הטקסטים לסוגים. מיון זה מסייע לנו להבין את מטרת הכתיבה של הטקסט ומאפשר לנו לשער מהו מבנה הטקסט.

1 טקסט תיאורי-סיפורי:

טקסט המתאר נרטיב, כלומר רצף של אירועים המתרחשים בזמן ובמקום מסוימים. מבחינה לשונית טקסט זה מתאפיין בשימוש מוגבר של פעלים בזמנים שונים ובמאזכרים לשוניים שונים כמו כינויי גוף.

2 טקסט טיעון:

מטרת הכותב היא לשכנע את הקורא בצדקת טענתו בעזרת נימוקים והוכחות. הוא מציג עמדה מנומקת או דעה מנומקת לגבי הנושא. **דוגמה:** טור דעה בעיתון.

3 טקסט מידע (אינפורמטיבי):

יוצא מתוך גישה מדעית, הוא כתוב בשיטה ובסגנון של עיון ומחקר בלשון אובייקטיבית. **מטרתו** - הצגת עובדות, חדשות, סקירה, הנחות יסוד, נתונים וממצאים ללא מעורבות אישית. הטקסט מדויק ומהימן. **דוגמה:** מאמר אקדמי, ערך באנציקלופדיה.

4 טקסט מדריך ומפעיל (שימושי):

מציג ומציע דרך פעולה לשם קבלת התוצאה הרצויה. מכיל אזהרות ואיסורים למניעת תוצאות לא רצויות. **מאפיינים לשוניים:** ניסוח חד משמעי ומדויק. הנחיות על דרך החיוב או השלילה והסברים בצידן. **דוגמאות:** כללי זהירות, הוראות להפעלת מכשירים חשמליים.

5 טקסט ביקורתי:

טקסט הבוחן תופעה, מצב, התנהגות וכן פעילות תרבותיים. הביקורת מעריכה ומנתחת את הגורם שאותו היא מבקרת הן לחיוב והן לשלילה. הכתיבה ביקורתית, מגמתית וסובייקטיבית.

6 טקסט שכנוע:

טקסט שמטרתו העיקרית היא לשכנע אנשים לקבל את דעת הכותב ולפעול בהתאם לכך. כדי לשכנע, הכותב מביא נימוקים, דוגמאות, נתונים ועובדות המוכיחות ומבססות את טענתו.

משימות

קראו את הטקסטים הבאים ובחרו בתשובה הנכונה.

משימה 1

1 כולם מודעים ליתרונות העיסוק בפעילות ספורטיבית. מחקרים מצביעים על חשיבותה הבריאותית של פעילות גופנית סדירה: היא מונעת מחלות שונות כמו מחלות לב. נוסף על כך, היא מסייעת בשמירה על משקל גוף תקין. פעילות זו כשלעצמה היא חשובה ומבורכת, אך לא די בכך. פעילות זו צריכה להיות מלווה בניהול אורח חיים בריא, כלומר בתזונה נכונה ובהימנעות מהרגלים העלולים להזיק לבריאות כמו עישון סיגריות ונרגילה וצריכת אלכוהול. 5

רוב האוכלוסייה בישראל אינה עוסקת בפעילות ספורטיבית באופן סדיר. אחת הסיבות היא עומס יתר של מטלות שהפרט צריך למלא במהלך היום. אנשים רבים מתלוננים שאינם מצליחים להתמודד בהצלחה עם האתגרים הרבים. הם טוענים שאין להם זמן פנוי לביצוע כל המטלות והמשימות שנחשבות לקיומיות.

10 נוסף על כך, פעילות ספורטיבית כרוכה בהוצאות כספיות. אנשים הסובלים ממצוקה כלכלית מוותרים על דברים שלדעתם נחשבים למשניים ושוליים, כמו מנוי במועדון ספורט או במכון כושר. אנשים אלה מתרצים את חוסר נכונותם לעסוק בפעילות ספורטיבית בתירוצים חסרי כל היגיון. כל בר דעת מכיר סוגים של ספורט עממי שאינם כרוכים בתשלום. למשל, הליכה רגלית בסביבה הקרובה עשויה לשפר מאוד את מצב הבריאות ואינה מחייבת הוצאה כספית.

15 בארצות הברית נערך מחקר בקרב 72 אלף אחיות בתי חולים בגילים 45-65. בקבוצת האחיות שהלכו במהירות של 5 קמ"ש בשבוע נרשמה ירידה של 30% אחוזים במחלות לב, סוכרת ושיתוק מוחי לעומת קבוצה של אחיות שהלכו פחות. מחקרים רבים מנסים לענות על השאלה האם יש קשר בין העוצמה והשכיחות של הפעילות הגופנית המתבצעת לבין שיפור המצב הבריאותי?

20 ואכן, המחקרים הוכיחו שקיים קשר בין כושר גופני לתחלואה. אך מתברר כי השפעת הפעילות הגופנית בתדירות ובעוצמה שונה מאדם לאדם. מכל מקום ברור, כי ההדרגה בתדירות ובעוצמה חשובה גם למתחילים בפעילות גופנית סדירה וגם לאלו שכבר עוסקים בה.

מומלץ לעסוק בפעילות גופנית במשך שלושים דקות או ארבעים וחמש דקות בתדירות של ארבע פעמים בשבוע כדי לשפר את הכושר הגופני ולאמץ את הפעילות הספורטיבית כדרך חיים. אין תרופה מועילה לגוף יותר מהעיסוק בפעילות ספורטיבית. זו "תרופת הפלא" נגד כל המחלות.

מעובד מתוך: היימן, א'. (2011, 14 בנובמבר), פעילות גופנית כדרך חיים, tapuz.co.il

מהו סוג הטקסט?

1. טקסט מידע (אינפורמטיבי) 2. טקסט טיעון 3. טקסט סיפורי-תיאורי

מכשיר גילוח

1 היום אני חושב שמעולם לא ראיתי את אבי מתגלח. בימי חול הוא היה יוצא מגולח לעבודתו כשעתיים לפני שקמנו לבית הספר, ובשבתות היה מתגלח ומכיין לנו ארוחת בוקר עם "חביתה של שבת", לפני שהיה מעיר אותנו בשבע בבוקר, על מנת שלא נבזבז את השבת בשינה. ריח משחת הגילוח המעורב בריח החביתה, ומראה צווארו השרוט והמנוקד בקרעים קטנים של נייר עיתון סופג דם מלווים אותי בבוקרי השבתות שנים רבות לאחר מותו (אמי וגם אחי הבכור חשבו שהחתכים בעור נגרמו בגלל השימוש החוזר, מטעמי חיסכון, בסכין גילוח "אוקבה 8").

בגיל 13 בערך החלטתי, שאתחיל להתגלח בעצמי. זקן עוד לא צמח לי, אבל מישהו בבית הספר או בצופים סיפר שהגילוח החוזר מעורר את צמיחת הזיפים. פעם בשבוע הייתי מתגנב לחדר האמבטיה, נועל את הדלת, מרכיב את מכשיר הגילוח של אבי שעלה איתו לארץ מליטא בשנת 1934 (מוט קצר מנחושת שהתברג אל שני מלבנים משוננים שביניהם נקבע הסכין), ומעביר אותו במהירות על עור פניי החלק ועל הפלומה הדלילה שעל השפה העליונה.

אחרי כשנתיים נוכחתי, ששלושה או ארבעה ימים לאחר הגילוח, היה אפשר להבחין באור היום המלא בזיפים אחדים על לחיי, שדמו לזקן של מבוגרים מתגלחים. נזרתי להתגלח רק בימי שלישי. החשבון היה פשוט - בלילות שבת היינו מתכנסים ל"ערב חופשי" בתנועה. בערב זה התמלאו כל המאוויים החברתיים שלנו בגיל ההתבגרות. חשבת, שאם אתגלח ביום שלישי, ואשב מתחת למנורה כשהצדודית שלי מופנית אל אחת הבנות, יהיה סיכוי שתבחין שאני כבר מתגלח. ואומנם, שלושה או ארבעה חודשים אחרי שהתחלתי להתגלח, שבמהלכם כמעט התפתח אצלי קשיון עורף מן המאמץ להפנות לחי אל הבת שלצידי, אמרה ברכה שפילמן בקול רם שהגיע גם לאוזני אחרות: "מה אתה כבר מתגלח?!"

20 כשאני מסכם את חיי עד עכשיו, אני מעריך את המשפט ההוא כניסיוני המיני הראשון.

כשמלאו לי 16 שנה, נשטף אבי בגל לא מובן של אהבה, וקנה לי מתנה. הייתה זו מחווה נדירה שהפתיעה את כל מי שהכיר את טבעו החסכני. בארוחת הבוקר של שבת, בשבע בבוקר, העביר אליי בטקסיות, לעיני כל משפחתו המשתאה, מכשיר גילוח חדש מצופה כסף. הודיתי לו בהתרגשות, והוא נשא נאום קטן: "אתה מתבגר, ועוד מעט תצטרך להתחיל להתגלח. כשתתגלח בפעם הראשונה אעמוד לצידיך ואלמד אותך, כפי שלימד אותי אבי".

25 באותו זמן כבר התגלחתי באופן סדיר כשלוש שנים. הסתכלתי בצווארו המרוט, וחשבת, כמו כל מתבגר, שאין לי כבר מה ללמוד מן המבוגרים.

מעובד מתוך: מי מקבל את בלגיה- סיפורים, עם עובד, 1991.

מהו סוג הטקסט?

1. טקסט מידע (אינפורמטיבי) 2. טקסט טיעון 3. טקסט סיפורי-תיאורי

המתת חסד

1 בעולם הרפואי נתקלים פעמים רבות בדילמות מוסריות וחברתיות. אחת השאלות הקשות ביותר בעולם הרפואה והמוסר האנושי עוסקת בדילמה של המתת חסד בעד ונגד, במקרה של חולים בכלל וחולים סופניים בפרט. במרבית מדינות העולם אסור לסייע לאדם לסיים את חייו, וזאת על פי חוק. אומנם במקרים מסוימים אפשר להפסיק להעניק טיפול רפואי מציל חיים, אך מוסכם שאין מדובר במקרה של המתת חסד.

בישראל נחקק חוק החולה הנוטה למות, אשר עוסק בזכותו של החולה לקבל טיפול או להפסיק לקבל טיפול רפואי. המתת חסד בישראל אסורה בתכלית האיסור. הדיון בשאלת המתת חסד בעד ונגד צריך להיות קשור לאפשרות של החולה הסופני לסיים את חייו בבית בתהליך רפואי מסודר.

10 העיסוק בשאלה של המתת חסד טומן בחובו עניינים כבדי משקל כגון הזכות של אדם על גופו, הזכות של אדם לבחור לסיים את חייו, קדושת החיים, החובה הרפואית להציל חיים. ישנם מקרים שבהם ברור שהאדם סובל, ולעיתים ברור אפילו שאין תקווה להשיג ריפוי מהמחלה, אבל תשובה שתצדד, גם במקרה כזה, בפתרון של המתת חסד ללא בחינה מעמיקה תהיה שגיאה חמורה.

15 בחלק מן המקרים, אנשים שמצדדים במתן סיוע לאדם המבקש המתת חסד בישראל פשוט אינם מכירים כל אפשרות אחרת לסייע לחולה. דרך שאיננה מוכרת מספיק, ואשר יכולה להתאים גם לחולים הסופניים שנמצאים במצב רפואי לא פשוט, היא קבלת טיפול רפואי תומך לא בבית חולים כי אם בבית הפרטי של החולה.

20 החוק הישראלי שולל נחרצות כל סוג של המתת חסד אקטיבית. חוק החולה הנוטה למות התשס"ו-2005 מציין במפורש שכל סיוע פעיל שבא לסיים את חייו של חולה אסור בתכלית האיסור. מותר במקרים מסוימים לחדול מהענקת טיפול רפואי מאריך חיים, אך מכאן ועד המתת חסד כדרך להיטיב עם החולה הדרך ארוכה.

גם במקרה כזה שבו החולה מבקש שלא לקבל טיפולים מאריכי חיים כגון טיפולי דיאליזה, טיפולים כימותרפיים, טיפולים כירורגיים וכיוצא באלה, הרי שקבלת טיפולים אחרים, כאלה שנועדו למנוע תופעות של כאבים, סחרחורות, בחילות ותופעות אחרות, אפשרית במסגרת הביתית. מעובד ע"פ: מאיר, ע'. (2004), "המתת חסד בעד ונגד", ynet.

מהו סוג הטקסט?

1. טקסט מידע (אינפורמטיבי)
2. טקסט טיעון
3. טקסט סיפורי-תיאורי

סוגי הפסקות ומילות קישור אופייניות

הפסקות הן מקטעי הטקסט ומחולקות לסוגים שונים של פסקות לפי האופן שבו הן משרתות את הרעיון המרכזי שבמשפט המפתח. הפסקות יכולות להדגים את הרעיון המרכזי, לפרט אותו, להסביר אותו, לנמק אותו או להנגיד אותו לתוכן אחר.

| סוג הפסקה | תפקיד המשפטים התומכים | קשרים אופייניים |
|-----------|--|---|
| הדגמה | מדגימים את הנאמר במשפט המפתח. | למשל, לדוגמה |
| פירוט | מפרטים ומרחיבים את הנאמר במשפט המפתח. | ראשית, כמו כן, נוסף על כך, וכן, יתר על כן, זאת ועוד, יתרה מזו |
| הסבר | מפרשים ומסבירים את הנאמר במשפט המפתח. | זאת אומרת, כלומר, דהיינו, במילים אחרות |
| הנמקה | משמשת נימוקים לנאמר במשפט המפתח. | מפני ש, שכן, בגלל, מאחר ש, הואיל ו, היות ש, בשל, עקב, מסיבה זו, לכן |
| עימות | מציגים דעות שונות או אף מנוגדות למה שנאמר במשפט המפתח. | לעומת זאת, ואילו, אך, אבל, עם זאת, בניגוד, מצד אחד, מצד שני |

משפט מפתח

- משפט מפתח הוא משפט המוסר את עיקר המידע המצוי בפסקה.
- משפט זה משמש מפתח להבנת נושא הפסקה ולא יופיעו בו פירוט או דוגמאות.
- כיצד מזהים משפט מפתח?** מחפשים פירוט, דוגמות, נימוק או הסבר. מה שבא לפני מרכיבים אלו הוא משפט המפתח.
- למשל:** הנשרים ניזונים מפגרי עופות כמו ברווזים ותרנגולים.
- המילה "כמו" פותחת פירוט ודוגמות, ולכן המשפט שלפניה הוא משפט המפתח שבו טמון הרעיון המרכזי.
- משפט המפתח יבוא לרוב בתחילת הפסקה או בסופה.

סוגי פסקות

1 פסקת הדגמה - פסקה המסבירה את הרעיון המרכזי שמובע במשפט המפתח. פסקה זו מביאה דוגמה בצורת סיפור אישי על מישהו. הכותב משתמש במילים מיוחדות המורות כי הוא מדגים את דבריו: למשל, לדוגמה, כמו.

דוגמה לפסקת הדגמה

הורים מגלים דאגה לילדיהם, בכך הם ממלאים את עצמם בפחדים מיותרים. למשל, ראיתי בחצר הבית ילד המשחק בזריזות ומטפס על מתקנים מסוכנים. הוריו עמדו לידו וצעקו עליו ללא הפסקה כי הוא מסכן את עצמו ועלול ליפול ארצה ולשבור את רגלו. לאחר מכן ההורים תפסו את הילד ולא הניחו לו להמשיך לשחק. הילד המסכן ישב מבוהל ומפוחד.

« המשפט הפותח ב"למשל" מדגים מצב שבו הורים הדואגים לילדיהם מפתחים פחדים שווא, שזה הרעיון המרכזי שבמשפט המפתח שלפני כן.

2 פסקת פירוט - בפסקת פירוט מופיע משפט מפתח ואחר כך פירוט של הנושא המדובר. המשפטים התומכים מפרטים את הרעיון המרכזי שמובע במשפט המפתח.

כדי לציין פירוט, הכותב משתמש בביטויים כגון:

ראשית | נוסף על כך | כמו כן | חשוב לציין גם | יתר על כן
זאת ועוד | יתרה מזאת

דוגמה לפסקת פירוט

פתרונות רבים קיימים למניעת עישון בקרב בני הנוער. פתרון ראשון וחשוב הוא חינוך מונע לבני הנוער המלווה בהסברים על נזקי העישון. חינוך זה יכול להתבצע בשיטות שונות, כגון פרסומות באמצעי התקשורת, תוכניות טלוויזיה, הרצאות ופעילויות במסגרת בתי הספר. פתרון שני הוא הצעת חוק האוסרת מכירת סיגריות לבני נוער מתחת לגיל 18, נוסף על כך החמרת העונשים הניתנים לבני הנוער שעוברים על החוק. דרך נוספת להתמודדות עם נזקי העישון היא פתיחת סדנאות ומרכזים לגמילה מעישון.

« המשפט המתחיל במילים "הפתרון הראשון הוא" מפרט את הפתרונות הקיימים למניעת עישון בקרב בני הנוער, שהוא הרעיון המרכזי במשפט הפותח את הפסקה.

③ **פסקת הסבר** - פסקה שהמשפטים בה תומכים ברעיון המרכזי ומסבירים אותו. כדי לציין שלפנינו הסבר - משתמשים בביטויים **כגון**: «**זאת אומרת, כלומר**». **בפסקת הסבר** משפט המפתח מציין עובדה שיש להסבירה.

בפסקה זו משפט המפתח מבטא עובדה, והמשפטים התומכים מבססים ומסבירים עובדה זו.

דוגמה לפסקת הסבר

כדור הארץ הוא עגול ודומה לכדור גדול. דהיינו, פני הארץ מתעגלים לכל הכיוונים בדומה לכדור. כך, למשל, בכדור גומי קטן אפשר לראות צורה עגולה, לעומת זאת כשמדובר בכדור הארץ, קשה לראות צורה עגולה. נדמה לנו כי הארץ ישרה בדומה למישור. הסיבה שאנו רואים זאת כך היא מפני שכדור הארץ הוא רחב ממדים ומידת ההתעגלות איטית. «**המשפט המתחיל במילה "דהיינו"** (כלומר) מסביר את העובדה שכדור הארץ עגול, שהיא הרעיון המרכזי במשפט הפותח את הפסקה.

④ **פסקת הנמקה**: פסקה שיש בה נימוקים (סיבות) המחזקים את הרעיון המרכזי שבמשפט המפתח. זוהי פסקה הפותחת בעמדה אישית של הכותב, ובהמשך יש נימוק או נימוקים לדעה שהביע הכותב במשפט המפתח. כדי לציין סיבות לטענה או לקביעה מסוימת משתמש הכותב בביטויים **כגון**:

«**מפני ש...** | **משום ש...** | **כיוון ש...** | **מאחר ש....** | **כי** | **בגלל** | **מחמת** | **בשל** | **הודות ל...** | **לכן** | **לפיכך** | **על פן**

דוגמה לפסקת הנמקה

ריבוי תאונות הדרכים בקרב נהגים צעירים מחייב ענישה כבדה. נהגים צעירים לרוב מזלזלים בחוקי התנועה מפני שאינם נרתעים מהעונשים הקלים על עבירות התנועה. אם הנהגים ידעו שהם עומדים לשלם מחיר כבד על כל עבירה קלה כבחמורה, הם לא יעזו לעבור על חוקי התנועה, כי הם יפחדו משלילת רישיונם.

בפסקת הנמקה משפט המפתח נוקט עמדה אישית וסובייקטיבית בנושא כלשהו והמשפטים התומכים צריכים לנמקה, כלומר עליהם לענות על השאלה מדוע הכותב מצדד בדעה זו ומדוע היא נכונה?

«**דוגמה**: התוצאה החמורה ביותר של תאונת הדרכים היא פגיעה בנפש ובגוף.

המשפטים התומכים יסבירו מה זאת פגיעה בנפש ובגוף.

משפחות רבות שכלו את יקיריהן בתאונות דרכים. מוות של קרוב משפחה משאיר חלל ריק ויש לו השלכות לטווח הרחוק. בכל משפחה שכולה יגידו שהחיים לאחר האסון אינם דומים לחיים שלפני האסון. בני המשפחה מתקשים לחזור ולתפקד בחיי היום-יום, והכאב מותיר בהם צלקת ופצעים שאי אפשר לרפא.

« המשפט המתחיל במילים "נהגים צעירים" מציג את הצידוקים לענישה הכבדה, שהכותב מציג להחיל על עברייני תנועה, שהם הרעיון המרכזי במשפט הפותח את הפסקה.

Ⓢ **פסקת עימות** - פסקה שיש בה עימות, ניגוד והשוואה בין דעות שונות או בין היתרונות לחסרונות. כשמדובר על דעות שונות - מוצגת הדעה התומכת, השוללת והמתנגדת. כדי לציין ניגוד ועימות משתמש הכותב בביטויים **כגון**:

« לעומת זאת, ואילו, בניגוד לכך, אבל, אך, אדרבא, מצד אחד, מצד שני, מחד גיסא, מאידך גיסא, כנגד, מול.

Ⓢ דוגמה לפסקת עימות

הוויכוח בנושא כיסוי הראש והפנים ברעלה לנשים המוסלמיות אינו יורד מסדר היום הציבורי בצרפת זה כמה שנים. מצד אחד, טוענים המצדדים בלבוש זה כי לאישה זכות על גופה ועל התנהגותה והיא רשאית להתכסות ברעלה, דבר המבטא את חירותה ואת רצונה. מצד שני, ישנם השוללים לבוש זה מטעמים שונים, כמו איסור הבלטת המוצא האתני של קהילות שונות בצרפת.

« תרגיל

לפניכם חמש פסקות. קראו אותן וכתבו מה הוא סוג הפסקה.

1 מחלה היא פגיעה בגוף של יוצר חי. יש סוגים רבים של מחלות: מחלה אקוטית (חריפה) המתפרצת לפתע ובדרך-כלל חולפת מהר, מחלה כרונית (ממושכת), שהיא מחלה קשה שהחולה נושא במשך זמן רב, לעיתים כל חייו, מחלה פרוגרסיבית (מתקדמת), שבה עלולים להתפתח תסמינים חריפים ולעיתים היא מוגדרת כמחלה סופנית ומחלה מתמידה, שהיא מחלה כרונית שאינה מתקדמת. את מצבי הביניים שבין מחלה חריפה למחלה ממושכת מגדירים כמחלות תת-חריפות או תת-ממושכות.

2 דיבוב ותרגום של סרטים הם תהליך של הקלטה והחלפת קולות בסרט קולנוע או טלוויזיה לאחר סיום הפקת הסרט. התהליך כולל את תרגום התסריט עצמו, ולאחר מכן התאמת נוסח התרגום ככל האפשר לתנועות השפתיים ולמחוות הגוף של הדוברים בסרט. השלב הבא הוא שכירת צוות שחקנים שדובר את השפה המקומית והקלטה של פסקול חדש, שבו מבצעים השחקנים את התפקידים המקוריים לפי התרגום. לאחר מכן משולב הפסקול החדש בסרט במקום הפסקול המקורי, וכך נוצר הרושם שקטע הווידאו בוצע בשפה המקומית.

3 תהליך השתלת שיניים הוא תהליך מומלץ מאוד למי שחסרות לו שיניים. השתלים חזקים, יציבים, נראים טוב וטבעי בדיוק כמו השיניים הטבעיות. נוסף על כך השתלים מתפקדים בדיוק כמו שיניים אמיתיות ושומרים על תפקוד תקין של חלל הפה כמו שאר השיניים. חוץ מזה, שתלים דנטליים שקובעו בצורה מקצועית ומטופלים בצורה נכונה יכולים להחזיק מעמד עשרות שנים ואפילו חיים שלמים. עם שתלים דנטליים אפשר לנהל אורח חיים תקין ומאושר, לאכול, לדבר ולצחוק.

4 ללמידה מקוונת מרחוק יש יתרונות רבים אך גם לא מעט חסרונות. מצד אחד, ללמידה מקוונת עדיפה על למידה רגילה כי היא זולה יותר. כמו כן היא חוסכת בזמן: אין צורך לבזבז זמן על נסיעה לכיתה פיזית, הן עבור המורה והן למשתתפים. המורים אינם צריכים להעביר את אותו השיעור לכל כיתה. הם רק צריכים להכין את התוכן פעם אחת, ולאחר מכן לשתף אותו בקבוצות שונות של תלמידים - לא בהכרח באותו זמן. הלמידה המקוונת מאפשרת גם ללמידה בקצב עצמי והיא מודרנית ומתקדמת. מצד שני, ללמידה המקוונת יש חסרונות: היא דורשת משמעת עצמית, קל יותר לרמות בבחינות הנערכות באמצעותה ואין בה הזדמנות ליצירת קשרים חברתיים.

5 לאחרונה אנו עדים לעלייה בעישון בקרב בני הנוער במדינת ישראל. קיימים פתרונות רבים למניעת עישון. פתרון ראשון וחשוב הוא חינוך מונע לבני נוער שיסביר את הסכנות הכרוכות בעישון. החינוך המונע יכול להתבצע בדרכים שונות כגון פרסומות בתקשורת, תוכניות טלוויזיה, הרצאות ופעילויות במסגרת בתי הספר או המתנ"סים. פתרון שני הוא הצעת חוק שתאסור מכירת סיגריות לבני נוער מתחת לגיל 18. נוסף על כך, יש להחמיר את העונשים הניתנים לבני הנוער שעוברים על החוק. חוץ מזה אפשר לפתח סדנאות ומרכזים לגמילה מעישון. נראה כי יש פתרונות רבים למניעת עישון בקרב בני הנוער.

מילות קישור

מילות קישור

❖ **מילות הקישור מביעות קשר לוגי ומציינות יחסים בין היגדים.** הן נחלקות לשתי קבוצות - מילות קישור מאחות ומילות קישור משעבדות. תפקידן של מילות הקישור הוא לקשר בין יחידות תחביריות ולרוב הן נושאות קשר לוגי מסוים.

❖ מילות קישור הן מילים המקשרות (יוצרות קשר) בין משפטים או בין פסקות.
❖ מילת קישור יכולה לסייע בהבנת המשפט/הפסקה.

קיימים סוגים שונים של מילות קישור

מילות סיבה

מציינות מהו הגורם ל... ועונות על השאלה? | למה? | מדוע?

כי

מפני ש...

כיוון ש...

משום ש...

מאחר ש...

לדוגמה: הגעתי היום מאוד מאוחר, **משום ש** לא הצלחתי לקום בבוקר.

« תרגיל

1. השלימו את הסיבה במשפטים שלפניכם. השתמשו במילת סיבה מתאימה:

א. שלוש תלמידות קיבלו אות הוקרה

ב. אני לא שותה משקאות ממותקים

ג. משה זכה במקום הראשון

ד. הוא לא קנה חליפה חדשה

מילות תוצאה

מציינות כי פעולה מסוימת הביאה לתוצאה כלשהי.

| | |
|-------------|--------|
| לכן | על כן |
| משום כך | בשל כך |
| לפיכך | בעקבות |
| כתוצאה מ... | |

לדוגמה: אתמול ירדו גשמים חזקים, **לכן** הכבישים היו מוצפים.

« תרגיל

2. השלימו את התוצאה במשפטים שלפניכם. השתמשו במילת תוצאה מתאימה:

א. היא מתנגדת להצעת החוק

ב. היא שומרת על הבריאות שלה

ג. רשת השיווק הכריזה על הוזלת המוצרים

אפשר להפוך משפט סיבה למשפט תוצאה - ולהפך

לדוגמה:

● הכבישים מוצפים מפני שירדו גשמים רבים.
תוצאה סיבה

משנים את הסדר ומחליפים מילות קישור

● ירדו גשמים רבים, לכן הכבישים מוצפים.
סיבה תוצאה

1. הפכו את משפטי הסיבה שלפניכם למשפטי תוצאה.

- א. לא הגעתי למסיבה כי לא הרגשתי טוב.
- ב. הוא סיים את התחרות במקום הראשון מפני שהוא מתאמן באופן סדיר.
- ג. אני לא אוכל מזון עשיר בפחמימות כי הוא מסוכן לבריאות.

2. הפכו את משפטי התוצאה שלפניכם למשפטי סיבה.

- א. אנשים רבים צורכים מזון עתיר בשומנים ולכן חלה עלייה בשיעור האנשים הסובלים מהשמנת יתר.
- ב. בגלל ריבוי מקרי האלימות החליטה הממשלה לאסוף את הנשק הבלתי חוקי.

3. השלימו את המשפטים הבאים במילות הסיבה.

בחרו באחת המילים הנתונות בסוגריים.

- א. אינני רוצה לקנות שמלה זו, ___ ___ שצבעה אינו הולם אותי. (מפני/לכן/ אבל)
- ב. אני רוצה לקנות בית חדש, ___ ___ אני עובד שעות נוספות. (ולכן, כי, בגלל)
- ג. רבבות אנשים השתתפו בהפגנה ___ ___ למחות נגד העלייה במחירי המוצרים הבסיסיים. (למען, כדי, אך)
- ד. מטיילים רבים טיילו בצפון, ___ ___ התפוסה בבתי המלון הייתה חלקית. (אולם, כן, כדי)
- ה. ___ ___ המודעות הגוברת לנזקי העישון, רבים ממשיכים לעשן. (בגלל, אך, למרות)

4. השלימו את מילות הסיבה והתוצאה החסרות במשפטים שלפניכם:

- א. הייתי עייף מאוד ___ ___ לא הצלחתי להירדם.
- ב. התעוררתי בבהלה ___ ___ חלמתי חלום רע.
- ג. מרים שכחה את המטרייה בבית ___ ___ היא נרטבה בגשם.
- ד. הסופה החזקה פגעה בעמודי החשמל ___ ___ שררה עלטה מוחלטת.
- ה. ___ ___ המחסור בידיים עובדות החליטה הממשלה לאשר את כניסתם של 5000 עובדים זרים.

מילות ניגוד

מילות ניגוד - מדגישות את ההבדלים בין הדברים.

| | |
|-----------|-------------|
| לעומת זאת | אולם |
| אך | בניגוד ל... |
| אבל | מול |
| עם זאת | להפך |

לדוגמה: רציתי לקנות כרטיס להצגה, אך המחיר היה גבוה מדי.

« תרגיל

5. השלימו את המשפטים בעזרת מילות הניגוד.

- השחקנים השקיעו מאמצים גדולים לנצח במשחק
- קנינו שני כרטיסים להצגה
- נבחרת ישראל בכדורגל לא הרשימה במשחקה האחרון
- התלמידים מחו נגד ביטול הטיול השנתי

6. השלימו את מילת הקישור החסרה במשפטים שלפניכם:

- הגשמים כביש 90 נחסם לתנועת כלי רכב בשני הכיוונים.
- ביקשתי מהם לא להפריע ___ הם לא שמעו בקולי.
- הקבוצה ניצחה בשלושת המשחקים האחרונים ___ זה לא מנע את ירידתה לליגת המשנה.
- היא לא הרגישה טוב לפני יומיים, ___ היא לא הגיעה למסיבה.

מילות זמן

מילות זמן - מציינות את הזמן בין שתי פעולות.

| | | |
|----------|---------|-----------|
| קודם לכן | בינתיים | כאשר |
| לפי שעה | אחר כך | לפני |
| | לאחרונה | אחרי |
| | מאז | בזמן ש... |
| | טרם | לאחר ש... |

לדוגמה: **בו בזמן** שבארצנו שורר חמסין, באירופה יורד שלג.

« תרגיל

7. השלימו את המשפטים הבאים במילת הזמן המתאימה.

א. __ שישבתי ולמדתי, אחותי ראתה סרט בטלוויזיה.

ב. __ החלטתי מה ללמוד באוניברסיטה.

ג. __ אנו שומעים על עלייה בשיעור התלמידים המתנדבים במוסדות השונים.

מילות תכלית (מטרה)

מילות התכלית (מטרה): מציינות את המטרה ועונות על השאלה. לשם מה?

| | | |
|--------|------------|-----|
| על מנת | במטרה ל... | כדי |
| בשביל | למען | לשם |

לדוגמה: מנהגים וחוקים נוצרו **כדי** ליצור סדר חברתי בעולם.

« תרגיל

8. הוסיפו תיאור תכלית למשפטים הבאים:

א. תלמידי בית הספר אספו תרומות __ המשפחות הנזקקות.

ב. סטודנטים רבים עובדים __ לשלם את שכר הלימוד.

ג. כדאי לך לחשוב כל יום מה אתה צריך לעשות __ לקדם את עצמך.

ד. ועד העובדים הכריז על שביתה __ לשפר את תנאי העסקת העובדים.

ה. מנהגים וחוקים נוצרו __ ליצור סדר חברתי בעולם.

מילות ויתור

מילות ויתור - מציינות התרחשות מנוגדת למצופה.

| | | |
|-------|-------|---------------|
| על אף | למרות | אף על פי ש... |
| אם כי | אפילו | בכל אופן |

לדוגמה: **למרות** המודעות הגוברת בדבר נזקי העישון, רבים ממשיכים לעשן.

« תרגיל

9. השלימו את המשפטים הבאים:

א. על אף שהקבוצה הפסידה בשני המשחקים האחרונים

ב. למרות העלייה במחירי הדירות

ג. על אף הרווחים שצברה החברה בשנה שעברה

מילות הוספה

מילות הוספה - מציינות דבר הנוסף על דבר אחר.

| | | |
|--------|------------|-----|
| ו | נוסף על כך | וכן |
| גם וגם | יתר על כן | |

לדוגמה: היא קנתה שמלה חדשה **וכן** תיק מודרני.

« תרגיל

10. הוסיפו מילות הוספה למשפטים הבאים:

א. הוא תלמיד מצטיין ומחונן שחקן כדורגל מצוין.

ב. צריכת פחמימות בכמויות סבירות מפחיתה את כמות השומן בדם

מונעת מחלות לב.

מילות תנאי

יש להבחין במילות התנאי בין מילים המציינות תנאי קיים (אם), כמו במשפט "אם ירד גשם יתבטל הטיול", לבין מילות המציינות תנאי בטל, כלומר מצב היפותטי שלא קרה במציאות (לו, אילו, אלמלא, אילולא), כמו במשפט "אילו היה יורד גשם, היה הטיול מתבטל".

מילות תנאי - מציינות תנאי מסוים.

| | | |
|------|--------|----|
| אם | אילולא | לו |
| אילו | אלמלא | |

לדוגמה: **אילולא** היית מחונן כזה, לא היית מצליח לפתור את השאלה.

« תרגיל

11. השלימו את המשפטים הבאים:

- א. אם ייפסק הגשם _____
- ב. לו הגעת בזמן לתחנה _____
- ג. אלמלא ירדו גשמים חזקים _____
- ד. הפרויקט הזה לא היה יוצא לדרך _____
- ה. לולא הכרזת נגיד בנק ישראל על הפחתת הריבית במשק _____

מילות השוואה

מילות השוואה - מציינות את הדומה ואת השונה בין שני נושאים מאותו תחום.

| | | |
|-----------|-----|------------|
| בדומה ל.. | כמו | במקביל ל.. |
| כפי ש.. | כך | בהשוואה |

לדוגמה: הוא מנגן בדיוק כמו שניגן אביו.

« תרגיל

12. הוסיפו מילות השוואה למשפטים הבאים:

- א. סחר היא אשת עסקים מצליחה _____ לאחות נרדין.
- ב. שיעור הזכאות לבגרות במגזר הערבי עלה _____ לשנה שעברה.

1. כתבו לאיזה סוג שייכות המילים הבאות:

- א. בו בזמן / מאז
- ב. בגלל / משום ש...
- ג. אך / אולם
- ד. כמו כן / יתר על כן
- ה. לכן / כתוצאה מכך
- ו. חָרַף / אף-על-פי-כן
- ז. אלמלא / לו
- ח. בהשוואה ל... / כמו

2. השלימו את מילת הקישור החסרה במשפטים שלפניכם:

- א. המדריך לא הרגיש טוב, ו ___ לא השתתף בטיוול. (כיוון / כתוצאה מכך)
- ב. סעיד לא ענה על כל השאלות ___ לא הספיק לקרוא את כל החומר. (למען / כי)
- ג. היא ויתרה על קניית שמלה חדשה ___ לא להכביד על ההורים. (בתנאי ש... / כדי)
- ד. השחקן ערער על החלטת שופט המשחק ___ הוא הורחק מהמשחק. (בגלל / ולכן)
- ה. אזרחים רבים תורמים כספים ___ משפחות נזקקות. (כדי / למען)
- ו. רבבות מפגינים יצאו למחות ___ הם לא מוכנים להשלים עם הגזרות הכלכליות. (אבל / משום ש...)
- ז. ___ הייתם משקיעים עוד קצת מאמץ, הייתם מנצחים את הקבוצה היריבה. (אלמלא / לו)

3. היעזרו במחסן והשלימו את מילת הקישור החסרה בפסקה שלפניכם:

- א. החוק החדש קובע ___ בכל פנייה טלפונית לצרכנים נציג החברה יזדהה בשמו המלא.
- ב. השיחה תבוא ___ ורק ממספר טלפון מזוהה שניתן לחייג אליו.
- ג. ___ נקבע בחוק כי הצרכן הוא זה שטלפן לחברה ולא קיבל מענה, חייבים בעל החברה או נציגיו לחזור לפונה
- ד. ___ הוא אינו עונה - להשאיר לו מספר טלפון שדרכו הוא יוכל להתקשר בחזרה.

מחסן: אך, כי, אם, כמו כן

4. היעזרו במחסן והשלימו את מילת הקישור החסרה בפסקה שלפניכם:
כדור הארץ מתחמם, בין היתר (א) ___ מְזִיהוּמִים שנגרמים על ידי בני האדם, ורוב האנושות מקבלת זאת כעובדה. מעבר לשינויי האקלים, יש לכך גם השלכות בריאותיות על כל אחת ואחד מאיתנו. (ב) ___ להגביל את ההתחממות הגלובלית, תצטרך האנושות להתאחד ולסלק טריליון טונות של פחמן דו-חמצני (ג) ___ לשקם מחדש את היערות. כל שינוי גדול מתחיל בצעד קטן ולכם יש את היכולת להתחיל את השינוי, לשמור על הבריאות שלכם ולשמור על הסביבה של כולנו גם (ד) ___ הדורות הבאים.

מחסן: למען, כתוצאה, כדי, וכן

5. השלימו את מילת הקישור החסרה בפסקה שלפניכם:

על פי מחקרים רבים עולה ש (א) ___ שלמחצית מהצעירים הישראלים קשה לקבל החלטות ביחס לעתידם, באירופה צעירים עלולים להיות מבולבלים (ב) ___ יותר ולקבל החלטות לא מושכלות ביחס לעתידם, (ג) ___ הם צריכים להחליט לאן מועדות פניהם כבר בתיכון.

מחסן: אף, למרות, כי

6. היעזרו במחסן והשלימו את מילת הקישור החסרה בפסקה שלפניכם:

מחקרים רבים מנסים לברר (א) ___ פעילות גופנית היא גורם משמעותי בשיפור המצב הבריאותי. ואכן, המחקר הוכיח שקיים קשר בין כושר גופני לתחלואה. (ב) ___ מסתבר כי השפעת הפעילות הגופנית שונה מאדם לאדם. מכל מקום, ברור (ג) ___ ההדרגתיות בתדירות ובעוצמה חשובה גם למתחילים (ד) ___ לעוסקים בפעילות גופנית קבועה. מומלץ אפוא לעסוק בפעילות גופנית 30 דקות בכל יום, ולחלופין 45 דקות ארבע פעמים בשבוע, (ה) ___ לשפר את הכושר הגופני.

מחסן: כדי, אם, כי, אך, וגם

"מילות הקישור"

| מילים | הקשר הלוגי |
|--|---------------------|
| אבל, אך, אולם, לעומת זאת, אלא, בניגוד ל, ואילו, בניגוד לכך, להפך, מחד גיסא ומאידך גיסא, אומנם. | מילות ניגוד |
| ו, וכן, גם, אף, כמו כן, יתר על כן, זאת ועוד, נוסף על כך. | מילות תוספת (הוספה) |
| אפשר לומר, לסיכום, לבסוף | מילות סיכום |
| למשל, כגון, לדוגמה | מילות הדגמה |
| כמו, בדומה ל, כשם ש, כפי ש.. בהשוואה ל.., כך גם | מילות השוואה |
| הואיל ו, מאחר ש, מפני ש, משום ש, כי, מחמת, היות ש, הודות ל, בגלל, בְּשֵׁל, עקב, בעקבות | מילות סיבה |
| כתוצאה מכך, איפוא, לכן, משום כך, עקב, בשל, אי לכך | מילות תוצאה |
| לתכלית זו, במטרה, על מנת ש, לשם כך, כדי | (מילות מטרה) תכלית |
| לולא, אלמלא, בתנאי ש, בלי, אם, אילו | מילות תנאי |
| בכל אופן, על אף ש, אף ש, למרות, עם זאת | מילות ויתור |
| כאשר, לפני, עד ש, מאז, תחילה, לאחר מכן | מילות זמן |

אסטרטגיות כתיבה

כללי כתיבת חיבור

מבנה החיבור:

3. סיום

2. גוף החיבור

1. פתיחה

● סוגי פתיחות:

הפתיחה מציגה את נושא החיבור באופן כללי. תפקידה לרכז את תשומת ליבו של הקורא כך שירצה להמשיך לקרוא. על הפתיחה להיות קשורה לפסקות שיבואו אחריה.

1. פתיחה באמצעות הגדרה « תיאור הנושא».
2. פתיחה מסבירה « הצגת הנושא, הבעיה או העמדה».
3. פתיחה באמצעות שאלה « הצגת שאלות».
4. פתיחה באמצעות תיאור קצר או דוגמה המתקשרים לנושא או לאמירה.

● גוף החיבור:

גוף החיבור מורכב מכמה פסקות. כל פסקה מביעה רעיון מרכזי אחד. הפסקות צריכות להיות מסודרות באופן הגיוני ולהיות מקושרות זו אל זו כדי שתיווצר השתלשלות הגיונית וזורמת של טיעונים בחיבור. קישור הפסקות נעשה באמצעות מילות הקישור שכבר הכרנו: מילות הוספה, סיבה, תוצאה, ניגוד, הדגמה וכולי.

1. ראשי פרקים « א, ב, ג (משפט מפתח)
2. פיתוח כל ראש פרק לפסקה
3. כתיבת מילות קישור מתאימות בין הפסקות

● סוגי סיומות:

הפתיחה והסיום הם מסגרת החיבור. הסיום הוא סיכום החיבור. יש סיומים סגורים וסיומים פתוחים. סיום פתוח מציב שאלה חדשה אך אינו עונה עליה. הסיום צריך להתקשר לגוף החיבור במשפט קישור. הסיום יכול משפטים ספורים בלבד.

1. סיכום הנושא (לתמצת בקצרה את הרעיונות)
2. מסקנה
3. מציג הצעות או המלצות
4. פתגם או אמירה שיכילו את הרעיון המרכזי של החיבור
5. משפט פתוח שאינו נותן תשובה ודאית לבעיה שנידונה
6. דעה

**** בבחינת הבגרות הנבחן נדרש לכתוב כתיבה עיונית
הנהוגה במוסדות להשכלה גבוהה.**

איך כותבים חיבור

ישנם שני סוגי חיבורים:

החיבור הסיפורי תיאורי

מתאר חוויות שחווה הכותב, אם זה בטיול או בביקור.
כתיבה זו מתבססת בעיקר על תיאור באמצעות החושים והרגשות,
לכן זוהי כתיבה סובייקטיבית שדרכה מבטא הכותב תחושות ורגשות
שחווה והרגיש.
למשל, טיול או פגישה.

החיבור העיוני

זהו סוג החיבור השכיח ביותר בבחינה.
בחיבור מסוג זה הנבחנים מתבקשים לכתוב חיבור עיוני ובו הם נדרשים
לבחון, לנתח ולהסביר תופעה בתחומים שונים כמו חברה, כלכלה,
פוליטיקה, איכות סביבה ועוד.
הנבחנים נדרשים להביע דעה: בעד או נגד התופעה הנידונה. לשם כך
צריך לבסס את עמדתם בעזרת דוגמאות.

מבנה הפסקה:

- פתיחה - משפט מפתח
- גוף הפסקה - עד חמש שורות (משפטים אלו מבססים ומרחיבים את הנאמר במשפט המפתח)
- סיום - עד שתי שורות

כיצד כותבים פסקה?

- לאחר בחירת הנושא על הכותב להבין את הנושא ולהתמקד בו.
- הפסקה דנה ברעיון מרכזי אחד, הכותב יכתוב רעיון במשפט אחד. (זה משפט המפתח)
- הוספת משפטים תומכים, שיבססו וירחיבו את הרעיון המרכזי של הפסקה בדרך של:

- 1 פירוט
- 2 הדגמה
- 3 הבהרה
- 4 פירוש
- 5 הסבר
- 6 הנמקה
- 7 תוצאה

הפתיחה לחיבור

- הפתיחה מציגה את נושא החיבור. לכן היא צריכה להיות מנוסחת בצורה מעניינת ומושכת וכוללת את פרטי המידע הנוגעים לנושא.



- 1 שאלה
- 2 תיאור
- 3 הצגת בעיה
- 4 פתגם, אמירה

א. פתיחה שהיא שאלה:

על הכותב להציג שאלה אחת או כמה שאלות העוסקות בנושא. עליו להקפיד לענות על השאלות אשר הציב.
סדר התשובות יתאים לסדר השאלות.

← **דוגמה:** מהו אושר? מתי אדם יכול לומר "אני מאושר!"?

ב. פתיחה שהיא תיאור:

בפתיחה תיאורית על הכותב לתאר את נושא החיבור. התיאור צריך להסתיים בתוך משפטים ספורים כדי לפנות מקום לגוף החיבור.

← **דוגמה:** "בית הספר בעידן הטכנולוגיה". תאר ותן דוגמאות.

ג. פתיחה שהיא הצגת בעיה:

בפתיחת החיבור מציג הלומד את הבעיה.

← **דוגמה:** אלימות כנגד נשים, הסיבות והדרכים לטפל בה.

פסקת סיום:

- הפתיחה והסיום הם מסגרת החיבור. הסיום הוא סיכום החיבור.
- סיום טוב הוא סיום המתאים לגוף החיבור ולנושא הנדון.

דרכים לסיום חיבור:

- א. סיום באמצעות פתגם או אמירה אשר יכילו את הרעיון המרכזי של החיבור
- ב. סיום על ידי הבאת מסקנה
- ג. סיום פתוח
- ד. סיום על ידי המלצות
- ה. הבעת משאלה או תקווה
- ו. סיום על ידי סיכום הטקסט

דגם לכתובת חיבור לפי שְלָבִים

- כתיבה עיונית משמשת לשם הצגת רעיונות ודיון בהם.
- רעיון עשוי להיות דעה, תפיסה, גישה או תיאור תופעה. הדיון (גוף החיבור) כולל פירוט הסבר וכן הצגת נימוקים משכנעים, הוכחות ומסקנות.
- חלקי החיבור צריכים להיות מקושרים זה לצד זה באופן הגיוני, והיחס בין הטיעונים השונים חייב להיות ברור ומובן.

הנושא: תאונות דרכים

שלב 1 העלאת רעיונות:

1. כבישים משובשים
2. תנאי מזג האוויר
3. אי ציות לתמרורים
4. שדה ראייה מוגבל
5. רכב לא תקין
6. נהגים צעירים (חסרי ניסיון)

שלב 2 בחירת הרעיונות:

הכותב יבחר מתוך הרעיונות שהועלו את אלה שישלב בכתובתו.

שלב 3 ארגון וסדר:

אפשר לארגן ולסדר את הרעיונות באמצעות תרשים אשר ישקף את מבנה החיבור ואת תוכנו.

דוגמה:

| גורמים שאינם תלויים באדם | גורמים אנושיים |
|-------------------------------|--------------------------|
| ● כבישים משובשים, שוליים צרים | ● חוסר ניסיון של נהגים |
| ● תנאי מזג אוויר קשים | ● חוסר התייחסות לתמרורים |
| | ● רכב לא תקין |

תאונות דרכים שבהן מעורבים קורקינטים חשמליים

נושא החיבור: תאונות דרכים שבהן מעורבים קורקינטים חשמליים.
← ציינו ארבעה גורמים לתאונות דרכים שבהן מעורבים קורקינטים חשמליים.

« משפט מפתח

בשנים האחרונות גדל מאוד מספר התאונות שבהן מעורבים קורקינטים חשמליים. לעיתים תכופות מדווחים כלי התקשורת על תאונה קשה שבה מעורב רוכב קורקינט חשמלי.

רעיון א

בתקופה האחרונה חלה עלייה חדה במספר התאונות שבהן מעורבים קורקינטים חשמליים. ייתכן שחוסר הניסיון של הנהגים הצעירים גורם לתאונות.

רעיון ב

כמו כן, הקורקינט הוא כלי רכב קטן יחסית אשר עלול להפגיע נהגים והולכי רגל, בדומה לאופנוע המזגזג את דרכו בין כלי הרכב. לעיתים רוכבי הקורקינטים נוהגים בצורה המסכנת את עצמם ואת הנהגים שבסביבתם.

רעיון ג

יתר כל כן, הקורקינט החשמלי הוא רכב דו-גלגלי שהשימוש בו מתבצע בעמידה, דבר שגורם למרכז הכובד של הכלי ושל הרוכב להיות גבוה יחסית. דבר זה פוגע ביציבות של הקורקינט.

רעיון ד

גורם נוסף לתאונות קורקינטים הוא חוסר הגנה על הקורקינט ועל הרוכב. הקורקינט הוא כלי רכב דו-גלגלי קטן שאינו מספק הגנה מספקת לרוכב: אין בו שלדת רכב שתגן עליו, לא מראות, לא חגורות בטיחות ולא כריות אוויר כמו שיש בכל כלי הרכב הנעים על הכבישים.

רעיון ה

לבסוף, תנאי מזג האוויר כמו גשם חזק, רוחות חזקות וערפל.

« משפט מסכם

לכן, רוכבי הקורקינטים צריכים לנהוג בזהירות כדי לשמור על חייהם ועל חיי האחרים.

דוגמה לכתובת חיבור לפי שלבים

« נושא כללי: אלימות

« נושא החיבור: אלימות נגד נשים

« סוג החיבור: חיבור הסבר

1. נושא החיבור: תופעת ההתעללות בנשים.

- אלימות נגד נשים הפכה לנגע המכרסם ביסודות המוסריים של החברה. במהלך עשר השנים האחרונות נרצחו עשרות נשים על ידי הקרובים אליהן ביותר.
- **ראוי לומר בקול רם וברור:** אלימות כלפי נשים אינה גזרה משמיים ויש דרכים לעצור אותה.
- כתבו חיבור ובו תתארו את היקף התופעה ואת המניעים לה. הציעו דרכים ופתרונות למיגור האלימות נגד נשים.

2. העלאת רעיונות:

הכותב יעלה רעיונות שונים בנושא כגון:

- ניצול חולשת הנשים
- סוגי האלימות: אלימות גופנית, מינית, נפשית וכו'
- כיצד האלימות משפיעה על הנשים בהווה ובעתיד?
- כיצד אפשר לטפל בנשים מוכות שחוו התעללות קשה?
- איך להעניש את העבריין או לטפל בו?

3. סינון הרעיונות:

- סוגי האלימות
- כיצד האלימות משפיעה על הנשים?
- כיצד יש לטפל בנשים מוכות?

טקסט טיעון

- טקסט טיעון הוא טקסט שיש בו טענה או עמדה בנושא מסוים.
- העמדה יכולה להיות בעד או נגד הנושא המדובר, **כלומר** עמדה שלילית או חיובית לגבי אותו נושא.

מטרת טקסט טיעון

- מטרת טקסט טיעון היא לשכנע את הקורא בצדקת הטענה המוצגת בטקסט.
- הכותב מציג את טענתו ואחר כך מנסה לשכנע את הקורא בנכונות הטענה שהוא הציג.

לדוגמה: « אם הכותב טוען כי שתייה מרובה של משקאות אנרגייה מזיקה לבריאות, מטרתו של הכותב היא **לשכנע את הקורא להימנע משתיית משקאות אנרגיה.**

תרגיל

- העתיקו את המשפטים שלפניכם והשלימו אותם.

1. אם הכותב טוען שבניית אזור תעשייה תהרוס את שמורת הטבע באזור, מטרתו של הכותב היא...
2. אם הכותב טוען שהקדמת הבחירות תפגע בכלכלת המדינה, מטרתו של הכותב היא...
3. אם הכותב טוען שהבערת אש בשטח פתוח עלולה להזיק לסביבה, מטרתו של הכותב היא...

אם כן, מטרת הכותב היא:

- לשכנע אותנו לקבל את הטענה שלו.
- לשכנע אותנו לפעול בעקבות הטענה.

מבנה טקסט טיעון

- **כותרת**
- **הצגת הטענה:** מהי טענתו של הכותב?
- **ביסוס הטענה:** נימוקים, הוכחות והסברים שמחזקים ומבססים.

**** מסקנה: מה מסקנת הטקסט?**

הצגת הנושא או הטענה

יש הטוענים כי צריך לצמצם את השימוש במכוניות פרטיות ולהגביר את השימוש בתחבורה ציבורית.

עמדתך או דעתך

אני חושב שצמצום השימוש במכוניות פרטיות הוא דבר טוב והגברת השימוש בתחבורה הציבורית עשויה לשפר את רמת החיים ואת איכותה.

נימוקים:

• **נימוק א':** משום שצמצום השימוש במכוניות פרטיות יצמצם את זיהום האוויר. צי הרכבים הנע בכבישי הארץ פולט פחמן דו חמצני רעיל המזהם את הסביבה ואת האוויר. צמצום השימוש בכלי רכב פרטיים מפחית באופן ניכר את כמות הגזים הרעילים הנפלטים לאוויר.

• **נימוק ב':** נימוק נוסף הוא הקלה בפקקי התנועה. הנסיעה בכבישי הארץ הפכה לסיוט בלתי נסבל. בכניסה לערים הגדולות משתרכים טורים ארוכים של כלי רכב. עומסי התנועה מקשים על העובדים להגיע בזמן למקומות העבודה.

• **נימוק ג':** משום שנסיעה בתחבורה ציבורית עולה פחות מנסיעה ברכב פרטי. הנסיעה ברכב הפרטי כרוכה בהוצאות רבות כמו דלק ותיקונים. נסיעה ברכב ציבורי חוסכת לא מעט כסף.

מסקנה: לכן כדאי לצמצם את השימוש בכלי רכב פרטיים ולהעדיף נסיעה בתחבורה הציבורית.

דוגמה 2 « בעד או נגד תלבושת אחידה

הצגת הנושא:

בכל שנה מתעוררת מחדש שאלת נחיצות התלבושת האחידה בבתי הספר.

הצגת עמדתך:

אני חושב ש / סבור ש...

נימוקים:

א. שיקול חברתי

התלבושת האחידה היא סמל לצמצום הפערים בחברה, כשבבית הספר כולם שווים - אלה שבידי הוריהם היכולת לקנות מותגים ואלה שלא. כלומר, תלבושת אחידה יוצרת שוויון בין כל התלמידים ומבטלת את הבדלי המעמדות בין בעלי היכולת לבין חסרי היכולת.

ב. שיקול ערכי וחינוכי

תלבושת אחידה תגביר את תחושת ההשתייכות לבית הספר, את הלכידות החברתית ואת הצניעות. היא תורמת לשיפור האקלים הבית ספרי באמצעות הדגשת המשותף, השוויון והגאווה הבית ספרית.

ג. שיקול כלכלי

התלבושת האחידה חוסכת כסף. היא מצמצמת את נהירת התלמידים לעבר חנויות המותגים הנוצצות.

מסקנה: לכן אני חושב/ת שצריך להנהיג תלבושת אחידה.

כתיבת טקסט טיעון

פתיחה:



הצגת הנושא / הבעיה / התופעה, הגדרה או הסבר, שאלות, רקע לנושא.

תבניות לפתיחה:

- לאחרונה התרבו הוויכוחים סביב השאלה אם ...
- נושא ה ... עולה שוב לכותרות.
- בימים אלה אנו עדים להתפשטות / התרחבות התופעה או הבעיה.
- לאחרונה מרבים לדבר על הנושא ...
- בתקופה האחרונה הולך ועולה מספר מקרי האלימות.
- חדשים לבקרים אנו שומעים באמצעי התקשורת על מקרי רצח.
- חדשים לבקרים עולה הנושא לכותרות ...
- כל שני וחמישי אנו שומעים על ...
- לאחרונה אנו עדים לתופעה / בעיה ... ונשאלת השאלה אם ...

גוף החיבור

נימוק העמדה:

- לאחר הבעת העמדה עליך לנמקה באמצעות מילות קישור המציינות סיבה כגון: מאחר ש... | משום ש... | מפני ש... | כי | כיוון ש...

כדי לבסס את עמדתך עליך לציין נימוקים. כל נימוק יתגבש לכדי פסקת צידוד בעמדה או בטענה המוצגת או הסתייגות ממנה באחת מהאפשרויות הבאות:

« **דוגמה:** פירוט, הסבר, נימוק, הוכחה, השוואה. אפשר לקשר את הפסקות באמצעות מילות קישור.

« **כגון:** נוסף על כך | יתרה מזו | יתר על כן | זאת ועוד | גם | כמו כן | נימוק נוסף

- כאשר רוצים להרחיב את הנימוק או לבססו, מומלץ לציין דוגמאות.
- ההדגמה תבוא כחלק מפסקת הנימוק. אם היא משמשת נימוק עצמאי, היא תבוא בפסקה נפרדת.
- קשרים להדגמה: לדוגמה, למשל, כגון

דוגמאות לטקסט טיעון

קראו את הטקסטים הבאים והשלימו את המבנה של כל טקסט.

1 דוגמה לטקסט טיעון

התנדבות בני נוער

1 אומרים שההחלטה הטובה ביותר שאפשר לקבל היא לתת, ונראה שזה גם באמת נכון. ממחקרים שונים עולה כי נתינה לאחר והתנדבות בקהילה עושות אתכם למאושרים יותר, לבריאים יותר בגוף ובנפש ולחברותיים יותר. לפי דוח האושר העולמי לשנת 2018, מדד האושר האישי עלה אצל אנשים שעשו דבר טוב למען מישהו בחודש האחרון, ואם זה לא מספיק - מהמחקרים עולה כי מתנדבים 5 חיים חיים ארוכים יותר.

על פי מחקר שנערך בשנת 2017 מטעם עמותת "רוח טובה", אפשר לומר שכמחצית מבני הנוער בישראל מתנדבים בצורה כזו או אחרת למען הקהילה ומקדישים מזמנם לפעילות התנדבותית למען אוכלוסיות מוחלשות. כדי להעניק לאותם צעירים מעט ממה שמגיע להם בחזרה, חברת משקאות מפורסמת מעניקה זו השנה השלישית חוויית קיץ ייחודית לאלפי צעירים וצעירות ברחבי המדינה.

10 מדובר בפרויקט התנדבותי קהילתי, אשר בסיומו יצאו 16 צעירים וצעירות נבחרים שהתנדבו השנה למען הקהילה והחברה למסע קיץ ייחודי רצוף הרפתקאות ברחבי אירופה.

כדי ליטול חלק בפרויקט מוזמנים הצעירים להשתתף במשימות התנדבות בשיתוף עם עמותת רוח טובה, הפועלת תחת הקרן המשפחתית על שם תד אריסון ומאגדת התנדבויות בשלל עמותות ברחבי הארץ, וכן במשימות דיגיטליות שעיקרן עשיית טוב לסובבים אותם. המועמדים צוברים ניקוד אישי על כל התנדבות, ואלו שיצברו את מספר הנקודות הגבוה ביותר יזכו להגיע לשלב המיונים ולהתמודד על מקום בנבחרת מול אלפי מתמודדים נוספים. חברי הנבחרת הסופית יצאו למסע חווייתי באירופה הכולל ביקורים בשלל אתרים ואטרקציות בלתי נשכחות למשך שמונה ימים. 15

הפרויקט עצמו כבר הפך למסורת, וזאת בזכות הנתונים יוצאי הדופן. בשנת 2018 נחתם הפרויקט עם 24,655 צעירים וצעירות, שהשקיעו במצטבר כ-107,053 שעות התנדבות בכ-50,000 משימות של עשיית טוב. 20

אז אומנם מדובר בנתון מרשים במיוחד, אך בחברה ממש לא מתכוונים להסתפק בו השנה. התכנון הוא לשבור שיא התנדבות חדש של בני הנוער בישראל, שייחשף לראשונה בשידור חי בטלוויזיה. "אנו גאים להכריז בפעם השלישית על הפרויקט המקדם את רוח ההתנדבות והנכונות לתרום לחברה," מספרת מנהלת השיווק בחברה. "מבחינתנו זו הוכחה נוספת ליופי ולאיכות של הדור הצעיר, וזו הזדמנות להודות להם על אלפי שעות התנדבות ותרומה לקהילה."

מעובד מתוך: ת"ש, ה' (2019, 30 ביוני). הקיץ הזה בני הנוער שוברים שיא התנדבות ישראלי חדש. Mako.

מתכונים

1 קראו את הטקסט בעמוד הקודם.

2 השלימו את מבנה הטקסט.

- הטענה נמצאת בפסקה :
- ההוכחות והנימוקים נמצאים בפסקות :

3 מהי הטענה בטקסט?

4 מיהו קהל היעד של הטקסט?

5 מהי מסקנת הטקסט?

בזבוז מזון

1 רבים מאיתנו מקפידים לזרוק מוצרים שפג תוקפם עוד לפני שטעמו אותם, ומעדיפים לא לתת "הזדמנות" למוצרים שברוב המקרים יכולים לשמש אותנו עוד כמה ימים. ירקות שאינם יפים בצורתם מוצאים את מקומם בפח, וכך גם אוכל מאתמול שהילדים בבית לא ממש שמחים לאכול. מבלי לשים לב אנחנו מבזבזים הרבה אוכל, וזאת כנראה הסיבה שישראל מככבת במקום השני בבזבוז מזון מבין מדינות ה-OECD ומייצרת מדי שנה 2.3 מיליון טונות פסולת מזון - כשליש מהייצור המקומי.

"50% מהמזון שנזרק ראוי למאכל, אך הוא מגיע לאשפה לא משום שפג תוקפו או שהוא לא מזין או לא בריא למאכל, אלא כתוצאה מהרגל שגוי ומחוסר מודעות," אומרת אחת המומחיות לעניין זה בישראל. לדבריה, משפחה ממוצעת מוציאה כ-2,700 שקלים בחודש על מזון, אך 10 זורקת לפח כרבע מהקניית שלה ולכן מבזבזת כ-8,000 שקלים בשנה על מזון שהולך לפח.

כמונו, גם יתר העולם מבזבז אוכל: מזון בהיקף של 4.3 מיליון טונות מתבזבז ברחבי העולם בכל יום, דבר שעולה יותר מ-900 מיליארד דולר בשנה. במחקר בנושא בזבוז מזון, שנערך בקרב 501 מרואיינים בני 18 ומעלה, נמצא כי אחד הנושאים הבולטים המטרידים את המשיבים הוא זריקת אוכל, אך הנתון המפתיע היה חוסר המודעות שלהם לכמויות שהם משליכים לפח. 15 יותר ממחצית מהמשיבים ציינו כי אינם זורקים כמויות גדולות של מזון בבית. כמו כן, 79% מהמשיבים ציינו כי הם מעוניינים במידה רבה לצמצם את כמות המזון שהם זורקים.

"את המחקר ערכנו כשנתיים, ובמסגרתו בדקנו מה קורה בבתים ואיך בני המשפחה מרגישים בנוגע לבזבוז המזון," מספר אחת החוקרות. "ליווינו משפחות שונות בתהליך קניית המזון והשיקולים לקנייה, ראינו איך הם מבשלים את המזון ושומרים עליו, והחשוב מכול - מה בסופו של דבר נזרק לפח. מתוצאות המחקר הבנו שהצרכן עיוור למזון שהוא מבזבז בשל חוסר מודעות גדול. הרי חברות המזון ויצרניות המזון אינן רוצות להעלות את המודעות לצמצום בזבוז המזון, כי הן רוצות שהצרכן יקנה כמה שיותר."

במטרה להעלות למודעות את בזבוז המזון בישראל ולצמצם אותו כחלק מהאתגר העולמי, יזמו באחד הארגונים הסביבתיים בישראל את "יום צמצום בזבוז המזון" שבו יושם דגש על העלאת המודעות לנושא. 25

"חשוב להבין שהאחריות אינה מוטלת רק על הצרכן הפרטי. גם לישראל אספקת המזון יש חלק משמעותי בהיקף הבעיה: ליצרני המזון, לרשתות שיווק המזון, לעיריות, ליבואנים, לנקודות ההפצה והמכירה, למסעדות ולאולמות האירועים ולמקומות העבודה שמחלקים בהם אוכל לעובדים," מציינים בארגון.

מעובד מתוך: משיח, י' (2019, 7 במרץ). אוכל למחשבה. ישראל היום.

אתרזאים

1 קראו את הטקסט בעמוד הקודם.

2 השלימו את מבנה הטקסט.

- הטענה נמצאת בפסקה :
- ההוכחות והנימוקים נמצאים בפסקות :
- המסקנה נמצאת בפסקה :

3 מהי הטענה בטקסט?

4 מיהו קהל היעד של הטקסט?

האישה בחברה הערבית

1 בשנים האחרונות השתנה משהו בשוק העבודה במגזר הערבי. בכפרים במשולש עלה מספר הנשים בעלות ההשכלה הגבוהה, וגם מספר הנשים היוצאות לעבודה מחוץ לבית. תחומי הלימוד העיקריים הם סיעוד, הוראה, עריכת דין, הנהלת חשבונות ומזכירות. למעשה, רוב הנשים עוסקות בעבודות משרדיות ובהוראה.

5 נוסף על כך, היציאה של נשים לעבודה מחוץ לבית יוצרת תעסוקה למטפלות ומבשלות, שכן אם בעבר, כאשר אישה יצאה לעבודה, הטיפול בילדים הוטל על הסבתא, כיום הסבתות עסוקות יותר וברוב המקרים פנויות פחות לטיפול בנכדים.

בדיקת אתר דרושים פופולרי העלתה כי יציאתן של הנשים בחברה הערבית לעבודה נובעת משני שינויים מרכזיים שהתרחשו בשנים האחרונות בחברה זו. הראשון הוא מודעות של 10 משפחות לכך שהן זקוקות למשכורת שנייה כדי לשפר את רמת החיים ולהפחית מעול הפרנסה שעל כתפי הבעל. השינוי השני הוא רצונן של נשים בחברה הערבית לצאת לעצמאות.

יועצת ראש העיר ג'ית לענייני נשים מספרת כי "הדחף הכלכלי הקיים היום של משפחות צעירות להתקדם הוביל לכך שגברים מאשרים לנשותיהם לצאת לעבודה ואף מעודדים אותן לעשות זאת, מה שאומר גם שהגברים לוקחים חלק פעיל יותר בגידול הילדים מאשר בעבר. [...] 15 כמו כן, הנשים הצעירות הרבה יותר דעתניות מבעבר ועומדות על זכותן לשלוט בחייהן. לכן הן יוצאות ללימודים גבוהים, עובדות מחוץ לבית ומחזיקות חשבון בנק נפרד."

נראה כי בעוד בדור הקודם ויתרו נשים על מעמדן ועל עצמאותן, בשנים האחרונות נראה שינוי המשפיע משמעותית על תחום התעסוקה. מדי יום בארבע בבוקר ממתינות נשים רבות להסעה מהמשולש אל הנגב. נשים אלה הן מורות, אשר אינן מוצאות תעסוקה בקרבת הבית 20 ומוכנות לצאת לעבודה מוקדם בבוקר ולחזור אחר הצוהריים. זהו מחיר העצמאות.

חלומה של חלימה, פעילה למען תעסוקת נשים בחברה הערבית, הוא לשנות את הדרך שבה נשים צעירות חושבות. לדעתה יש צורך בשינוי בתפיסה של הנשים, ולא של החברה. "על הנשים להבין שהן חייבות לדאוג לפרנסתן לכל מצב שלא יהיה. על הנשים הבוגרות ללמד את הצעירות ולתמוך בהן כדי שהשינוי יתרחש."

20 עם זאת, חלימה מציינת כי עצמאות הנשים בחברה הערבית גוררת גם עלייה במספר מקרי הגירושים. "נשים עצמאיות מרשות לעצמן לקבל אחריות על חייהן, וזה אומר שאם הן מבינות שהזוגיות אינה טובה להן, הן יכולות לפרק אותה, דבר שלא היה אפשרי בעבר."

בימים אלה מסייעת חלימה ללמד קורס "נשים עושות קריירה", שמטרתו להדריך וללמד נשים כיצד להציב לעצמן מטרות בתחום התעסוקה ומה עליהן לעשות כדי להשיגן. "לדור הצעיר אין מודל שאותו הן יכולות לחקות. הן צריכות ללמוד וללמד את הדור הבא." מעובד מתוך: מערכת וואלה! חדשות (2014, 6 במרץ). האישה הערבייה יוצאת לעבודה. וואלה!

אתרזאים

1 קראו את הטקסט בעמוד הקודם.

2 השלימו את מבנה הטקסט.

- הטענה נמצאת בפסקה :
- ההוכחות והנימוקים נמצאים בפסקות :
- המסקנה נמצאת בפסקה :

3 מהי הטענה בטקסט?

4 מיהו קהל היעד של הטקסט?

5 מהי מסקנת הטקסט?

מתרגלים כתיבת טקסט טיעון:

משימה 1

כתבו טיעון שלם בהיקף של 15 שורות העוסק בשאלה: האם צריך לשלב אמצעים טכנולוגיים בהוראה?

היגדים בעד

לדעתי, יש חשיבות גדולה לשילוב אמצעים טכנולוגיים בהוראה, כי הם עוזרים לתלמידים להבין את החומר הנלמד.

האמצעים הטכנולוגיים מכילים כמויות עצומות של מידע זמין. האמצעים הטכנולוגיים מייצרים סביבת למידה נוחה, קלה ומעניינת. הטכנולוגיה מספקת למורים ולתלמידים שפע של כלים לתקשר ולשתף פעולה בצורה יעילה ונוחה.

היגדים נגד

- למידה המבוססת על אמצעים דיגיטליים עלולה להעמיק את הפערים בין התלמידים הבאים ממשפחות מבוססות לבין חבריהם הבאים ממשפחות מעוטות יכולת.
- למידה המבוססת על אמצעים טכנולוגיים עלולה לדכא את היצירתיות של התלמידים. היא עלולה לעכב את הפיתוח של מיומנויות בסיסיות כמו פתרון בעיות וחשיבה ביקורתית עצמאית.
- למידה המבוססת על אמצעים טכנולוגיים עלולה לפגוע ביכולת לפתח יחסים וקשרים חברתיים. התלמידים יעדיפו לבלות את שעות הפנאי מול המסכים ולא עם החברים.

משימה 2

בעד ונגד לימודים בחו"ל

לימודים בחו"ל הם אפשרות טובה לאלו המבקשים לרכוש השכלה אקדמית ואינם מסוגלים לעמוד בשכר הלימוד היקר בארץ. בשביל ללמוד בחו"ל צריך בעיקר אנגלית טובה והרבה רצון וחשק שיקלו את המעבר לארץ זרה.

← כתבו חיבור בהיקף של 15 שורות והביעו בו את עמדתכם בנושא הלימודים בחו"ל. האם אתם בעד או נגד לימודים בחו"ל? נמקו.

משימה 3

תלמידים רבים חשים כי הלימודים בבתי הספר התיכוניים מוכוונים כיום לקראת בחינות הבגרות. במקום ללמד באופן שיגרום לתלמידים להבין ולהפנים את החומר, מלמדים המורים את התלמידים איך לעבור את בחינת הבגרות, וכך בית הספר הופך ל"בית חרושת לציונים". כדי להתגבר על תופעה זו, הוצע לאחרונה לצמצם את מספר הבגרויות ולתת לתלמידים להיבחן בשלושה מקצועות: מתמטיקה, אנגלית והבנת הנקרא. יתר המקצועות יילמדו מבלי שייבחנו עליהם בבחינות הבגרות.

← האם אתם תומכים בהצעה או מתנגדים לה? נמקו את עמדתכם.

הבנה הבנה ולשון

התפרצות הר הגעש ששינתה את מזג האוויר בישראל

1 הר הגעש פינטובו שבפיליפינים נחשב במשך מאות שנים להר געש "רדום", כלומר לא פעיל. סביבו חיו אלפי תושבים מוקפים ביער גדול, בשקט ובשלווה, לאורך חופו המערבי של האי לוזון. פינטובו היה הר געש בלתי ידוע ובלתי מוכר. החיים מסביב לו היו שלווים מאוד: המקומיים עסקו בציד, והקרקה הצמיחה גידולים חקלאיים מדהימים.

5 ביולי 1990 התחוללה במרכז האי לוזון רעידת אדמה בעוצמה של 7.8 בסולם ריכטר, שהביאה להתעוררותו של הר הגעש קצת פחות משנה לאחר מכן. כמה שבועות לאחר רעידת האדמה דיווחו מקומיים על שינויים רבים באזור, ובהם עשן לבן שיוצא מתוך הר הגעש.



לפני ההתפרצות הורגשו רעידות אדמה חלשות יחסית באזור, וסדרת התפוצצויות קטנות רמזה על מה שעתיד להגיע. מכשירים למדידת רעידות אדמה תיעדו מאות רעידות קטנות בימים שקדמו להתפרצות הגדולה. ההר הפך לפעיל, והפרויקט לפיננוי התושבים צבר תאוצה 10 דרך אמצעי המדיה השונים: מעיתונים וערוצי טלוויזיה ועד פעילויות קהילתיות שהעבירו את הבשורה מפה לאוזן.

15 הפעילות הגעשית הלכה והתחזקה, והגיעה לשיאה ב-15 ביוני. הלחץ האטמוספרי באזור גדל מאוד, וענן האפר שנוצר מההתפרצות הגיע לגובה של יותר מ-30 קילומטרים ולמרחק של 16 קילומטרים. הענן הטיל אפלה כבדה על האזור כולו. מאות אלפי טון של ניקל, אבץ, נחושת, עופרת ועוד נפלטו לאוויר כמעט מייד, ולתופעת הטבע הזאת היו גם השלכות לעתיד: היא גרמה להורדת הטמפרטורות בעולם לשנתיים בערך.

20 הגבהים האדירים שאליהם הגיע האפר שהתפרץ מההר הם שהשפיעו בעיקר על השינויים הקיצוניים במזג האוויר ברחבי העולם, כולל אצלנו בישראל. החורף בישראל בשנים 1991-1992 היה החורף הגשום ביותר מאז תחילת המדידות. בירושלים ירדו 1,200 מ"מ גשם, הכינרת התמלאה באותן השנים ביותר מארבעה מטרים, וסכר דגניה נפתח ב-9 בפברואר 1992. שלג ירד בכל הערים בארץ שגובהן מעל 300 מטר, כולל עפולה, דימונה, עמק החולה וכפר סבא, ואם כל זה לא מספיק - חודש יוני 1992 היה הקר והגשום ביותר בהשוואה לחודשי יוני מאז תחילת המדידות.

25 אבל לא כולם נהנו ממזג אוויר חורפי במיוחד. באזור צפון אירופה וצפון אסיה המצב היה הפוך: היה יובש ומזג אוויר בלי שלגים. באותה שנה לשוויצרים לא היה מספיק שלג לסקי, כי הוא עבר באופן נדיר למקומות כמו ישראל בחסות התפרצות הר הגעש מהאדירות שידעה ההיסטוריה.

עובד מתוך: אייד, מ' ולוקש, א' (2021, 18 ביוני). 30 שנה להתפרצות הר הגעש, ששינתה גם את מזג האוויר בישראל. Ynet.

ענו על השאלות הבאות:

1 באיזה תחום עוסק הטקסט?

- א. טבע
- ב. כלכלה
- ג. אומנות
- ד. פסיכולוגיה

2 מה מתארת פסקה 1 בטקסט?

- א. את המצב ששרר בסביבות הר הגעש לפני התפרצותו.
- ב. את המצב ששרר בסביבות הר הגעש במהלך התפרצותו.
- ג. את המצב ששרר בסביבות הר הגעש אחרי התפרצותו.
- ד. את הגורמים להתפרצותו של הר הגעש.

3 הקיפו שתי מילים נרדפות במשפט הבא הלקוח מן הפסקה הראשונה:

"סביבו חיו אלפי תושבים מוקפים ביער גדול, בשקט ובשלווה, לאורך חופו המערבי של האי לוזון".

4 ציינו שתי עובדות המובאות בפסקה 1 ומעידות על החיים השלווים ששררו בכפר לפני התפרצות הר הגעש.

5 בפסקה 2 מופיעים שני מספרים. כתבו אותם במילים וציינו באיזה הקשר כל אחד מהם נזכר: כתבו אותם במילים וציינו באיזה הקשר כל אחד מהם נזכר.

| | | | |
|-------|--------|-------|---------------|
| _____ | ההקשר: | _____ | המספר הראשון: |
| _____ | ההקשר: | _____ | המספר השני: |

6 "כמה שבועות לאחר רעידת האדמה דיווחו מקומיים על שינויים רבים באזור". המילה "מקומיים" במשפט זה מתייחסת ל:

- א. חוקרים שבאו למקום.
- ב. תושבי המקום.
- ג. הרי געש הנמצאים במקום.
- ד. תיירים שבאו לבקר במקום.

7 ציינו לפי פסקה 2 ו-3 שתי תופעות טבע שונות שקדמו להתפרצות הר הגעש ורמזו עליה:

תופעה ראשונה: _____

תופעה שנייה: _____

8 "והפרויקט לפינוי התושבים צבר תאוצה דרך אמצעי המדיה השונים".

הקיפו את המילה שיכולה להחליף את המילה "פרויקט" במשפט זה:

- א. מזימה
- ב. סיפור
- ג. מיזם
- ד. נבואה

9 השלימו:

בפסקה 3 "עיתונים", "ערוצי טלוויזיה" ו"פעילויות קהילתיות" הם דוגמאות ל ____.

10 השלימו:

בפסקה 4 ניקל, אבץ, נחושת ועופרת הם דוגמאות ל ____.

11 מה היו ההשלכות לעתיד של התפרצות הר הגעש לפי פסקה 4 ו-5?

12 בפסקה 5 הכותב מסביר את מזג האוויר החורפי והגשום בישראל בשנים 1991-1992 כחלק מההשלכות של התפרצות הר הגעש.

העתיקו מפסקה זו שלוש עובדות שמהן אפשר ללמוד על מזג האוויר בארץ בתקופה זו.

13 מה כתוב בטקסט במקום המילים הבאות:

- א. רוגע (פסקה 1)
- ב. מהירות גדולה (פסקה 3)
- ג. התרחשה (פסקה 2)
- ד. התעצמה (פסקה 4)
- ה. מיזם (פסקה 3)
- ו. חשכה (פסקה 4)



משימת כתיבה

נסחו שלטים מקוריים וקליטים המזהירים מפני התפרצות הר געש. השתמשו בחריזה, במצלול ובמשחקי מילים כיד הדמיון הטובה עליכם.



משימת הבעה בעל-פה

התפרצות הר געש היא תופעת טבע מיוחדת. ספרו על תופעת טבע מיוחדת שהייתם עדים לה או ששמעתם עליה.



דעה אישית

כיצד לדעתכם יש להיערך לאסונות טבע מבעוד מועד?
< הסבירו את תוכניתכם בשלבים והציעו רעיונות ליישומה.



השלמת משפטים

לפניכם משפט שחסרה בו מילה אחת, ואחריו ארבע אפשרויות.
◀ בחרו באפשרות הנכונה.

1. כולם ___ מרעש אדמה משמעותי שעלול לפקוד את מדינת ישראל.
א. מודים ב. חושדים ג. חוששים ד. חשודים
2. בשנים הקרובות ___ רעידת אדמה חזקה בישראל.
א. ציפייה ב. צפויה ג. מצפה ד. מתקרבת
3. בשנת 1991 התפרץ הר הגעש פינטובו בפיליפינים שהיה ___ במשך מאות שנים.
א. ישן ב. סוער ג. בוער ד. רדום
4. הבעיה המרכזית של ישראל אינה רעידות האדמה ___, אלא הכשל בבנייה.
א. הצפויים ב. הצפויות ג. המוצפות ד. ההצפות
5. ישראל 2022 אינה ערוכה ל ___ עם אסונות טבע קשים.
א. התלבטות ב. התמודדות ג. הסתגלות ד. השתלבות
6. הבעיה הגדולה ביותר עם הרי געש היא שאי אפשר לדעת ב ___ מתי הם מתפרצים.
א. ספק ב. קרוב ג. ודאות ד. מוחלט
7. הלבה ___ מלוע הר הגעש באופנים שונים.
א. נפלטת ב. נגררת ג. עוזבת ד. פולטת
8. הר הגעש התפרץ בעוצמה גדולה וזרע ___ וחורבן.
א. אסון ב. כישלון ג. הרס ד. חרדה

הַשּׁוֹאִים

שׁוֹא נָע

זהו שווא שמקורו בתנועה.
תפקידו ליצור הברה חטופה יחד
עם העיצור שהוא בא תחתיו.

שׁוֹא נָח

זהו שווא שמקורו באפס תנועה.
תפקידו לסגור הברה ולהצביע על
העדר תנועה.

| שׁוֹא נָח - (אָפֶס תְּנוּעָה) | שׁוֹא נָע - (חֲצֵי תְנוּעָה) |
|---|---|
| שׁוֹא בְּסוֹף הַמְּלָה / שְׁנֵי שׁוֹאִים בְּסוֹף מְלָה נִפְט מְלֹךְ שְׁמֵרֵת | בְּרֵאשׁ הַמְּלָה שְׁבִיל כְּתַבְתֶּם צְבָעִים |
| הַשּׁוֹא הָרֵאשׁוֹן מִבֵּין שְׁנֵי שׁוֹאִים רְצוּפִים בְּאִמְצַע הַמְּלָה מִצְלָצְלִים יִכְתְּבוּ | הַשּׁוֹא הַשֵּׁנִי מִבֵּין שְׁנֵי שׁוֹאִים רְצוּפִים בְּאִמְצַע הַמְּלָה תִּקְטְפוּ מִתְרַגְּמִים |
| אַחֲרֵי תְנוּעָה גְדוּלָה מְטַעֶמֶת תִּסְפְּרֶנָּה שְׁמֹרְנָה | אַחֲרֵי תְנוּעָה גְדוּלָה בְּלִתֵּי מְטַעֶמֶת נִסְעוּ מוֹכְרִים שְׁבָרָה |
| בָּא אַחֲרֵי תְנוּעָה קְטַנָּה מִסְכִּים מִדְּבָר שֶׁלְּחוֹ | שׁוֹא בְּאוֹת דְּגוּשָׁה בְּדָגֶשׁ חִזָּק קִבְּלָה מִשְׁדָּרִים |

שׁוֹא נָע מְקוּרוֹ בְּתְנוּעָה

זְכְרוּ!

הוא / עָבַר < שְׁמַר

שְׁמֵרָה

הוא / הוֹנָה < שוֹמֵר

שׁוֹמְרִים

היא / עָתִיד < תִּשְׁמֵר

תִּשְׁמְרֵי

מְחִזְרִים אֶת הַפֶּעַל לְצוּרַת הַיְחִיד בְּזִמְן הַנִּתּוֹן

תרגילים

1 באיזו מילה יש שווא נח?

| | | | |
|----------------|-------------|-------------|---------------|
| א. מְקַבְּלִים | ב. קִבְּלוּ | ג. קִבְּלָה | ד. קִבְּלָתִי |
|----------------|-------------|-------------|---------------|

2 באיזו מילה אין שני שוואים נעים?

| | | | |
|-----------------|------------------|----------------|------------------|
| א. מְצַלְצְלִים | ב. הַכְּתַבְתִּי | ג. מְשַׁלְמִים | ד. מְתַרְגְּמִים |
|-----------------|------------------|----------------|------------------|

3 באיזו מילה יש שני שוואים נחים?

| | | | |
|---------------|---------------|-------------------|-------------------|
| א. כְּתַבְתָּ | ב. יִכְתְּבוּ | ג. הִתְכַּתְּבוּת | ד. מְתַכַּתְּבוּת |
|---------------|---------------|-------------------|-------------------|

4 באיזו מילה אין שווא נח?

| | | | |
|--------------|----------------|----------------|------------------|
| א. יִלְמְדוּ | ב. מְסַפְּרִים | ג. סִפְּרָתְךָ | ד. הִשְׁלַמְתָּם |
|--------------|----------------|----------------|------------------|

5 הקיפו את הצורה הנכונה:

- אבא **כְּבָה**/כָּבָה את האור במטבח.
- בְּבִית **הַסֵּפֶר**/בְּבִית הַסֵּפֶר לומדים עד השעה שלוש.
- אחותי מתנדבת **בְּבִית הָאָבוֹת**/ **בְּבִית הָאָבוֹת** הנמצא בשכונה.
- ד. הכבאים הצליחו **לְכַבּוֹת**/לְכַבּוֹת את השרפה.
- ה. כל המוזמנים יגיעו **לְכָאן**/לְכָאן בעוד כשעה.
- ו. החשוד לא **הִכְחִישׁ**/הִכְחִישׁ את המעשה המיוחס לו.



כבר לא חיות בארץ: יונקים בסכנת הכחדה בישראל

1 בגלל השפעתו ההולכת וגוברת של האדם - הטבע והחיים בו נמצאים בסכנה. אמירה זו נכונה במיוחד במקרה של ישראל, מדינה קטנה שמשתמשת באופן מוגבר במשאבי הטבע שלה, ואת המחיר משלמים בעלי החיים.

5 כמו מדינות מתקדמות בעולם, ישראל ייחדה חלק נרחב משטחה לשמורות טבע, יערות וגנים לאומיים. בהתאם לכך, יש גוף ממשלתי האחראי על התחום הזה - רשות הטבע והגנים - שזוכה לתמיכה גדולה מהציבור ומארגוני איכות הסביבה.



למרות זאת, בגלל מגוון סיבות מרחב המחיה של בעלי החיים הולך וקטן, כפי שמעיד "הספר האדום" - רשימת בעלי החיים הנמצאים בסכנת הכחדה שהכינה רשות הטבע והגנים בסיוע מומחים וארגונים נוספים. הספר האדום של בעלי החוליות בישראל התפרסם לראשונה ב-2002, 10 ומאז הוא התעדכן כמה פעמים. כיום הוא מעריך שמתוך 450 חיות מסוג בעלי חוליות, כ-37% בסכנת הכחדה. נוסף על כך, בשנים שחלפו כבר נכחדו 28 מינים אל מול ארבעה שהושבו מחדש לטבע. חלק מהמינים שבהם מדובר אינם נמצאים בסכנת הכחדה באזורים אחרים בעולם שבהם הם נפוצים.

15 בישראל יש 103 מיני יונקים, ורבים מהם התאימו את עצמם לתנאים שהשתנו במהלך אלפי שנים בהשפעת האדם. כך אפשר למצוא באזור החוף מיני מכרסמים שלמדו לחיות בשטחי חולות ואוכלוסיות של צבאים שלמדו לחיות באזורי יערות נטועים. כמעט שליש מהיונקים בארץ הם עטלפי חרקים, ורבים מהם נמצאים בסכנת הכחדה לאחר שנפגעו במשך שנים רבות מהרעלות. סכנת ההכחדה מאיימת גם על יונקים גדולים, ובהם טורפים כמו צבועים, הזקוקים לשטחי מחיה גדולים, שהולכים ומצטמצמים.

20 לעומת זאת, יש כמה מינים, ובהם שועלים, נמיות, תנים וחזירי בר, שפעילות האדם סיפקה להם שפע של מקורות מזון. הם התרבו וכעת מזיקים לגידולים חקלאיים ולצד זאת גם טורפים חיות בר אחרות. משום כך רשות הטבע והגנים פועלת לצמצם את מספרם של בעלי החיים הללו, גם באמצעות הריגה של חלק מהם. יש שביקרו את הרשות על כך, אבל אנשי הרשות משוכנעים כי מוכרחים לעשות זאת.



25 מאפיין נוסף של עולם היונקים בישראל הוא המאמץ להשיב מינים שנכחדו אל הטבע. מאמץ זה הצליח בחלקו, וכך למשל פראים ויחמורים חזרו אל הגליל והנגב. בראייה כוללת, כיום נמצאים יותר ממחצית מיני היונקים בישראל בסכנת הכחדה. במחצית הראשונה של המאה הקודמת נכחדו חמישה מינים, ובהם הדוב החום והברדלס.

<https://www.haaretz.co.il/st/c/prod/heb/2017/03/animals/>

ענו על השאלות הבאות: ←

- 1 מיהו כותב הטקסט? הקיפו את האפשרות הסבירה ביותר:
 - א. כלכלן
 - ב. מנהל בנק
 - ג. חוקר טבע
 - ד. פסיכולוג
- 2 המשפט הראשון בטקסט - "בגלל השפעתו ההולכת וגוברת של האדם - הטבע והחיים בו נמצאים בסכנה" - מורכב מסיבה ותוצאה. העתיקו את החלק שהוא הסיבה.
- 3 מה מאפיין את מדינת ישראל לפי הכתוב בפסקה 1?
- 4 בפסקה 2 מתוארות שתי פעולות שונות שנקטה מדינת ישראל. העתיקו שתיים מהן.
- 5 מה מטרת הפעולות שציינתם בשאלה הקודמת?
- 6 הסבירו בלשונכם מהו "הספר האדום" המוזכר בפסקה 3.
- 7 מה אפשר ללמוד לגבי כל אחד מהבאים מן הכתוב בספר האדום? ענו לפי פסקה 3:
 - א. לגבי "בעלי חוליות" אפשר ללמוד ש __.
 - ב. לגבי מינים שהושבו לטבע אפשר ללמוד ש __.
- 8 בפסקה 4 נכתב: "התאימו את עצמם לתנאים שהשתנו במהלך אלפי שנים בהשפעת האדם". ציינו שתי דוגמאות שנותן הכותב לנאמר במשפט הזה.
 - א. דוגמה 1: __.
 - ב. דוגמה 2: __.
- 9 השלימו את המשפט הבא:

בפסקה 4 הצבועים הם דוגמה לבעלי חיים ש __.
- 10 האם הנאמר בפסקה החמישית מתאים לכותרת הטקסט? נמקו.
- 11 התרבותם של בעלי חיים כמו שועלים, נמיות, תנים וחזירי בר יוצרת כמה בעיות. ציינו שתי בעיות המופיעות בפסקה 5:
 - א. __.
 - ב. __.

- 12 "יש שביקרו את הרשות על כך" (פסקה 5). על מה ביקרו חלק מהאנשים את הרשות?
 א. על התרבות חיות מזיקות.
 ב. על שפע המזון.
 ג. על שימור מינים של בעלי חיים בסכנת הכחדה.
 ד. על הריגת חיות מזיקות.

- 13 כתבו את ההפך של המילים המודגשות:
 א. צבועים זקוקים לשטחי מחיה גדולים, שהולכים ומצטמצמים.
 ב. מרחב המחיה של בעלי החיים הולך וקטן.
 ג. חלק מהמינים אינם נמצאים בסכנת הכחדה באזורים אחרים שבהם הם נפוצים.
 ד. מאמץ זה הצליח בחלקו.

14 מיינו את כל בעלי החיים המוזכרים בפסקה האחרונה לשתי קבוצות.

15 נמקו את המיון שהצעתם בשאלה הקודמת - מה משותף לכל קבוצה?



דעה אישית

האם לדעתכם היכחדות בעלי חיים היא תהליך שלילי שיש להילחם בו או שמדובר בטבע העולם? הסבירו את עמדתכם.





משימת בהעה בכתב

נסחו סיסמה או פרסומת הקוראת לציבור להתגייס למען שימור מיני בעלי חיים בסכנת הכחדה.



משימת הבעה בעל-פה

◀ ספרו מה אתם עושים או הייתם רוצים לעשות כדי לשמור על קיומם של בעלי חיים הנמצאים בסכנת הכחדה.

השלמת משפטים

לפניכם משפט שחסרה בו מילה אחת, ואחריו ארבע אפשרויות.
◀ בחרו באפשרות הנכונה.

1. מין בסכנת ___ ✎ הוא מין שעתיזדו על פני כדור הארץ נתון בסכנה.
א. התאדות ב. הזדקנות ג. התרבות ד. הכחדה

2. הכחדת בעלי חיים פוגעת קשות ב ___ ✎ העדין של הטבע.
א. מאזן ב. הזנה ג. איזון ד. האזנה

3. מאמצים רבים מושקעים ב ___ ✎ על בעלי חיים הנמצאים בסכנת הכחדה.
א. הגנה ב. דאגה ג. נתינה ד. חשיפה

4. גולשי מצוקים שגלשו בניגוד ל ___ ✎ גרמו לפגיעה בקינון של בז מדברי.
א. תקנון ב. תקנות ג. תיקון ד. חוקה

5. מינים רבים של בעלי חיים נמצאים בסכנת הכחדה בגלל ___ ✎ לא חוקי.
א. רישיון ב. תעודה ג. ציד ד. אכיפה

6. שופט בית משפט ___ ✎ עונש מאסר בפועל נגד שלושה ציידים.
א. עתר ב. גזר ג. סבר ד. הניח

7. פעילויות חינוכיות למען שמירה על הסביבה נעשו בעיקר על ידי החברה ל ___ ✎ הטבע.

א. הגנת ב. עיצוב ג. עידוד ד. אהבת

8. האם אפשר למנוע את הכחדת כל בעלי החיים הנמצאים בסכנת ___ ✎?
א. היעלמות ב. התרבות ג. הזדווגות ד. התלהבות

1 כתבו את השורש של הפעלים שלפניכם הלקוחים מן הטקסט :

- | | |
|-----------------|------------|
| א. סְבוּרִים | ב. מְסַעֵר |
| ג. מְסַפֵּןֶת | ד. אֶתְרוּ |
| ה. לְהַשְׁקִיעַ | ו. צָדִים |

2 לפניכם ארבע מילים. קראו אותן וענו על השאלות שאחריהן :

מגוון | ביציות | מדענים | קָצַב

א. הקיפו את המילה יוצאת הדופן מבחינת המין הדקדוקי שלה.

ב. מה המין הדקדוקי המשותף למילים האחרות?

3 לפניכם ארבעה פעלים. קראו אותם וענו על השאלות שאחריהם :

אֶתְרוּ | נִמְצְאִים | הִתְגַּלוּ | גָּלוּ

א. הקיפו את הפועל היוצא דופן מבחינת הזמן.

ב. מה הזמן המשותף לפעלים האחרים?

4 כתבו את הצירופים הבאים ברבים.

- | | |
|---------------|---------------|
| א. מקור מזון | ב. מין נדיר |
| ג. פתרון יעיל | ד. תוצאה טובה |

5 הפכו את המשפטים שלפניכם **מפעיל לסביל**.

א. בני אדם צדים בעלי חיים כדי לאכול אותם.

ב. רשות הטבע והגנים הכינה רשימה של בעלי חיים הנמצאים בסכנת הכחדה.

ג. רשות הטבע והגנים השיבה טבע ארבעה מינים של בעלי חיים.

ד. החוקרים מצאו מיני מכרסמים שלמדו לחיות בשטחי חולות.

הדגשים

הדגש מסומן כנקודה בתוך האות

| | | | |
|------|------|------|-----|
| אלים | צלמת | מכתב | כתב |
|------|------|------|-----|

שני סוגי דגשים:

א דגש קל: בא אף ורק באותיות בג"ד כפ"ת קשהן:

◀ בראש המלה:

| | | | |
|-----|-----|-----|------|
| דלת | פרת | פגש | פרות |
|-----|-----|-----|------|

◀ אחרי שוא נח:

| | | | |
|-------|------|-------|--------|
| תלבשת | יתפס | מכפיל | הכתבתי |
|-------|------|-------|--------|

דגש חזק (כפול)

1 מופיע בכל העצורים. הוא מגיע אחרי תנועה (קטנה).

| | | |
|-------|--------|-----------|
| סָבַל | שָׁלַם | רָכַבְתָּ |
|-------|--------|-----------|

| | | | | |
|---------|-----------|----------|--------|--------|
| דגמאות: | כִּלְבָּת | טִיֶּסֶת | צִיָּר | צִלָּם |
|---------|-----------|----------|--------|--------|

הערה:
דגש שאינו באחת מאותיות בג"ד-כפ"ת הוא דגש חזק.

יש שני סוגי דגש חזק: 1. חזק משלים | 2. חזק תבניתי



דגש חזק משלים: בא במקום אות שנבלעה.

הערה:
כל האותיות מקבלות דגש חזק חוץ מהעצורים הגרוניים: אהחע"ר

התמזגות עצורים:

כִּרְתִּי = פועל כר"ת + תי (מדבר) < כִּרְתִּי (קל) < כִּרְתִּי
 → התמזגות עצורים זהים

סִמְנוּ = פועל סמ"נ + נו (מדברים) < סִמְנוּ < סִמְנוּ
 → התמזגות

הדמות עצורים

הדמות בין עצורים היא תופעה של השתוות תכונות מסוימות בעצורים שונים הסמוכים זה לזה כדי להקל את ההגיה.

הדמות מלאה: העצור בשוא נח נעשה זהה לעצור שבא אחריו. תהליך זה חל בעקר על נ- נו"ן בשוא נח וכו על י- יו"ד בשוא נח, וגם ל- למ"ד בשוא נח.

דגמאות:

נפ"ל הפעיל/עבר < הנפיל < הדמות מלאה < הפיל < הפיל
נג"ע הפעיל/הווה < מנגיע < הדמות < מגיע
יצ"ת הפעיל/הווה < מיצית < מצית
לק"ח פעל/עתיד < ילקח < יקח < (הידמות ה- ל מתרחשת בניין קל בלבד)

”

הערות:

- בגזרת חסרי פ"נ וחסרי פ"צ תנקד ע' הפעל בדגש חזק משלים.
- במשקלים הדגושים (השם-קטל) תנקד אות השרש ט בדגש חזק משלים.

“

דגמאות:

| | | | | | |
|------|------------|---|-------|---|------|
| נט"ע | משקל מקטל | < | מנטע | < | מטע |
| נכ"ר | משקל מקטל | < | מנכר | < | מכר |
| נס"ע | משקל מקטל | < | מנסע | < | מסע |
| נת"ן | משקל מקטלה | < | מנתנה | < | מתנה |

”

הערה:

אותיות בג"ד-כפ"ת רפות אחרי שוא נע - לא מקבלות דגש.

“

מפרסם

מבלבל

מכסים

מכבים

לכאן

2. הדגש החזק התבנית

א דגש חזק תבניתי מופיע ב - עה"פ בשלש השאלות הבאות: הפגדים:

פעל (פיעל) < שלם

פעל (פועל) < שלם

התפעל < השתלם

ב בשמות הפעלה של הבגנים הפגדים: בקשה, מחזבות, השתלמות

ג במשקלי השם הדגושים:

| | |
|--|---------------------------|
| ק ט ל - (מצין שמות של פעלי מקצוע): | « זמר - דור - נגר » |
| קטלת - (מצין שמות של מחלות וקבוצות): | « פלבת - דלקת - טיסת » |
| קטל - (מום פיזי): | « עור - אלים - חגר » |
| קטלון - מצין שמות של מחלות נפש ומחלות צמחים: | « דכאון - שגעון - כמסון » |
| קטיל - (מצין שמות של תכונות): | « פביר - אדיר - אלים » |

תרגילים

1 באיזו מילה אין דגש חזק משלים?

א. מפלה ב. הפרתי

ג. מתנה ד. מכבסה

2 באיזו מילה יש דגש חזק תבניתי?

א. מכתב ב. כתבה

ג. כתב ד. כותבים

3 באיזו מילה יש רק דגשים חזקים?

א. בקרתי ב. התמם

ג. הסתפל ד. מתכנסות

4 באיזו מילה יש דגש קל?

א. מבט ב. מספק

ג. מתנה ד. מספיק

5 מהו סדר הדגשים במילה הפרתי?

א. חזק, קל ב. קל, חזק

ג. קל, קל ד. חזק, חזק

6 באיזו מילה יש דגש חזק משלים?

א. סדרו ב. מכתבים

ג. מתנה ד. מספרים

חינוך דמוקרטי

1 בשנים האחרונות אנחנו שומעים הרבה על חינוך דמוקרטי, אבל רובנו לא יודעים מה זה אומר בדיוק. יכול להיות שצפוי לנו חידוש בתחום החינוך שיציל את המערכת המקרטעת? כדי לקבל הסבר ותמונת מצב פנינו לאיל רם, חבר בכיר במכון לחינוך דמוקרטי, רגע לפני תחילת שנת הלימודים, ושוחחנו איתו על מה שמציע החינוך הדמוקרטי.

5 לדבריו, יש במערכת החינוך הרגילה שלושה כשלים רציניים שמחייבים טיפול מיידי: הערכת התלמידים רק באמצעות ציונים, חוסר הרלוונטיות של החומר הנלמד, ופערים חינוכיים שהם תוצאה של פערים חברתיים. בעניין ההערכה באמצעות ציונים, איל מספר: "אני למדתי בהרצליה, אבל שום מורה לא ידע מי זה איל רם - ידעו שאני טוב במתמטיקה וצריך תגבור בפיזיקה, ככה זכרו אותי."



10 הכשל השני קשור לעובדה שהלימודים אינם נחוצים לחיים המודרניים. הנגישות לידע השתנתה: כל אחד יכול להיות חשוף לכמויות אדירות של מידע, ועדיין מתעקשים ללמד את התלמידים לדקלם ולענות על שאלות מתחום מצומצם מאוד של אותו ידע. לרוב תחום זה אינו קשור לחיים במאה ה-21 ולא רלוונטי לחיים הבוגרים שצפויים לילד. "גם שרי הממשלה או ראשי מערכת הביטחון לא היו מצליחים בבחינות שיש היום לילדים בכיתה י'. האנשים האלו, שתפסו מקומות חשובים

15 בחברה שלנו, לא בהכרח יודעים את כל פרטי מלחמת העולם השנייה. יכול להיות שפרטים אלו חשובים לידע כללי, אך אין בהם כדי לעזור לנוער לתפוס בעתיד עמדות בכירות בחיים האמיתיים."

הכשל השלישי נוגע לכך שמערכת החינוך, מבלי לשים לב, מגדילה את הפערים החינוכיים: מכיוון שיש הגדרה ברורה לגבי הידע שכל תלמיד אמור לרכוש, התלמידים נאלצים בעל כורחם לחיות בתחרות על גובה הציונים. ברור שהתלמידים בעלי הממון ישכרו מורים פרטיים ויעברו את בחינות הבגרות בלי בעיה, ואילו תלמידים ממשפחות אמידות פחות יתקשו לעשות זאת. 20



החינוך הדמוקרטי הופך את בית הספר למקום שמחנך באמת ולא שרודף אחר ציונים. הבסיס לחינוך שכזה הוא קשר אישי בין המחנך לתלמידים. כדי לקיים קשר זה תופרים לכל תלמיד תוכנית לימודים אישית בהתאם לתחומי העניין שלו. במסגרת זו גם מאשרים לתלמידים ללמוד נושאים שמעניינים אותם מחוץ למסגרת בית הספר. לדוגמה מביא איל את הסיפור של זוכה מדליית הזהב בשיט מפרשיות גל פרידמן: "גל נזרק מבית הספר בסוף כיתה ו' למסגרת של חינוך מיוחד. אימו הביאה אותו לבית הספר הדמוקרטי בחדרה. בית הספר תפר לו תוכנית לימודים ואפשר לו להיעדר פעמיים בשבוע ולהצטרף לפעילות של מועדון גלישה, והרי הסוף ידוע לכולנו." 25

החינוך הדמוקרטי לא מקבל את הרעיון שיש מערכת ציונים אחת ושיש תלמידים טובים ותלמידים גרועים. במקום זאת הוא מאמין שלכל אחד יש תחומים שבהם הוא טוב יותר ותחומים אחרים שבהם הוא חלש יותר. לכן עדיף להעצים את התחומים החזקים של התלמיד, ובנוגע לתחומים החלשים - אפשר לנסות לחזק אותם, ואולי עדיף פשוט לוותר עליהם. 30

מעובד מתוך: שוורץ יי (2008, 27 באוגוסט). בית ספר זה כן דמוקרטיה. וואלה!

ענו על השאלות הבאות: ←

1 מה השאלה המרכזית בפסקה 1 (שורות 1-4)?

2 א. ציינו שני כשלים במערכת החינוך שמונה איל רם?

כשל 1: _____ כשל 2: _____

ב. הסבירו מדוע הלימודים בבית הספר אינם משיגים את מטרותם.

ג. כיצד הכותב מוכיח בפסקה 5 שכדאי לאשר לילדים ללמוד נושאים שמעניינים אותם מחוץ למסגרת בית הספר?

3 א. איזה רעיון שולל החינוך הדמוקרטי לפי הפסקה האחרונה (שורות 30-40)?

1. החינות הדמוקרטי אינו מכיר בחלוקת התלמידים לטובים ולפחות טובים.

2. החינוך הדמוקרטי אינו מאמין ביכולות של התלמידים החלשים.

3. החינוך הדמוקרטי מכיר בצורך להעצים את התלמידים החזקים.

4. החינוך הדמוקרטי מכיר בחשיבות הציונים למיון התלמידים לחזקים ולחלשים.

ב. הסבירו את המלצת הכותב באשר להתמודדות עם התחומים החלשים של התלמיד.

ג. השלימו על פי הטקסט את החסר במשפטים שלפניכם:

1. החינוך הדמוקרטי אינו דוגל בשיטת הציונים כי לטענתם שיטה זו אינה _____ את התלמידים.

2. הם מתייחסים לכל תלמיד באופן _____. לעומת זאת בחינוך הרגיל כמעט אין קשר אישי

בין המורים לתלמידים.

4 ציינו שני מאפיינים של החינוך הדמוקרטי לפי הפסקה החמישית.

5 מה ההוכחה הנזכרת בפסקה החמישית ומה היא מוכיחה?

6 מה ממליץ הכותב בסוף הפסקה האחרונה? למי הוא ממליץ זאת?

7 א. בפסקה 1 (שורות 1-4) כתוב: "אבל רובנו לא יודעים בדיוק מה זה אומר".

← את מה מאזכרת המילה "זה"?

1. חינוך

2. דמוקרטיה

3. חינוך דמוקרטי

4. בית ספר

- ב. בפסקה 4 (שורות 17-21) כתוב: "התלמידים נאלצים **בעל כורחם** לחיות בתחרות זה עם זה".
מה מתוך הבאים לא יכול להחליף את צירוף המילים "**בעל כורחם**" במשפט?
1. מרצונם החופשי
2. מתוך כפייה
3. בניגוד לרצונם
4. מתוך הכרח

- ג. בפסקה 4 (שורות 17-21) כתוב: "אבל ברור שהתלמידים **בעלי הממון** ישכרו מורים פרטיים ויעברו את בחינות הבגרות בלי בעיה".
אפשר להמיר את צירוף המילים "**בעלי הממון**" במילה -
1. עשירים
2. חזקים
3. שכירים
4. עניים

- 8 לפניכם חמישה משפטים. בחרו במשפטים המתאימים לבית ספר דמוקרטי.
א. בתי הספר של היום הפכו לבתי חרושת לציונים.
ב. בית הספר מצמצם את הפערים החברתיים בין התלמידים.
ג. המורים מכירים את התלמידים.
ד. בית הספר משתמש בשיטות הערכה שונות ומגוונות כדי להעריך את התלמידים.
ה. שיטת הציונים היא השיטה הקיימת בהערכת התלמידים.

- 9 לפניכם שלוש הגדרות למילה "**שכר**". בחרו בהגדרה המתאימה למשמעות מילה "**ישכרו**" המופיעה בשורה 19:
הגדרה 1: תשלום עבור ביצוע עבודה.
הגדרה 2: קיבל לעבודה, העסיק.
הגדרה 3: גמול טוב על מעשה טוב.

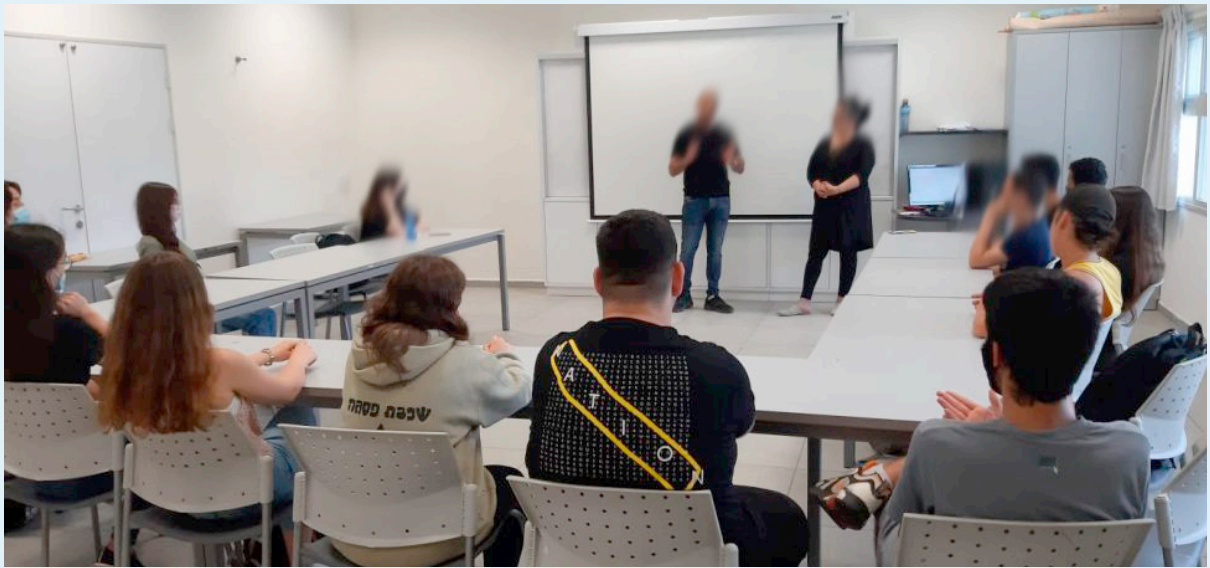
- 10 בשורה 26 כתוב: "**בית הספר תפר לו תוכנית לימודים**".
א. מה משמעות המילה "**תפר**"?
ב. מה משמעות המילה "**תפר**" במשפט?
ג. מה הקשר בין שתי המשמעויות?

פעילות חווייתית-תקנון בית הספר "למען הסדר הטוב"

חלק א:

- נניח על השולחן את התקנות שמצוינות בסוף הפעילות.
- כל תלמיד מוזמן לבחור חוק שבעבר הגן עליו או חוק שפעם סיבך אותו.
- במליאה, כל תלמיד יספר על החוק שבחר ויסביר ומדוע בחר בו.

חלק ב:



- התחלקו לחמש קבוצות. כל קבוצה תנסח חוק חדש שברצונה לשלב בתקנון בית הספר, וחוק נוסף שקיים בתקנון בית הספר וברצונה לבטל.

לפניכם כמה תקנות מתוך תקנון בית הספר:

1. חובה להיכנס לכיתה עם הישמע הצלצול.
2. אסור להוציא טלפונים ניידים במהלך השיעור.
3. אסור להשתתף בשיעורי ספורט ללא בגדי ספורט ונעלי ספורט.
4. אסור לקלל בשטח בית הספר.
5. אסור להתנהג באלימות בשטח בית הספר.
6. חובה להגיע בתלבושת אחידה לבית הספר.
7. אסור להעתיק במבחנים.
8. אסור להשחית את רכוש בית הספר.
9. אסור לאחר לשיעורים.
10. אסור לצאת מהכיתה לפני שנשמע צלצול.



משימת הבעה בעל-פה

קראו את הקטע הקצר שלפניכם, וענו בעל-פה על השאלות שאחריו:

בבתי הספר "הרגילים", הצוות החינוכי מעודד את התלמידים להשמיע את קולם, להביע את דעתם ולהציע הצעות ייעול ברמה הלימודית והחברתית. אלא שלמרות הרצון הטוב, במרבית המקרים קולם רק נשמע, מבלי שנלקח בחשבון במעמד קבלת ההחלטות. אם לא די בכך, הילדים כפופים למערכת של חוקים (חלקם אפילו נוקשים), כאשר אי ציות לחוקים ולכללים עלול להרחיקם מבית הספר. לעומת זאת, חינוך דמוקרטי מבסס תנאי למידה וחינוך שונים לחלוטין. קול התלמידים לא רק נשמע, אלא הוא נלקח בחשבון והוא מהווה גורם משפיע ואף מכריע על נוהלי בית הספר.

- האם הנהלת בית הספר משתפת אתכם בקבלת החלטות חשובות?
- האם קולכם נשמע או נלקח בחשבון בתכנון פעילויות שונות במסגרת בית הספר?
- ציינו מקרה אחד שבו הנהלת בית הספר ביקשה לשמוע את דעתכם או את עמדתכם?
- ציינו מקרה שבו הנהלת בית הספר לא התייחסה לבקשתכם בנושא מסוים.
- האם הנהלת בית הספר מעודדת אתכם להשמיע את קולכם בסוגיות הקשורות בתקנון הבית ספרי?
- האם אתם נוטלים חלק בבניית התקנון הבית ספרי?
- האם לדעתכם קשה יותר ללמוד בבית ספר שאין בו הרבה תקנות או שהתלמידים הם אלה שקובעים את התקנות כמו בבית ספר דמוקרטי, לעומת הנהוג בבית ספר "רגיל"? הסבירו את תשובתכם.



משימת הבעה בכתב

קראו את הקטע הקצר שלפניכם:

בית הספר שואף להגיע לאיזון בין מידת החופש של התלמיד ובין קיום כללי משמעת בסיסיים. כללי משמעת אלה נועדו לסייע לתלמיד לתפקד במסגרת החינוכית, ויחד עם זאת, לחיות כאזרח חופשי בחברה דמוקרטית. התפיסה העומדת מאחורי התקנון היא שיפור איכות החיים והגברת אחריות הפרט כלפי עצמו וכלפי הכלל.

- ◀ כתבו חיבור בהיקף 12-15 שורות והציגו בו את עמדתכם בנושא תפקיד בית הספר בהכשרת ובהכנת התלמידים לחיי העתיד.
- ◀ האם בית הספר שלכם פועל ברוח הדברים הכתובים בקטע הנ"ל?
- ◀ כיצד לדעתכם עמידה בכללים ובחוקים של בית הספר מכשירה את התלמיד לחייו כבוגר בעתיד?
- ◀ באילו תחומים על בית הספר לתת חופש לתלמידיו, לדעתכם?
- ◀ על איזה חוק אסור שהתלמידים יעברו במסגרת בית הספר?

השלמת משפטים

לפניכם משפט שחסרה בו מילה אחת, ואחריו ארבע אפשרויות.
« בחרו באפשרות הנכונה.

1. כמו כל בית ספר אחר, גם לבית הספר הדמוקרטי יש חוקי _____.
א. תעבורה ב. משמעת ג. תעמולה ד. פרסום
2. בתי הספר הדמוקרטיים מסתמכים על _____ הטבעית של התלמידות והתלמידים.
א. סקרנותם ב. השתלבותם ג. הקשבתם ד. בריאותם
3. בית הספר הדמוקרטי הראשון בישראל _____ בשנת 1987.
א. נולד ב. נודע ג. התחדש ד. נוסד
4. בית הספר הדמוקרטי מקנה לתלמידיו כלים, שיעזרו להם _____ את מטרותיהם.
א. להגשים ב. לנבא ג. לשער ד. להפריך
5. אחד _____ של בית ספר דמוקרטי הוא קבלת האחר.
א. האמצעים ב. הכלים ג. העקרונות ד. הניסיונות
6. החינוך הדמוקרטי משמר את צורת ההוראה _____ הנהוגה בחינוך המסורתי.
א. הפרונטלית ב. המהפכנית ג. החדשנית ד. המתגרת
7. אסור לתת לתלמידים משימות ומטלות שאין להם עדיין את היכולות _____ איתן.
א. לפתור ב. להתגבר ג. להתבודד ד. להתמודד
8. התמודדות עם האתגרים _____ בפני מערכת החינוך עוברת דרך מחשבה על בית הספר.
א. המאיימים ב. העולים ג. הניצבים ד. העתידיים

שם העצם

שם העצם הוא מילה המציגת דבר או צומח או דומם או מושג כלשהו, כגון:

אבן < חלון < חכמה < ספין < צמת < כפר

1. שם העצם יבוא בזכר או בנקבה
איש < אשה < זקן < זקנה

2. שם העצם יבוא ביחיד, בזוגי או ברבים
עיר - ערים < שור - שורים < צמת - צמתים < שוק - שוקים

3. מצטרפת אליו הי"א הידיעה
תמונה - התמונה < משפחה - המשפחה

4. מצטרפת אליו מילת השייכות של
הספר של אחי < הכסף של החברה

מין שם העצם (זכר - נקבה) שמות העצם שייכים למין זכר או למין נקבה.

דגמאות: זכר: עט - צמת - ילקוט - קיר - חלון - כסא
נקבה: כפר - כוס - עיר - גדר - יד - נמלה

שמות עצם כפולים - מין, כלומר זכר ונקבה, למשל:

מטבע

ספין

רוח

דרד

שמש

”

הערה:

שמות רוב איברי הגוף (הזוגיים) הם ממין נקבה.

אזנים

רגלים

ידיים

עיניים

“

זהו מין שם העצם:

כדי לזהות את מין שם העצם זכר או נקבה מוסיפים לו שם תאר.

- 1 אם שם התאר בזכר, שם העצם בזכר.
- 2 אם שם התאר בנקבה, שם העצם בנקבה.

דוגמאות:

| | | | | | |
|------------------|-------------|--------|---------------------|-------------|--------|
| פְּתוּחַ (זָכָר) | שֵׁם תֹּאֵר | חֲלוֹן | שָׁבוּר (זָכָר) | שֵׁם תֹּאֵר | כֶּסֶף |
| טוֹבָה (נְקֵבָה) | שֵׁם תֹּאֵר | שָׁנָה | גְּדוּלָה (נְקֵבָה) | שֵׁם תֹּאֵר | כֶּכָר |

הסמיכות

הסמיכות היא צירוף של שני שמות עצם (בדרך כלל) ללא מילת היחס "של".

השם השני נקרא סומך

השם הראשון נקרא נסמך

| סומך | נסמך |
|-------------|-----------|
| ה ת ל מ י ד | נ ל ק ו ט |
| ה פ ת ה | י ו מ נ |

הערה

לא יבואו שני נסמכים לפני סומך אחד

דגמה: מורי ותלמידי הכיתה (לא נכון) ❌

מורי הכיתה ותלמידיה (נכון) ✓

שני סוגי סמיכות:

1. סמיכות חבונה: < מחברת התלמיד < עתון ערב
2. סמיכות פרודה: < הבית של השכן < הערך של המניות



שמות עצם זוגיים

יש מילים רבות המסתיימות ב- **יים**.
ידיים, **נעליים**, **אופניים**
 לעיתים קרובות הסיומת יים מציינת זוג, כלומר שניים.

תרגיל

השלימו על פי הדוגמה הראשונה.

| <u>יומיים</u> | שני ימים |
|---------------|------------|
| ___ י___ | שני חודשים |
| ___ י___ | שתי שעות |
| ___ י___ | שתי שנים |
| ___ י___ | שתי נקודות |
| ___ י___ | שתי קומות |

איברי גוף ברבים.

בגוף יש שמות רבים של איברים זוגיים.
כתפיים | **ברכיים** | **לחיים** | **עיניים** | **רגליים**

בדרך כלל המין הדקדוקי של שמות איברי הגוף הזוגיים הוא **בנקבה**.

- ידיים גדולות
- כתפיים רחבות
- לחיים אדומות
- כנפיים חזקות

השמות הבאים בזוגי הם ממין זכר.

- מכנסיים
- משקפיים
- מגפיים
- אופניים
- מספריים
- עפעפיים

שמות עצם מיוחדים

עד עכשיו למדנו שכדי לדעת מהו מינו של שם עצם ברבים, עלינו להפוך אותו ליחיד. בדרך-כלל, אין לנו בעיה לדעת מהו המין של שמות ביחיד. מצד שני, ישנם בכל זאת כמה מקרים יוצאים מן הכלל. ישנם כמה שמות שגם ביחיד לא תמיד קל לדעת אם הם "זכר" או "נקבה".

יוצאים מן הכלל

גדר, חצר, כיכר, עז, צפרדע
כל השמות הללו ממין נקבה!

כוס, אבן, חרב
גם השמות הללו ממין נקבה

יש כמה שמות ממין זכר שיש לזכור במיוחד.
סנדל, עט, סלע, צוות, צומת
כל השמות הללו ממין זכר!

שמות שהם גם זכר וגם נקבה.
סכין, פנים, דיו, שמש, דרך, רוח, גרב

אפשר לומר:

פנים יפות | פנים יפים
סכין חדה | סכין חד
דיו שחור | דיו שחורה

את המילים: **דרך, שמש ורוח**
בדרך-כלל אנו אומרים בלשון נקבה.
דרך ארוכה, שמש זורחת, רוח נושבת

תרגילים

① כתבו את הצירופים הבאים ברבים :

א. מצוקה כלכלית

ב. מרכיב חיוני

ג. מטלה חשובה

ד. משימה טובה

ה. הרגל רע

ו. יתרון בריאותי

② לפניכם ארבע מילים. קראו אותן, וענו על השאלות שאחריהן :

מחלות | מקורות | מצוקות | משימות

א. בחרו במילה יוצאת הדופן מבחינת המין הדקדוקי.

ב. כתבו את המילים הנ"ל בצורת היחיד.

ג. הוסיפו שם תואר מתאים למילים : מקורות , מצוקות

③ לפניכם ארבע מילים. קראו אותן, וענו על השאלות שאחריהן :

אתגרים | הרגלים | סוגים | פעמים

א. בחרו בצירוף יוצאת הדופן מבחינת המין הדקדוקי.

ב. מהו המין הדקדוקי של המילים האחרות?

④ לפניכם ארבעה צירופי מילים. קראו אותם, וענו על השאלות שאחריהם :

מדדי בריאות

משימות מעניינות

עמדות שונות

מטלות חשובות

א. בחרו בצירוף המילים שהוא צירוף סמיכות.

ב. בחרו בצירוף יוצא הדופן מבחינת המין הדקדוקי.

ג. כתבו את הצירופים הנ"ל בצורת היחיד.

1. לפניכם חמישה משפטים, ובכל אחד מהם פועל מודגש. לכל אחד מן הפעלים המודגשים מכוונים שלושה סעיפים. כתבו בשורה הריקה בכל סעיף את התשובה על פי ההוראות.

א. החינוך הדמוקרטי הוּפְדָה את בית הספר למקום שמחנך באמת.

1. השורש של הפועל הוּפְדָה הוא ___.
2. הבניין של הפועל הוּפְדָה הוא ___.
3. השלימו פועל אחר מאותו שורש בבניין התפעל: התינוק ___ על גבו.

ב. ובנוגע לתחומים החלשים - אפשר לנסות לְחַזְק אותם.

1. השורש של הפועל לְחַזְק הוא ___.
2. הבניין של הפועל לְחַזְק הוא ___.
3. השלימו פועל אחר מאותו שורש בבניין הפעיל: הילדים ___ מכחולים ארוכים.

ג. התלמידים נֶאֱלָצוּ בעל כורחם לחיות בתחרות.

1. השורש של הפועל נֶאֱלָצוּ הוא ___.
2. הבניין של הפועל נֶאֱלָצוּ הוא ___.
3. השלימו פועל אחר מאותו שורש בבניין פועל: התלמיד ___ להיבחן מחדש בשל טעות טכנית.

ד. בשנים האחרונות אנחנו שוֹמְעִים הרבה על חינוך דמוקרטי.

1. השורש של הפועל שוֹמְעִים הוא ___.
2. הבניין של הפועל שוֹמְעִים הוא ___.
3. השלימו פועל אחר מאותו שורש בבניין הופעל: ברדיו ___ אתמול שירים שקטים.

2. לפניכם ארבע מיילים. הקיפו את המילה היוצאת דופן מבחינת השורש שלה וכתבו את השורש

המשותף למילים האחרות:

חִנּוּךְ | חִנְיָה | נִזְכָּח | מְחַנֵּךְ

- א. הקיפו את המילה היוצאת דופן מבחינת השורש.
- ב. השורש המשותף למילים האחרות הוא:

3. כתבו את הצירופים שלפניכם בצורת הרבים :

- א. ציון גבוה
- ב. מערכת ציונים
- ג. תוכנית לימודים

4. כתבו את הצירופים הבאים ביחיד :

- א. בשנים האחרונות
- ב. כשלים חינוכיים
- ג. פערים חינוכיים
- ד. מקומות חשובים
- ה. עמדות בכירות

מילות קישור

5. השלימו את מילת הקישור המתאימה במשפטים שלפניכם :

- א. גל פרידמן הצליח ___ הגישה של החינוך הדמוקרטי ו ___ היחס שלו זכה בבית הספר הקודם שבו למד.
- ב. ___ להימנע מכשלים במערכת החינוך יש לעבור לחינוך דמוקרטי.
- ג. מקצועות לימוד ___ מתמטיקה נחוצים מאוד בחיי היום-יום.

תקינות

6. בחרו בצורה הנכונה :

- א. בית הספר מעודד **אתכם** / **אותכם** להשמיע את קולכם.
- ב. צוות בית הספר **מעודדת** / **מעודד** להביע עמדה אישית.
- ג. הנהלת בית הספר **משתף** / **משתפת** את התלמידים בקבלת החלטות חשובות.
- ד. הוא קנה אופניים **חשמליות** / **חשמליים**.
- ה. היא קנתה מכנסיים **שחורות** / **שחורים**.
- ו. התלמידה השיגה תעודת בגרות **מלאה** / **מלא**.
- ז. המדענית ערכה **ניסויים** / **ניסיונות** רבים לפני המצאת התרופה.
- ח. החולה **מאושפז** / **ישן** בבית החולים.
- ט. אל תצחק **ממני** / **עליי**.

כך תהפכו את הכישלון במבחן לשיעור חשוב

1 כמה ימים לפני בחינת אמצע הסמסטר בקורס "תורת הזרימה" נכנס המרצה לאולם ואמר לנו בטון ברור ומלא משמעות: "בעוד שבוע ייערך בוחן, עדיף לכם שלא להיכשל". היה קשה להחמיץ את האזהרה הברורה על גבול האיום: אוי למי שייכשל במבחן הזה. ניסיתי ללמוד ככל יכולתי, אבל משהו באיום שריחף לי מעל לראש לא נתן לי מנוח, ובסופו של דבר נכשלתי במבחן. מרוב אכזבה ותחושה קשה ויתרתי על הקורס, וחזרתי עליו בסמסטר הבא. 5



הלמידה האנושית נובעת במקרים רבים מכישלונות. מתוך הכישלונות שאנו חווים בחיינו אנו לומדים, משפרים, מתקדמים ומצליחים, או לחילופין נכשלים שוב וחוזר חלילה. התהליך הזה יכול להתקיים רק כאשר תחושת הכישלון אינה חריפה מדי, אינה משתקת ואינה חוסמת את היכולת להתמודד עם הכישלון וללמוד ממנו. עלינו לדעת כיצד ללמוד מכישלון ולא ללמוד להימנע ממנו. איך עוברים מתחושת הכישלון המשתק לשלב שבו כבר יכולים להתמודד איתו? 10 לפעמים לא ניתן להימנע מכישלון, ולא פעם כישלון כזה משתק אותנו, והדבר היחיד שבא לנו לעשות הוא לקמט את טופס הבחינה, לזרוק אותו רחוק ככל שאפשר ולשכוח מהחוויה.

15 אז מה עושים? נושמים עמוק, סופרים עד עשר, שמים את הנושא בצד לכמה ימים שבמהלכם ננסה להתאוורר, ונגיע פתוחים יותר ללמידה מהכישלון במועד המתאים. חשוב לקבוע מראש מועד ברור שבו נקצה את הזמן המתאים ללמידה מהכישלון, שאם לא כן, כמה ימים יהפכו לכמה שבועות, ומכאן הדרך לכמה סמסטרים ואפילו לנצח קצרה מאוד.

20 אחד הקשיים הבולטים בלמידה מכישלונות הוא התמודדות עם הפחד. הפחד לקבל אחריות, הפחד ליזום שינוי, הפחד להישיר מבט למראה ולהבין שיכולנו להתנהל טוב יותר. האמת, מדובר בתהליך לא פשוט בהחלט. אבל אם ניתן מקום לטעות (וללמידה ממנה), אם לא ניתן לפחד לשתק אותנו ואם נצליח להכיל את הקושי, נוכל שלא לחזור על טעויות ולהתפתח קדימה. כך גם אנחנו וגם הסביבה שלנו (כל מי שסופג מאיתנו אש כאשר אנחנו מאוכזבים ומתוסכלים) ירוויחו מהתהליך.

25 כדאי לעשות בחינת סימולציה כמה ימים לפני בחינת הסמסטר. בחינת הסימולציה תהיה דומה ככל האפשר לבחינה האמיתית במספר השאלות או התרגילים, במשך הזמן שמוקצה לפתרונה, בחומר שהיא מקיפה, במיקום שבו נעשה אותה (עדיף בחדר שבוא תתקיים הבחינה האמיתית), ועוד.

30 התרגול הזה, מעבר לעובדה שהוא יכול להיות תמריץ ללמידת החומר, מאפשר לנו הזדמנות להיכשל. במקרה כזה אנו מייצרים מצב שבו אנו יכולים לשלוט בכישלון, או לפחות במועד ההתרחשות שלו. במצב זה נדע במה אנו עדיין לא טובים מספיק, ויהיה לנו זמן ללמוד ולתקן. כך בבחינה עצמה נוציא ציון גבוה יותר. כך נתרגל את העובדה כי כישלונות הם חלק מתהליך הלימוד, נלמד לשלוט בתחושת התסכול הנובעת מכישלון ונבין שהוא תנאי, לעיתים הכרחי, כדי להצליח.

מעובד מתוך: שמשוני, ר (2016, 26 בפברואר), כך תהפכו את הכישלון במבחן לשיעור חשוב, לימודים, ynet.

ענו על השאלות הבאות: ←



1 מה האירוע שעליו מסופר בפסקה 1 (שורות 1-5)?

2 לשם מה מובא האירוע שציינתם בשאלה 1?

- א. להדגים את הרעיון המרכזי שבו מדובר בהמשך הטקסט
- ב. לשעשע את הקוראים
- ג. להדגים את חוסר ביטחונו של הכותב
- ד. להסביר כיצד אפשר להפוך כישלון לשיעור חשוב

3 מה תפקיד המירכאות בצירוף "תורת הזרימה" בפסקה 1 (שורות 1-5)?

- א. שם פרטי
- ב. דיבור ישיר
- ג. לעג ואירוניה
- ד. מטפורה ודימוי

4 מה התועלת הצומחת מן הלמידה מהכישלונות לפי פסקה 2 (שורות 6-12)?

5 בסוף פסקה 2 כתוב: "והדבר היחיד שבא לנו לעשות... ולשכוח מהחוויה".

- על איזו חוויה מדובר במשפט זה?
- א. על חווית ההצלחה
- ב. על חווית הכישלון
- ג. על הלמידה מן הכישלון
- ד. על הלמידה מן ההצלחה

6 מה מציע הכותב לעשות כדי להתמודד עם הכישלון?

7 בפסקה 4 כתוב: "אחד הקשיים הבולטים בלמידה מכישלונות הוא התמודדות עם הפחד".

← ציינו שלושה סוגי פחדים שמוזכרים באותה פסקה.

8 לפי פסקה 4, מי מרוויח מן ההתמודדות עם הכישלון?

- א. רק אנחנו
- ב. רק הסובבים אותנו
- ג. גם אנחנו וגם הסובבים אותנו
- ד. אף אחד

9 בפסקה 5 (שורות 24-27) מוצעת תוכנית פעולה ללמידה מעשית מכישלונות ובפסקה 7 (שורות 28-33) מוזכרים היתרונות של תוכנית כזאת. תארו בקצרה את התוכנית וציינו יתרון אחד שלה.

10 מה כתוב בפסקה 2 במקום המילים שלפניכם:

| | | | |
|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|
| א. מושבת | ב. מונעת | ג. לקפל | ד. להשליך |
| <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| ה. תחושת | ו. חדה | | |
| <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | | |

11 הכותב חוזר על המילה "משתק" שלוש פעמים בפסקה השנייה (שורות 6-12). מדוע?
א. כדי להדגיש את הרעיון המרכזי של הטקסט.
ב. כדי להעצים את התחושות הקשות כתוצאה מהכישלון.
ג. כדי להדגיש את תחושת חוסר האונים בעקבות הכישלון.
ד. תשובות ב+ג נכונות.

12 לפניכם שתי הגדרות למילה "ריתק". בחרו בהגדרה המתאימה למשמעות המילה "ריתק" המופיעה בפסקה 2 (שורות 6-12):
הגדרה 1: הצמיד למקום, קשר.
הגדרה 2: עניין, סקרן, משך את תשומת הלב.

13 המבנה הלוגי של הטקסט הוא:

| | |
|------------------|-----------------|
| א. רצף כרונולוגי | ב. הכללה ופירוט |
| ג. בעיה ופתרון | ד. השוואה |

14 היעזרו במחסן המילים והשלימו את החסר בקטע הקצר שלפניכם:

כולם מהכישלון, כולם רוצים . כישלון והצלחה הם חלק בלתי נפרד מחיינו, אסור להתייאש ואסור להרים כאשר אנו טועמים את טעמו של הכישלון. אל לנו לפחד להיכשל, אדרבה: עלינו ללמוד כדי לטעום את טעם ההצלחה. עלינו לבדוק מתי פעלנו נכון ומתי לא. כך נבין איך להתנהג בעתיד כדי לצבור הצלחות. כישלון להשפיע על חיינו אם לא מצליחים להתמודד איתו בחוכמה ובהבנה. הוא עוזר לנו לקבל על חיינו, לשנות אותם ולעשות אותם טובים ונוחים יותר.

9 מחסן: אחריות, מפחדים, להצליח, ידיים, לכן, מהכישלון, עלול, המר, לרעה



משימת הבעה בעל-פה

קראו את הקטע הקצר הבא וענו בעל-פה על השאלות שאחריו:

בכל תלמיד ובכל תלמידה יש כישורים ויכולות. כדי שירגישו שהם מסוגלים להביא אותם לידי ביטוי, חשוב שיחוו מסוגלות עצמית רבה ואמונה ביכולות ובכוחות שלהם. 'מסוגלות עצמית' היא היכולת של האדם להאמין שהוא יכול לבצע התנהגות שתביא לתוצאה מסוימת. כלומר, האמונה שלו ביכולתו לבצע משימה. תלמיד שחש מסוגלות גבוהה עשוי לבחור להשקיע מאמץ נוסף בביצוע מטלות, גם לנוכח קשיים ומכשולים. מסוגלות עצמית היא תוצאה של הדרכה נכונה ועידוד מהסביבה, למשל מההורים, מהמורים או מהחברים.

<https://pop.education.gov.il/teaching-practices/search-teaching-practices/strengthening>

מדוע האמונה של התלמיד בעצמו חשובה להצלחה במשימות?

כיצד אפשר לגרום לאדם להאמין בעצמו ולהגיע להישגים?



משימת הבעה בכתב

חלק א: תהלוך

דיבור ב"שפת ההצלחה" ועידוד מסייעים לקצור עוד ועוד הצלחות. מילה טובה יכולה לדרבן את התלמיד או את הילד להתמיד במעשיו הטובים ולהגיע להישגים גדולים אף יותר. לפני כתיבת החיבור חשוב לתכנן את רצף הרעיונות שיהיו בו. לשם כך השלימו בקצרה את התחלות המשפטים שלפניכם על פי הקטע שקראתם.

- לפי הדעה הראשונה בטקסט, מה שעלול לקרות כתוצאה מהתמקדות בהצלחה הוא:
- לפי הדעה השנייה, התמקדות בהצלחה יכולה להועיל כך:
- הדוגמה המובאת שבה יישמו את שיטת ההתמקדות בהצלחה היא:
- לפי הדוגמה, ההתמקדות בהצלחה תורמת לשיפורו של בית ספר כך:
- דעתכם לגבי תרומת הדיבור בשפת ההצלחה היא:

חלק ב:

על פי הרעיונות שכתבתם בסעיף א' כתבו חיבור בהיקף של 12-15 שורות. בחיבורכם התייחסו להתמקדות בהצלחה על שני היבטיה והרחיבו במיוחד על ההיבט החיובי, ולאחר מכן הדגימו את דבריכם והציגו את עמדתכם בשאלה האם ההתמקדות בהצלחה מועילה או מזיקה.

שֵׁם הַמְסֻפָּר

1 מְסֻפָּר יְסוּדִי (מוֹנָה)

הַמְסֻפָּר הַיְסוּדִי מְצִיין כְּמוֹת הַדְּבָרִים אוֹ הַחֲפָצִים.
הַמְסֻפָּרִים: 10-1

10-1

| זָכָר | | נְקֵבָה | |
|------------|------------|-----------|-----------|
| נְסֻמָּד | נְפָרָד | נְסֻמָּד | נְפָרָד |
| אַחַד | אַחַד | אַחַת | אַחַת |
| שְׁנֵי | שְׁנַיִם | שְׁתֵּי | שְׁתַּיִם |
| שְׁלֹשֶׁת | שְׁלֹשָׁה | שְׁלֹשׁ | שְׁלוֹשׁ |
| אַרְבַּעַת | אַרְבָּעָה | אַרְבַּע | אַרְבַּע |
| חֲמִשָּׁת | חֲמִשָּׁה | חֲמֵשׁ | חֲמֵשׁ |
| שֵׁשֶׁת | שֵׁשָׁה | שֵׁשׁ | שֵׁשׁ |
| שִׁבְעַת | שִׁבְעָה | שִׁבַּע | שִׁבַּע |
| שְׁמוֹנַת | שְׁמוֹנָה | שְׁמוֹנָה | שְׁמוֹנָה |
| תְּשַׁעַת | תְּשַׁעָה | תְּשַׁע | תְּשַׁע |
| עֶשְׂרַת | עֶשְׂרָה | עֶשֶׂר | עֶשֶׂר |

הַעֲרוֹת:

1 שֵׁם הַמְסֻפָּר מְשַׁתְּנָה לְפִי הַמִּין שֶׁל שֵׁם הָעָצָם הַסָּפּוּר.

2 בְּמְסֻפָּרִים מ-10-3 לְפָנֵי שֵׁם עָצָם מִמִּין זָכָר תְּבוֹא הַסִּימָת **ה**.
שְׁלֹשָׁה מוֹרִים שְׁבַעַת יָמִים
אַרְבַּעַת חֲלוֹנוֹת שֵׁשָׁה מְסֻפָּרִים

3 בְּמְסֻפָּרִים מ-10-3 לְפָנֵי שֵׁם עָצָם מִמִּין נְקֵבָה אֵין סִימָת לְשֵׁם הַמְסֻפָּר.
שְׁלֹשׁ בָּנוֹת חֲמֵשׁ מְדִינוֹת
אַרְבַּע אֲמָהוֹת שְׁמוֹנָה כְּתוּבֹת

| | | |
|--------------|--------------------|-----------------|
| בְּעִרְבִית: | ثلاثة اولاد | ثلاث بنات |
| בְּעִבְרִית: | שְׁלֹשָׁה יְלָדִים | שְׁלֹשׁ בָּנוֹת |

הַעֲרָה:

הַעֲרוֹת:

4 המספרים "אחד", ו"אחת" באים אחרי שם העצם הספור:

בן אחד שבוע אחד בת אחת שנה אחת

5 **בסמיכות זכר:** באשר שם העצם הספור המידע זכר (נסמד), הסימת של שם המספר היא: ת.

שלשה תלמידים <<< שלשת התלמידים

6 **בסמיכות נקבה:** באשר שם העצם הספור המידע נקבה (נסמד), הסימת של שם המספר לא תבוא עם ת.

שלש תלמידות <<< שלש התלמידות

המספרים (11-19)

| זָכָר | נְקֵבָה |
|-----------|------------|
| אחד עשר | אחת עשרה |
| שנים עשר | שתים עשרה |
| שלשה עשר | שלש עשרה |
| ארבעה עשר | ארבע עשרה |
| שמונה עשר | שמונה עשרה |
| עשרים | עשרים |

הַעֲרָה

במספרים שבין 11-19 משתמשים לשם עצם ממין זכר במלה "עשר" ולשם עצם ממין נקבה במלה "עשרה".

הַמִּסְפָּרִים מ- 20 וּמַעְלָה:

| זָכָר | נְקֵבָה |
|----------------------|--------------------|
| עֶשְׂרִים | עֶשְׂרִים |
| עֶשְׂרִים וְאַחַד | עֶשְׂרִים וְאַחַת |
| עֶשְׂרִים וְחֲמֵשֶׁה | עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ |
| חֲמִשִּׁים וְשֵׁשׁ | חֲמִשִּׁים וְשֵׁשׁ |
| מֵאָה | מֵאָה |
| אַלְפָּה | אַלְפָּה |
| מִילִיּוֹן | מִילִיּוֹן |

הַעֲרוֹת:

1. הַמְלָה מֵאָה מִמִּין נְקֵבָה:

| | |
|----------------|---------|
| שְׁלֹשׁ מֵאוֹת | 3 מֵאָה |
| שֵׁשׁ מֵאוֹת | 6 מֵאָה |

2. הַמְלָה אֶלֶף מִמִּין זָכָר

| | |
|--------------------|---------|
| חֲמִשָּׁת אֶלְפִים | 5 אֶלֶף |
| אֶלְפִים | 2 אֶלֶף |
| שְׁמוֹנֵת אֶלְפִים | 8 אֶלֶף |

יְמֵי הַחֹדֶשׁ - מוֹנִים אֶת יְמֵי הַחֹדֶשׁ בַּמִּסְפָּר הַיְסוּדִי בְּזָכָר.

שְׁנַיִם עָשָׂר בְּאַפְרִיל

שִׁבְעָה עָשָׂר בְּיוֹנִי

עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּאוּגוּסְט

אַחַד בְּמַאי

הַמִּסְפָּר הַסְּתָמִי

מִסְפָּר שֶׁאֵין אַחֲרָיו שֵׁם עֵצָם סְפוּר
אֶת הַמִּסְפָּר הַסְּתָמִי מוֹנִים בַּמִּסְפָּר הַיְסוּדִי **בְּנְקֵבָה**.

עֲמוּד מִסְפָּר שֵׁשׁ

דִּירָה מִסְפָּר אַרְבָּעִים וְשְׁמוֹנֶה

אוֹטוֹבוּס מִסְפָּר מֵאָה שְׁשִׁים וְתֵשַׁע

המלה פי - (הכפלה)

המספר אחרי המלה פי בזכר (יסודי)
 פי 2 - פי שניים | פי 3 - פי שלשה | פי 14 - פי ארבעה עשר | פי 27 - פי עשרים ושבעה

המספר החלקי / שבר:

1/2 חצי | 1/3 שלישי | 1/4 רבע | 3/4 שלשה רבעים | 2/2 שני חצאים
 1/10 עשירית | 2/10 שתי עשיריות | 2/7 שתיים חלקי שבע / שתי שביעיות
 1/100 מאית | 1/1000 אלפית

המספר המערב:

מספר שלם + שבר $4 \frac{1}{3}$ | $2 \frac{1}{4}$ | $7 \frac{1}{2}$
 במספר המערב יבוא שם העצם הספור בין השלם ובין השבר.
 $7^{1/2}$ שנה << < < שבע שנים וחצי.

כאשר שם העצם הספור מידע יבוא השבר לפני שם העצם.
 $7^{1/2}$ השנה << < < שבע וחצי השנים.

המספר הסדורי

המספר הסדורי מציין את מיקום שם העצם.

| | | | | |
|--------|--------|-------|--------|-------|
| עשירי | שלישי | שני | ראשון | יחיד |
| עשירית | שלישית | שנייה | ראשונה | יחידה |

• המספר הסדורי מ- 11 ומעלה

| יחיד | יחידה |
|---------------------|------------------|
| התלמיד האחד עשר | הכיתה השש עשרה |
| הרחוב העשרים ושלושה | הדירה האחת עשרה |
| היום הששה עשר | השעה השתיים עשרה |
| הבית השלושים ושבעה | הדקה השלוש עשרה |

תרגילים

1. כתבו את המספרים במילים.

- א. 13 חוקרות וחוקרים השתתפו במחקר שנערך בשנת 1978.
- ב. 3 החברים שעשו יחד כושר הורידו 5 קילוגרמים כל אחד.
- ג. בניית המבנה המרכזי אמורה להסתיים בשנת 2045.
- ד. 4 זוגות נעליים נמכרים במאתיים וחמישים שקלים.

2. הקיפו את הצורה הנכונה.

- א. שתי נשים / שני נשים.
- ב. חג הפועלים חל באחד / בראשון במאי.
- ג. שבעה באפריל / שביעי באפריל.
- ד. עמוד מספר עשרים ושניים / עשרים ושתיים.

3. כתבו את המספרים המודגשים במילים.

ביום שלישי 26 באוקטובר 2016 בשעה 7 בערב הפקדתי 2 שיקים על סך 2258 שקלים.

4. הקיפו את הצורה הנכונה.

- א. בשנת (אלפיים עשרים וארבעה / אלפיים עשרים וארבע) יוקמו מפעלים חדשים באזור הדרום.
- ב. הם סיימו את התחרות במקום (השלישי / השלישית).
- ג. (שני שלישי / שני שלישים) מהמחוברים למכונת אקמו בני פחות משישים.
- ד. ב- (שלוש / שלושת) המשחקים האחרונים מסי כבש רק שער (אחד / אחת).
- ה. ב- (שני / שתי) המשחקים האחרונים רונאלדו כבש (שני / שתי) שערים.
- ו. רונאלדו זכה ב- (ארבע / ארבעה) אליפויות רצופות במדי ריאל מדריד.
- ז. מסי זכה בנעל הזהב (שלוש / שלושה) פעמים ברציפות.

5. כתבו את המספרים במילים.

בארצות הברית נערך מחקר בקרב 72 אלף אחיות בית חולים בגילים 45-64. בקבוצת האחיות שהלכו במהירות של 5 קמ"ש ב-7 ימים נרשמה ירידה של 30% אחוזים במחלות.

לא לוותר: כך תוכלו להצליח בלמידה מהבית

1 סביר להניח שלא שמתם לב איך הזמן טס, אבל כבר כמעט שנה שלמה עברה מאז שנגיף הקורונה הגיע לחיינו ושינה את המציאות היום-יומית שלנו מן הקצה אל הקצה - הייתם מאמינים? כמעט שנה העברנו את הזמן בלמידה מהבית ובריחוק חברתי. גם כשחזרנו ללימודים ולשולחנות בתי הספר, זה היה באופן חלקי, ועדיין את רוב השעות בילינו מול המסכים ורחוק מהחברים.

5 למרות החיסונים, ברור לכולם שנישאר ב"סגרה" הזו עוד כמה שבועות אם לא חודשים. לתלמידים רבים הלמידה מהבית קשה במיוחד (וזה לגמרי מובן!) ומשך הזמן הרב שהיא נמשכת גורם להם לוותר. למרות הקשיים אפשר וצריך ללמוד להסתדר עם סיטואציה ולהצליח גם כשאנחנו במצב שאיש לא חשב שנגיע אליו. איך אפשר לעשות את זה?

10 ללמוד עם חברים תמיד עוזר להצליח ולהבין את החומר, גם בזמנים רגילים. אם אתם לא מבינים חומר מסוים או מתקשים בשיעורי הבית, תפנו לחבר שכן יודע ויכול לעזור! בתקופה האחרונה לפי הנחיות הסגר אומנם אי אפשר להיפגש עם חברים, אבל דבר טוב שהקורונה הביאה לחיינו זה ה"זום", שבעזרתו אפשר להתחבר עם כמה חברים שרוצים ללמוד ביחד - אין יותר טוב מזה!

15 המטרה של המורים היא לעזור לנו וללמד אותנו. אם לא הבנתם חומר מסוים, אל תתביישו לשאול אותם. הם יוכלו להסביר שוב בכיתה, לשלוח הסברים או אפילו לקבוע איתכם שיחה פרטנית ולעזור לכם בכל מה שאתם לא מבינים - אתם רק צריכים לשאול ולבקש.

20 ללמוד לבד זה לא משהו קשה או בלתי אפשרי, ההפך הוא הנכון. היום בעידן האינטרנט אפשר ללמוד כל דבר, אם זה סתם נושא להעשרה או חומר למבחן. באינטרנט יש אין-ספור סיכומים, הסברים, סרטונים ותרגילים בכל נושא אפשרי. לדעת ללמוד לבד חשוב מאוד בלימודים הגבוהים ובאוניברסיטאות, ואם תתחילו מעכשיו, זה יעזור לכם מאוד בעתיד. אם נושא מסוים מעניין אתכם מאוד ואתם רוצים לדעת עליו עוד או שיש נושא שלא הבנתם ואתם רוצים לחקור אותו - האינטרנט הוא המקום לכל התשובות.

25 כשאנחנו בבתים ואין לאן לצאת, בני נוער רבים מבליים את זמנם עד השעות הקטנות של הלילה בנטפליקס או סתם בגלישה בטלפון, מה שמביא לשעות שינה לא מספיקות, לעייפות ולחוסר ריכוז במשך כל היום. חשוב מאוד להקפיד על לפחות 7-8 שעות שינה מדי יום כדי להיות מרוכזים. הנטפליקס יחכה לכם, החומר והשיעורים פחות.

כשאנחנו לומדים בבית, יש לנו אין-סוף גירויים שמסיחים את דעתנו ודברים שאנחנו לא נתקלים בהם בזמן הלמידה בבית הספר - טלפון, מחשב, נטפליקס, אקס בוקס, פלייסטיישן, המקרר והרשימה עוד ארוכה. בזמן השיעורים רבים מתעסקים בניידים וגולשים ברשתות החברתיות 30 השונות או משחקים במשחקים במקום להתרכז בשיעור. נכון, קשה ללמוד מול מסך, אבל עדיין כל שיעור חשוב וחבל לפספס, בסופו של דבר יהיה צריך להשלים את הכול. לא יזיק לשים בצד את הטלפון ל-45 דקות בלבד או אפילו לכבות אותו. אם תקפידו לעשות את זה, במקום שתצטרכו להשלים את החומר שיצטבר ויצטבר לאורך הזמן, יהיה לכם המון זמן פנוי בשעות הצהריים.



35 נכון, אילו היינו מקבלים שקל על כל פעם שהיו אומרים לנו "חשוב להכין שיעורי בית", מזמן כבר היינו מיליונרים, ולמרות זאת רבים מאיתנו עדיין "מחפפים". שיעורי הבית לא נועדו להקשות עלינו, להפך, הם נועדו כדי לעזור לנו לתרגל ולהשתפר בחומר הנלמד. מי שיעשה יותר רק ירוויח. אנחנו ממליצים לכם לקבוע לעצמכם חצי שעה-שעה ביום (טיפ שלנו: שימו ברקע מוזיקה שאתם אוהבים) ותעשו לפחות חלק מהמשימות, מומלץ בעיקר בנושאים שבהם אתם מתקשים.

מעובד מתוך: תמר, י (2021, 1 באפריל). לא לוותר: כך תוכלו להצליח בלמידה מהבית, פרוגי.

ענו על השאלות הבאות:

- 1 לפי פסקה 1, כיצד התאפיינה הלמידה בתקופת הסגר שכפתה מגפת קורונה?
- 2 "למרות החיסונים והאור שנראה בקצה המנהרה, ברור לכולם שנישאר ב"שגרה" הזו עוד כמה שבועות". המירכאות במילה "שגרה" נועדות (שורה 5):
 - א. לציין דיבור ישיר
 - ב. להורות שאין מדובר בשגרה באמת
 - ג. לציין שם של מושג
 - ד. לחבר בין משפטים
- 3 משמעות הביטוי "יש אור בקצה המנהרה" היא:
 - א. קיימת ציפייה קרובה לשינוי חיובי.
 - ב. המצב עשוי להשתנות לטובה.
 - ג. לא אבדה התקווה.
 - ד. כל התשובות נכונות.
- 4 תפקיד המירכאות במילה "שגרה" הוא להורות על:
 - א. ציטוט.
 - ב. אירוניה.
 - ג. משמעות שונה מהמשמעות הרגילה.
 - ד. דיבור ישיר.
- 5 בפסקה השנייה כתוב: "בימים כתיקונם".
 - א. מהי משמעות הביטוי?
 - ב. העתיקו מפסקה 3 צירוף מילים הנרדף במשמעותו לצירוף "בימים כתיקונם".
- 6 בפסקה 2 נכתב: "אפשר וצריך ללמוד להסתדר עם המצב ולהצליח גם כשאנחנו בסיטואציה מוזרה שאיש לא חשב שנגיע אליה". מהי הסיטואציה המוזרה שעליה מדבר הכותב?
- 7 בפסקה 3 (שורות 9-13) הכותב ממליץ לתלמידים להיעזר בתלמידים. הציגו דרך אחת שבה יוכלו המורים לעזור לתלמידיהם בתקופה זו.

- 8 מה פירוש הצירוף המודגש במשפט הבא: "היום בעידן האינטרנט אפשר ללמוד כל דבר"?
א. בתקופת האינטרנט
ב. במעדן שקונים באינטרנט
ג. באמצעות האינטרנט
ד. בזכות האינטרנט

- 9 א. ציינו דרך אחת שבה נוהגים בני נוער רבים לבלות את זמנם בהיותם בבית.
ב. מדוע דרכים אלו אינן מומלצות?

- 10 לפי פסקה 7 (שורות 27-34), כמה דקות נמשך שיעור הנלמד מהבית? הוכיחו את תשובתכם בציטוט מן הטקסט.

- 11 "אילו היינו מקבלים שקל על כל פעם שהיו אומרים לנו את זה, מזמן כבר היינו מיליונרים."
(שורה 35)
א. מה מילת הקישור המקשרת את המשפטים הנ"ל?
ב. מה הקשר הלוגי שמילה זו מורה עליו?
ג. החליפו את מילת הקישור במילה אחרת בלי שתשתנה משמעות המשפט.

- 12 העתיקו מן הפסקה האחרונה (שורות 35-40) שתי המלצות הנוגעות להכנת שיעורי בית.

- 13 כתבו את ההפכים של המילים המודגשות במשפטים שלפניכם:
א. כמעט שנה העברנו את הזמן בלמידה מהבית ובריחוק חברתי.
ב. אתם רק צריכים לשאול ולבקש.
ג. לא יזיק לשים בצד את הטלפון ל-45 דקות בלבד או אפילו לכבות אותו.

משימת הפעלה

לומדים דרך החושים

תרגלו למידה דרך הטלפון. הסתובבו ושבנו מול חברכם לשולחן גב אל גב מבלי שתראו זה את זה. כל אחד בתורו ינסה ללמד את חברו מיומנות כלשהי או ידע כלשהו. תוכלו לבחור בנושאים מן הרשימה המצורפת מטה. אחר כך הסתובבו ונסו ללמד דבר אחר כאשר אתם רואים זה את זה.

דונו:

1. איזו למידה הייתה קשה יותר?
2. מדוע?
3. איזו למידה הייתה חווייתית ומהנה יותר?

מה אפשר ללמד?

- מילים בשפה לא מוכרת • מתכונים
- משחקים • מסלולים לטיול • ריקוד
- אילוף בעלי חיים • יצירה ואומנות
- ידע במחשבים ובאמצעים דיגיטליים
- נוסחאות מתמטיות



משימת הבעה בעל-פה

בכל תלמיד ובכל תלמידה יש כישורים ויכולות. כדי שירגישו שהם מסוגלים להביא אותם לידי ביטוי, חשוב שיחוו מסוגלות עצמית רבה ואמונה ביכולות ובכוחות שלהם. מסוגלות עצמית היא היכולת של האדם להאמין שהוא יכול לבצע התנהגות שתביא לתוצאה מסוימת. כלומר, האמונה שלו ביכולתו לבצע משימה. תלמיד שחש מסוגלות גבוהה עשוי לבחור להשקיע מאמץ נוסף בביצוע מטלות, גם לנוכח קשיים ומכשולים. מסוגלות עצמית היא תוצאה של הדרכה נכונה ועידוד מהסביבה, למשל מההורים, מהמורים או מהחברים.

- ◀ מדוע האמונה של התלמיד בעצמו חשובה להצלחה במשימות?
- ◀ כיצד אפשר לגרום לאדם להאמין בעצמו ולהגיע להישגים?
- ◀ מהי למידה מרחוק?
- ◀ באילו מצבים נאלצים ללמוד מרחוק?
- ◀ האם התנסיתם בלמידה מרחוק? אם כן, מתי?
- ◀ ציינו חיסרון אחד של למידה מרחוק.
- ◀ ציינו יתרון אחד של למידה מרחוק.
- ◀ מה אתם מעדיפים: למידה מרחוק או למידה פרונטלית המתקיימת בבית הספר? הסבירו.
- ◀ מגפת הקורונה אילצה את התלמידים ללמוד מהבית. האם חוויתם למידה מרחוק בתקופת הקורונה? אם כן, ספרו על חוויות משעשעות ומצחיקות שקרו כאשר למדתם ב"זום".

1. לפניכם חמישה משפטים ובכל אחד מהם פועל מודגש. לכל אחד מן הפעלים המודגשים מכוונים שלושה סעיפים. כתבו את התשובות הנכונות על פי ההוראות.

א. ילד בשנות האלפיים [...] לא יוכל לְהַאֲמִין עד כמה רזות ו"עניות" היו השנים ההן מבחינה טכנולוגית.

1. השורש של הפועל לְהַאֲמִין הוא-

2. הבניין של הפועל לְהַאֲמִין הוא-

3. השלימו בפועל אחר מאותו שורש בבניין התפעל.

◀ הן __ __ במכוני כושר פעמיים בשבוע.

ב. לפני שְׁנִסְבֵּיר על ההתפתחות הטכנולוגית שחלה בשנים האחרונות, נציין שיש פה תהליך מתקדם.

1. השורש של הפועל נְסַבֵּיר הוא-

2. הבניין של הפועל נְסַבֵּיר הוא-

3. השלימו בפועל אחר מאותו שורש בבניין קל.

◀ החוקרים __ __ כי שתיית משקאות ממותקים גורמת להשמנת יתר.

ג. זה נוֹבֵעַ מכמה סיבות עיקריות.

1. השורש של הפועל נוֹבֵעַ הוא-

2. הבניין של הפועל נוֹבֵעַ הוא-

3. השלימו בפועל אחר מאותו שורש בבניין הפעיל.

◀ __ __ את עמדתי בנושא.

ד. הם יכולים לְשַׁדֵּר זה לזה.

1. השורש שלשם הפועל לְשַׁדֵּר הוא-

2. הבניין של שם הפועל לְשַׁדֵּר הוא-

3. השלימו בפועל אחר מאותו שורש בבניין פועל.

◀ שני משחקי חצי הגמר שיתקיימו בשבוע הבא, __ __ בערוצי הספורט ללא תשלום.

ה. כיום יש לא מעט מוצרים טכנולוגיים מְתַקְדְּמִים.

1. השורש של הפועל מְתַקְדְּמִים הוא-

2. הבניין של הפועל מְתַקְדְּמִים הוא-

3. השלימו בפועל אחר מאותו שורש בבניין הופעל.

◀ בחודש הבא __ __ הזמן בישראל בשעה אחת נוספת.

2. כתבו את הצירופים הבאים ברבים :

- א. פריט חובה
- ב. שואב אבק
- ג. מוצר משוכלל
- ד. עולם טכנולוגי

3. לפניכם שני משפטים ובהם המילה "אף". קראו אותם וענו על השאלות שאחריהם :

משפט 1: גם זיהומי הקרינה, אף שקיימת עדיין מחלוקת ביחס אליהם, מסוכנים מאוד עבור הבריאות שלנו.

משפט 2: יערות הגשם הנכרתים לצורכי תעשיית הנייר אוזלים אף הם - בהתחשב בכך שעצים הם מקור מרכזי לחמצן, ברור מה הסכנה בכריתתם.

א. הקיפו את מילת הקישור שיכולה להחליף את מילת הקישור "אף ש" במשפט 1.

- 1. אולי
- 2. משום ש
- 3. למרות
- 4. גם

ב. הקיפו את מילת הקישור שיכולה להחליף את מילת הקישור "אף" במשפט 2.

- 1. בשל
- 2. על אף
- 3. כי
- 4. גם

ג. השלימו את מילת הקישור החסרה במשפט שלפניכם :

יוסי הוא "נמר של נייר", כלומר הוא נראה מאיים, ___ בפועל הוא עדין ובלתי מזיק.

- 1. אך
- 2. כי
- 3. למרות
- 4. לכן

4. חברו את המשפטים הבאים למשפט אחד באמצעות מילות קישור מתאימות בלי להשתמש בווי"ו החיבור.

- א. הייתי פותח חשבון בפייסבוק.
- ב. היו לי חברים רבים.
- ג. הייתי מבלה זמן מיותר מול המחשב.

אותיות השמוש

אותיות השמוש הן מליות המצטרפות לתחלת מלה.

דוגמאות

משם | לשם | בבית | כדברו | כאריה

- אותיות השמוש כל"ב מנקדות בד"כ בשוא נע.
- לכאן יגיעו כל המנצחים.
- בכתה זו לומדים עשרים ושלשה תלמידים.

הנקוד היסודי של אותיות כל"ב הוא שוא נע

לפני אות שואית מנקדות אותיות כל"ב בחיריק חסר.

דוגמאות:

קבלנו את האוּרְחִים בְּפָרְחִים אֲדָמִים.
בְּכָל בֶּקָר אֲנִי הוֹלֵכֶת לְבֵית הַסֶּפֶר.

מ"ם השימוש

הנקוד היסודי של מ"ם השמוש הוא חיריק ודגש חזק משלים באות שאחריה.

מפה

מכאן

משם

לפני האותיות הגרוניות מנקדת בתנועת צירה כי חל תשלום דגש.

דוגמאות:

מעולם

מאיך

מאיפה

ה' הַיְדִיעָה

מִידַעַת אֶת הַשֵּׁם

| דְּגֻמָּאוֹת | לְפָנַי | הַיְקוּד |
|---|--|----------|
| <p>הַמְּפָה הַמְּפָה</p> <p>הַסְּלָם הַנְּבִיאִים</p> | <p>לְפָנַי כָּל הָאוֹתִיּוֹת, מְלַבֵּד הָעֲצוּרִים הַגְּרוֹנִיִּים, מְנַקֶּדֶת בְּפִתְחֵי וְדֹגֵשׁ חֶזֶק בְּאוֹת שְׂאֵחָרִיקָה</p> | ה |
| <p>הַרְעָם הָאוֹר</p> <p>הָעֲבָדִים הָרֹאשׁ</p> <p> הָעֲרָמָה</p> | <p>לְפָנַי א, ר, ע מְנַקֶּדֶת בְּקֶמֶץ</p> | ה |
| <p>הַהֶסְבֵּר הַהֵד</p> <p>הַחֲכָמָה הַחֵלּוֹם</p> | <p>לְפָנַי ה, ח מְנַקֶּדֶת בְּפִתְחֵי</p> | ה |
| <p>הָעֵנָן הָהָרִים</p> <p>הָחֲרָפִים הָחֶתָּן</p> | <p>לְפָנַי ה, ע, ק (קֶמֶץ גְּדוֹל) בְּהִבְרָה לֹא מְטַעֶמֶת מְנַקֶּדֶת בְּסִגּוֹל</p> <p>לְפָנַי ח (קֶמֶץ גְּדוֹל), ח מְנַקֶּדֶת בְּסִגּוֹל</p> | ה |

1 בְּאִיזוֹ מְלָה הָאוֹת ה"א אֵינָה אוֹת שְׂרֵשׁ?
א. הַדִּים ב. הַמְּאָדִּים ג. הוֹמִים ד. הַדְּסִים

2 הוֹסִיפוּ אֶת ה"א הַיְדִיעָה לְצִרוּפִים הַבָּאִים:
א. עוֹרֶכֶת דִּין ב. חֶלֶל רְחוּק ג. בֵּית מְשֻׁפֵּט ד. אִישׁ זָה

3 נִקְדוּ אֶת ה' הַיְדִיעָה בְּצִירוּפִים הַבָּאִים:
א. הַשְּׂפָה הַעֲבֵרִית ב. הַחֶשְׁבוֹן הַפְּשוּט
ג. הַעִיר הַגְּדוֹלָה ד. הָאִישׁ הָעֵנִי

מילות היחס



● מילת יחס או "מילית יחס" היא חלק דיבר אשר מציין את היחס בין שני שמות עצם או בין פועל לבין שם עצם.

| מלת היחס את | |
|-------------|------|
| אתך | אתי |
| אותך | אתי |
| אתה | אתו |
| אתך | אתכם |

| מלת היחס אל | |
|-------------|-------|
| אלך | אלי |
| אליו | אליה |
| אלינו | אליו |
| אליו | אליהם |

| מלת היחס אצל | |
|--------------|------|
| אצלך | אצלי |
| אצלה | אצלו |
| אצלנו | אצלי |
| אצלו | אצלם |

| מלת היחס עם | |
|-------------|------|
| עמו | עמי |
| עמך | עמכם |
| עמך | עמנו |
| עמו | עמם |

| מלת היחס מן | |
|-------------|-----|
| מך | מני |
| מנו | מני |
| מהם | מהן |
| מך | מכם |

ההוראה והלמידה מרחוק: סיכויים וסיכונים

- 1 מערכת החינוך בישראל ובעולם עברה משבר קשה בתקופת מגפת הקורונה, השונה באופן מהותי ממשברים קודמים. בתקופה זו מערכת החינוך נדרשה לתפקד באופן שונה, ובעיקר בכל הנוגע לשיטת ההוראה והלמידה מרחוק. שיטת לימוד זו הייתה פתרון זמני, קצר-טווח וטוב לשעתו שיתרונות רבים בצידו, אך יחד עם זאת היא יצרה מציאות חדשה שלווה בסיכונים לא מעטים.
- 5 כדי שההוראה והלמידה מרחוק יהפכו לשגרה יש צורך בשיפורים גדולים ובהיערכות מחודשת של מערכת החינוך.



- ללמידה ולהוראה מרחוק יתרונות רבים במצבי חירום ובימות שגרה. בעיתות חירום, כשיש צורך לסגור את בתי הספר, היא כיום הפתרון היחיד שמאפשר את המילוי של אחד מתפקידיו החשובים של בית הספר: הקניית ידע והכשרת התלמידים לחיי העתיד. בימים כתיקונם היא יכולה להיות חלק חשוב ומרכזי בתהליך הכשרת התלמיד ללמידה עצמאית, לאחריות אישית וליצירת קשרים בלתי אמצעיים עם המורים.
- 10

למרות זאת, חשוב להיות מודעים לעובדה שבתנאים הקיימים כיום בישראל, מבחינת התשתיות הפיזיות והיכולות הכלכליות והחינוכיות, הלמידה מרחוק יכולה לספק מענה חלקי וטוב יחסית רק עבור תלמידים מהשכבות המבוססות. לעומת זאת, היא מספקת מענה בעייתי לציבור התלמידים מהשכבות החלשות מבחינה כלכלית-חברתית. הסיבות לכך ברורות. היעדר נגישות התלמידים משכבות אלה ללמידה מרחוק והיעדר יכולת ההורים לסייע עם לימודים באינטרנט מונעים את היכולת להפיק תועלת מלמידה מרחוק.

ראוי לציין בהקשר זה, שלמידה מרחוק עלולה ליצור סיכונים נוספים שאינם קשורים אליה ישירות. בזמנים שבהם בתי הספר סגורים עולות - בעיקר בקרב קבוצות תלמידים מרקע חברתי-כלכלי מוחלש - הסכנות הבאות: ירידה בביטחון ובמניעת אלימות - תלמידים משכבות מוחלשות מוגנים יותר בבתי הספר לעומת הבית או הרחוב; החלשת מערך הטיפול המסייע - כשבתי הספר סגורים, המורות, היועצות וקציני הביקור הסדיר אינם יכולים לבצע מעקב ולסייע לתלמידים הזקוקים לכך; מניעת מפגשים חברתיים - עם סגירת בתי הספר, בעיקר למשך זמן ממושך, נמנע מכלל התלמידים להתרועע עם בני גילם בבית הספר או במסגרות של אחר הצהריים, דבר שעלול לפגוע בבריאותם הנפשית.

כאמור, ללמידה ולהוראה מרחוק יתרונות רבים, אך בעיקר עבור התלמידים מהשכבות המבוססות. כך, ניתן למנות כמה יתרונות, כגון הגמישות בדרכי הלמידה; שיתוף תלמידים והעצמתם; יצירת קשר אישי עם מורים ותלמידים; והיכולת לקבוע את מסגרות הזמן והמרחב של הלמידה. מנגד, ההוראה המקוונת היא בעלת חסרונות רבים, שכן היא אינה משכילה להיות תחליף ראוי לבתי הספר המסורתיים, בעיקר כשמדובר בשכבות החלשות. למרות פגמיו, בית הספר הוא עדיין מוסד בעל הפוטנציאל והיכולות הטובים ביותר לצמצום פערים חברתיים ולימודיים.

מעובד מתוך: בלס, נ' (ח"ת). ההוראה והלמידה מרחוק - סיכויים וסיכונים, תובנות ראשוניות וזמניות בהחלט ממשבר הקורונה. כרם.

← ענו על השאלות הבאות:

- 1 על פי פסקה 1 שיטת הלימוד של הוראה ולמידה מרחוק בתקופת הקורונה הייתה בעיני כותב המאמר:
- א. פתרון זמני וטוב לשעתו ללא חסרונות.
 - ב. פתרון זמני עם חסרונות בלבד.
 - ג. פתרון זמני עם יתרונות וחסרונות.
 - ד. לא ניתן להבין מהפסקה מה דעתו של הכותב על אודות שיטת לימוד זו.
- 2 הקשר הלוגי בין פסקה 2 לבין פסקה 3 הוא קשר של:
- א. הוספה
 - ב. הכללה ופירוט
 - ג. סיבה ותוצאה
 - ד. הסתייגות
- 3 מהו הטיעון המרכזי של פסקה 3 בנוגע לקושי לממש את שיטת הלמידה וההוראה מרחוק?
- א. הלמידה מרחוק מספקת מענה טוב יחסית, בעיקר עבור השכבות החלשות.
 - ב. הלמידה מרחוק מספקת מענה טוב יחסית, בעיקר עבור השכבות המבוססות.
 - ג. הלמידה מרחוק מספקת מענה טוב יחסית עבור כלל ציבור התלמידים.
 - ד. הלמידה מרחוק מספקת מענה בעייתי עבור כלל ציבור התלמידים.
- 4 בפסקה 3 מצוין כי "... לעומת זאת, היא מספקת מענה בעייתי לציבור התלמידים מהשכבות החלשות מבחינה כלכלית-חברתית". את מה מאזכר כינוי הגוף "היא"?
- ולאיזה ציבור מתכוון הכותב בציינו את מילות הקישור לעומת זאת?
- 5 השלימו את הקטע במקומות החסרים:
- הלמידה __ __ יכולה לספק פתרון חלקי רק עבור תלמידים מהשכבות __ __. לעומת זאת, היא מספקת __ __ בעייתי לחלקים גדולים מאוד של אוכלוסיית התלמידים מהשכבות החלשות מבחינה כלכלית-חברתית.

מחסן מילים: מענה, האמידות, המקוונת

6 כותרת המאמר הינה "ההוראה והלמידה מרחוק - סיכויים וסיכונים".

א. למה הכוונה ב"סיכויים וסיכונים"?

ב. ציינו סיכוי אחד שבא לידי ביטוי בשיטת ההוראה מרחוק (יתרון) וסיכון אחד שבא לידי ביטוי בשיטה זו (חיסרון).

ג. החליפו את הכותרת בכותרת משלכם (מבלי להשתמש במילים סיכויים וסיכונים).

7 ציינו שני חסרונות של שיטת הלמידה וההוראה מרחוק על פי פסקה 4.

8 מהן המסקנה או המסקנות המשתמעות מהפסקה האחרונה ביחס לתפקידו של בית הספר המסורתי כיום?

9 "היא אינה משכילה להיות תחליף ראוי לבתי הספר המסורתיים" (פסקה אחרונה).

את הפועל "משכילה" אפשר להמיר בפועל... בחרו את האפשרות המתאימה:

א. לומדת

ב. משמשת

ג. מצליחה

ד. מתקשה

10 האם ניתן להבין ממאמר זה מהי דעתו של כותב המאמר על שיטת ההוראה והלמידה מרחוק? אם כן, מהי דעתו?

העתיקו שני משפטים שמביעים את דעת הכותב על שיטה זו.

11 היעזרו במחסן המילים והשלימו את החסר בקטע הקצר שלפניכם:

מחקר חדש שנערך במכון הטכנולוגי של מסצ'וסטס בארצות הברית מצא כי תלמידים שנעזרים במחשבים ובאינטרנט בזמן השיעורים סובלים ___ לוי ___ לימודיים נמוכים יותר מאלה שנוקטים שיטה ___ של שימוש בכלי ___ ודפים. המחקר, שנערך בהשתתפות 726 סטודנטים, מצא ___ השימוש במחשבים, אייפדים, סמארטפונים ודומיהם מסיחים את ___ של הסטודנטים באמצעות הענקת ___ לאינטרנט ופוגעים ברמת ההוראה. איסור השימוש במכשירים הטכנולוגיים, מציינים החוקרים, צפוי ___ באופן ניכר את הישגי התלמידים ולתרום לפיתוח השכלתם.

מחסן: לשפר, גישה, מהישגים, ישנה, כי, דעתם, כתיבה

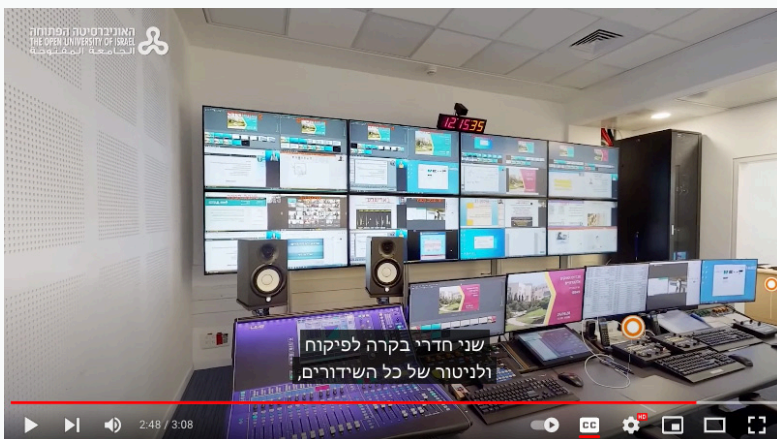


קראו את הפסקה שלפניכם וצפו בסרטון המצורף על ידי סריקת הברקוד. ענו על השאלות שלאחר הקישור לסרטון.

שיטת הלימוד באוניברסיטה הפתוחה

שיטת ההוראה מרחוק שפותחה באוניברסיטה הפתוחה מאפשרת למידה אישית ועצמאית. היא מבוססת בראש ובראשונה על לימוד אינדיווידואלי מן הכתוב, כלומר מתוך הספרים והחומר המצורף להם שהאוניברסיטה שולחת לבתי הסטודנטים. נוסף על כך מלווים הסטודנטים במהלך לימודיהם במפגשים פרונטליים ומקוונים לבחירתם. לעזרתם עומדים צוות הקורס ואמצעים נוספים כמו שעות הנחיה טלפונית, אתר הקורס, אמצעי עזר טכנולוגיים ומשוב על המטלות שהם מגישים. במרבית הקורסים אפשר לבחור במפגשים פנים אל פנים עם המנחה באחד ממרכזי הלימוד של האוניברסיטה הפתוחה. בקורסים מסוימים, אחדים ממפגשי ההנחיה או כולם מתקיימים באמצעות מערכת הוראה סינכרונית אינטראקטיבית מרחוק, המאפשרת גם למידה מהבית. המנחה והסטודנטים נמצאים במקומות שונים ומרוחקים אלו מאלו (בכיתה, במשרד או בבית) ונעזרים בטכנולוגיות תקשורת שונות כדי לקיים מפגש משותף. הסטודנטים יכולים להשתתף במפגש ההנחיה, לשאול שאלות, לבקש הבהרות או להשיב לשאלות המנחה באמצעי התקשורת העומדים לרשותם. מפגשים אלה מוקלטים ומוצגים לסטודנטים באתרי הקורסים.

מתוך אתר האוניברסיטה הפתוחה <https://www.openu.ac.il/young/pages/method.aspx>



https://youtu.be/XFdRiC_mOEM קישור לסרטון

צפו בסרטון הבא שהופק על ידי שה"ם - המרכז לשילוב טכנולוגיות בהוראה מרחוק באמצעות סריקת הברקוד:

על פי הטקסט והסרטון שלעיל, שיטת הלימוד מרחוק שפותחה באוניברסיטה הפתוחה היא שיטת לימוד שמאפשרת למידה אישית ועצמאית על ידי הסטודנט. שיטה זו מאפשרת לשלב בין למידה מרחוק ולמידה פיזית במוסד הלימודים.

כתבו מה דעתכם על שיטת לימוד זו הנהוגה באוניברסיטה הפתוחה.

האם אתם תומכים בה או מתנגדים לה? נמקו.

בתשובתכם התייחסו ליתרונותיה ולחסרונותיה של שיטת הלימוד שפותחה על ידי האוניברסיטה הפתוחה.



משימת הבעה בכתב

קראו את הקטע הבא וכתבו חיבור על פי ההנחיות:

על פי מספר מחקרים חינוכיים שנערכו לאחר תקופת מגפת הקורונה, הפערים בין תלמידים בעלי לקויות למידה לבין תלמידים ללא לקויות למידה גדלו באופן משמעותי. תלמידים בעלי לקויות למידה שנאלצו ללמוד מרחוק ובאופן עצמאי בתקופה זו חשו "אבודים", כדבריהם, שכן לא היה להם במי להסתייע, ציוניהם ירדו וחלקם אף הפסיקו לבצע מטלות ומבחנים. הורים רבים פנו למשרד החינוך והביעו את מורת רוחם (אי שביעות רצונם) מן ההוראה מרחוק וקראו לשנות את השיטה.

🔍 **כתבו חיבור קצר בהיקף של 12-15 שורות על הנושא ונסו להסביר את ההשלכות של הלמידה מרחוק על התלמידים.**

לפני כתיבת החיבור חשוב לתכנן את רצף הרעיונות שיהיו בו. לשם כך השלימו בקצרה את התחלות המשפטים שלפניכם:

- בעקבות סגירת בתי הספר בתקופת הקורונה ההוראה הפכה להיות:
- תלמידים עם לקויות למידה חשו בתקופה זו:
- שיטת ההוראה של למידה מרחוק השליכה על כלל התלמידים, אך בעיקר על תלמידים:
- אפשר להסביר את התופעה כך:
- הורי התלמידים פנו למשרד החינוך בטענה כי:
- יש לבחון מחדש את המשך שיטת ההוראה מרחוק במטרה ל:



משימת הבעה בעל-פה

🔍 **קראו את הדיאלוג הבא (בעברית מדוברת) בין אמיר לנדין.**

🔍 **לאחר מכן המשיכו את הדיאלוג בעל-פה בעברית מדוברת.**

אמיר: אהלן נדין. היום בשיעור היסטוריה בזום, המורה בתיה עשתה חזרה לקראת המבחן על מלחמת העולם השנייה, אבל לא הבנתי כלום! אני ממש שבור מזה!

נדין: וואלה? גם אנחנו עשינו היום חזרה בזום על אותו נושא בדיוק - והיה ממש סבבה! זה הרבה יותר טוב מללמוד בכיתה. סוף סוף אין רעש ואפשר להתרכז כמו שצריך! תכלס אני ממש מבסוטה מהשיטה הזו!

אמיר: אבל אצלנו המורה דיברה ממש מהר ולא הספקתי לכתוב כלום. איבדתי מהר מאוד את הריכוז והפסקתי להקשיב לה. חלאס, אין לי כוח ללימודים האלה!

נדין: אבל השיעור מוקלט ואתה יכול לחזור עליו!

אמיר:

נדין:

אמיר:

נדין:

אמיר: האמת, נתת לי נקודה למחשבה. אולי את בכל זאת צודקת ויש הרבה דברים טובים בלמידה מרחוק.

משימה חוייתית

פעילות חקר על פי מודל למידה "הכיתה הפוכה" *

בפעילות הבאה - פעילות חקר משותפת - תלמדו על פי מודל "הכיתה הפוכה". הלמידה תהיה משולבת (היברידית) ותתקיים בכיתה, מחוץ לכיתה, מרחוק ועוד. המידע שייאסף במסגרת הפעילות המשותפת יוצג במצגת שיתופית שתשותף עם שאר תלמידי הכיתה, ובסוף התהליך תציגו את פעילות החקר בפני הכיתה ותדונו בנושא.

***מודל "הכיתה הפוכה"** כולל שילוב של מגוון אופני למידה: פנים אל פנים בכיתה, באמצעות האינטרנט בכיתה, באמצעות האינטרנט מרחוק (בבית או במקום אחר) ולמידה פנים אל פנים מחוץ לכיתה. התלמידים מקבלים את חומרי הלימוד והמשימות מהמורים, והשיעורים מתבססים על התוכן שנלמד מראש. לאורך כל התהליך המורים משמשים כמנחים, ומספקים הבהרות ותמיכה ללומדים.

◀ ◀ סרקו את הברקוד כדי להתרשם מדוגמה של פעילות חקר במדעים:



◀ ◀ סרקו את הברקוד כדי ללמוד כיצד ליצור מצגת שיתופית:



פעילות חקר משותפת

אנא פעלו על פי ההנחיות הבאות:

התלמידים בכיתה יחולקו לארבע או חמש קבוצות. כל קבוצה תעסוק בנושא אחד ותלמד אותו לקראת הצגתו בהמשך. אנא דאגו לשלב בין מספר אופני למידה (בבית, בכיתה, מחוץ לכיתה וכו'). כך למשל, דאגו לחלק את הפעילות בין עבודה בבית לעבודה בכיתה ומחוץ לכיתה. לדוגמה: את בחירת הנושא ואת כתיבת שאלת המחקר והשערות המחקר עשו בכיתה. לעומת זאת, את משימת איסוף החומר חלקו בין חברי הקבוצה ועבדו בביתכם או בספריית בית הספר. את המצגת השיתופית שתפו באמצעות גוגל דוקס או באמצעי וירטואלי אחר, ובקשו משאר התלמידים בכיתה להוסיף תגובה לאחר שיקבלו את המצגת. את הפרזנטציה האחרונה של המצגת עשו בכיתה.

שלבי העבודה בפעילות החקר

ובהכנת המצגת השיתופית

1. **בחירת נושא ועבודה בקבוצות (על המצגת השיתופית):** כל קבוצת תלמידים תבחר נושא אחד (מתוך הרשימה שבסוף) שאותו תהיה מעוניינת ללמוד ושסביבו תרצה לבצע פעילות חקר.

2. יצירת המצגת השיתופית

■ **שקופית 1:** שער: כתבו את הנושא, את הנימוק (רציונל) לבחירת הנושא ואת שמות חברי הקבוצה.

■ **שקופית 2:** כתבו את שאלת המחקר (מה בדיוק אתם חוקרים?) ואת השערה/ות המחקר (מה אתם חושבים שתגלו? האם תצליחו לענות על שאלת המחקר?)

■ **שקופית 3-4:** הגדירו שני ראשי פרקים שבהם תדונו הקשורים לנושא שבחרתם ואשר עונים על שאלת המחקר. אספו מידע על הנושא וכתבו אותו במסגרת כל אחד מראשי הפרקים שבשקופית 3 ובשקופית 4 (ניתן ליצור עוד שקופיות בחלק זה).

■ **שקופית 5: סיכום:** סכמו את הנושא בקצרה. כתבו: האם עניתם על שאלת המחקר? האם צדקתם באשר להשערות ששיערתם?

■ **שקופית 6: מסקנות:** אילו מסקנות עלו מתוך המידע שאספתם על הנושא? שלב זה יכול להתבצע באופן היברידי בכיתה, מחוץ לכיתה ובבית בלמידה מרחוק.

3. **שיתוף המצגת השיתופית:** לאחר שסיימתם את העבודה על המצגת השיתופית שלחו אותה למורה ולשאר תלמידי הכיתה באמצעות גוגל דוקס (או באמצעות אפליקציה אחרת). בקשו מהתלמידים להגיב ולהעיר על המידע שבמצגת. שלב זה יכול להתבצע בלמידה מרחוק.

4. הצגת המצגת השיתופית בכיתה: הציגו את המצגת השיתופית בפני שאר תלמידי הכיתה. דונו בנושא בכיתה. שאלו שאלות תוכן ושאלות טכניות כגון: האם המידע הועבר באופן ברור? האם התוכן היה מסודר באופן הגיוני והיררכי? מה למדתם על הנושא? האם חסר מידע? שלב זה יכול להתבצע בלמידה רגילה בכיתה או ביום חגיגי שבו כל הקבוצות יציגו את המצגות השיתופיות שלהן ויוזמנו תלמידים ובעלי תפקידים נוספים מבית הספר ואף ההורים.

5. משוב/סקר: בסוף הפרזנטציה ניתן לערוך סקר קצר ואנונימי (חשוב!) באפליקציית קהוט או באפליקציה אחרת על אודות החוויות מיום זה, שביעות רצון, הפקת ידע וכו'. שאלות שאפשר לשאול: האם נהניתם מההצגה? האם היא הייתה ארוכה/קצרה, מעניינת, תורמת, מחדשת? וכו'. שלב זה יכול להתבצע מרחוק או בכיתה.

נושאים לבחירה:

1. עברית מדוברת או עברית ספרותית?
2. שירות לאומי - האם תורם לעתיד?
3. האם מוצדק לבטל את המבחן הפסיכומטרי?
4. הקשר בין תאונות דרכים לנהיגה בגיל צעיר - מתי נכון להתחיל ללמוד נהיגה?
5. שעמום הרסני - על תופעת חוסר המעש בקרב הצעירים שמובילה לפשע.
6. נפש בריאה בגוף בריא - האם אכן יש קשר בין שניהם?
7. התנדבות במד"א כסמן לבחירת מקצועי טיפולי בעתיד (רפואה, סיעוד וכו').
8. השמנה בעידן השפע - מה עושים עם זה?

1. לפניכם חמישה משפטים א-ה, ובכל אחד מהם פועל מודגש. לכל אחד מן הפעלים המודגשים מכוונים שלושה סעיפים (1)-(3). כתבו במחברת את התשובה הנכונה על פי ההוראות.

א. בתקופת מגפת הקורונה מפעלים ועסקים רבים **נִדְרְשׁוּ** לסגור את דלתותיהם.

(1) השורש של הפועל **נִדְרְשׁוּ** הוא :

(2) הבניין של הפועל **נִדְרְשׁוּ** הוא :

(3) השלימו פועל אחר מאותו שורש בבניין פִּעַל :

◀ המורה __ נִדְרְשׁוּ __ מהתלמיד להפסיק לפטפט בשיעור.

ב. הבחירה במנהל החדש **יִצְרָה** אווירה חדשה בבית הספר.

(1) השורש של הפועל **יִצְרָה** הוא :

(2) הבניין של הפועל **יִצְרָה** הוא :

(3) השלימו פועל אחר מאותו שורש בבניין פִּעַל :

◀ הרכב החשמלי החדש מסוג טסלה __ יִצְרָה __ בארצות הברית.

ג. ביקור שר החינוך בבית הספר **מִצְרִיף** היערכות רבה מבחינת אבטחה ותחבורה.

(1) השורש של הפועל **מִצְרִיף** הוא :

(2) הבניין של הפועל **מִצְרִיף** הוא :

(3) השלימו פועל מאותו שורש בבניין התפעל :

◀ כדי להצליח במבחן את __ מִצְרִיף __ לעבוד קשה.

ד. **שְׁתַּפְּתִי** את כל החברים בקבוצה בקישור לסרטון.

(1) השורש של הפועל **שְׁתַּפְּתִי** הוא :

(2) הבניין של הפועל **שְׁתַּפְּתִי** הוא :

(3) השלימו פועל אחר מאותו שורש בבניין התפעל :

◀ שחקן הכדורסל __ שְׁתַּפְּתִי __ במשחק וקלע 20 סלים.

ה. במשחק הזיכרון הילדים **הוֹפְּכִים** בכל פעם שני קלפים ובודקים אם הצליחו לזהות צמד קלפים זהה.

(1) השורש של הפועל **הוֹפְּכִים** הוא :

(2) הבניין של הפועל **הוֹפְּכִים** הוא :

(3) השלימו פועל מאותו שורש בבניין התפעל :

◀ הקערה __ הוֹפְּכִים __ וכל המים נשפכו ממנה.

2. כתבו את הצירופים הבאים ברבים :

- א. מערכת החינוך
ב. משבר קשה
ג. סיכוי ממשי
ד. מצב חירום

3. הקיפו את הצורה הנכונה :

- א. סגירת בתי הספר **עלולה/עשויה** ליצור סיכונים רבים.
ב. החוג של אחר הצוהריים הוא מסגרת **ראוי/ראויה** לתלמידים שמחפשים תעסוקה.
ג. מחיר הנסיעה **במונית/עם מונית** לבית הספר גבוה יותר ממחיר הנסיעה באוטובוס.

4. הקיפו את מילת הקישור המתאימה למשפט :

- א. הנער אוהב מאוד לנגן שעות רבות בפסנתר, **לכן/למרות זאת/בניגוד לכך** הוא לא רוצה להפסיק את נגינתו.
ב. ספר הלימוד בעברית ברמה גבוהה, **ולכן/עם זאת/מנגד** הוא מתאים אך ורק לתלמידי כיתה י"ב ולא מתאים לתלמידי כיתה י"א.
ג. הוא קיבל ציון גבוה במבחן בעברית, **לפיכך/לעומת זאת/כתוצאה** הציון שהוא קיבל במבחן באנגלית לא היה גבוה במיוחד.

5. לפניכם ארבעה צירופי מילים. קראו אותם וענו על השאלות שאחריהם :

מַעֲרַכַת חֲנוּךְ **דְּרָכֵי הַוְרָאָה**
מִשְׁבֵּר קֶשֶׁה **שֵׁיטוֹת הַוְרָאָה**

א. בחרו בצירוף שאינו צירוף **סמיכות**.

ב. בחרו בצירוף היוצא דופן מבחינת **המין הדקדוקי**.

ג. כתבו את הצירופים הבאים בצורת **היחיד** :

דְּרָכֵי הַוְרָאָה **שֵׁיטוֹת הַוְרָאָה**

ד. כתבו את הצירופים הבאים בצורת **הרבים** :

מַעֲרַכַת חֲנוּךְ **מִשְׁבֵּר קֶשֶׁה**

6. הוסיפו את ה"א הידיעה לצירופים הבאים:

- א. מְעַרְכֶת חֲנוּךְ
- ב. לְמִידָה מְרַחֵק
- ג. פְּתָרוֹן זְמָנִי
- ד. שְׁיֻטָּת לְמוֹד

7. בחרו את המילה היוצאת דופן מבחינת השורש:

| | | | |
|----------------|--------------|---------------|-----------------|
| א. הַרְגָּשָׁה | ב. הַרְגֵּשׁ | ג. הַרְגִּישׁ | ד. הַרְגִּישׁ |
| א. מְסַפְּקִים | ב. מְסַפֵּק | ג. מְסַפֵּק | ד. מְסַפֵּק |
| א. מְשַׁפֵּט | ב. שׁוֹפֵט | ג. שׁוֹפֵט | ד. הַתְּפַשֵּׁט |

8. לפניכם ארבע מילים. קראו אותן וענו על השאלות שאחריהן:

מוֹסְדוֹת

שְׁיֻטוֹת

שְׁכָבוֹת

מְצַגָּת

א. בחרו במילה היוצאת דופן מבחינת המין הדקדוקי.

ב. בחרו במילה שאינה בצורת הרבים.

9. מה משותף למילים הבאות:

פְּרֻזְנֻטְצִיָּה

וִירְטוּאָלִי

אִינְטֵרְנֵט

הִיבְרִידִי

בחרו בתשובה הנכונה:

- א. מילים קשות
- ב. מילים שאולות מלועזית
- ג. מילים מורכבות
- ד. מילים חדשות

העצורים הגרונים

העצורים אהח"ע + ר יוצאים מן הגרון, לכן הגיתו קשה.

תופעות לשוניות בהשפעת הגרוניות

1 **תשלום דגש**: בדרך כלל האותיות הגרוניות אינן מקבלות דגש, לכן מאריכים את התנועה הקטנה שלפני האות הגרונית (פצוי על העדר דגש).

דגמאות:

- תאר < (פעל)
- תאר < (פעל)
- צרבת < (קטלת)
- התגרש < (התפעל)
- חרט < (קטל)
- הריון < (קטלון)



בבגן נפעל כשפה"פ גרונית - תמיד יחול תשלום דגש: **יחרס**

שימו לב!

2 הנמכת תנועה

העצורים הגרוניות מעדיפות תנועות נמוכות בקרבן, לכן מנמיכים את התנועה שלפני העצור הגרוני.

דגמאות:

- נחסם (נפעל) < נחסם.
- סולחת (קל) < סולחת.
- יודעת (קל) < יודעת.
- קדחת (קטלת) < קדחת.
- שפעת (קטלת) < שפעת.

חטפים

בדרך כלל שוא מתחת לאות גרונית הופך לחטף, כי קשה להגות את העצור הגרוני בשוא.

צהרים

מאמין

אמת

מאמרים

3 חטף מתחת לאותיות הגרוניות

נעדר

נפקד

נועלים

כותבים

עבדתם

שמרתם

תרגולים

1 באיזו מילה יש תשלום דגש?
א. ירשם ב. ירשם ג. מרשם ד. רשום

2 באיזו מילה אין תשלום דגש?
א. לזרז ב. לגרש ג. לתאר ד. לנתר

3 באיזו מילה אין הנמכת תנועה?
א. השלים ב. שומעת ג. החליט ד. יודעת

4 מהי התופעה הלשונית במילה **צרבת**?
א. חיטוף
ב. הנמכת תנועה
ג. תשלום דגש

5 מהי התופעה הלשונית במילה **אמונה**?
א. חיטוף
ב. הנמכת תנועה
ג. תשלום דגש

6 בחרו במילה יוצאת הדופן במשמעותה:
א. קדחת ב. דלקת ג. צלחת ד. שפעת

7 בחרו במילה יוצאת הדופן במשמעותה:
א. חרט ב. גנן ג. שרת ד. מפל

8 סדר הדגשים במילה **התפתבתי** הוא:
א. קל - חזק - חזק
ב. חזק - קל - קל
ג. קל - חזק - קל
ד. קל - קל - חזק

מהפכה במטבח? עדיין לא

1 מה משותף לאייל שני, ישראל אהרוני, אסף גרניט, יוסי שטרית וחיים כהן? כולם שפים, זה נכון, אבל לא רק: כולם גברים וכולם שופטים בתוכניות אוכל. אז תגידו - רגע, רותי ברודו ומיכל אנסקי גם הן שופטות והן נשים. זה נכון, אבל אנסקי וברודו לא הגיעו לתוכנית על תקן שפיות, והדוגמה שלהן בטלה בשישים מול הרוב המוחץ של חבריהן הגברים. אז בואו נגיד את זה: הגברים שולטים בתוכניות האוכל, זה ברור כבר מזמן. ומה במטבחים של מסעדות? ירון שלו, דייוויד פרנקל, הילל טווקולי, חיים טיבי, אביב משה, גיא גמזו, ניר מסיקה והרשימה ארוכה מאוד. גם כאן, במטבחים של מסעדות, הרוב המוחץ הוא גברים. אבל מה קורה בבית? מי אחראי לרוב על הבישולים במטבחים הביתיים?



סקר חדש שנערך בחודש פברואר האחרון לרגל יום האישה הבינלאומי קובע כי בשנת 2020 10 ב-55% מבתי האב בישראל האישה אחראית באופן בלעדי על הבישול. עוד עלה בסקר, כי 33% מהנשאלים ציינו כי הגבר הוא שותף מלא להכנת ארוחות, ורק 11% מהם ענו שהגברים הם שאחראים על הבישול. 2% ציינו שאף אחד מבני הבית אינו אחראי על הבישול ו-2% ציינו "מישהו אחר".

15 בכל הנוגע לתחום האפייה, הפערים גדולים עוד יותר - 75% מקרב הנשאלים ענו כי האישה היא האחראית על האפייה בבית, לעומת 7% שאמרו שהגברים אחראים על האפייה. 8% ציינו שאף אחד לא אופה בבית ו-2% ציינו מישהו אחר. על השאלה מי טוב יותר במטבח 62% ענו שהאישה טובה יותר, 16% ציינו כי הגבר טוב יותר, 17% ציינו ששניהם טובים במטבח באותה מידה ו-3% ציינו כי אף אחד מבין שני בני הזוג אינו טוב במטבח. את הסקר ערך מותג עזרי האפייה והבישול "קוקיי" בעזרת מכון קנטר. הסקר כלל 502 נשים וגברים בגילי 25-65, שהם 20 מדגם ארצי מייצג. מתוכם 49% גברים ו-51% נשים - 69% מהם נשואים.



25 אז איך קרה שבישראל 2020 האישה עדיין נתפסת כאחראית על הבישול וההזנה של בני הבית, ומה קרה לכל הגברים בדרך מהריאליטי למטבח הביתי? אולי ההתניות התרבותיות עמוקות ומושרשות כל כך, שייקח עוד לפחות דור עד שנראה איזון בין גברים ונשים במטבח. אולי ככל שיהיו יותר מודלים גבריים במסעדות ובתוכניות הבישול, כך ירצו יותר ויותר גברים לחגור סינר ולהתחיל לטגן שניצלים בבית, בלי אור זרקורים של אולפן טלוויזיה ובלי קהל שמריע להם. אהה, וכמעט שכחנו: גברים יקרים, אם כבר נכנסתם למטבח - אל תשכחו גם לנקות אחריכם.

עובד מתוך: גולן, ת' (2020, 8 במרץ). מהפכה במטבח? עדיין לא. Ynet.

← ענו על השאלות הבאות:

- 1 בפסקה הראשונה מוזכרים שמות פרטיים של גברים ונשים. לשם מה נזכרים שמות אלו?
- 2 לאיזו מסקנה מגיעה הכותבת בסוף הפסקה הראשונה ומה היא מבקשת לברר בעקבותיה?
- 3 בפסקה השנייה והשלישית מובאות תוצאות של סקר.
 - א. מה מטרת הסקר?
 - ב. מהן השאלות המרכזיות שנשאלו בסקר?
 - ג. מיהם השותפים בעריכת הסקר?
 - ד. רוב הנשאלים בסקר הם אנשים נשואים או נשים נשואות. כיצד זה עלול להשפיע על תוצאות הסקר?
 - ה. באופן כללי, מה מלמדות תוצאות הסקר? היעזרו במשפט הראשון של הפסקה האחרונה.
- 4 ענו על השאלות הבאות:
 - א. מהי השאלה המוצגת בראש הפסקה האחרונה?
 - ב. מהי התשובה האפשרית שמציעה הכותבת לשאלה שבסעיף א'?
- 5 הכותבת סבורה שיש לתקן את המצב שתוצאות הסקר מלמדות עליו. מה לדעתה עשוי לשנות את המצב ולתקן אותו?
- 6 הכותבת חותמת את המאמר בהערה לציבור הגברים. מהי לדעתכם מטרת הערה זו?
- 7 מדוע לדעתכם הסקר נערך ביום האישה? מה מציין יום זה? האם לדעתכם יש צורך בקיומו?
- 8 בטקסט מתוארת תופעה של פער מגדרי שבא לידי ביטוי בתוכניות אוכל בטלוויזיה: בעוד רוב המשתתפים בהן גברים, בבית המצב הפוך, והנשים הן אלה שאמונות לרוב על הכנת האוכל. מדוע לדעתכם קיים פער זה? האם קיימים תחומי חיים נוספים שבהם קיים פער בין נשים לגברים? ציינו, הסבירו והדגימו.
- 9 האם לדעתכם צריך לשנות את המצב של הדרת נשים מתוכניות האוכל בטלוויזיה? מדוע? האם לדעתכם לאמצעי התקשורת יש יכולת להשפיע על דעת הקהל ולקבע סטריאוטיפים? הסבירו.

10 לאיזה תחום משתייך הטקסט?

- א. משפטי
- ב. חינוכי
- ג. חברתי
- ד. בידורי

11 בשורה 4 מופיע הצירוף **"בטל בשישים"** שהוא מטבע לשון.

- א. מה מקור הצירוף "בטל בשישים"?
- ב. משמעות הצירוף "בטל בשישים" היא:
 1. חסר חשיבות.
 2. חסר ערך.
 3. זניח ומשני.
 4. כל התשובות נכונות.

12 מה התפקיד הרטורי של השאלות המופיעות **בפסקה הראשונה**?

- א. להדגיש את הרעיון המרכזי שבכותרת.
- ב. להסביר את משפט המפתח שבפסקה 1.
- ג. להציג את עמדת הכותב.
- ד. לעורר עניין בקרב הקוראים.
- ה. תשובות א+ד נכונות.

13 מה משמעות המילה **"התניה"** (התניות) במשפט:

- "אולי **ההתניות** התרבותיות עמוקות ומושרשות כל כך...?"
- א. קביעת כללים לצורך קיום דבר מה.
- ב. קבלת מתנה.
- ג. יצירת תלות בין קיומו של דבר אחד לדבר אחר.
- ד. תשובות א+ג נכונות.

14 א. לפניכם שתי הגדרות למילה **"מוחץ"**. בחרו בהגדרה המתאימה למשמעות המילה **"מוחץ"**

המופיעה בשורה 4:

- הגדרה 1: מכה בעוצמה, מועד, מרוצץ.
- הגדרה 2: מכריע.

ב. משמעות הצירוף **"רוב מוחץ"** היא:

- 1. רוב דחוק
- 2. רוב גדול
- 3. רוב קטן
- 4. רוב רגיל



פעילות חווייתית

למטבח נכנסים, מכינים מטעמים ומצלמים!
חוויית האוכל מזמן חצתה גבולות וארצות...

ישראל, שהייתה לה קולינריה מצומצמת שהתמחתה במאכלים לא מסובכים (אבל אהובים): חומס, פלאפל, סלט ירקות קצוץ ועוד, הפכה בשנים האחרונות למעצמה קולינרית.

אחד מ"מוצרי" היצוא שאנחנו מתגאים בהם, מלבד ההייטק, הוא הקולינריה והשפים הישראלים,

שחלקם כבר זכו במספר כוכבי מישלן (מושיק רוט ואסף גרניט). גם בערוצי המדיה נדמה שאנחנו רואים רק תוכניות טלוויזיה ותחרויות בישול ואפייה. אז הגידו את האמת - זה לא עושה לכם חשק לבשל? לאפות? אפילו "בקטנה"?

אז בואו, הפשילו שרוולים, היכנסו למטבח והכינו משהו טעים... אפילו ממש קטן, או גדול.

פעלו לפי ההנחיות הבאות:

"גם יפה, (גם חכמה) וגם אופה"

לפני הכול, בואו נצפה בסרטון שבו מככבת נוף עתאמנה אסמעיל, שפית צבעונית ומדהימה שזכתה בתוכנית הבישול "מאסטר שף" לפני כמה שנים. זה בטח יפתח לכם את התיאבון! והיא משלנו!



ברקוד לצפייה בסרטון 1:

"נוף מגישה לשופטים ולסבתא את המנה"

קישור לצפייה בסרטון 1:

https://img.mako.co.il/2014/03/22/Masterchef4_23_16nof_i.jpg

ברקוד לצפייה בסרטון 2:

"נוף מכינה זלאביה"

1. לאחר הצפייה בסרטון 1 ענו בעל פה על השאלות הבאות:

א. בסרטון רואים את נוף מגישה לשופטים קובה "מודרני". אחת השופטות בשולחן השופטים היא סבתה של נוף, שנשאלה על ידי השופטת מיכל אנסקי אם זה בסדר מבחינתה שנכדתה שילבה

- בין המטבח המסורתי הערבי למטבח המודרני. הסבתא הגיבה שאין עם זה בעיה. מה דעתכם האישית על תשובתה?
- ב. מה דעתכם על המאכל שהכינה נון? האם זה בסדר לשנות מתכונים מבית סבתא?
- ג. האם אתם מכירים מאכלים שמשלבים מסורת עם מודרניות? ציינו והסבירו.

2. בעקבות הסרטון שצפיתם בו, עליכם ליצור סרטון שבו אתם מצולמים בזמן הכנת האוכל (אפשר לצלם בטלפון הנייד). זה לא חייב להיות מסובך!

- אתם יכולים לצלם את הסרטון יחד עם חבר או חברה לכיתה.
- הינכם רשאים לבחור בכל מאכל שאתם אוהבים לאכול או להכין: חביתה או ביצת עין, טוסט, סלט, שניצל, פסטה, ציפס, המבורגר, פתיתים, משקאות, עוגה, לחם או כל דבר אחר.
- בזמן צילום הסרטון עליכם להסביר מול המצלמה בעברית את כל הפעולות שאתם עושים, כולל השימוש במוצרי המזון. חשוב שתכינו את כל הדרוש להכנת האוכל לפני שאתם מתחילים ושתחשבו על סדר הפעולות עד לסיום וההגשה לצלחת. למשל: אם החלטתם להכין טוסט, הוציאו את המצרכים הרלוונטיים: לחם, חמאה וגבינה צהובה וגם טוסטר. לפני כל פעולה הציגו את המוצר ואמרו מה אתם הולכים לעשות איתו. למשל: עכשיו ניקח שתי פרוסות לחם לבן, ניקח כפית חמאה ונמרח עם סכין את החמאה על כל פרוסה וכן הלאה וכן הלאה.
- 3. כעת עליכם להציג בכיתה את הסרטון שצילמתם ולהסביר על התהליך שעברתם. את ההצגה תעשו באמצעות מצגת עם מספר שקופיות על פי הסדר הבא:
 - שקופית 1: שם הסרטון (למשל "החביתה המהוללה"; "ההמבורגר המהגר"; "סלט מהסרטים"), שמכם ותאריך.
 - שקופית 2: שם המאכל שהכנתם והסיבה שבחרתם דווקא בו. הרחיבו וספרו בעל פה בזמן הפרזנטציה על המאכל שבחרתם: ממה הוא מורכב? האם היה קל להכין אותו או מסובך? וכו'.
 - שקופית 3: צילום שלכם בשלב הכנת האוכל. כתבו משפט שמתאר את הצילום.
 - שקופית 4: צילום של המנה (אפשר יחד איתכם) בשלב הסופי שלה, כשהיא מוגשת על צלחת או בכלי אחר. כתבו משפט שמתאר את הצילום.
 - שקופית 5: המתכון ושלבי ההכנה של המאכל. תארו בעל פה את סדר פעולות ההכנה.

4. בסוף הפרזנטציה העבירו לתלמידים סקר דיגיטלי שהכנתם מראש באפליקציית גוגל פורמס (אפשר לשלוח במייל או בווטסאפ). בקשו מהתלמידים לדרג את הסרטון ואת המצגת שהכנתם. השתדלו שהשאלות בסקר תהיינה סגורות (כמו במבחן אמריקאי, עם אפשרות של בחירת תשובה אחת מהקיימות).

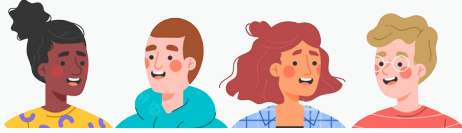
להלן דוגמאות לשאלות שתוכלו לשאול בסקר:

- דרגו מ-1 עד 5 את הסרטון ___ שבו צפיתם (1 = הציון הנמוך ביותר, 5 = הציון הגבוה ביותר): 5-4-3-2-1
- האם אתם אוהבים את המאכל שהוצג? כן/לא/אולי
- האם ההכנה וההסבר היו מובנים? כן/לא/אולי
- האם הייתם מכינים את המאכל בעצמכם בעקבות הצפייה בסרטון? כן/לא/אולי
- דרגו מ-1 עד 5 את הפרזנטציה (1 = הציון הנמוך ביותר, 5 = הציון הגבוה ביותר): 5-4-3-2-1



משימת הבעה בעל-פה

1. האם אתם משתתפים בהכנת הארוחות בבית? אם כן, מה אתם עושים?
2. האם אתם אוהבים להכין אוכל לבד? אילו מאכלים אתם מכינים?
3. שאלה זו מופנית לבנים:
בדרך כלל בנות עוזרות בעבודות הבית, ואילו הבנים מחכים לרגע שבו יקראו להם לבוא לאכול.
4. האם אתם חושבים שקביעה זו אינה נכונה? ציינו דוגמה המוכיחה זאת.
שאלה זו מופנית לבנות:
5. האם האחים שלכן עוזרים בעבודות הבית? אם כן, כיצד?
6. האם אביכן משתתף בהכנת הארוחות בבית? אם כן, כיצד?
7. כיום נשים וגברים יוצאים בבוקר לעבודה וחוזרים הביתה עייפים. לפעמים אתם חוזרים מבית הספר כשההורים עדיין בעבודה. האם במקרה כזה אתם מכינים אוכל לבד? אם כן, מה אתם מכינים?
8. כיצד מגיבים ההורים כשהם חוזרים הביתה ומוצאים ארוחה מוכנה?
9. בחודש רמדאן כולם נכנסים למטבח כדי להכין ארוחת אל-אפטאר (שבירת הצום). האם אתם משתתפים בהכנת ארוחה זו? מדוע לדעתכם דווקא בחודש רמדאן כולם עוזרים בהכנת הארוחה?



פעילות עברית דבורה

בפעילות הבאה נכתוב שיחה בין מספר חברים לכיתה בעברית דבורה.

ארבעה חברים מכיתה י"א 1 מחליטים להיפגש בביתה של יסמין וללמוד לקראת המבחן באזרחות. בשעה 14:00 מגיעים לבית חליל, יוסף ושרה. הם מתחילים ללמוד, אך בשעה 18:00 הבטן "מתחילה לקרקר" מרעב והם מחליטים להזמין אוכל מאחת המסעדות בכפר, המתמחה במאכלים ובתבשילים מסורתיים. אבל... יוסף מסתייג ומבקש להזמין המבורגר וצ'יפס. נסו "להיכנס לנעליים" של יסמין, חליל, יוסף ושרה והמחישו את הדינמיקה שעלתה בשיחה הערה ביניהם: מה צריך להזמין לאכול ולמה? מי הצליח לשכנע את מי? מה הם אכלו בסוף? והכי חשוב - מה עם המבחן באזרחות?

יסמין: (פותחת את הדלת): אהלן חברים, מה נשמע?

חליל, יוסף ושרה: אהלן!

יסמין: בואו היכנסו לחדר שלי ונתחיל להתלבש על החומר.

שרה: כן, כדאי. השעה כבר 14:00 ובשעה 20:00 אני צריכה לעוף הביתה לשמור על אחי הקטן.

חליל: כן, תכלס, בואו נתחיל.

אחרי ארבע שעות שבהן למדו אומר **יוסף:** חבר'ה, אני לא יודע מה אתכם, אבל אני ממש מת מרעב!

שרה: האמת שגם אני, בא לכם להזמין מהמסעדה של לטיפה אוכל טעים?

חליל: כן, כן, יאללה, בואו נזמין טבולה, תפוחי אדמה ועוף בתנור.

יסמין: כן, וגם סלט ולימונדה.

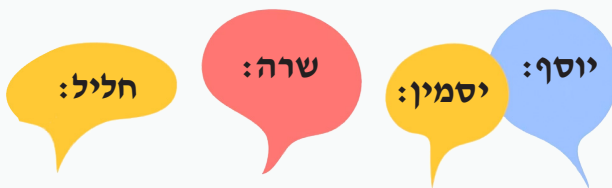
יוסף: תגידו, השתגעתי? מה זה? ממש לא בא לי על זה. יש לי מספיק אוכל כזה בבית!

חליל: אז מה אתה רוצה לאכול?

יוסף: המבורגר וצ'יפס!

שרה, יסמין וחליל (יחד): ממש לא!

המשיכו את השיחה בין החברים:



יוסף: טוב, יאללה, אני אזרום אתכם. אבל תזכרו: בפעם הבאה אתם חייבים לי ונאכל מה שאני ארצה!

עם סיום כתיבת השיחה ענו בעל פה על השאלות הבאות:

1. האם גם אתם מתלבטים מה לאכול? האם התמודדתם עם סיטואציה דומה לזו שתוארה? ספרו על כך.

2. האם בחרתם בצד מסוים בשיחה? עם מי הסכמתם ומדוע?



משימת הבעה בכתב

הפערים החברתיים בין גברים לנשים באים לידי ביטוי לא רק במטבח. כתבו חיבור קצר בן 12-15 שורות על תחום אחר שמזוהה יותר עם נשים או שמזוהה יותר עם גברים ונסו להסביר את התופעה.

לפני כתיבת החיבור חשוב לתכנן את רצף הרעיונות שיהיו בו. לשם כך השלימו בקצרה את המשפטים הבאים:

- בעולם הבישול והמסעדנות יש נוכחות חזקה של:
- עם זאת, בעולם המטבח הביתי עדיין שולטת התופעה של:
- תופעה זו אינה ייחודית לעולם המטבח אלא גם לתחום הזה:
- אפשר להסביר את התופעה כך:

לשון

1. לפניכם ארבעה משפטים, ובכל אחד מהם פועל מודגש. ענו על שלוש השאלות שלאחר כל משפט.

א. סקר חדש **נִעְרָד** בחודש פברואר האחרון.

1. השורש של הפועל **נִעְרָד** הוא __.

2. הבניין של הפועל **נִעְרָד** הוא __.

3. השלימו פועל אחר מאותו שורש בבניין קל: __ בבקשה את השולחן.

ב. יותר ויותר גברים **יְצַטְרְפוּ** וירצו לחגור סינר.

1. השורש של הפועל **יְצַטְרְפוּ** הוא __.

2. הבניין של הפועל **יְצַטְרְפוּ** הוא __.

3. השלימו פועל אחר מאותו שורש בבניין פועל: לעיתון זה __ מוסף תרבות.

ג. כולם גברים וכולם **שׁוֹפְטִים** בתוכניות אוכל.

1. השורש של הפועל **שׁוֹפְטִים** הוא __.

2. הבניין של הפועל **שׁוֹפְטִים** הוא __.

3. השלימו פועל אחר מאותו שורש בבניין נפעל: הוא __ אתמול בעוון גנבה.

- ד. יותר גברים **יבשלו** ויטגנו.
1. השורש של הפועל **יבשלו** הוא ____.
 2. הבניין של הפועל **יבשלו** הוא ____.
 3. השלימו פועל אחר מאותו שורש בבניין הפעיל: חמוד, חכה עד שהבנות ____.

2. לפניכם ארבע מילים: **אָכְלָה**, **מָאָכְל**, **אוֹכֵל**, **כָּלוּאָה**.
- א. הקיפו את המילה היוצאת דופן מבחינת השורש שלה.
 - ב. השורש המשותף של המילים האחרות הוא:

3. כתבו את הצירופים הבאים בצורת הרבים:
- א. **מְדַגֵּם אֶרְצֵי**
 - ב. **אוֹלְפֵן טְלוּוִיזְיָה**

4. כתבו את המספרים במילים:
- ב-5 ____ תוכניות טלוויזיה העוסקות ב-3 ____ תחומים מרכזיים בבישול משתתפים 14 ____ גברים ו-8 ____ נשים. התוכניות משודרות בערוץ 1 ____ מדי 4 ____ ימים.

5. השלימו את מילת הקישור המתאימה במשפטים הבאים:
- א. רוב בעלי המסעדות הם גברים, ____ במטבח הביתי שולטות הנשים.
 - ב. הסקר נערך בקרב משתתפים רבים ____ לוודא שתוצאותיו יהיו אמינות.
 - ג. תוכניות ____ מאסטר שף ומשחקי השף משודרות בטלוויזיה בערוצים השונים.

6. הקיפו את הצורה הנכונה:
- א. האישה ממונה **על/ב** בישול ואילו הגבר אופה.
 - ב. היזהר, המחבת **חם/חמה**.
 - ג. הכיריים **החשמליים/החשמליות** עלו כסף רב.

דְרָכֵי תְצוּרַת הַשֵּׁם

שאילות מילים

שאילה מילים
משפות זרות,
כגון: בנק,
אוניברסיטה

גזירת קווית

חיבור של שני
מרכיבים לשוניים
זה לזה.
כגון: חשמלאי, ילדון

גזירה מסורגת

יציקת אותיות שורש
לתוך משקלים, **כגון:**
שורש שמ"ר במשקל
קטילה = שמירה

הלחם

צירוף של שני
בסיסים למילה אחת,
כגון:
+ בסיס "רמז"
= בסיס "אור"
רמזור

נוטריקון

צורן תחילי + בסיס

צירוף של צורן תחילי
לבסיס (שם), **כגון:**
+ צורן תחילי "תת"
= בסיס "אלוף"
תת אלוף

בסיס + צורן סופי

צירוף של בסיס
(שם) לצורן סופי,
כגון: בסיס "יד"
+ צורן סופי אֵית
ידיית

דרכי תצורת השם

דרך תצורה: הדרך שלפיה בנוי שם העצם.
קיימות חמש דרכים ליצירת מילים בעברית:

- א. מילה שאולה מלועזית
- ב. ראשי תיבות (נוטריקונים)
- ג. הלחם בסיסים
- ד. בסיס + צורן סופי (מוספית)
- ה. שורש ומשקל

1. מילה שאולה מלועזית

השפה העברית אימצה מילים משפות זרות.

דוגמאות:

קפה, טוסטר, אינפורמציה, פנסיונר, בנק, בלון, ציפס, סטיק, אינטרנט

2. ראשי תיבות (נוטריקון)

ראשי תיבות שנהוג בהם כמילה אחת.

דוגמאות:

מנכ"ל, סמנכ"ל, רמטכ"ל, יו"ר, ח"כ, בג"ץ, נדל"ן, ארה"ב, נתב"ג, שכפ"ץ, קב"ס

3. הלחם בסיסים

מילה שנוצרת מהרכבת שתי מילים.

דוגמאות:

| | | | | | | |
|------------|---|------------|---|------------|---|-------------|
| מגדל + אור | ← | מְגִדְלוֹר | ← | ערפל + פיח | ← | עֲרָפִיחַ |
| דחף + חפר | ← | דְחָפוֹר | ← | כדור + רגל | ← | כְּדוּרְגָל |
| עד + כאן | ← | עֲדָנָן | ← | רמז + אור | ← | רְמִזוֹר |
| רכב + כבל | ← | רֶכְבָּל | ← | קול + נוע | ← | קוֹלְנוֹעַ |
| קרן + אף | ← | קֶרְנָף | ← | מד + חום | ← | מִדְחוּם |

4. בסיס וצורן סופי (גזירה קווית)

בסיס: שם עצם

צורן סופי: סיומת בעלת משמעות המצטרפת למילה.

דוגמאות:

| | | | | | | |
|------------|---|---------------|---|------------|---|---------------|
| גן + ון | ← | גִּנּוֹן | ← | ספר + יה | ← | סִפְרִיָה |
| חלל + ית | ← | חִלְלִית | ← | שבוע + ון | ← | שְׁבוּעוֹן |
| גוף + יה | ← | גוּפִיָה | ← | קש + ית | ← | קִשִּׁית |
| תרבות + ית | ← | תְּרִבּוּתִית | ← | פסנתר + ון | ← | פִּסְנָתְרוֹן |

משקל הוא תבנית קבועה שלתוכה "יוצקים" את עיצורי השורש. במקביל לעיצורי ההדגמה בפועל (פע"ל), עיצורי ההדגמה בשם הם קט"ל. הפועל כולל שבעה בניינים, ואילו השם כולל משקלים רבים. מאתרים משקל של מילה נתונה על ידי הצבת העיצורים קט"ל במקביל לעיצורי השורש של השם הנתון.

◀ לדוגמה:



◀ בדוגמה זאת החלפנו את עיצורי השורש באותיות ההדגמה קט"ל וקיבלנו את משקלו של השם הנתון.

הַעֲרוֹת:

- ⓐ לחלק מהמשקלים משמעות אחת, ולחלקם יותר ממשמעות אחת. לדוגמה: המשקל קטלת משמש למחלות ולמצבים (הצבת), אך גם לכלים (קלטת), לאוספים (שיטת) ועוד, אך יש גם שם שייך למשקל אף על פי שאינו שייך כלל למשמעויותיו השונות (צמרת).
- ⓑ יש משקלים הקשורים לפועל מבחינת משמעותם וצורתם. הכוונה היא למשקלי הבינוני ולמשקלי שמות הפעולה.

צורת הבינוני משמשת לציון פעלים בזמן הווה בבניינים השונים וגם לציון משקלים של שמות. המשקל מקטיל הוא בינוני של בניין הפעיל, הוא משמש גם כשם וגם כפועל.

◀ שם: שלחתי מכתב למזכיר בית המשפט.
 ◀ פועל: הוא מזכיר את המרצה שלימד אותנו במכללה.

◀ ברור שבינוני השייך לבניין הפעיל דומה בצורתו לבניין ולמשמעותו. כך גם משקלי הבינוני השייכים לבניינים אחרים.

גם משקלי שמות הפעולה דומים במידה רבה לבניינים שלהם בצורתם ובמשמעותם. שם פעולה מציין את תוצאת הפעולה.

◀ לדוגמה: שְׁמֵרֶת = שם הפעולה שביצעת שְׁמִירָה
 הַפְּקָדֶת = שם הפעולה שביצעת הַפְּקָדָה

← רשימת משקלים בסיסית

| דוגמות מגזרת שלמים | משמעותו | המשקל |
|----------------------|----------------------|------------|
| טַיִס / נָגַר | בעל עיסוק/תכונה | קָטַל |
| עוֹר / טַפֵּשׁ | בעל מום/ תכונה | קָטַל |
| כְּלָבָת / קִלְטָת | מחלות / כלי/ אוסף | קָטַלְת |
| חַנּוּר / דְּפָאוֹן | מצבים ומחלות | קָטַלוֹן |
| קִבְלוֹ / קִפְדוֹ | בעל עיסוק/ בעל תכונה | קָטַלוֹ |
| כְּדוּר | כלי/ בעל תכונה | קָטוּל |
| סַפִּין / כְּבִיר | כלי/ בעל תכונה | קָטִיל |
| אָדָם / עָגַל | צבעים/ בעל תכונה | קָטַל |
| גָּדוֹל (גְּדוֹלִים) | בעל תכונה (שם תואר) | קָטוּל |
| מְחַשֵּׁב | כלי | מְקַטֵּל |
| מִסְגָּד | מקום | מְקַטֵּל |
| מְזַמְּרָה | כלי | מְקַטֵּלָה |
| מְדַפֵּסֶת | כלי | מְקַטֵּלְת |
| מִסְעָדָה | מקום | מְקַטֵּלָה |
| צְנָחוֹ / שְׂכָחוֹ | בעל עיסוק/ תכונה | קָטַלוֹ |
| דְּמִיוֹן | שם מופשט | קָטַלוֹן |

בסיס + צורן סופי

הבסיס הוא שם, הצורן הסופי (הסיומת) מעניק לו את המשמעות הכללית:
בעל מקצוע | מכשיר | כתב עת וכו'.
בקבוצה זו לא נחפש שורש + משקל, אלא **מילה שלמה + סיומת.**
לדוגמה:
קָוֵן הַבְּסִיס: קו + סיומת **אָן**, לעומת חָיִט שמורכב משורש **חיי"ט** + **משקל קָטַל**.

1. **סופית - אָן:** מציינת משמעות של בעל עיסוק או תכונה: **מְנַהֵל, פְּרִדָּסוֹ, סוֹלֵן.**

2. **סופית - אַאי:** משמעותה בעל עיסוק או תכונה: **יַמַּאי, חֲשַׁמְלַאי, תַּרְמִילַאי.**

3. **סופית - אִיה:** מציינת כמה משמעויות:

- א. מקומות: **סַפְרִיָּה, נַגְרִיָּה, עִירִיָּה, פִּיצְרִיָּה.**
- ב. פרטי לבוש: **גּוֹפְיָה, חֲזִיָּה, שְׂכַמְיָה, כְּתַפְיָה.**
- ג. קבוצות ואוספים: **צְמַחִיָּה, בְּרִזִּיָּה, כְּלָבִיָּה.**
- ד. פריטי מזון: **לַחְמִנִיָּה, עוֹגִיָּה, סוּפְרִיָּה.**

4. **סופית - אִון:** מציינת כמה משמעויות:

- א. הקטנה: **גָּוֹן, חֲדָרוֹן, יִלְדוֹן.**
- ב. כתבי עת: **עֵתוֹן, בְּטָאוֹן, יְרַחוֹן, שְׁנַתוֹן.**
- ג. אוספים: **חִידוֹן, תַּקְנוֹן, שִׁירוֹן, יְדִיעוֹן.**
- ד. מקומות: **גָּנוֹן, מוֹעֲדוֹן, קִנְיֹן.**
- ה. סדר: **רֵאשׁוֹן, אַחֲרוֹן, תִּיכּוֹן.**

5. **סופית - אִית:** מציינת כמה משמעויות:

- א. הקטנה: **כְּפִית, שְׂקִית, צְנוּנִית.**
- ב. כלי תחבורה: **מְכוּנִית, מוֹנִית, חֲלָלִית.**
- ג. שפות: **עֵבְרִית, רוֹסִית, עֵרֶבִית.**
- ד. תיאורי אופן: **עֵקְרוֹנִית, שְׁיֻטִית.**
- ה. חלקי השלם: **שְׁבִיעִית, עֲשִׂירִית.**

6. **סופית - אות:** שתי משמעויות עיקריות:

- א. שמות מופשטים: **יִלְדוֹת, מְנַהִיגוֹת, נוֹכְחוֹת.**
- ב. מקצועות: **אַדְרִיכָלוֹת, נַגְרוֹת, הַנְּדָסָאוֹת.**

א. שמות תואר: **יְסוּדִי, רְצִינִי, מְשַׁפְּטִי.**

ב. שיוך למוצא, ללאום, או למקום: **עֵרֶבִי, יִשְׂרָאֵלִי, יְהוּדִי.**

7. **סופית - אי:**

1. בחרו בתשובה הנכונה:

א. איזו מילה יוצאת דופן בדרך התצורה?

- | | |
|----------|----------|
| 1. ראשון | 2. חידון |
| 3. עברית | 4. מדפסת |

ב. איזו מילה נוצרה בדרך של הלחם בסיסים?

- | | |
|---------|------------|
| 1. מגדל | 2. מגדלור |
| 3. פדור | 4. אינטרנט |

ג. איזו מילה יוצאת דופן בדרך התצורה?

- | | |
|----------|-----------|
| 1. בלון | 2. עלון |
| 3. גרחון | 4. שבועון |

ד. מהי דרך התצורה של המילים הבאות?

- | | |
|----------|----------|
| 1. חללית | 2. מונית |
| 3. קלטת | 4. דמיון |

ה. לפניכם ארבע מילים. קראו אותן וענו על השאלות שאחריהן:

מקדש | מגדל | מנזר | מנחת

- מה המשקל המשותף לכל המילים?
- מה משמעות המשקל שצינתם בסעיף הקודם?

ו. המילה איכות:

- גזורה בדרך של בסיס + צורן סופי.
- גזורה בדרך של הלחם בסיסים.
- גזורה בדרך של שורש ומשקל.

ז. המילה דְּכָאוֹן :

1. גזורה בדרך של בסיס + צורן סופי.
2. היא שם פעולה בבניין פִּיעַל.
3. גזורה בדרך דומה לזו של המילה מְלוֹן.
4. גזורה בדרך דומה לזו של המילה שְׁנַעוֹן.

ח. באיזו מילה משמעות הצורן הסופי שונה?

1. כְּפִית
2. יָדִית
3. מוֹנִית
4. שְׁקִית

ט. איזו מילה יוצאת דופן מבחינת דרך התצורה?

| | | | | |
|----|---------------|---------------|-------------------|----------|
| 1. | חידוֹן | מְטָרָה | מְסַפְּרָה | עֲתוֹן |
| 2. | כְּדוֹרְגָל | מְגַדְלוֹר | דְּחַפּוֹר | כְּבֵאי |
| 3. | בְּנֶק | פְּנִסְיוֹנָר | אֵינְפוֹרְמַצְיָה | רְמְזוֹר |
| 4. | תְּרַבּוֹתִית | בְּגָרוֹת | עִירָה | יְלָדוֹת |

י. לפניכם קטע ובו שש מילים **מודגשות**. מיינו אותן בטבלה שלפניכם לפי **דרך התצורה** :
בתקופה האחרונה פרץ לחיינו מושג חדש הנקרא למידה היברידית, ופירושו **שילוב** של אופני **למידה** שונים, ו**בְּעֵקֶר** למידה **פְּרוֹנְטָלִית** ולמידה מרחוק באמצעות **הָאֵינְטֵרְנֵט**. המושג "היברידי" מתאר שילוב בין גורמים שונים, בדיוק כמו בתחום הרכב, שבו לרכבים היברידיים יש שני מנועים : מנוע **חשמלי** ומנוע בנזין.

| שורש ומשקל | בסיס וצורן סופי | שאלה מלעז |
|------------|-----------------|-----------|
| | | |
| | | |
| | | |

בחירת מקצוע לעתיד

1 כשהיינו ילדים, בכל יום היינו מתעוררים לתוך חלום אחר: לפעמים היינו חולמים להיות רופאים כמו אימא, לפעמים רוצים להיות אנשי מכירות כמו אבא ולפעמים להציל את העולם כמו סופרמן... כך או כך, ככל שהשנים עוברות, אנחנו מבינים שבחירת מקצוע אינה משחק ילדים. כשסוף-סוף מגיע הרגע שבו צריך להחליט מה אנחנו רוצים לעשות כשנהיה גדולים, איך מקבלים החלטה? 5



אחת הבחירות החשובות בחיים היא איזה מקצוע ללמוד. רוב האנשים בוחרים ללמוד מקצוע בלי לדעת מה באמת מחכה להם בעתיד. היום יש מקצועות רבים ושונים לבחירה ולכן קשה מאוד לבחור. בעיקר קשה למי שמוכשר ללמוד מקצועות שונים. לעומת זאת קל יותר למי שיודע איזה 10 מקצוע הוא רוצה ללמוד.

יש אנשים שחולמים מגיל צעיר להיות רופאים או עורכי דין או מורים, לאלה קל יותר לבחור מה ללמוד. לא בטוח שקל להם להתקבל ללמודים שהם רוצים, וגם לא בטוח שימצאו עבודה במקצוע שבחרו ללמוד.

מצד שני, להרבה אנשים קשה לדעת איזה מקצוע מתאים להם, כי עוד אין להם ניסיון במקצוע 15 שבחרו. כמו כן קשה להם לדעת מה יהיה המצב בשוק העבודה, כלומר במספר הצעות העבודה שיקבלו אם בכלל.

יש כמה שאלות שיכולות לעזור לנו להבין טוב יותר מה אנחנו רוצים. לדוגמה: מה אהבתי ללמוד בבית הספר? מה חשוב לי כסף או עניין, עם מי אני רוצה לעבוד? איפה אני רוצה לעבוד, במשרד או

במקום אחר? התשובות על שאלות אלה עשויות לעזור לנו בבחירת המקצוע המתאים לנו.

20 "עסוק במה שאתה אוהב, ולא תצטרך לעבוד אפילו יום אחד", אמר קונפוציוס, מגדולי הפילוסופים של סין. זו אמרה הגיונית ביותר, במיוחד בעולם התעסוקה המודרני, שבו אנחנו שקועים כמעט מחצית מהיום מדי יום ביומו בענייני עבודה. הרצון להחזיק במקצוע מעורר בנו את הדחף שגורם לנו לא רק לקום בבוקר בחיוך ובתחושה טובה, אלא דוחף אותנו להישגים והצלחות.

25 אבל האהבה לפעמים עיוורת, ולא הכול ורוד. קחו למשל מקצועות כמו הוראה או עבודה סוציאלית, שרבים נכנסים אליהם בתחושת שליחות גדולה וברצון לחנך את הדור הבא או לעזור ולשפר את חייהם של בני אדם אחרים. לאהבה הזו יש מחיר: תנאי שכר נמוכים משמעותית ביחס למדינות אחרות. וזה מוביל לשאלה הידועה: מה עושים כשאוהבים מאוד תחום מסוים, שאינו רווחי במיוחד?

30 בבואכם לבחור מקצוע כדאי לבסס את ההחלטה על פי ההעדפה הפרטית שלכם: אם הסיפוק והאהבה למקצוע נמצאים בשלב הגבוה ביותר, הם אלה שיקבעו. כדאי גם לבדוק אילו מהמשרות



שנחשבות בעיניכם הרווחיות ביותר מאפשרות לכם גם לבטא את הרצונות הגדולים ביותר שלכם. כך למשל מעצבת פנים בעלת עין חדה וחוש יצירתי מפותח יכולה לעבוד בעולם העיצוב הגרפי הממוחשב; אנשי מכירות בנשמתם יכולים להתחיל לעשות כסף ממכירות ברשת, ואפילו מורים יכולים לעבוד כמדריכי הוראה בעולם הדיגיטלי והרשת.

35 לסיכום צריך לבחור מקצוע מתוך מחשבה עמוקה ומתוך אהבה למקצוע. צריך לדעת שאפשר לשנות את הבחירה בזמן הלימודים ואפילו לאחר סיום הלימודים. לפעמים אנשים מסיימים ללמוד מקצוע אחד ועובדים במקצוע אחר שבכלל לא למדו. צריך ללמוד כדי לדעת, ואפילו אם לא בטוחים בבחירה שלנו. צריך ללמוד כדי שיהיו לנו אפשרויות רבות לעבוד במקצועות שונים.

ענו על השאלות הבאות: ←

- 1 הקטע עוסק בתחום-
א. היסטוריה
ב. מזון
ג. גיאוגרפי
ד. לימודים
- 2 על פי פסקה 1, מדוע קשה להחליט איזה מקצוע ללמוד?
- 3 למי קל יותר לבחור מקצוע ללמד? מדוע?
- 4 למי קשה לבחור מקצוע ללמד?
- 5 בפסקה 3 (שורה 13-15) כתוב: "להרבה אנשים קשה לדעת איזה מקצוע מתאים להם".
← ציינו שתי סיבות, למה קשה להם לדעת איזה מקצוע מתאים להם?
- 6 מה אפשר לעשות, אם מגלים שהבחירה שלנו לא מתאימה?
השלימו את המילה החסרה במשפטים הבאים:
א. אפשר ___ את הבחירה בזמן הלימודים.
ב. אפשר ___ מקצוע אחר בסיום הלימודים.
ג. אפשר ___ במקצוע אחר שלא למדנו בכלל.
- 7 על פי הקטע, מהי התשובה על השאלה איזה מקצוע ללמוד.
א. כדאי ללמוד מקצועות שונים כדי להרוויח הרבה כסף.
ב. כדאי ללמוד מקצועות שונים כדי שיהיו לנו אפשרויות שונות לעבוד.
ג. כדאי ללמוד, אך ורק, מקצוע יוקרתי המבטיח משכורת גבוהה.
ד. צריך ללמוד, אך ורק, כדי לדעת.
- 8 בפסקה 7 (שורה 28-33) מובאות שתי דוגמאות. לשם מה מובאות דוגמאות אלה?
- 9 בפסקה 6 (שורה 23-27) כתוב: "אבל האהבה לפעמים עיוורת, ולא הכול ורוד".
א. מילת הקישור "אבל" מציינת קשר לוגי של-
1. הוספה
2. תכלית
3. ניגוד
4. סיבה ותוצאה

ב. אפשר להחליף את מילת הקישור "אבל" במילת הקישור-

1. לכן
2. כי
3. אולם
4. למרות

Ⓔ בפסקה 7 (שורה 28-33) ובפסקה 5 (שורה 19-22) מוזכרים השיקולים בבחירת מקצוע עתידי. בחרו באחד השיקולים, והסבירו כיצד הוא מחזק או סותר את הטענה של קונפוזיוס המוזכרת?

Ⓕ מהי ההמלצה המשתמעת מהפסקה האחרונה? נסחו אותה בלשונכם.

Ⓖ קראו את הפסקה שלפניכם וענו על השאלות שאחריה:
"בבואכם לבחור מקצוע כדאי לבסס את ההחלטה על פי ההעדפה הפרטית שלכם: אם הסיפוק והאהבה למקצוע נמצאים בשלב הגבוה ביותר, הם אלה שיקבעו. כדאי גם לבדוק אילו מהמשרות שנחשבות בעיניכם הרווחיות ביותר מאפשרות לכם גם לבטא את הרצונות הגדולים ביותר שלכם". פסקה 7 (שורה 28-33)
א. העתיקו מהפסקה לעיל את המילה הנרדפת במשמעותה למילה "להסתמך".
ב. העתיקו מהפסקה לעיל את המילה הנרדפת במשמעותה למילה "תפקידים".



דעה אישית

Ⓔ קראו את הפסקה שלפניכם וענו על השאלות שאחריה.

ומה המצב של הצעירים בחו"ל לעומת זה של הצעירים בארץ? ממחקרים רבים עולה שאף שלמחצית מהצעירים הישראלים קשה לקבל החלטות ביחס לעתידם, באירופה צעירים עלולים להיות מבולבלים אף יותר ולקבל החלטות לא מושכלות, כי הם צריכים להחליט לאן מועדות פניהם כבר בתיכון. מצד שני, בארה"ב המצב טוב יותר, כי יש תשתית להכוונה לקראת בחירת מקצוע. לתלמידים מוצמד יועץ בכיתה י"ב שתפקידו לסייע להם לבחון אפשרויות לימודים או עבודה.

שאלות:

- א. השוו בין מצבם של הצעירים בישראל בנוגע לקבלת החלטות ביחס לעתידם ובין מצבם של הצעירים באירופה ובארה"ב. היכן המצב טוב יותר? מדוע?
- ב. איזה פתרון מוצע לבעיה העולה מן הטקסט? האם פתרון זה מעשי לדעתכם גם עבור ישראל? הציעו פתרון משלכם לבעיה המתוארת.

קטע ב'

14 קראו את הקטע הבא, וענו על השאלות שאחריו:

הטקסט הבא עוסק בקושי של צעירים בישראל לבחור מסלול לימודים או מקצוע.



"מה אעשה כשאגדל"

ממחקר שנערך לאחרונה באוניברסיטה העברית בירושלים עולה כי רוב הצעירים בישראל מבולבלים ביחס לעתידם. הם מתקשים לבחור מסלול לימודים ומוטרדים מהשאלה מה יעשו בעתיד. ממצא חשוב שעולה מהמחקר הוא שלמרות תחושות קשות אלה, כמחצית מהם אינם פונים לייעוץ מקצועי אף שהוא לא כרוך בעלות כספית. הפסיכולוג גתי, שהיה בין עורכי המחקר, מנתח את התופעה: "55% מהצעירים בישראל מוטרדים מאוד מהשאלה 'מה אעשה כשאגדל' ו-85% מתלבטים בין מקצוע שמבטא נטיית לב לבין מקצוע 'מכניס'. ההתלבטות נוגעת גם לבחירת מסלול לימודים: באיזה מוסד לימודים לבחור? קרוב לבית (הבחירה הנוחה), או מוסד רחוק שבו מלמדים מקצוע רצוי? האם ללמוד את מה שמרבית החברים למדו או לומדים או להגשים את הרצון האישי? הסיבות לכך שהצעירים לא פונים לייעוץ הן מבוכה, קשיי נגישות וחסמים כלכליים. הם לא מרגישים בנוח להגיד 'אני צריך עזרה'. לכאורה זה מכתים אותם, וגם אין מספיק מודעות לאפשרות הזאת, וחבל. אלה שמתיעצים עושים זאת עם המשפחה במקום עם המומחים". מנהלת קרן גנדיר (קרן העוסקת בקידום צעירים בישראל), ד"ר עמית, מסבירה שישראל חייבת למקד יותר משאבים להכוונת צעירים ללימודים ולבחירת מקצוע, "אחרת הם אינם מממשים את הפוטנציאל שלהם וחברתנו בסופו של דבר תיפגע."

מעובד מתוך: ויסברג, ה' (2012, 18 באוקטובר). מה תרצו להיות כשתהיו גדולים? הצעירים מתקשים לבחור מקצוע. TheMarker.

שאלות

- א. ענו בפסקה: על איזו תופעה מצביע הטקסט שקראתם?
- ב. על פי הטקסט, מדוע מוטרדים הצעירים בישראל ביחס לעתידם? מה הן נקודות ההתלבטות שלהם?
- ג. על פי הטקסט, מה הסיבה שבגללה הצעירים ממשיכים להיות מוטרדים ביחס לעתידם? האם מוצע לבעיה זו פתרון? מהו?

כתיבת חיבור:

א. תהלוך

לפני כתיבת החיבור חשוב לתכנן את רצף הרעיונות שיהיו בו. לשם כך השלימו בקצרה את התחלות המשפטים שלפניכם על פי הקטע שקראתם.

1. כתבו פסקה קצרה (3-5 שורות) שמגדירה את התופעה הנדונה בטקסט שקראתם.
2. על פי הטקסט, הסיבות שהצעיר הישראלי נתון בהתלבטות זו הן:
3. על פי הטקסט, הפתרונות המוצעים להתמודדות עם התופעה הם:

ב. על פי הרעיונות שכתבתם בסעיף א, כתבו חיבור בהיקף של 12-15 שורות. הגדירו את הבעיה איתה מתמודדים הצעירים כיום, בנוגע לבחירת מקצוע לעתיד.

כתבו על אודות התחבטותכם האישית (התדיינות עצמית, התלבטות) לגבי בחירת הכיוון העתידי שלכם. האם גם אתם חשים בלבול לגבי בחירת הכיוון העתידי שלכם? כיצד אתם מציעים להתמודד עם הבעיה?.



משימת הבעה בעל-פה

בכל החלטה יש אי-ודאות רבה. אם היינו יודעים מראש איזו החלטה תבטיח את התוצאה הרצויה - החיים שלנו היו קלים הרבה יותר.

שאלות:

1. הסבירו בלשונכם את המשפט שלעיל.
2. ספרו על מקרה או מצב שבו התלבטתם והיה לכם קשה לקבל החלטה.
3. מדוע היה לכם קשה להחליט?
4. מה הרגשתם לפני קבלת ההחלטה?
5. מה הרגשתם אחרי קבלת ההחלטה?
6. האם הרגשתם הקלה מסוימת אחרי קבלת ההחלטה? הסבירו.
7. בדיעבד, האם ההחלטה שקיבלתם הייתה נכונה או לא נכונה?
8. מדוע לפעמים קשה להעריך אם ההחלטה שקיבלנו נכונה או לא נכונה?

משימה חוייתית

מטלת בית בזוגות

במטלה הבאה תמשיכו לעסוק בקושי הטמון בבחירת הכיוון העתידי של צעירים במגזר הערבי בישראל.

המטלה הינה מטלת בית עם ציון והיא תיעשה בזוגות.

על כל זוג תלמידים:

1. לחקור לעומק את הקושי של צעירי המגזר הערבי לבחור כיוון לימודים או תעסוקה (עליכם לאתר מידע באינטרנט ולציין את המקור).
2. ליצור מצגת ובה שישה שקפים על פי ההנחיות הבאות:
 - א. **שקופית 1:** ציינו לפחות 5-7 עובדות על הנושא שהינכם חוקרים. למשל: בני המגזר הערבי מתלבטים אם ללמוד קרוב לבית או רחוק ממנו.
 - ב. **שקופית 2:** הוסיפו תמונה או שתיים הנוגעות לנושא שהינכם חוקרים.
 - ג. **שקופית 3:** אתרו מידע מספרי הנוגע לנושא (למשל: 20% מצעירי המגזר הערבי מתלבטים אם ללמוד הנדסה או עריכת דין) ועצבו גרף או תרשים על פיו (גרף עמודות, תרשים עוגה וכו').
 - ד. **שקופית 4:** ציינו את הסיבות לכך שצעירי המגזר הערבי חווים קושי בבחירת הכיוון העתידי שלהם. הסיבות יכולות להיות מתוך הטקסט "מה אעשה שאגדל" או סיבות שחשבתם עליהן בעצמכם. למשל, בטקסט כתוב כי הפסיכולוג גתי מציין כי הצעירים מתלבטים בין מקצוע שמבטא נטיית לב לבין מקצוע "מכניס", כלומר ההתלבטות היא בין בחירה במקצוע שאוהבים לבין בחירה

במקצוע שמכניס כסף. ההתלבטות נובעת מחשש כלכלי: אם ייבחר מקצוע על פי נטיית הלב ולא מקצוע "מכניס", ייתכנו קשיים כלכליים בעתיד. אם בחרתם לתת הסבר משלכם, ניתן לכתוב למשל, "לדעתי, ההתלבטות של הצעירים כיום אם לעבוד או ללמוד נובעת מכך ששכר הלימוד גבוה מאוד ואין בידיהם יכולת לממן זאת".

ה. שקופית 5: הציעו לנושא שחקרתם פתרון תיאורטי (כמו כתיבת תוכנית) או מעשי (למשל השתתפות בסדנאות מקצועיות לבחירת לימודים). לאחר מכן סכמו את הנושא.

ו. שקופית 6: רפלקציה: כתבו מה אתם חושבים על הנושא שחקרתם ואילו תובנות ומחשבות עלו בכם יחד או בנפרד.

1. לפניכם חמישה משפטים ובכל אחד מהם פועל מודגש. לכל אחד מן הפעלים המודגשים מכוונים שלושה סעיפים. כתבו את התשובות הנכונות על פי ההוראות.

א. רוב האנשים **בוֹחֲרִים** ללמוד מקצוע בלי לדעת מה באמת מחכה להם בעתיד.

1. השורש של הפועל **בוֹחֲרִים** הוא-

2. הבניין של הפועל **בוֹחֲרִים** הוא-

3. השלימו בפועל אחר מאותו שורש בבניין נפעל:

◀ חוסניה ג'בארה __ בין עשר נשות הקריירה המובילות בחברה הישראלית.

ב. יש כמה שאלות שיכולות **לְעֹזֵר** לנו להבין טוב יותר מה אנחנו רוצים.

1. השורש של הפועל **לְעֹזֵר** הוא-

2. הבניין של הפועל **לְעֹזֵר** הוא-

3. השלימו בפועל אחר מאותו שורש בבניין נפעל:

◀ מדינות מתפתחות __ במדינות המפותחות.

ג. עסוק במה שאתה אוהב, ולא **תִצְטָרֵךְ** לעבוד אפילו יום אחד.

1. השורש של הפועל **תִצְטָרֵךְ** הוא-

2. הבניין של הפועל **תִצְטָרֵךְ** הוא-

3. השלימו בפועל אחר מאותו שורש בבניין הפעיל:

◀ תפקידים בכירים __ כישורים מיוחדים.

ד. אנחנו **שְׁקוּעִים** כמעט מחצית מהיום מדי יום ביומו בענייני עבודה.

1. השורש של הפועל **שְׁקוּעִים** הוא-

2. הבניין של הפועל **שְׁקוּעִים** הוא-

3. השלימו בפועל אחר מאותו שורש בבניין הופעל:

◀ כספים רבים __ בפיתוח אזורי תעשייה בדרום הארץ.

ה. לא כל מה שמתאים לך עכשיו **יִתְאַיֵם** לך גם בעתיד.

1. השורש של הפועל **יִתְאַיֵם** הוא-

2. הבניין של הפועל **יִתְאַיֵם** הוא-

3. השלימו בפועל אחר מאותו שורש בבניין פועל:

◀ לוחות הזמנים צריכים להיות __ בין כל הצדדים המשתתפים במשא ומתן.

2. לפניכם ארבעה שמות עצם. קראו אותם וענו על השאלות שאחריהם:

סַפְרוֹ | סִדְרוֹ | שִׁכְחוֹ | מִדְרוֹ

א. בחרו בשם העצם יוצא הדופן מבחינת משמעות.

ב. המשמעות המשותפת של שמות העצם האחרים היא _____

ג. בחר את המשפט שהנאמר בו **אינו** נכון.

1. דרך תצורת המילה **שָׁגְעוֹן** היא בסיס + צורן סופי.

2. המילים **שָׁגְעוֹן** ו- **גָּרְעוֹן** שייכות לאותו משקל.

3. דרך תצורת המילה **יִלְדוֹן** היא בסיס + צורן סופי.

4. המילים **יִלְדוֹן** ו- **סָבִיבוֹן** נוצרו באותה דרך תצורה.

ד. איזו מילה יוצאת דופן מבחינת דרך התצורה?

1. תָּזְאִי

2. תָּנְאִי

3. בְּנְאִי

4. כְּבֵאִי

ה. המילה **דְּבָאוֹן** -

1. גזורה בדרך של בסיס + צורן סופי.

2. היא שם פעולה של בניין פיעל.

2. גזורה בדרך דומה לזו של המילה **מְלוֹן**.

4. גזורה בדרך דומה לזו של המילה **שָׁגְעוֹן**.

3. לפניכם שלושה צירופים. קראו אותם וענו על השאלות שאחריהם:

מדריכי הוראה

אנשי מכירות

משרות חשובות

א. בחרו בצירוף שאינו צירוף סמיכות.

ב. בחרו באחד הצירופים וכתבו אותו ביחיד.

ג. הוסיפו את ה' הידיעה לצירוף הבא:

מדריכי הוראה

4. א. כתבו את המספרים המודגשים במילים.

1. בחינת הבגרות בעברית תתקיים ב- 13 בפברואר.

2. מחיר המכנסיים גדול פי 2 ממחיר החולצה.

ב. בחרו בצורה הנכונה :

1. שני שלישי / שני שלישים מבוגרי בית הספר לומדים במוסדות להשכלה גבוהה.

2. שילמתי שבע מאות שבעים וארבעה / שבע מאות שבעים וארבע שקלים.

5. בחרו בצורה הנכונה :

א. רכשנו שני / שתי מחשבים חדשים.

ב. היא כרעה / קרעה על הברכיים.

ג. מחיר הנפט נפל / ירד בעשרה אחוזים.

ד. המטוס המריא / נחת בשדה התעופה

6. א. בחרו במילת הקישור המתאימה למשפט שלפניכם :

השחקנים משקיעים מאמצים גדולים ___ לנצח במשחק.

1. אך 2. כדי 3. לכן 4. למרות

ב. השלימו את מילת הקישור החסרה במשפט שלפניכם :

___ המצב הביטחוני הקשה, התיירים ממשיכים להגיע לישראל.

ג. החליפו את מילת הקישור המודגשת במשפט שלפניכם במילת קישור אחרת בלי לשנות את הקשר הלוגי במשפט.

בשל השכיחות של מטרדי הרעש בישראל החליט השר להגנת הסביבה לשנות את התקנות הקיימות.

7. בחרו באפשרות הנכונה :

א. המילה יוצאת דופן מבחינת דרך התצורה היא :

1. רִפְּבֵּת 2. סִיּוֹרֵת 3. נִזְלָת 4. רִפְּבֵּל

ב. המילה יוצאת הדופן במשמעותה היא :

1. זְמֵרֵת 2. זְדֵלְקֵת 3. נִזְלָת 4. צִהְבֵּת

ג. שם העצם שנוצר בדרך של בסיס וצורן סופי הוא :

1. צְמָאוֹן 2. דְּמִיוֹן 3. נְקִיוֹן 4. גְּנוֹן

ד. הקיפו את המילה שאינה מציינת שם של מחלה.

1. שְׁפֵעַת 2. סְכָרֵת 3. צִלְחַת 4. קַדְחַת

ה. המילה יוצאת הדופן מבחינת השורש היא :

1. סוּרְקִים 2. סְקָרִים 3. סְקָרְנִים 4. מְסַקְרְנוֹת

השלמת משפטים

לפניכם משפט שחסרה בו מילה אחת, ואחריו ארבע אפשרויות.
« בחרו באפשרות הנכונה.

1. אחד השיקולים החשובים בבחירת מקצוע לעתיד הוא השיקול _____.
א. המעניין ב. המועדף ג. הכלכלי ד. החינוכי
2. סטודנטים הבוחרים במקצוע ההוראה מדגישים את המניעים הפנימיים יותר מאשר את המניעים _____.
א. הרלוונטיים ב. החיצוניים ג. המופנמים ד. המרגיעים
3. ההחלטה על בחירת מקצוע לעתיד היא החלטה _____.
א. גורלית ב. עונתית ג. גבולית ד. מסוכנת
4. תהליך קבלת ההחלטה בבחירת _____ לימודים הוא תהליך מורכב ומאתגר.
א. תחום ב. אתגר ג. שלב ד. תהליך
5. מחקרים מצביעים על מגוון מניעים ושיקולי דעת _____ בתהליך בחירת המקצוע.
א. המחליטים ב. המכריעים ג. הקובעים ד. המשרטטים
6. _____ המקצועיות של האדם יש השפעה רבה על ההחלטה באיזה מקצוע יבחר.
א. לנטיות ב. להתלבטות ג. לגישות ד. לשיטות
7. תלמידים רבים _____ ומתקשים בבחירת מקצוע.
א. מתענגים ב. משתתפים ג. מצטערים ד. מתלבטים

תורת הפועל

פועל - מילה המציינת פעולה או מצב ואפשר להטותה באחד הזמנים: עבר, הווה, עתיד, ציווי (דרך).
שורש - הוא שלוש אותיות היסוד שמרכיבות את הפועל.

האות השלישית - ל' הפועל

האות השניה - ע' הפועל

האות הראשונה - פ' הפועל

גזרות:

1 **גזרת השלמים**: שלוש אותיות השורש נשמרות בנטייה.

2 **גזרת החסרים**: פ' הפועל מידמה לאות שאחריה ומתמזגת בה. ובמקומה יבוא דגש חזק משלים באות שאחריה.

א. **חסרי פ"נ**: נפ"ל נג"ע נת"ן נב"ע
⊖ **דוגמאות: נפ"ל**: מפל | מפלה | פל
נת"ן: מתן | מתנה | תן
נס"ע: מסע | הסעה | סע

ב. **חסרי פי"ץ**: פ' הפועל נשמטת ובמקומה יבוא דגש חזק משלים אחריה. לגזרה זו שייכים השורשים: יצ"ת, יצ"ע, יצ"ג, יצ"ק, יצ"ב, יצ"ר, יז"ע.

⊖ **דוגמאות: יצ"ת** ← הצית | מצית
יצ"ג ← הציג | מציג
יצ"ב ← הציב | מציב

3 **גזרת הנחים**: לגזרה זו שייכים השורשים הבאים:

| | |
|-----------------|--|
| א. נחי ע"ו | ← קו"ם נו"ם שו"ב נו"ח טו"ס |
| ב. נחי ל"ה/ ל"י | ← ענ"ה/י קר"ה/י פנ"ה/י גל"ה/י קנ"ה/י |
| ג. נחי פ"י: | ← יס"ד יר"ד יר"ה יד"ע יל"ד ית"ר |
| ד. נחי פ"א: | ← אמ"ר אכ"ל אב"ד אפ"ה אב"ה |
| ה. נחי ל"א: | ← בר"א קר"א מצ"א כל"א מל"א |

בניין

בניין הוא תבנית שלתוכה יוצקים את אותיות השורש כדי ליצור פעלים.

◀ **שבעה בניינים:** קל (פָּעַל) | נִפְעַל (הַפְּעִיל) | הוֹפְעַל (הַפְּעִיל) | פִּיעַל (פְּעַל) | פּוּעַל (פְּעַל) | הַתְּפַעֵל

אפשר לחלק את הבניינים לשתי קבוצות:

קבוצה א': בניינים דגושים (כבדים) ע' הפועל מנוקדת בדגש חזק תבניתו.

פְּעַל | פִּיעַל | הַתְּפַעֵל

קבוצה ב': בניינים קלים או לא מודגשים.

קל (פָּעַל) | נִפְעַל | הַפְּעִיל | הוֹפְעַל

◀ כמו כן, אפשר לחלק את הבניינים לבניינים פעילים ולבניינים סבילים:

| פְּעַל | סָבִיל | פְּעִיל - סָבִיל |
|------------|----------|-----------------------|
| קל | נִפְעַל | פָּתַב - נִכְתַּב |
| הַפְּעִיל | הוֹפְעַל | הִשְׁלִים - הוֹשֵׁלֵם |
| פִּיעַל | פוּעַל | שִׁילֵם - שוּלֵם |
| הַתְּפַעֵל | | הִתְלַבֵּשׁ |

◀ פעלים מבניין **התפעל ונפעל** מביעים לעיתים פעולות הדדיות, כלומר שניים לפחות

נדרשים לקיום הפעולה.

דוגמאות: התכתבנו במשך שנה. **אנו נפגשים** מדי יום.

סָבִיל: מקבל הפעולה

פְּעִיל: עושה הפעולה

זיהוי הבניין והשורש:

כדי לזהות מהו בניינו של פועל, יוצרים מהפועל צורת עבר-נסתר.

◀ **דוגמאות:**

| | | | | |
|--------------|------------|---|-------------|--------------|
| מְתַלַּבֵּשׁ | עבר | ◀ | הִתְלַבֵּשׁ | (הַתְּפַעֵל) |
| צוֹרְכִים | עבר | ◀ | צָרַךְ | (קל) |
| מְשַׁלְּמֵת | עבר | ◀ | הִשְׁלִים | (הַפְּעִיל) |
| מְשַׁלְּמִים | עבר | ◀ | שִׁילֵם | (פִּיעַל) |
| מוֹשְׁלָמֵת | עבר | ◀ | הוֹשֵׁלֵם | (הוֹפְעַל) |

בְּנֵיין קל (פֶּעַל)

| צווי | עֲתִיד | הוּוה | עָבַר | כְּנוי גוּף | |
|------------|----------------|---------------------------|-------------|-------------|--------|
| | אֶלְבֵּשׁ | לּוֹבֵשׁ / לּוֹבְשֶׁת | לְבַשְׁתִּי | אָנִי | יְחִיד |
| לְבֵשׁ | תִּלְבֹּשׁ | לּוֹבֵשׁ | לְבַשְׁתָּ | אַתָּה | |
| לְבָשִׁי | תִּלְבְּשִׁי | לּוֹבְשֶׁת | לְבַשְׁתְּ | אַתְּ | |
| | יִלְבֹּשׁ | לּוֹבֵשׁ | לְבַשׁ | הוּא | |
| | תִּלְבֹּשׁ | לּוֹבְשֶׁת | לְבַשְׁהָ | הִיא | |
| | נִלְבֹּשׁ | לּוֹבְשִׁים / לּוֹבְשׁוֹת | לְבַשְׁנוּ | אֲנַחְנוּ | רְבִים |
| לְבָשׁוּ | תִּלְבְּשׁוּ | לּוֹבְשִׁים | לְבַשְׁתֶּם | אַתֶּם | |
| לְבַשְׁנָה | תִּלְבְּשְׁנָה | לּוֹבְשׁוֹת | לְבַשְׁתֶּן | אַתֶּן | |
| | יִלְבְּשׁוּ | לּוֹבְשִׁים | לְבָשׁוּ | הֵם | |
| | תִּלְבְּשְׁנָה | לּוֹבְשׁוֹת | לְבָשׁוּ | הֵן | |

הַעֲרוֹת:

3. בהווה קיימים שני משקלים:
פועל: כותב, שומר
פעל: יָשׁוּ, גָּדַל
 הערה - משקל פֶּעַל הוא צורת הבינוני הסביל של בניין קל.
 דוגמאות: כְּתוּב, שָׁמוֹר, סָגוּר

2. בעתיד קיימים שני משקלים:
 א. אֶפְעַל: אֶשְׁמֹר, אֶכְתֹּב
 ב. אִפְעַל: יִרְכֹּב, יִשְׁכַּב

1. בעבר קיימים שני משקלים:
 א. מִשְׁקַל פֶּעַל: שָׁמַר, לְבַשׁ
 ב. מִשְׁקַל פְּעַל: קָטַן, יָכַל

« שם הפועל: לְכַתֵּב « שם הפעולה: כְּתִיבָה

1 לפניכם משפטים ובהם חסרים פעלים בבניין קל.

השלימו את הפעלים החסרים לפי השורש הנתון בסוגריים.

- א. ___ (קב"ע) עם חבריי אימון כושר ביום חמישי.
 ב. הוא ___ (נה"ג) לרוץ סביב השכונה שלוש פעמים בשבוע.
 ג. כשיגדל הילד, הוריו ___ (דר"ש) ממנו לעסוק בפעילות גופנית.
 ד. הוא מהיר כל כך, קשה ___ (עק"ף) אותו כשהוא רץ.
 ה. הם ___ (שק"ל) את עצמם אחרי כל אימון בוקר.

2 כתבו את השורשים שבסוגריים בבניין קל, בהתאם למשפט.

- א. אני ___ (נת"ן) צדקה בכל יום.
 ב. העני ביקש ___ (אכ"ל, שם פועל) ארוחה משביעה.
 ג. הכסף שקיבלתי ___ (עז"ר) לי לפתוח עסק משלי.
 ד. מחר ___ (של"ח) את בני לתת לך מתנה יפה.
 ה. הכסף שהחלטתם ___ (תר"ם, שם פועל) שלשום הציל משפחה מרעב.

3 השלימו שם פועל מתאים על פי הדוגמה.

דוגמה: הוריי נסעו לטייל במדבר יהודה.

- א. היא אוהבת ___ (בצ"ע) פעילות גופנית כחלק משגרת החיים.
 ב. הילדה הקטנה למדה ___ (רכ"ב) על אופניים.
 ג. המאמן ביקש מהשחקנים ___ (שמ"ר) על התוצאה.
 ד. מנהל הקבוצה ביקש משלושה שחקנים ___ (עז"ב) את הקבוצה.

4 כתבו את השורש ואת הבניין של הפעלים המודגשים במשפטים הבאים:

- א. פעמים רבות הן **מוצאות** את עצמן מזדנבות מאחור.
 1. השורש של הפועל **מוצאות** הוא ___
 2. הבניין של הפועל **מוצאות** הוא ___

- ב. לפעמים קשה **לְעַסֵּק** בפעילות גופנית.
 1. השורש של שם הפועל **לְעַסֵּק** הוא ___
 2. הבניין של שם הפועל **לְעַסֵּק** הוא ___

ג. החוקרים **טוענים** שעדיף ללכת הרבה מלרוץ מעט.

1. השורש של הפועל **טוענים** הוא _____
2. הבניין של הפועל **טוענים** הוא _____

ד. מחלקת החינוך **יזמה** מחקר כדי לבדוק את השפעת הפעילות הגופנית.

1. השורש של הפועל **יזמה** הוא _____
2. הבניין של הפועל **יזמה** הוא _____

5 א. בחרו במילה יוצאת הדופן מבחינת המין הדקדוקי.

1. אַרְצוֹת
2. טְעָנוֹת
3. כּוֹחוֹת
4. אֶכְלוּסְיָה

ב. מהי צורת ההווה של הפועל **שָׁמַח**?

1. שׁוֹמֵחַ
2. שָׁמַח
3. מְשַׁמֵּחַ
4. שְׁמָחוּ

ג. איזו מילה אינה בזמן הווה?

1. שָׁבוֹר
2. שׁוֹבֵר
3. שְׁבוּרוֹת
4. שְׁבָרִים

6 א. כתבו את הצירופים הבאים ברבים:

1. מחקר מדעי
2. גידול חקלאי
3. מוצר מזון

ב. הוסיפו את ה"א הידיעה לצירופים הבאים:

1. מוצר מזון
2. חומר הדברה

7 לפניכם ארבעה צירופים. קראו אותם וענו על השאלות שאחריהם.

- כתב אישום** **סל ניצחון**
קיר תומך **שקית ניילון**

- א. בחרו בצירוף המילים שאיננו צירוף סמיכות.
ב. בחרו בשני צירופים וכתבו אותם ברבים.

- 8 א. בחרו במילה יוצאת הדופן מבחינת המין הדקדוקי.
 1. צְמָתִים 2. עָרִים 3. כְּפָרוֹת 4. חִלּוֹנוֹת
- ב. בחרו במילה יוצאת הדופן במשמעותה.
 1. נִזְלָת 2. דִּלְקָת 3. צְהָבָת 4. זְמַרְת
- ג. בחרו במילה יוצאת הדופן מבחינת השורש.
 1. גְרוֹשׁוֹת 2. מְגַרְשִׁים 3. מְרַגְשִׁים 4. גְרוֹשׁ

- 9 כתבו את המספרים במילים.
 א 6 המדענים מנסים למצוא תרופה למחלת הסרטן.
 ב 1 במאי הוא חג הפועלים.
 ג בפסקה ה- 2 יש 8 שורות.
 ד בשנת 2014 נבנו 182 קניונים.

10 הקיפו את המילה יוצאת הדופן במשמעותה.

| | | | | |
|------------|---------------|------------|-----------|-------------|
| א. עֲלָטָה | ב. מְזַרְחֵית | ג. גְדוֹשׁ | ד. צָעַד | ה. הֶאָזִין |
| אָפְלָה | מְעַרְבֵית | מָלָא | מָעַד | שָׁמַע |
| אֹר | עֲרַבֵית | עָמוֹס | פָּסַע | הִקְשִׁיב |
| צְפוּנֵית | רִיק | הִלְדָּ | הִקְשִׁיב | שָׁתַק |

11 מילות קישור

- הקיפו את מילת הקישור המתאימה למשפט.
 א. חשוב לעודד ילדים לשתות מים ____ הדבר עשוי לסייע במניעת עודף משקל.
מכיוון ש / למרות / ולכן
- ב. אנחנו צורכים מים גם ממאכלים וממשקאות רבים, ____ תה, חלב ובעיקר פירות וירקות.
אפילו / כגון / ואף על פי כן
- ג. המירו את מילת הקישור המודגשת במשפט הבא מבלי לשנות את משמעותו.
 לסעיד יש שעות פנאי רבות, **אף על פי כן** הוא אינו מקדיש זמן לפעילות גופנית סדירה.

פעילות גופנית כדרך חיים

1 לפעילות גופנית חשיבות עליונה בשמירה על הבריאות. מחקרים רבים עומדים על תרומתה לאיכות חייו של האדם ולאריכותם. מדוע חשוב להקדיש שלוש שעות בשבוע לפעילות גופנית?

5 כולם מודעים להשפעתה החיובית של פעילות על הבריאות. כבר הוכח מעבר לכל ספק שלפעילות גופנית המבוצעת מספר פעמים בשבוע לאורך זמן יתרונות גדולים במניעת מחלות שונות כגון התקפי לב ולחץ דם גבוה. פעילות גופנית היא חלק בלתי נפרד מאורח חיים בריא לכן היא מסייעת בשמירה על משקל גוף תקין. כמובן, פעילות גופנית לבדה לא תשיג את היעד אליו מכוונים - אורח חיים בריא. השגת מטרה זו מחייבת תזונה נכונה והימנעות מהרגלים מסוכנים, כמו עישון ואכילת מזון מעובד רווי שומנים. היעדר עיסוק בפעילות גופנית עלול לגרום למחלות לב וסרטן.



10 בעולם בכלל ובישראל בפרט רוב האוכלוסייה הבוגרת אינה עוסקת בפעילות גופנית סדירה. אחת הסיבות לכך היא עומס יתר של מטלות על הפרט. אנו רוצים ללמוד, להגיע בזמן לעבודה, לבלות וגם לצפות בטלוויזיה. נוסף על כך, אנו נדרשים לשלם סכומי כסף גבוהים בעבור הצטרפות למכוני כושר או חוגי ספורט שונים. אולם פעילות גופנית אינה כרוכה בהוצאה כספית גבוהה. לדוגמה, הליכה (30 דקות) מספר פעמים בשבוע יכולה להביא לשיפור עצום במצב הבריאות שלנו, והיא אינה כרוכה בתשלום. בארצות הברית נערך מחקר בקרב 72,000 אחיות בתי חולים 15 בגילים 45-65. בקבוצת שהלכו במהירות של 5 קמ"ש, לשש שעות בשבוע, נרשמה ירידה של 30 אחוזים במחלות לב, סוכרת ושיתוק מוחי לעומת קבוצה של אחיות שהלכו פחות.

20 מחקרים רבים מנסים לברר האם עצם הפעילות הגופנית היא גורם משמעותי בשיפור המצב הבריאותי. ואכן, המחקר הוכיח שקיים קשר בין כושר גופני לתחלואה. אך מסתבר כי השפעת הפעילות הגופנית בתדירות ובעוצמה, שונה מאדם לאדם. מכל מקום ברור, כי ההדרגתיות בתדירות ובעוצמה חשובה גם למתחילים וגם לעוסקים בפעילות גופנית קבועה. מומלץ איפה לעסוק בפעילות גופנית 30 דקות בכל יום, ולחילופין 45 דקות ארבע פעמים בשבוע, כדי לשפר את הכושר הגופני.



25 לו הייתה "גלולת פלא" של פעילות גופנית שהשפעתה כהשפעת הפעילות לפי הגיל ולפי הכושר, זו הייתה אחת התרופות החשובות ביותר. אך, כידוע, התרופה אינה קיימת, ולכן עלינו ליצור אותה, כל אחד על פי "המכונה" הפרטית שלו.

← ענו על השאלות הבאות:

- 2 לעיסוק בפעילות גופנית יש יתרונות רבים.
א. ציינו מהקטע שני סוגי מחלות שהעיסוק בפעילות גופנית עשוי למנוע?
ב. כיצד ניתן לשמור על אורח חיים בריא?
- 3 ציינו את הסיבות לאי עיסוק בפעילות גופנית.
- 3 בעולם בכלל ובישראל בפרט רוב האוכלוסייה הבוגרת אינה עוסקת בפעילות גופנית סדירה.
על פי הקטע, מהי פעילות גופנית סדירה?
- 4 האם יש קשר בין פעילות גופנית לבין שיפור במצב הבריאותי שלנו? נמקו את תשובתכם.
- 5 השלימו את החסר על פי הפסקה השלישית.

| | |
|--|-----------------------|
| | שאלת המחקר היא |
| | אוכלוסיית המחקר |
| | תוצאות המחקר |
| | ההמלצה המשתמעת מהמחקר |

- 6 א. "אך" מסתבר כי השפעת הפעילות הגופנית **בתדירות** ובעוצמה שונה מאדם לאדם".
לפניכם ארבעה פירושים למילה "**תדירות**". הקיפו את הפירוש המתאים ביותר להקשר במאמר.
1. זמינות
2. הדרגתיות
3. קביעות
4. מהירות
- ב. תפקיד מילת הקישור "**אך**" במשפט: "**אך**, כידוע, התרופה אינה קיימת" הוא-
1. הוספה
2. ניגוד
3. תוצאה
4. תנאי

ג. תפקיד מילת הקישור "אולם" במשפט: "אולם פעילות גופנית איה כרוכה בהוצאה כספית גבוהה" הוא-

1. הוספה
2. ניגוד
3. תוצאה
4. וויתור

ד. אפשר להחליף את מילת הקישור "אולם" במילת הקישור-

1. אבל
2. כי
3. למרות
4. כמו כן

7 פרשו בערבית את המילים והצירופים המודגשים במשפטים שלפניכם:

- א. מדוע חשוב להקדיש שלוש שעות בשבוע לפעילות גופנית?
- ב. כולם מודעים להשפעתה החיובית של פעילות על הבריאות.
- ג. היא מסייעת בשמירה על משקל גוף תקין.
- ד. פעילות גופנית אינה כרוכה בהוצאה כספית גבוהה.
- ה. המחקר הוכיח שקיים קשר בין כושר גופני לתחלואה.

8 היעזרו במחסן המילים וכתבו את המילה הנרדפת במשמעותה למילים המודגשות במשפטים שלפניכם:

- א. היא מסייעת בשמירה על משקל גוף תקין.
- ב. מחקרים רבים מנסים לברר האם עצם הפעילות הגופנית היא גורם משמעותי בשיפור המצב הבריאותי.
- ג. אך מסתבר כי השפעת הפעילות הגופנית בתדירות ובעוצמה, שונה מאדם לאדם.
- ד. בארצות הברית נערך מחקר בקרב 72,000 אחיות בתי חולים בגילים 45 - 65.

מחסן מילים: התקיים, מתברר, עוזרת, חשוב מאוד

9 תפקיד המירכאות בצירוף "גלולת הפלא" הוא:

- א. לציין משמעות מטפורית.
- ב. לציין שם של תרופה.
- ג. לציין ציטוט.
- ד. לציין שם של גלולה.



10 קראו את הפסקה שלפניכם וענו על השאלות שאחריה.

הצעת חוק של כמה חברי כנסת מבקשת להוסיף שעה לחינוך גופני במערכת הלימודים כבר משנת הלימודים הקרובה, כך שהתלמידים והתלמידות בכל הגילים יזכו לשלוש שעות שבועיות במקום לשעתיים.

- א. האם אתם תומכים בהצעת החוק? נמקו.
- ב. האם אתם מתנגדים להצעת החוק? נמקו.

קטע ב'

11 לפניכם קטע קצר. קראו אותו, וענו בעל-פה על השאלות שאחריו:

ילדים עוסקים בפעילות גופנית אפילו כשאינם חושבים על כך. הם אנרגטיים, רצים הרבה ממקום למקום, משחקים בכדור, בתופסת, הם רעננים, היציבה שלהם נכונה, שמחת החיים שלהם מדבקת, הם בריאים וחזקים.

עם הזמן, ככל שמתבגרים, כבר אין זמן או רצון למשחקי ילדות ויושבים יותר ויותר בהכנת עבודות, למידה, צפייה בטלוויזיה ובאופן כללי הדבקות למסכים, רשתות חברתיות, משחקים וכדומה. ככל שאנו מתבגרים, הפעילות הגופנית נשכחת ונזנחת וכתוצאה מכך הגוף נחלש, צובר שומן, וככל שמתבגרים המערכות נחלשות, מתנשפים מכל מאמץ קטן, כל פעילות גופנית מייאשת עד שמאבדים לגמרי את המוטיבציה להתחיל.

פעילות גופנית אפשר ורצוי להתחיל או לגוון למי שספורט זה דרך חיים עבורו, בכל שלב בחיים ובכל גיל. החל מהליכות פשוטות של 20 דקות עד חצי שעה בכל יום ועד ריצת מרתונים. פעילות גופנית נדרשת לגוף בדיוק כמו מזון ומים. פעילות גופנית נדרשת לגוף בגלל שהיא מחזקת את הלב, מחזקת את השרירים, משפרת באופן משמעותי את היציבה ואת העומס על הגב. התמדה של שנים בספורט מאפשרת לנו להגיע לגיל השלישי בלי הנטייה הטבעית של הגוף להתכווץ. להיות חזקים ובריאים. בנוסף, הוכח שפעילות גופנית משפרת את מצב הרוח על ידי שחרור של אנדרופינים למוח וזו כבר סיבה מעולה לצאת ולהתאמן!

- א. ציינו שלושה יתרונות לעיסוק בפעילות גופנית.
- ב. הסבירו, כיצד פעילות גופנית עשויה לשפר את המצב הנפשי?



משימת הבעה בעל-פה

שיעור הישראלים המצהירים על ביצוע פעילות גופנית באופן קבוע הולך ועולה, והוא עדיין נמוך יחסית למדינות המערב.

1. האם אתם מקפידים לעסוק בפעילות גופנית באופן קבוע? אם כן, כמה פעמים בשבוע אתם עוסקים בפעילות גופנית?
2. מהי הפעילות הגופנית שבה אתם עוסקים?
3. מדוע אתם עוסקים דווקא בסוג פעילות זה?
4. האם אתם מודעים ליתרונות הבריאותיים, החברתיים והנפשיים של העיסוק הקבוע בפעילות גופנית? אם כן, ציינו מה אתם מרגישים בזמן הפעילות שאתם מבצעים ואחריה.
5. מה מפריע לכם לבצע פעילות גופנית באופן סדיר וקבוע?
6. האם אתם מנסים לעודד חברים וקרובים לעסוק בפעילות גופנית? אם כן, מה אתם אומרים להם כדי לשכנע אותם?
7. לפניכם רשימה של ענפי ספורט. בחרו מהרשימה את ענף הספורט המועדף עליכם וציינו את היתרון שלו:
כדורגל, כדורעף, כדורסל, הליכה, ריצה, קפיצה לגובה, קפיצה לרוחב, שחייה, רכיבה על סוסים, ספורט אתגרי, הרמת משקולות, ג'ודו, אגרוף.



משימת הבעה בכתב

חלק א: תהלוך

בני הנוער נולדים כיום לחברה של שפע ואפשרויות בלתי מוגבלות, ולכן אורח החיים הבריא שלהם בסכנה: הם חשופים לעישון, לשתיית אלכוהול ולהשמנת יתר.

לפני כתיבת החיבור חשוב לתכנן את רצף הרעיונות שיהיו בו. לשם כך השלימו בקצרה

את התחלות המשפטים שלפניכם על פי הקטע שקראתם.

- כדי לשמור על אורח חיים בריא על בני נוער להימנע מ:
- כדי לשמור על אורח חיים בריא צריכים בני נוער להקפיד ל:
- חלק מן המדינות נלחמות בהשמנה ובסוכרת באמצעות:
- לדעתך, אורח חיים בריא של בני נוער משמעו:

חלק ב: על פי הרעיונות שכתבתם בסעיף א' כתבו חיבור בהיקף של 12-15 שורות. בחיבורכם

הציגו את החשיבות שבשמירה על אורח חיים בריא בקרב בני נוער ועמדו על מה שצריך או אסור לעשות כדי לשמור על אורח חיים כזה, ולבסוף תארו כיצד מתמודדות מדינות שונות בעולם עם אורח חיים לא בריא בקרב בני נוער.

תרגילים

1. כתבו את השורש ואת הבניין של הפעלים המודגשים במשפטים הבאים:
- ילדים **עוֹסְקִים** בפעילות גופנית אפילו כשאינם חושבים על כך.
 - ההדרגתיות בתדירות ובעוצמה **חֲשִׁיבָה** גם למתחילים.
 - פעילות גופנית היא חלק בלתי **נִפְרָד** מאורח חיים בריא.
 - היעדר עיסוק בפעילות גופנית עלול **לְגָרֵם** למחלות לב וסרטן.
 - פעילות גופנית אינה **פְּרוּכָה** בהוצאה כספית גבוהה.

2. השלימו את החסר במשפטים הבאים במילים מהשורש מני"ע:
- פעילות גופנית סדירה מחלות ומפחיתה את הסיכון לחלות במחלות לב.
 - מדוע אנשים רבים מעיסוק בפעילות גופנית?
 - אף אחד לא יכול אותו מלשחק כדורגל בחצר הבית.
 - הקבוצה משלושה אוהדים להיכנס למגרש.
 - ההתמכרות למשחקי מחשב פיתוח קשרים חברתיים.

תקינות

3. בחרו בצורה הנכונה.
- תעיתי** / **טעיתי** בפתרון השאלה.
 - האוטובוס עצר **בתחנה** / **בטחנה**.
 - מספר התאונות **הולך וגודל** / **הולך וגדל** משנה לשנה.
 - ביקשנו **ממכם** / **מכם** לבוא לכאן.
 - מחר אני **אצפה** / **יצפה** בסרט החדש בקולנוע.
 - הילד **אינו יודע** / **לא יודע** את התשובה הנכונה.

4. היעזרו במחסן המילים והשלימו את החסר בקטע הקצר שלפניכם:
- כולם מודעים ל העיסוק בפעילות ספורטיבית. מחקרים מצביעים על חשיבותה של פעילות גופנית סדירה. היא מחלות שונות כמו מחלות לב. נוסף על כך היא בשמירה על משקל גוף תקין. פעילות זו כשלעצמה היא חשובה ומבורכת, לא די בכך. פעילות זו צריכה להיות מלווה בניהול אורח חיים , כלומר בתזונה נכונה ובהימנעות מהרגלים להזיק לבריאות, כמו עישון סיגריות ונרגילה ושתית משקאות אלכוהוליים.

❶ מחסן: העלולים, יתרונות, הבריאותית, אך, מונעת, בריא, מסייעת

השלמת משפטים

לפניכם משפט שחסרה בו מילה אחת, ואחריו ארבע אפשרויות.
◀ בחרו באפשרות הנכונה.

1. הירידה בפעילות הגופנית בילדים מובילה לעלייה חדה ב ____ ✎ ____ מחלות.
א. תדירות ב. עוצמה ג. שכיחות ד. התמכרות
2. ההשמנה הפכה למחלת הילדים ____ ✎ ____ ביותר בעולם המערבי.
א. העיקרית ב. החשובה ג. המבוקשת ד. הנפוצה
3. 20% מילדי ישראל סובלים מ ____ ✎ ____ משקל כבר בגיל הגן.
א. העדפה ב. עודף ג. עדיף ד. יתרון
4. פעילות גופנית עשויה לקדם ____ ✎ ____ חברתית ולשפר את היכולת לעבוד בשיתוף פעולה.
א. מעורבות ב. התערבות ג. ערבוביה ד. ערבות
5. קיימות מספר ____ ✎ ____ בנוגע למשך הפעילות הגופנית המומלצת לילדים.
א. מחשבות ב. טענות ג. דעות ד. המלצות
6. מחקרים רבים עומדים על ____ ✎ ____ של פעילות גופנית לאיכות חייו של האדם.
א. נתינתה ב. תרומתה ג. עשייתה ד. עלותה
7. כבר הוכח מעבר לכל ____ ✎ ____ שלפעילות גופנית יש יתרונות נפשיים.
א. חשד ב. ספק ג. ודאות ד. חשש
8. פעילות גופנית אינה ____ ✎ ____ בהוצאה כספית גבוהה.
א. כרוכה ב. תלויה ג. עולה ד. שווה

בניין (נפעל)

| צווי | עתיד | הווה | עבר | כנוי גוף | |
|--------------|---------------|-------------------------|--------------|-----------|------|
| | אֶפְנֵס | נִכְנָס / נִכְנָסֶת | נִכְנַסְתִּי | אֲנִי | יחיד |
| הִכְנַסְתִּי | תִּכְנַסְתָּ | נִכְנָס | נִכְנַסְתָּ | אַתָּה | |
| הִכְנַסְתִּי | תִּכְנַסְתִּי | נִכְנָסֶת | נִכְנַסְתְּ | אַתְּ | |
| | יִכְנַס | נִכְנָס | נִכְנַס | הוא | |
| | תִּכְנַסְתָּ | נִכְנָסֶת | נִכְנַסְתָּ | היא | |
| | נִכְנַס | נִכְנָסִים / נִכְנָסוֹת | נִכְנַסְנוּ | אֲנַחְנוּ | רבים |
| הִכְנַסְנוּ | תִּכְנַסְנוּ | נִכְנָסִים | נִכְנַסְתֶּם | אַתֶּם | |
| הִכְנַסְתֶּם | תִּכְנַסְתֶּם | נִכְנָסוֹת | נִכְנַסְתֶּן | אַתֶּן | |
| | יִכְנַסוּ | נִכְנָסִים | נִכְנַסוּ | הֵם | |
| | תִּכְנַסְתֶּן | נִכְנָסוֹת | נִכְנַסוּ | הֵן | |

שם הפועלה
הִכְנַסְתִּי

שם הפועל
לִהְיֵאָסֵר

הַעֲרוֹת:

- 1 נוי"ן נפעל באה לפני הפועל בעבר ובהווה.
- 2 בעתיד ובציווי נוי"ן נפעל מידמה לאות שאחריה ומתמזגת בה, ובמקומה יבוא דגש חזק משלים.

דוגמאות: תִּכְנַסְתָּ | הִכְנַסְתִּי

גם בשם הפועל ובשם הפעולה נון נפעל מידמה לאות שאחריה ומתמזגת בה, ובמקומה יבוא דגש חזק משלים.

דוגמאות: לִהְיֵאָסֵר | הִדְלַקְתִּי

תרגילים

1 לפניכם משפטים ובהם חסרים פעלים **בבניין נפעל**.

- השלימו את הפעלים החסרים לפי השורש הנתון בסוגריים.
- א. עד היום לא _ (קב"ע) הקבוצות שיעלו ליגה בסיום העונה.
- ב. מונדיאל 2026 _ (ער"ך) בשלוש מדינות שונות.
- ג. בגיל ההתבגרות בני הנוער _ (חש"ף) לסיכונים שונים.
- ד. בעיני רבים הנרגילה _ (תפ"ס) כמסוכנת פחות מסיגריות.
- ה. פעילות אירובית _ (מש"ך) בין 20 ל-40 דקות משפרת את מצב הרוח.

2 לפניכם משפטים ובהם חסרים פעלים **בבניין נפעל**.

- השלימו את הפעלים החסרים לפי השורש הנתון בסוגריים.
- א. ספורטאים רבים _ (מנ"ע) מאכילת מזונות עתירי שומן.
- ב. שערי האצטדיון _ (פת"ח, עתיד) שעתיים לפני המשחק.
- ג. הקבוצה _ (קנ"ס) בסכום של 30 אלף שקלים בעקבות זריקת אבוקות וזיקוקים למגרש.
- ד. במחקרים רבים _ (מצ"א) שפעילות גופנית סדירה מפחיתה דיכאון וחרדה.

3 כתבו את השורש ואת הבניין של הפעלים **המודגשים** במשפטים הבאים:

- א. מתי **יִפְנֶס** שעון החורף לתוקפו?
- ב. אנחנו **יֹוֹדְעִים** שפעילות גופנית משפרת את מצב הרוח ומחזקת את השרירים.
- ג. פעילות גופנית **תּוֹרְמֶת** רבות למצב רוח מרומם.
- ד. עליכם **לְעֵסֵק** בפעילות גופנית לפחות פעמיים בשבוע.
- ה. פעילות גופנית **מוֹנְעֶת** ומפחיתה מצבי דיכאון וחרדה.
- ו. מחלות רבות **נִגְרְמוֹת** מחוסר פעילות גופנית סדירה.

4 כתבו את צירופי הסמיכות הבאים ברבים:

- א. מְשַׁחֵק יְלָדִים
ג. עֵמֶס תְּנוּעָה
- ב. שֶׁחֶקֶן הַקְּבוּצָה
ד. רֹאשׁ הַמוֹעֵצָה

5 הוסיפו את ה' הידיעה לצירופים הבאים:

- מְשַׁחֵקֵי יְלָדוֹת
יְתְרוֹנוֹת גְּדוֹלִים
- הַרְגָּלִים מְסֻכָּנִים
מִצַּב הָרוּחַ

6 לפניכם ארבעה צירופי מילים. קראו אותם וענו על השאלות שאחריהם:

מִשְׁחָקֵי יְלָדוֹת הַרְגָלִים מְסַפְּנִים

מְטָרוֹת חֲשׂוֹבוֹת יִתְרוֹנוֹת גְּדוֹלִים

א. בחרו בצירוף שאינו כולל שם עצם ושם תואר.

ב. בחרו בצירוף יוצא הדופן מבחינת המין הדקדוקי.

ג. כתבו את הצירופים הבאים ביחיד:

מִשְׁחָקֵי יְלָדוֹת _ _

הַרְגָלִים מְסַפְּנִים _ _

7 לפניכם קטע ובו מלים מודגשות. מיינו את המילים המודגשות לפי דרך התצורה:
תוספת של שיעורי חינוך **גופני** למערכת הלימודים הקבועה תורמת לשיפור היכולת
האקדמית. יכולת זו נמדדת ישירות על ידי ציונים ומבחנים או בעקיפין על ידי **מדדים** של
ריכוז, **זכרון והתנהגות**.

| שאלה מלעז | בסיס וצורן סופי | שורש ומשקל |
|-----------|-----------------|------------|
| | | |
| | | |
| | | |

8 **מילות קישור**

א. השלימו את מילת הקישור החסרה במשפט שלפניכם:

השמנת יתר אצל ילדים עלולה לגרום לבעיות בריאותיות רבות, _ _ לחץ דם גבוה
וכולסטרול גבוה.

1. כי 2. כמו 3. אך 4. בגלל

ב. השלימו את מילת הקישור החסרה במשפט שלפניכם:

רבים מודעים ליתרונות הבריאותיים והנפשיים של פעילות גופנית, _ _ מעטים עוסקים
בפעילות גופנית סדירה.

ג. החליפו את מילות הקישור המודגשות במשפט שלפניכם במילות קישור אחרות בלי

לשנות את הקשר הלוגי שבמשפט:

משרד הבריאות מנסה למצוא פתרונות לבעיית ההשמנה בקרב ילדים, **ועל אף זאת**
שיעור הילדים הסובלים מהשמנה במגמת עלייה.

ההשפעות של התקשורת על ילדים

1 אנו חיים בתקופה שבה מתרחשת מהפכה בתקשורת. הטלוויזיה משדרת בכל שעות היממה, והאינטרנט והפייסבוק מאפשרים קשר בלתי פוסק בין אנשים. למהפכה בתקשורת יש מחיר כבד שמשלמים בעיקר ילדים.

5 כיום ילדים צופים בטלוויזיה כארבע שעות ביממה, משתמשים במחשב כשעה וחצי, ומשחקים במשחקי וידאו כשעה ורבע. בסך הכול הם יושבים בממוצע כשבע שעות וחצי ביממה מול מסך, ובקיץ, בתקופת החופש הגדול - הרבה יותר.



10 ב- 80% מן הבתים הטלוויזיה פתוחה כמעט כל הזמן, גם כשלא צופים בה. בבתי אלה הילדים צופים בטלוויזיה יותר מן הממוצע. בדרך כלל הם צופים בטלוויזיה לבדם, בלי פיקוח של המבוגר. שעות הצפייה נמשכות עד שעות הלילה המאוחרות, לעיתים אחרי חצות. ברבות מן התוכניות שהילדים צופים בהן יש אלימות והשפה בהן גסה.

15 בנושא השימוש במחשב, הילדים מקדישים כ- 25% מזמן השימוש בו לתקשורת עם חברים, כ- 20% מהזמן הם מקדישים למשחקים, וכ- 6% לצפייה בסרטונים. משמעות הדבר היא שהמחשב אינו משמש את הילדים רק לצורכי למידה, אלא בעיקר לתקשורת ולצפייה בתכנים שהם בוחרים בעצמם.

השימוש הרב באמצעי התקשורת משפיע על הבריאות של הילדים. לפיכך יותר ויותר ילדים סובלים כיום ממחלות שבעבר רק מבוגרים סבלו מהן. השימוש הרב באמצעי התקשורת גורם להם בעיות בהתפתחות, ביצירת קשרים חברתיים ובלימודים, ואף גורם להם דיכאון.

20 במחקרים נמצא כי יש קשר ישיר בין צפייה בטלוויזיה ובין השמנה. ילדים שמבלים שעות רבות מול המסך אינם עוסקים בפעילות גופנית, ולעתים קרובות הם אוכלים חטיפים או ארוחות לא מסודרות מול המסך, במקום ארוחה מסודרת עם המשפחה.



מספר שעות השינה של ילדים פחת מאוד, משום שבמקום לישון הם צופים בטלוויזיה, משחקים במשחקי וידאו, גולשים באינטרנט ושולחים מסרונים (sms). ילדים רבים סובלים מהפרעות הנגרמות מחוסר שינה. ההפרעות האלה גורמות להשמנה ולפגיעה בקשב ובריכוז.

25 לא מעט תינוקות וילדים גדלים ומתפתחים מול הטלוויזיה. מתברר שילדי גן שצפו בטלוויזיה אינם מבינים נכון את המציאות: הם אינם יודעים להפריד בין העולם שהם רואים בטלוויזיה ובין המציאות גורמת לבלבול בין טוב לרע ומחזקת התנהגות אלימה.

30 מחקרים מראים שטלוויזיה בחדר הילדים עלולה להשפיע לרעה על הציונים של הילדים במתמטיקה, בקריאה, בשפה ובאמנות. לדברי המורים, ילדים שצופים בטלוויזיה יותר מן הממוצע הם ילדים עם דמיון מפותח פחות. הם אינם מצליחים לשתף פעולה עם אחרים, אינם יוזמים דברים בעצמם ואינם שואפים להצלחה. רבים מהם בדרך כלל משועממים, מדוכאים ונוטים לריב עם חבריהם.

לכן, לא מומלץ להפעיל את הטלוויזיה כל הזמן, חשוב להחליט עם הילדים באילו תכניות מותר להם לצפות ולקבוע את השעה המותרת לצפייה בטלוויזיה, וגם לאסור אכילה בעת הצפייה.

מעובד על פי כרם, א'. מרכז רפואי "הדסה". אוחזר ב- 17 בינואר 2012

ענו על השאלות הבאות: ←

1 א. מהי טענת הכותב, לפי פסקה 1?

ב. כיצד מהפכה זו משפיעה על השימוש של הילדים באמצעי התקשורת? ציינו שתי דוגמאות מן הטקסט.

ג. לצפייה בטלוויזיה יש השפעות רבות על הילדים. הסבירו, כיצד צפייה מרובה בטלוויזיה עלולה להשפיע לרעה על התנהגות הילדים.

2 במאמר מוזכרות דוגמאות בתחומים שונים לבעיות שגרמה המהפכה בתקשורת לילדים. (שורות 15-31)
הביאו מן הקטע שני תחומים, והדגימו אותם?

3 בשורות 12-14 כתוב: "משמעות הדבר היא שהמחשב אינו משמש את הילדים רק לצורכי למידה, אלא בעיקר לתקשורת ולצפייה בתכנים שהם בוחרים בעצמם".

הכוונה במשפט זה היא :

א. המחשב משמש אך ורק לתקשורת ולצפייה בתכנים שהילדים בוחרים, ואינו משמש בכלל לצורכי למידה.

ב. הילדים משתמשים במחשב רק לצורכי למידה ולא לתקשורת ולצפייה בתכנים שהם בוחרים בעצמם.

ג. המחשב משמש את הילדים באותה מידה גם לצורכי למידה וגם לתקשורת ולצפייה בתכנים שהם בוחרים בעצמם.

ד. המחשב משמש את הילדים יותר לצורכי תקשורת וצפייה בתכנים שהם בוחרים בעצמם, ופחות לצורכי למידה.

4 הביאו מהקטע שלוש המלצות שבאמצעותן ניתן לשנות את המצב הקיים בכל הנוגע לשימוש ילדים באמצעים התקשורת השונים.

5 הביאו מפסקה 4 שני נתונים המבססים את טענת כותב המאמר.

6 מהי המסקנה המשתמעת מפסקה 9?

א. הקיפו את התשובה הנכונה.

ב. לצפייה בטלוויזיה יש השלכות רעות על הישגי התלמידים בבית הספר.

ג. צפייה בטלוויזיה עלולה לפגוע בציוני התלמידים.

ד. אין כל קשר בין צפייה מרובה בטלוויזיה ובין ההישגים הלימודיים.

ה. תשובות א+ב נכונות.

7 לצפייה מרובה בטלוויזיה יש השפעות נפשיות. הביאו מהקטע שתי דוגמאות להשפעות נפשיות

של צפייה מרובה בטלוויזיה על הילדים.

8 קשר לוגי

משפט I: השימוש הרב באמצעי התקשורת משפיע על הבריאות של הילדים. (שורה 15)

משפט II: יותר ויותר ילדים סובלים כיום ממחלות שבעבר רק מבוגרים סבלו מהן. (שורות 15-16)

א. מהו הקשר הלוגי בין שני המשפטים?

ב. הקיפו את התשובה הנכונה.

1. משפט II הוא הוספה למשפט I.

2. משפט II הוא תוצאה של משפט I.

3. משפט I הוא ניגוד למשפט II.

4. משפט I הוא תכלית של משפט II.

9 פרשו בעברית את המילים המודגשות במשפטים שלפניכם:

א. אנו חיים בתקופה שבה **מתרחשת** מהפכה בתקשורת. (פסקה 1)

ב. הטלוויזיה משדרת בכל שעות **היממה**. (פסקה 1)

ג. מחקרים **מראים** שטלוויזיה עלולה להשפיע לרעה על הציונים של הילדים. (פסקה 9)

10 לפניכם שלוש הגדרות למילה "**גס**". בחרו בהגדרה המתאימה למשמעות המילה "**גס**" המופיעה

בפסקה 3 (שורה 10):

הגדרה 1: מחוספס, לא עדין, לא חלק.

הגדרה 2: בוטה ופוגעני.

הגדרה 3: מבוצע בחיפזון ומשמש רק למטרת ניסיון.

קטע ב'

1 קראו את הקטע הקצר שלפניכם וענו על השאלות שאחריו:

שימוש הולך וגובר, התרחקות ממחויבויות ותפקידי החיים העצמאיים ושינוי אורח החיים "בשביל המחשב" הם סימנים עיקריים המעידים על התמכרות לאינטרנט. מפתיע לדעת כי כמו התמכרות לסמים או לאלכוהול, אפשר לראות הופעת סימני גמילה גם בקרב מכורים לאינטרנט: כאשר מנסים להוריד את כמות השימוש, להפחית את משך זמן השימוש או להפסיק את השימוש בכלל, אנשים מתארים סימנים של אי שקט, עצבנות, חרדה, דיכאון וכאבים בגוף, בדיוק כמו בניסיונות גמילה מסמים. זאת ועוד, מחקרים מעידים כיום כי שימוש לא מבוקר באינטרנט גורם לשינויים בתפקוד המוח כמו יכולות איפוק וריסון עצמי - יכולות הנדרשות לשם הגבלה עצמית והפסקה עצמאית של כל התמכרות.

- א. מהם סימני ההתמכרות למחשב ולאינטרנט?
- ב. כיצד התמכרות כזאת דומה להתמכרויות אחרות?
- ג. ציינו שלוש השפעות שליליות של התמכרות לאינטרנט.
- ד. הציעו פתרונות לצמצום מימדי התופעה הנידונה בטקסט ובקטע הקצר לעיל.



|| משימת הבעה בעל-פה

1 לפניכם קטע קצר. קראו אותו, וענו בעל-פה על השאלות שאחריו:

הרשת החברתית יכולה להיות מקום מסוכן ובעייתי עבור בני נוער. בסוף השבוע פורסם כי נערה מארה"ב התאבדה לאחר שנפלה קורבן להתעללות בפייסבוק. לפני כשנה ניסתה נערה בת 14 מאשדוד להתאבד בגלל בריונות ברשת. מעקב הורים אחר התנהלות ילדיהם בפייסבוק עשוי לצמצם את מקרי האלימות והאיומים שלהם חשופים הילדים ברשתות החברתיות, אך הילדים לא רואים בעין יפה את התערבות ההורים ואת המעקב שלהם אחרי התנהלות הילדים ברשתות החברתיות.

- 1 האם אתם מכירים את תופעת הבריונות והאלימות ברשת מנקודת מבט אישית? אם כן, ספרו על כך.
- 2 כיצד אפשר למנוע תופעות כאלו, לדעתכם?
- 3 האם אתם מסכימים עם טענת הילדים? נמקו.
- 4 האם אתם בעד התערבות ההורים בהתנהלות הילדים ברשתות החברתיות? נמקו.
- 5 אתם הורים לילד המשתמש בפייסבוק. הסבירו לו את הסכנות הטמונות בשימוש באתר הזה בגיל צעיר על פי הטקסט שקראתם.

1. לפניכם חמישה משפטים, ובכל אחד מהם פועל מודגש. לכל אחד מן הפעלים המודגשים מכוונים שלושה סעיפים. כתבו בשורה הריקה בכל סעיף את התשובה על פי ההוראות.

א. יש לְהַפְחִית את משך זמן השימוש במחשב.

1. השורש של שם הפועל לְהַפְחִית הוא-
 2. הבניין של שם הפועל לְהַפְחִית הוא-
 3. פועל אחר מאותו שורש בבניין קל.
- ◀ הממשלה הודיעה: מחיר הדלק __ __ בחדש הבא.

ב. ב- 80% מן הבתים הטלויזיה פְּתוּחָה כמעט כל הזמן.

1. השורש של הפועל פְּתוּחָה הוא-
 2. הבניין של הפועל פְּתוּחָה הוא-
 3. פועל אחר מאותו שורש בבניין פועל.
- ◀ החל מהשנה הבאה, קנאביס ופטריות __ __ כתוספי תזונה.

ג. המחשב מְשַׁמֵּש את הילדים לא רק לצורכי למידה.

1. השורש של הפועל מְשַׁמֵּש הוא-
 2. הבניין של הפועל מְשַׁמֵּש הוא-
 3. פועל אחר מאותו שורש בבניין התפעל.
- ◀ אל __ __ בתירוצים עלובים כדי להצדיק את התנהגותכם המבישה.

ד. מה עושים אם לא מְרַגְּשִׁים בטוחים?

1. השורש של הפועל מְרַגְּשִׁים הוא-
 2. הבניין של הפועל מְרַגְּשִׁים הוא-
 3. פועל אחר מאותו שורש בבניין התפעל.
- ◀ התלמידים והתלמידות __ __ לקראת פתיחת שנת הלימודים.

ה. שימוש לא מְבַקֵּר באינטרנט גורם לשינויים בתפקוד המוח.

1. השורש של הפועל מְבַקֵּר הוא-
 2. הבניין של הפועל מְבַקֵּר הוא-
 3. פועל אחר מאותו שורש בבניין פיעל.
- ◀ אל __ __ במקומות המיועדים לפורענות.

2. לפניכם קטע ובו שש מילים **מודגשות**. מיינו אותן בטבלה שלפניכם לפי דרך התצורה. כיום ילדים צופים בטלוויזיה כארבע שעות ביממה, משתמשים במחשב כשעה וחצי, ומשחקים במשחקי **וידאו** כשעה ורבע. בסך הכול הם יושבים בממוצע כשבע שעות וחצי ביממה מול **מסך**, ובקיץ, בתקופת החופש הגדול - הרבה יותר. השימוש הרב באמצעי **התקשורת** משפיע על **הפריאות** של הילדים. לפיכך יותר ויותר ילדים סובלים כיום ממחלות שבעבר רק מבוגרים סבלו מהן. השימוש הרב באמצעי התקשורת גורם להם בעיות בהתפתחות, ביצירת קשרים **חברתיים** ובלימודים, ואף גורם להם **דפאון**.

| שורה ומשקל | בסיס וצורן סופי | שאלה מלעז |
|------------|-----------------|-----------|
| | | |
| | | |
| | | |

3. א. כתבו את הצירופים הבאים ביחיד:

1. קשרים חברתיים
2. משחקי מחשב

ב. לפניכם ארבע מילים. קראו אותם וענו על השאלות שאחריהם:

שעות צפייה | **ערוצי הטלוויזיה** | **תוכניות מעניינות** | **חדרי הילדים**

1. הקיפו את הצירוף שאינו צירף של סמיכות.

2. כתבו את הצירופים הבאים ביחיד.

שעות צפייה | **תוכנית מעניינות**

3. הוסיפו את ה הידיעה לצירופים שלפניכם:

תוכניות מעניינות | **שעות צפייה**

4. א. הקיפו את מילת הקישור המתאימה למשפט שלפניכם:

בני אדם אינם נתונים עוד למגבלות גאוגרפיות בזכות המצאות, טלפון, טלוויזיה, פקס ומחשב.

1. לכן
2. כגון
3. כדי
4. למרות

ב. שלטכנולוגיות החדשות יש יתרונות עצומים, לא ניתן גם להתעלם ממספר חסרונות.

1. בשל
2. אף על פי
3. בגלל
4. אלמלא

א. לפניכם משפט שחסרה בו מילה ואחריו ארבע אפשרויות.

«««« הקיפו את האפשרות הנכונה.

1. פייסבוק קבעה שהשימוש בו מותר מגיל 13.
 - א. ועדת
 - ב. הנהלת
 - ג. מחנכת
 - ד. מפקחת

2. יש ילדים שמחזיקים שני בפייסבוק.
 - א. מחשבים
 - ב. אתרים
 - ג. מנהלים
 - ד. חשבונות

3. אפשר לראות בפייסבוק לאיזו הצטרפת.
 - א. קבוצה
 - ב. כיתה
 - ג. מחלקה
 - ד. ועדה

4. כדי להשתמש בפייסבוק צריך להפגין מסוימת.
 - א. עוצמה
 - ב. נחישות
 - ג. כנות
 - ד. בגרות

ב. לפניכם משפט ואחריו מוצעות ארבע אפשרויות.

«««« העתיקו את המשפט הקרוב ביותר במשמעותו למשפט המקורי (המודגש).

1. **פייסבוק טומן בחובו סכנות רבות.**
 - א. החובות לפייסבוק גורמים לסכנות רבות.
 - ב. הסכנות הרבות כוללות בתוכן את פייסבוק.
 - ג. בשימוש בפייסבוק כרוכות הרבה סכנות.
 - ד. כל הסכנות מקורן בפייסבוק.

2. **מקימי פייסבוק לא צפו אז הצלחתו המסחררת של האתר.**
 - א. היה ברור למקימי פייסבוק שהאתר יצליח.
 - ב. לא היה ברור למקימי פייסבוק שהאתר יצליח.
 - ג. מקימי פייסבוק היו מסוחררים מהצלחה בעת שהקימו את האתר.
 - ד. האתר הצליח מאוד ולכן הקימו אותו.

ישראל "מככבת" בבזבז מזון

1 רבים מאיתנו ממהרים להשליך לפח מוצרים שפג תוקפם עוד לפני שטעמנו אותם, ומעדיפים לא לתת "הזדמנות" למוצרים שברוב המקרים יכולים לשמש אותנו עוד מספר ימים. מבלי לשים לב אנחנו מבזבזים הרבה אוכל, וזאת כנראה הסיבה שישראל "מככבת" במקום השני בבזבז מזון מבין מדינות ה-OECD ומייצרת מדי שנה 2.3 מיליון טונות פסולת מזון - כשליש מהייצור המקומי. 5

"50% מהמזון שנזרק ראוי למאכל, אך הוא מגיע לאשפה, לא משום שפג תוקפו או שהוא לא מזין או לא בריא למאכל, אלא כתוצאה מהרגל שגוי ומחוסר מודעות", אומרת אחת המומחיות לעניין זה בישראל. לדבריה, משפחה ממוצעת מוציאה כ-2,700 שקלים בחודש על מזון, אך זורקת לפח כרבע מהקניות שלה ולכן מבזבזת כ-8,000 שקלים בשנה על מזון שהולך לפח.



10 כמונו, גם יתר העולם מבזבז אוכל: 4.3 מיליון טונות מזון מתבזבזות ברחבי העולם בכל יום, והדבר עולה יותר מ-900 מיליארד דולר בשנה. במחקר בנושא בזבז מזון, שנערך בקרב 501 מרואיינים בני 18 ומעלה, נמצא כי אחד הנושאים הבולטים המטרידים את המשיבים הוא זריקת אוכל, אך הנתון המפתיע היה חוסר המודעות שלהם לכמויות שהם משליכים לפח. יותר ממחצית מהמשיבים ציינו כי אינם זורקים כמויות גדולות של מזון בבית. כמו כן, 79% מהמשיבים ציינו כי הם מעוניינים לצמצם במידה רבה את כמות המזון שהם זורקים. 15

"את המחקר ערכנו כשנתיים, ובמסגרתו בדקנו מה קורה בבתים ואיך בני המשפחה מרגישים בנוגע לבזבז המזון", מספרת אחת החוקרות. "ליווינו משפחות שונות בתהליך קניית המזון

והשיקולים לקנייה, ראינו איך הם מבשלים את המזון ושומרים עליו, והחשוב מכול - מה בסופו של דבר נזרק לפח. מתוצאות המחקר הבנו שהצרכן "עיוור" למזון שהוא מבזבז בשל חוסר מודעות גדול. הרי חברות המזון ויצרניות המזון אינן רוצות להעלות את המודעות לצמצום בזבוז המזון, כי הן רוצות שהצרכן יקנה כמה שיותר."



במטרה להעלות למודעות את בזבוז המזון בישראל ולצמצם אותו, וכחלק מהאתגר העולמי, יזמו באחד הארגונים הסביבתיים בישראל את "יום צמצום בזבוז המזון", שבו יושם דגש על העלאת המודעות לחשיבות צמצום בזבוז המזון.

25 "חשוב להבין שהאחריות אינה מוטלת רק על הצרכן הפרטי. גם ל'שרשרת של אספקת המזון יש חלק משמעותי בהיקף הבעיה: ליצרני המזון, לרשתות שיווק המזון, לעיריות, ליבואנים, לנקודות ההפצה והמכירה, למסעדות ולאולמות האירועים ולמקומות העבודה שמחלקים בהם אוכל לעובדים," מציינים בארגון.

מעובד מתוך: משיח, יי (2019, 7 במרץ). אוכל למחשבה. ישראל היום.

ענו על השאלות הבאות:

- 1 הקיפו את המשפט המבטא את עמדת הכותב בנוגע לתופעה של בזבוז מזון בישראל:
 - א. ישראל מייצרת מדי שנה 2.3 מיליון טונות פסולת מזון.
 - ב. זאת כנראה הסיבה שישראל "מככבת" במקום השני בבזבוז מזון מבין מדינות ה-OECD.
 - ג. אף תשובה אינה נכונה.

- 2 העתיקו מפסקה 1 מילה המביעה את דעתו של הכותב על ישראל כבזבזנית מזון. הסבירו את תשובתכם.

- 3 היעזרו בפסקות 1 ו-2 והשלימו את החסר במשפטים הבאים:
 - א. רבים מאיתנו נוהגים להשליך לפח האשפה מזונות שפג __ שפג __ לפני שטעמו אותם.
 - ב. למרות שכמחצית מהמזון ש __ ראוי למאכל, הוא מגיע לאשפה. הסיבה העיקרית לכך נובעת מ __ שגוי ומחוסר מודעות.

- 4 הציעו כותרת משלכם במקום הכותרת הקיימת: ישראל "מככבת" בבזבוז מזון. בחרו בכותרת שמכילה את הסיבה העיקרית לבזבוז מזון בישראל לפי הטקסט.

- 5 על-פי פסקה 2, בחרו את ההיגד שמסביר את המשפט הבא:

"50% מהמזון שנזרק ראוי למאכל, אך הוא מגיע לאשפה..."

 - א. מחצית מהמזון שנזרק לאשפה טוב למאכל.
 - ב. רוב המזון שנזרק לאשפה טוב למאכל.
 - ג. מחצית מהמזון שנזרק לאשפה אינו טוב למאכל.
 - ד. פחות ממחצית מהמזון שנזרק לאשפה אינו טוב למאכל.

- 6 הקיפו את התשובה/ות הנכונה/ות על-פי פסקה 2:

"מחצית מכמות המזון נזרקה לאשפה..."

 - א. כי אינו מזין.
 - ב. כי אינו בריא למאכל.
 - ג. בגלל שאין מודעות לכך שהוא עשוי להיות ראוי למאכל.
 - ד. בגלל הרגל שגוי.

- 7 השלימו על פי פסקה 2 את המשפט הבא: המומחית טוענת ש-50% מהמזון שנזרק ראוי למאכל, אך הוא מגיע לאשפה משום ש __.

8 מה הוא "הנתון המפתיע" שמופיע בפסקה 3?

א. זריקת אוכל.

ב. העלות השנתית שכרוכה בהשלכת מזון לפח.

ג. חוסר המודעות לכמות המזון שמושלך לפח.

ד. הרצון לצמצם את כמות המזון.

9 ציינו שתי עובדות המובאות בפסקה 2 ומעידות על היקפה של תופעת בזבז המזון במדינת ישראל, ושתי עובדות המובאות בפסקה 3 המעידות על אותה תופעה ברחבי העולם.

10 בפסקה 4 מופיעה המילה "עיוור". למה הכוונה במילה זו? הקיפו את התשובה הנכונה:

א. אינו צורך

ב. אינו מודע

ג. אינו זורק

ד. אינו צריך

11 קראו את המשפט הבא וענו על השאלות שאחריו:
"הרי חברות המזון ויצרניות המזון אינן רוצות להעלות את המודעות לצמצום בזבז המזון, כי הן רוצות שהצרכן יקנה כמה שיותר" (פסקה 4).
א. מהי מילת הקישור המקשרת בין חלקי המשפט הנ"ל?
ב. מה הקשר הלוגי שמילה זו מורה עליו?
ג. החליפו את מילת הקישור במילה אחרת בלי שתשתנה משמעות המשפט.

12 כתבו מה הייתה מטרת המחקר על פי פסקה 4.

13 כתבו במילים שלכם מהי המסקנה העיקרית שהחוקרים הגיעו אליה בעקבות המחקר לגבי בזבז מזון (פסקה 4).

14 ענו על השאלות הבאות על פי פסקה 5:

א. באיזו דרך ניתן לצמצם את תופעת בזבז המזון? צטטו והסבירו.

ב. האם לדעתכם הדרך המוצעת אכן יכולה לסייע בצמצום תופעת בזבז המזון?

ג. הציעו דרך נוספת שבעזרתה ניתן לצמצם את תופעת בזבז המזון.

- 15 על פי פסקה 6, האחריות לבזבוז המזון מוטלת:
א. על הצרכן הפרטי.
ב. על שרשרת אספקת המזון.
ג. על הצרכן הפרטי ועל שרשרת אספקת המזון.
ד. אין להטיל אחריות על אף אחד.

- 16 ענו על השאלות הבאות על-פי פסקה 6:
א. מהי הטענה שמועלית בפסקה זו ביחס לבזבוז המזון בישראל?
ב. האם אתם תומכים בטענה זו? הסבירו.

- 17 אילו השלכות יש לבזבוז המזון בעולם בכלל, ובישראל בפרט, על-פי הטקסט? צטטו והסבירו.

- 18 מה המסקנה העיקרית העולה מתוך הטקסט ביחס לתופעת בזבוז מזון?



דעה אישית

19 קראו את הקטע שלפניכם וענו על השאלות שאחריו:

ד"ר מיכל ביטרמן, מנכ"לית ומייסדת אחד מארגוני הקיימות בישראל, אומרת כי הסוגיה של בזבוז מזון משקפת הלך רוח בעייתי: "כל ההתייחסות למזון מעוותת. הצרכן הישראלי מבזבז מהרבה סיבות: תרבות השפע, בלבול בשל תאריכי תפוגה לא ברורים שמוביל לזריקת מזון תקין, אריזות גדולות מדי של מוצרים, או מבצעים שדוחפים לנו פריטים שאנחנו לא צריכים, וגם חוסר בתמחור דינמי, כלומר הורדת מחירים לפני שפג תוקפו של מוצר - מדיניות צמצום פסולת מוצלחת שמנהיגים כיום בין השאר באיטליה ובצרפת." הבעיה המשמעותית ביותר טמונה ברמת המודעות הנמוכה ובהיעדר מדיניות. "יש צורך ברגולציה שתחייב יעד לאומי של צמצום מזון, זה לא קיים בישראל." ניתן להשיג זאת באמצעות פעולות שונות, כמו תיעדוף חקלאות מקומית, צמצום טווח תאריכי התפוגה, הגבלת זריקת מזון על ידי רשתות וכן הנהגת נוהל תרומת מזון במידת הצורך.

מעובד מתוך: פולק, ס' (2021, 18 במרץ). להציל מזון כדי לשמור על העולם. זווית.

- א. מה מציע ד"ר מיכל ביטרמן כדי למגר את תופעת בזבוז המזון בישראל?
ב. הסבירו כיצד תרבות השפע עלולה להוביל לבזבוז כמויות גדולות של מזון.
ג. הסבירו כיצד רשתות המזון מובילות לעלייה בכמויות המזון הנזרק לזבל.



משימת הבעה בכתב

קראו את הקטע הבא ולאחר מכן ענו על השאלות:

על-פי הערכות שונות, בין שליש למחצית מהמזון המיוצר בעולם מתבזבז מסיבות שונות תוך כדי קיום שרשרת אספקת המזון. לאובדן המזון השלכות משמעותיות רבות-חברתיות, סביבתיות וכלכליות. בהיבט החברתי-כלכלי המזון לא מנוצל להזנת נזקקים שאין להם אמצעים לשלם עבורו. בהיבט הסביבתי-כלכלי הוא מגלם בזבוז משאבי טבע ששימשו לייצור המזון כגון קרקע, מים, כוח אדם, דשנים ודלק, וגורם נזקים סביבתיים מיותרים עקב פליטת פחמן דו-חמצני, זיהום מים מדשנים, ירידת איכות הקרקע ופגיעה במגוון הביולוגי. לבסוף, בזבוז המזון מגדיל את כמות הפסולת המוטמנת בקרקע ועקב כך את שחרור גז המתאן לאטמוספירה, וכרוך בעלויות שינוע והטמנה. חינוך להעלאת המודעות לנזקי בזבוז המזון עשוי לצמצם באופן משמעותי את התופעה.

- א. כתבו על-פי הקטע שתי עובדות הנוגעות להשלכות הטמונות בבזבוז מזון.
- ב. האם מוצע בטקסט פתרון לתופעת בזבוז המזון? מהו?
- ג. מהי עמדתכם האישית ביחס לפתרון שהוצע בטקסט לתופעת בזבוז המזון? האם יש לכם פתרון נוסף על הפתרון שהוצע בטקסט?
- ד. על-פי העמדה האישית שלכם בנוגע לבזבוז המזון והצעתכם לפתרון הבעיה שכתבתם בסעיף ג', כתבו חיבור בהיקף של 12-15 שורות. בחיבורכם הציגו את הטענה שמצדדת בחינוך ובהעלאת המודעות לחשיבות צמצומה של תופעת בזבוז המזון.



משימות הבעה בעל-פה

לפניכם קטע קצר. קראו אותו וענו בעל פה על השאלות שאחריו:

אובדן מזון הוא תופעה שבה מזון שהיה מיועד לאכילה לא הגיע לצרכנים או לא נאכל על ידי הצרכנים או נזרק לאחר שנקנה. אובדן המזון מעסיק מדינות רבות בעולם, ובכללן מדינת ישראל. בשיעור זה למדתם על המחיר הסביבתי, החברתי והכלכלי שנגרם בשל אובדן המזון בתהליך ייצור המזון והצריכה. תופעה זו מובילה להפסדים כלכליים עצומים למדינה ולכן ישנה חשיבות רבה למצוא פתרונות ודרכים להפחתת אובדן מזון. הפחתת אובדן מזון היא צו השעה!



- א. מדוע צמצום אובדן המזון הוא צו השעה?
- ב. מדוע חשוב שכל אחד ואחת מאיתנו יאמצו התנהגויות לצמצום אובדן המזון?
- ג. אילו פעולות אתם ממליצים לבצע כדי לצמצם את תופעת אובדן המזון?
- ד. ספרו על פעולה אחת שאתם עושים שמצמצמת את אובדן המזון.

סל הקניות של כיתה י"ב לטיול שנתי

בפעילות הבאה התלמידים ילמדו כיצד תכנון וחשיבה לפני קניית מצרכים לטיול השנתי עשויים למנוע קניית מצרכים מיותרים ולצמצם את ההוצאה הכספית. תלמידי כיתה י"ב התארגנו בקבוצות של ארבעה תלמידים לשם תכנון רשימת המצרכים שיש לקנות:



קבוצה א' תכננה את רשימת הקניות הבאה:

3 בקבוקי מיץ

1 ק"ג חמוס

10 פיתות

2 קופסאות מלפפונים חמוצים (כבושים)

1 ק"ג תפוחי עץ

עוגת שוקולד

3 קופסאות תירס

לאחר עריכת הרשימה התעורר בקבוצה ויכוח: אמיר ביקש להוסיף לרשימה חבילה עם 10 שקיות במבה. **נדין טענה:** יש מספיק אוכל ולא צריך להוסיף עוד חטיפים. אנחנו רק ארבעה. אנחנו לא נוכל לאכול את כל מה שקנינו. זה המון אוכל. **יסמין הגיבה:** עדיף שנקנה יותר מאשר פחות. שלא יחסר. **חליל:** נדין צודקת. זה המון אוכל. מה נעשה עם כל האוכל שישאר. חבל לזרוק מזון! **יסמין:** אבל כולם זורקים מזון - לא רק אנחנו. אז לא נורא אם נזרוק מה שישאר. **חליל:** מי שזורק מזון - זה כאילו הוא זורק כסף!

חלק א: דיון ומשחק תפקידים

בחלק זה 4 תלמידים שיתנדבו מהכיתה ישחקו את התפקידים של אמיר, נדין, יסמין וחליל. התלמידים יעמדו מול הכיתה וישתמשו בטקסט שכתוב לעיל וימשיכו את השיחה ביניהם. < **שימו לב:** צריך לבסס כל טענה שמובאת באמצעות נימוקים. למשל, הטענה: כולם זורקים אוכל. **למחוק את המשפטים:** < **נימוק-** אם כולם זורקים אוכל, אז לא נורא אם גם אנחנו נזרוק. < < כתבו את התובנות המרכזיות אליהן הגעתם בעקבות משחק התפקידים.

חלק ב: האם גם לכם קרה ש...

1. הייתה ביניכם אי הסכמה על הרכב סל הקניות לטיול או לאירוע חברתי אחר? אם כן, תארו על מה הייתה אי ההסכמה וכיצד פתרתם אותה.
2. נשאלו לכם עודפי מזון מהטיול? כן/לא מה עשיתם איתם?

בניין (הפֶּעִיל)

הוא צורת הפֶּעִיל של בניין הופעל.

מלְבִיש <<< מלְבָשׁ

הלְבִיש <<< הלְבֵשׁ

| צווי | עֲתִיד | הוֹה | עָבַר | כְּנוּי גוֹף | |
|---------------|----------------|-----------------------------|---------------|--------------|--------|
| | אֶכְתִּיב | מְכַתֵּיב / מְכַתִּיבָה | הִכְתַּבְתִּי | אָנִי | יְחִיד |
| הִכְתַּב | תִּכְתֵּיב | מְכַתֵּיב | הִכְתַּבְתָּ | אַתָּה | |
| הִכְתִּיבִי | תִּכְתִּיבִי | מְכַתִּיבָה | הִכְתַּבְתְּ | אַתְּ | |
| | יִכְתֵּיב | מְכַתֵּיב | הִכְתִּיב | הוּא | |
| | תִּכְתִּיב | מְכַתִּיבָה | הִכְתִּיבָה | הִיא | |
| | נִכְתֵּיב | מְכַתִּיבִים / מְכַתִּיבוֹת | הִכְתַּבְנוּ | אֲנַחְנוּ | רְבִים |
| הִכְתִּיבוּ | תִּכְתִּיבוּ | מְכַתִּיבִים | הִכְתַּבְתֶּם | אַתֶּם | |
| הִכְתִּיבְנָה | תִּכְתִּיבְנָה | מְכַתִּיבוֹת | הִכְתַּבְתֶּן | אַתֶּן | |
| | יִכְתִּיבוּ | מְכַתִּיבִים | הִכְתִּיבוּ | הֵם | |
| | תִּכְתִּיבְנָה | מְכַתִּיבוֹת | הִכְתִּיבוּ | הֵן | |

שם הפעולה: הִכְתַּבְּהָ

שם הפועל: לְהִכְתִּיב

משמעויות הפעלים בבניין הפעיל:

- א. גרימה: השלים, הכתיב
- ב. שינוי והתהוות: הסמיק, החוויר
- ג. פעולה פשוטה: הסביר, הצליח

תרגילים

1. לפניכם משפטים ובהם חסרים פעלים בבניין הפעיל.
- ◀ השלימו את הפעלים החסרים לפי השורש הנתון בסוגריים.
- א. חלק מהמזון הנמכר ברשתות השיווק אינו ___ (נג"ע) לצרכנים.
- ב. רשתות השיווק לא ___ (פס"ד) כסף כתוצאה מזריקת מזון.
- ג. צריכים להגביר את מודעות הציבור כדי ___ (פח"ת, שם פועל) את כמויות המזון הנזרקות.
- ד. תופעת בזבוז מזון ___ (טר"ד) רבים מאיתנו.
- ה. משפחות רבות לא ___ (צל"ח) להיגמל מהרגלים רעים.
- ו. בשנה שעברה המשק הישראלי ___ (פס"ד) יותר מ-20 מיליארד שקל כתוצאה מזריקת מזון.
- ז. כבר לפני שנתיים, מבקר המדינה ___ (צב"ע) על כשל רב מערכתי בכל הנוגע לבזבוז מזון בכמויות גדולות.
- ח. בשנים הבאות מדינות רבות בעולם ___ (שק"ע) מאמצים גדולים כדי לצמצם את כמויות המזון הנזרקות לזבל.
- ט. על אף כל המאמצים לצמצום כמויות המזון הנזרקות לזבל, משפחות רבות ___ (מש"ד) לזרוק כמויות גדולות של מזון שטרם פג תוקפו.
- י. 55% מהנזק הסביבתי הנגרם בשל ___ (של"ד, שם פעולה) מזון, מקורו בצרכנים.
2. כתבו את השורש והבניין של הפעלים המודגשים במשפטים שלפניכם:
- א. רבים מאיתנו ממהרים **להשליך** לפח מוצרים שפג תוקפם עוד לפני **שטעמנו** אותם.
- ב. 50% מהמזון **שנזרק** ראוי למאכל.
- ג. משפחה ממוצעת מוציאה כ־7,000 שקלים בחודש על מזון, אך **זורקת** לפח כרבע מהקניות שלה.
- ד. אחד הנושאים הבולטים **המטרידים** אותי הוא זריקת אוכל.
- ה. **חשוב** להבין שהאחריות אינה מוטלת רק על הצרכן הפרטי.
3. לפניכם ארבע מילים. קראו אותן וענו על השאלות שאחריהן:
- מדינות** | **הוצאות** | **מזונות** | **תוצאות**
- א. המילה יוצאת הדופן מבחינת המין הדקדוקי היא-
- ב. המין הדקדוקי של שלוש המילים האחרות הוא-
- ג. צורת היחיד של המילה "הוצאות" היא-

4. כתבו את המספרים במילים.

- א. 50% מהמזון שנזרק ראוי למאכל, אך הוא מגיע לאשפה.
- ב. 4 מיליון טונות מזון מתבזבזות ברחבי העולם בכל יום.
- ג. בזבוז מזון וזריקת אוכל עולה יותר מ-900 מיליארד דולר בשנה.
- ד. המחקר בנושא בזבוז מזון, שנערך בקרב 501 מרואיינים בני 18 ומעלה

5. לפניכם שש מילים. מיינו אותן לפי דרך התצורה שלהן.

- | | | |
|------------|--------------|-----------------|
| א. צֶרְכָן | ב. מְחַקֵּר | ג. פְּרָטִי |
| ד. כְּמוֹת | ה. פְּסֻלָּת | ו. יִשְׁרָאֵלִי |

6. לפניכם ארבעה צירופים. קראו אותם וענו על השאלות שאחריהם:
הפצת מזונות | מודעות הציבור | אולמות מקושטים | שרשרת מזון

- א. בחרו בצירוף המילים שאינו בסמיכות.
- ב. בחרו בצירוף יוצא הדופן מבחינת המין הדקדוקי.
- ג. בחרו בשני צירופים וכתבו אותם ביחיד.

7. כתבו את **שם הפעולה** של הפעלים המודגשים במשפטים הבאים:

- א. משפחה ישראלית ממוצעת **קוֹנָה** דברי מזון ב-700 שקל בשבוע.
- ב. הממשלה מנסה **לְצַמֵּץ** את כמויות האוכל הנזרק לזבל.
- ג. אסור **לְזַרֵּק** מזונות שטרם פג תוקפם.
- ד. אחד הנושאים **הַמְטְרִידִים** אותי הוא זריקת מזון ראוי למאכל.
- ה. רבים מאיתנו ממהרים **לְהַשְׁלִיךְ** לפח מוצרים שטרם פג תוקפם.

8. השלימו את מילות הקישור המתאימות במשפטים שלפניכם:

- א. כל השפע האדיר של המזון שרובנו נהנים ממנו יש גם מי שגווע ברעב.
1. כי 2. למרות 3. בגלל 4. אלמלא

- ב. חלק גדול מהמזון מגיע אלינו כשהוא ארוז, _____ בזבוז המזון כרוך גם בבזבוז של חומרי הגלם הנדרשים לאריזה.

1. כי 2. למרות 3. לכן 4. כדי

- ג. ישראל נוקטת פעולות רבות _____ לצמצם את כמות המזון הנזרקת לזבל.

1. בשל 2. בגלל 3. על מנת 4. אף על פי כן

השלמת משפטים

לפניכם משפט שחסרה בו מילה אחת, ואחריו ארבע אפשרויות.
◀ בחרו באפשרות הנכונה.

1. כמעט שליש מהמזון בעולם הופך בסופו של דבר ל _____.
א. נכס ב. פסולת ג. מאגר ד. רווח
2. מדינות רבות בעולם משקיעות _____ כדי לצמצם את היקף התופעה של אובדן מזון.
א. חומרים ב. פרסום ג. כוחות ד. כספים
3. כדי לצמצם את היקף בזבוז מזון, על הרשויות האחראיות להגביר את _____ הציבור להשלכות הסביבתיות והבריאותיות של התופעה.
א. תופעות ב. נזקי ג. עניין ד. מודעות
4. ממשלת ישראל צריכה _____ חוקים האוסרים השלכת מזונות שטרם פג תוקפם.
א. להביא ב. לכתוב ג. לאכוף ד. לחוקק
5. שליש מכלל המזון המיוצר בעולם יורד _____.
א. למעברה ב. למעבדה ג. לטמיון ד. להשקעה
6. בזבוז המזון גורם בראש ובראשונה לבזבוז _____ טבע יקרים המושקעים בגידול.
א. מדדי ב. נופי ג. אתגרי ד. משאבי
7. חלק גדול מהמזון המגיע אלינו ארוז ולכן בזבוז המזון כרוך גם בבזבוז חומרי _____.
א. הדברה ב. תעמולה ג. גלם ד. ניקוי
8. יותר מ- 820 מיליון בני אדם ברחבי העולם _____ מרעב.
א. נהנים ב. סובלות ג. סובלים ד. כואבים

ישראל חייבת למגר את תופעת הפסולת במרחב הציבורי

1 ימי הסגר בעקבות משבר הקורונה הפחיתו דרמטית את כמויות הזבל במרחב הציבורי. זאת הוכחה נוספת למה שכולנו כבר יודעים היטב - את הטבע, הרחובות, חופי הים, הכבישים, צידי הדרכים והגינות הציבוריות מזהמים בני אדם, שמשליכים פסולת לכל עבר. כמעט בכל שטח ציבורי שאליו תלכו תראו אשפה מפוזרת.



5 התופעה ידועה, אך היא הולכת ומחריפה לממדים חסרי תקדים, ושינוי לטובה לא נראה באופק. להפך, השימוש בכלים חד-פעמיים עולה והאשפה מפוזרת ליד פחים ציבוריים. לעיתים אותה אשפה מפוזרת בשעות הלילה על ידי בעלי חיים. גם אזורי הפיקניק מזהמים, וניתן למצוא בהם שרידי ארוחות: כוסות, בקבוקים ושאר פסולת.

10 המצב מלמד על כך שאין אחריות אישית והאנשים סומכים על הרשויות או על מתנדבי ניקיון שינקו אחריהם. זה לא הפתרון. לרשויות המקומיות אין די תקציב לכמות עובדי ניקיון הנדרשת, וגם הפעילות של מתנדבי הניקיון אינה יכולה להתגבר על כמויות הזבל העצומות שהישראלים משאירים אחריהם כמעט בכל מקום. הרושם הוא שאין מודעות למשבר האקלים ולקשר שלו להצטברות של אשפה. אין מודעות לערכי סביבה ואין ערכים כמו אחריות אישית וערבות הדדית.

15 התופעה הקשה של השלכת אשפה ופסולת ברשות הרבים דורשת גיבוש תוכנית לאומית למיגורה. יש צורך בשינוי חקיקה, בשינוי בטיפול במפגעי אשפה ברשות הרבים, באכיפה ובחינוך. בהיבט האכיפה, אפשר להטיל קנסות על השלכת פסולת ברשות הרבים. בהיבט החינוכי, יש להתמקד בחינוך בבית, בגנים ובבתי הספר ולהקנות ערכים כמו גילוי אחריות אישית בנוגע להשלכת פסולת ברשות הרבים.

20 הבעיה קשה, אך הפתרון ברהשגה, רק צריך להתחיל לפעול - לגבש תוכנית לאומית למיגור התופעה בשיתוף פעולה עם קובעי המדיניות בישראל. תוכנית שמתבססת על שתי זרועות: האחת - הגברת האכיפה ופינוי יעיל של האשפה, והשנייה - חינוך. הגיע זבל עד נפש.

מעובד מתוך: ציון, מ' (2020, 6 באוקטובר). הגיע זבל עד נפש: ישראל חייבת תוכנית לאומית למלחמה בפסולת במרחב הציבורי. TheMarker.

ענו על השאלות הבאות:

1 מה הרעיון המרכזי המופיע בפסקה 1?

2 הקיפו את התשובה הנכונה על פי פסקה 2 (שורות 5-8). הכותב סבור ש:
א. תופעת הפסולת במרחב הציבורי הולכת ומצטמצמת.
ב. תופעת הפסולת במרחב הציבורי נשארה באותו היקף.
ג. תופעת הפסולת במרחב הציבורי הולכת ומתגברת.
ד. לא ניתן להבין מהפסקה את ממדי התופעה.

3 האם הכותב אופטימי באשר לתופעת הפסולת בישראל (פסקה 2)? צטטו והסבירו.
האם הינכם מצדדים בדעתו של הכותב?

4 בפסקה 3 (שורות 9-13) צוין כי: "המצב מלמד על כך שאין אחריות אישית והאנשים סומכים על הרשויות או על מתנדבי ניקיון שינקו אחריהם. זה לא הפתרון". מדוע יש לנקוט פתרון אחר מהמתואר למיגור תופעת הפסולת?

5 ציינו שתי סיבות להתגברות תופעת הפסולת ברשות הרבים?

6 **הסבירו:** כיצד ערכים כמו אחריות אישית וערבות הדדית עשויים להועיל למיגור תופעת השלכת הפסולת ברשות הרבים? למה הכוונה ב"ערכי סביבה" המצוינים בפסקה 3? הגדירו בכמה מילים את המושג "ערך" והביאו דוגמה לערך שאתם מאמינים בו ונוהגים על פיו.

7 היעזרו בפסקה 4 (שורות 14-18) והשלימו את החסר בקטע הקצר שלפניכם:
יש להילחם ב ___ החמורה של השלכת ___ באמצעות גיבוש תוכנית לאומית.
יש צורך לשנות את החוקים ואת הטיפול ב ___ של הסביבה, על ידי חינוך והגברת המודעות.

8 הכותב מציע פתרונות לטיפול בתופעת הפסולת במדינת ישראל.
ציינו שני פתרונות כאלה.

9 מה המסקנה הכללית של הכותב לגבי תופעת השלכת הפסולת ברשות הרבים?

10 המילה הנרדפת במשמעותה למילה **"היבט"** במשפט: "בהיבט האכיפה- אפשר להטיל קנסות על השלכת פסולת ברשות הרבים". (פסקה 4)

א. אספקט

ב. השקפת עולם

ג. מבטים

ד. חזון

11 מה כתוב בטקסט במקום המילים והצירופים שלפניכם:

א. היערמות (פסקה 3)

ב. אספקט (פסקה 4)

ג. זריקה (פסקה 4)

ד. עונש כספי (פסקה 4)

ה. אפקטיבי (פסקה אחרונה)

12 קראו את המשפט שלפניכם וענו על השאלות שאחריו:

"התופעה ידועה, אך היא הולכת ומחריפה לממדים חסרי תקדים ושינוי לטובה לא נראה באופק". (שורה 5)

מהמשפט לעיל אפשר להבין ש-

א. הכותב פסימי בכל הקשור לתופעת הפסולת במרחבים הציבוריים

ב. הכותב אינו רואה את האור בקצה המנהרה בכל הקשור לפגיעה בסביבה

ג. הכותב אינו רואה את חצי הכוס המלאה בכל הקשור לפגיעה בסביבה

ד. כל התשובות נכונות

13 כותרת המאמר היא **"ישראל חייבת למגר את תופעת הפסולת במרחב הציבורי"**: ישראל חייבת למגר את תופעת הפסולת במרחב הציבורי". הביאו טענה אחת מן המאמר שמסבירה מדוע יש להילחם בתופעת הפסולת.

מה הנימוק לטענה זו? האם אתם מצדדים בטענה ובנימוק אלה? הסבירו.

14 בפסקה 4 מצוין פתרון של הטלת קנסות על מזהמי הסביבה. האם הינכם תומכים בפתרון המוצע או מתנגדים לו? הסבירו.

הביאו דוגמה מתחום חיים שבו הטלת עונשים על הציבור מרתיעה ומצדיקה שימוש בפתרון כזה.

- 15 הכותב משתמש במילים נרדפות הלקוחות מאותו שדה סמנטי.
א. ציינו מפסקה 3 (שורות 9-13) צמד מילים הלקוחות מאותו שדה סמנטי.
ב. לשם מה משתמש הכותב במילים נרדפות הלקוחות מאותו שדה סמנטי?

- 16 לפניכם שלוש הגדרות למילה "אכיפה". בחרו בהגדרה המתאימה למילה "אכיפה"
המופיעה במשפט "הגברת האכיפה ופינוי יעיל של האשפה" (שורות 20-21):
הגדרה 1: הוצאה לפועל של כלל, חוק, הוראה.
הגדרה 2: הכרחה, אילוץ.
הגדרה 3: רתימה של בהמה.



דעה אישית

- 17 קראו את הקטע הקצר שלפניכם וענו על השאלות שאחריו:
עיריית חיפה החליטה לאשר תקנה ולפיה אסור להכניס כלים חד-פעמיים לחופים בעיר.
למי שיפר את התקנה צפוי קנס גבוה. בעקבות החלטה זו ערים אחרות שוקלות לאשר תקנות דומות.
א. האם אתם מצדדים בתקנה זו או מתנגדים לה?
ב. נסחו הצעת חוק משלכם שתעלה את המודעות של הציבור לחשיבות השמירה על הסביבה וצמצום השימוש בניילונים.
ג. הציעו אמצעי הרתעה או ענישה אחר מזה המתואר בקטע. האם לדעתכם הוא עשוי להצליח? נמקו.

- 18 קראו את הקטע הקצר שלפניכם וענו על השאלות שאחריו:
לאחרונה הוחל חוק הניילונים לפיו לא יחולקו עוד ניילונים ברשתות המזון ובמרכולים. צרכן שירצה ניילון לאריזת המצרכים שקנה יצטרך לרכוש את הניילון בתמורה לסכום מסוים.
א. האם אתם מצדדים בחוק זה או מתנגדים לו?
ב. מה דעתכם האישית ביחס לחוק זה?
ג. נסחו הצעת חוק משלכם שתעלה את המודעות של הציבור לשמור על הסביבה ולצמצם את תופעת השימוש בניילונים.

קטע ב'

קראו את הקטע הקצר שלפניכם וענו על השאלות שאחריו:

פלסטיק, הוא תוצר של תעשיית הנפט המזהמת. ייצור כלי פלסטיק, חד פעמיים כולל שאיבה, שינוע (הובלה), זיקוק, עיבוד נפט לכדי מוצר פלסטיק, הפצתו והובלתו אל החנויות ומשם אל בית הצרכן - הכל חלק ממערכת מזהמת שמחריפה את משבר האקלים ומסכנת אותנו, וכל זאת לטובת מוצר שישמש אותנו פעם אחת בלבד.

הפלסטיק החד פעמי הוא אחד הגורמים המרכזיים ליצירת אשפה, שאחראית לפגיעה משמעותית בבתי גידול והרג בעלי חיים בים וביבשה, וכן לזיהום מי התהום שלנו במיקרו-פלסטיק שכבר עכשיו נמצא בכל מקום - באוכל שלנו, בשתייה שלנו, ואפילו בחלב אם.

מדינת ישראל, למרות גודלה, הקטן היא הצרכנית השנייה בעולם של כלים חד פעמיים פר נפש! המצב הזה הוא נוראי, והוא חייב להשתנות בהקדם. מדי שנה אנחנו הישראלים מייצרים כמויות אדירות של זבל פלסטיק, והזבל הזה הורג אותנו ופוגע בכדור הארץ. מחקרים שנעשו בחופי הארץ מראים כי כמות הפסולת בחופים שלנו היא הגדולה בעולם למטר רבוע!

משבר האקלים כבר כאן, והגיע הזמן שנבחר אחרת. הנזקים העצומים משימוש בחד"פ (חד פעמי) הובילו מדינות רבות בעולם לאסור שימוש בכלים חד-פעמיים מפלסטיק. לאסוף אחרינו זה כבר לא מספיק, הגיע הזמן לגמול את ישראל ולהוציא את החד"פ מהחוק.

מעובד מתוך: עצומה: מוציאים את החד"פ מהחוק: גומלות את ישראל, מגמה ירוקה.



שאלות

- א. מה הטענות של הכותב נגד השימוש הרב בפלסטיק ומה נימוקיו לטענות אלה?
- ב. מה ההמלצה של הכותב לפתרון התופעה של השימוש הרב בפלסטיק?
- ג. האם בבית הספר שלכם ובביתכם ישנה מודעות לתופעת השימוש בפלסטיק ולנזקים שהיא גורמת? הסבירו.



משימת הבעה בעל-פה



התבוננו בתצלום
וענו על השאלות
שאחריו:

יעלה עם שקית חטיף בפה - מסכנות הקרבה לאדם.

- א. תארו בעל-פה מה אתם רואים בתצלום. מה מטרת הצילום?
- ב. איזו תופעה מתוארת בתצלום שלפניכם?
- ג. האם הכיתוב מתחת לתצלום מביע את דעתו של הצלם? הסבירו.
- ד. האם אתם מצדדים בדעתו של הצלם כפי שמופיעה בכיתוב שמתחת לתצלום?
- ה. חשבו והסבירו בעל-פה: אילו נזקים נוספים עלול השימוש בפלסטיק ובכלים חד פעמיים לגרום? היעזרו בידע הכללי שלכם או בחוויות אישיות שלכם או של קרוביכם שמתארים פגיעה שנעשתה באדם או בבעל חיים בשל השימוש בפלסטיק או בחד"פ.

פעילות חווייתית

פעילות דיבייט* בנושא שימוש בכלים חד פעמיים:

1. התחלקו לשתי קבוצות דיבייט. אך בקבוצה האחת יהיו תלמידים שיצדדו בהמשך שימוש בכלים חד פעמיים ואילו בקבוצה השנייה יהיו תלמידים שיתנגדו להמשך השימוש בהם.
2. המורה יכול להוביל את הדיבייט או למנות תלמיד ניטראלי מהכיתה שיוכל לתת זכות דיבור לכל אחד ממשותפי הקבוצות ולהחליט על כללי ההתנהגות והדיבור.
3. השתדלו להיות בקבוצה שאתם תומכים ברעיון האידאולוגי שהיא מצדדת בו.
4. יש לקבוע מראש את זמן הדיבייט, את הזמן שכל משתתף יקבל לטעון טענותיו ואת משך הזמן הכללי שכל אחת מהקבוצות תקבל.
5. בסוף הדיבייט המורה יחלק שאלון בכתב או יבצע סקר כיתתי בעל פה וישאל איזו קבוצה שכנעה יותר מבין השתיים ומדוע. הקבוצה שתזכה להכי הרבה קולות תוכרז כמנצחת.

לאחר מכן דונו בכיתה:

1. האם דרך הלמידה של הנושא הייתה מהנה יותר עבורכם?
2. אם כן מדוע?

דיבייט - הוא ויכוח תחרותי, שבו קבוצות אחדות מגנות על ידי טיעונים ונימוקים על נושא מוסכם או תוקפות ומתנגדות לו. העמדות שהמשתתפים מציגים נקבעות על פי כללי התחרות.



משימת הבעה בכתב

◀ קראו את הקטע שלפניכם וענו על השאלות שאחריו:

הכלים החד-פעמיים הם כאן לנצח

לכולנו יצא להשתמש בכלים חד פעמיים לפחות כמה פעמים בחיינו. אנו משתמשים בצלחות, בכוסות ובסכו"ם חד פעמיים שעשויים מקלקר או מפלסטיק, אם בשימוש ביתי ואם במסיבות, בעבודה, בחוף הים או בפיקניקים. הם קלים לנשיאה, לא שבירים וזולים יחסית, ובסוף השימוש בהם אנו משליכים אותם לפח או במקרה החמור יותר לטבע. אלא שרבים אינם מודעים לכך שכלים חד-פעמיים פוגעים בסביבה. הם מזהמים את הקרקע, את הנוף ואת הסביבה הימית ופוגעים בבעלי חיים וגורמים להם לפציעות, לזיהום ולמוות. החומרים הרעילים שבפלסטיק נכנסים לפעמים גם למחזור השתייה שלנו, נספגים בקרקע וגורמים להשפעות בריאותיות שליליות שונות. יתרה מכך, אחת הבעיות המרכזיות היא שלוקח לכלים אלה אלפי שנים להתכלות. התחזיות לעתיד אינן אופטימיות, שכן על פי מחקרים בעוד כמה עשרות שנים נייצר פי 4 יותר פסולת פלסטיק ממה שאנו מייצרים כיום. מכאן שיש לחוקק חוקים שנוגעים למחזור ולהעלות את מודעות הציבור לחשיבות של צמצום השימוש בכלים חד-פעמיים ולהשתמש בכלים בשימוש חוזר. הפתרון הוא בר מימוש.

מקור: עובד מתוך: ממון, לי (2017, 28 בספטמבר). בואו נפסיק לקרוא לזה חד-פעמי. זווית.

א. ציינו על פי הקטע שני חסרונות שטמונים בשימוש בכלים חד פעמיים ושני טיעונים שמציגים את היתרונות שקיימים בשימוש בכלים חד פעמיים.

ב. כתבו חיבור בהיקף של 12-15 שורות והציגו בו טענה אחת בעד הפסקת השימוש בכלים חד-פעמיים וטענה אחת נגד הפסקת השימוש בהם. כתבו מהן הדרכים להתמודד עם התופעה של שימוש בכלים חד-פעמיים. בסוף החיבור הציגו את עמדתכם האישית בנושא ונמקו אותה. בחיבורכם ציינו: האם אתם משתמשים בכלים חד פעמיים? אם כן, באיזו מידה? לאיזו מטרה?

בְּנִיין הַפְּעֵל

הוא צורת הסביל של בניין הפעיל.

השלים << השלם

| עֲתִיד | הוֹה | עָבַר | כְּנוּי גוֹף | |
|----------------|-----------------------------|----------------|--------------|--------|
| אֶלְבֵּשׁ | מִלְבָּשׁ / מִלְבָּשֶׁת | הִלְבַּשְׁתִּי | אֲנִי | יְחִיד |
| תִּלְבָּשׁ | מִלְבָּשׁ | הִלְבַּשְׁתָּ | אַתָּה | |
| תִּלְבָּשִׁי | מִלְבָּשֶׁת | הִלְבַּשְׁתְּ | אַתְּ | |
| יִלְבֹּשׁ | מִלְבָּשׁ | הִלְבָּשׁ | הוא | |
| תִּלְבָּשׁ | מִלְבָּשֶׁת | הִלְבַּשְׁהָ | היא | |
| נִלְבֹּשׁ | מִלְבָּשִׁים / מִלְבָּשׁוֹת | הִלְבַּשְׁנוּ | אֲנַחְנוּ | רְבִים |
| תִּלְבָּשׁוּ | מִלְבָּשִׁים | הִלְבַּשְׁתֶּם | אַתֶּם | |
| תִּלְבָּשְׁנָה | מִלְבָּשׁוֹת | הִלְבַּשְׁתֶּן | אַתֶּן | |
| יִלְבָּשׁוּ | מִלְבָּשִׁים | הִלְבָּשׁוּ | הם | |
| תִּלְבָּשְׁנָה | מִלְבָּשׁוֹת | הִלְבָּשׁוּ | הן | |

הַעֲרוֹת

- אין ציווי בבניין הופעל.
 - בכתוב מלא מוספים את האות ו"ו.
- דוגמאות: הושלם | מושלם | יושלם

תרגילים

- 1 כתבו את השורש ואת הבניין של הפעלים המודגשים במשפטים הבאים :
- א. כמויות גדולות של פסולת **מְשַׁלְכֹת** במרחבים הציבוריים.
 - ב. מטיילים רבים **מְשַׁאֲרִים** אחריהם כמויות גדולות של אשפה.
 - ג. האשפה **מְפֹרֶטת** בגנים הלאומיים ובשמורות הטבע, ואפילו ליד פחים ציבוריים.
 - ד. האנשים **סוֹמְכִים** על הרשויות או על מתנדבי ניקיון שינקו אחריהם.
 - ה. החומרים הרעילים שבפלסטיק **נִסְפָּגִים** בקרקע וגורמים להשפעות בריאותיות שליליות שונות.
- 2 לפניכם משפטים שחסרים בהם פעלים בבניין הופעל. השלימו את הפעלים החסרים לפי השורש הנתון בסוגריים :
- א. שעת היציאה מהשמורה __ (קד"ם) בשעתיים בשל התנהגות המטיילים.
 - ב. מצבם של צעירים __ (שפ"ע) מגורמים פנימיים וחיצוניים כאחד.
 - ג. בקרוב __ (סד"ר) עוד מקומות חנייה בשמורות טבע שונות בארץ.
 - ד. בשנה הבאה __ (של"ם) בניית עוד מאה יחידות דיור בחוף הרצליה.
- 3 כתבו את הצירופים הבאים ביחיד :
- א. רְשִׁיזֹת מְקוֹמִיזֹת __
 - ב. קְנִסוֹת פְּסָפְּיִים __
 - ג. פְּמִיזֹת עֲצוֹמוֹת __
- 4 לפניכם ארבע מילים. קראו אותן וענו על השאלות שאחריהן :
- | | |
|-----------|-----------|
| פְּתָרוֹן | נְקִיּוֹן |
| רְאשׁוֹן | צָרְכָן |
- א. הקיפו את המילה יוצאת הדופן מבחינת דרך התצורה.
 - ב. מהי דרך התצורה של המילים האחרות?
- 5 השלימו את מילת הקישור החסרה במשפטים הבאים :
- א. בשנים האחרונות גברה מודעות הציבור לצורך בשמירה על סביבה נקייה, __ אנו עדיין נתקלים בערמות של אשפה במרחב הציבורי.
 - ב. בישראל ישנם שטחים נרחבים שבהם הקרקעות מזוהמות, וזאת על __ העלייה במודעות לחשיבות שמירת הקרקעות והסביבה.
 - ג. ארגוני איכות הסביבה פועלים __ לצמצם קרקעות מזוהמות.

"אקלים חדש": בעקבות ועידת האקלים העולמית להצלת כדור הארץ

1 ועידת האקלים שהתקיימה בסוף שנת 2022 בשארם א-שייח הייתה כינוס חירום שקרא למנהיגי העולם להתאחד ולטפל במשבר האקלים הגלובלי החמור. במהלך שבועיים נערכו שיחות בין נציגי המדינות במטרה למנוע את ההשפעות הקשות ביותר של משבר האקלים שהינו תוצאה של פעילות בני האדם, תובנה שקיים עליה קונצנזוס בקהילה המדעית.

5 בוועידת האקלים נקראו המנהיגים לשתף פעולה כדי להאיץ את המעבר מדלקים מאובנים (פחם, נפט וכיום בעיקר גז) לאנרגיות מתחדשות (מקורות אנרגיה שאינם פולטים גזי חממה). השאיפה היא להפחית את פליטות גזי החממה ולהתמודד עם ההשפעות הבלתי נמנעות של ההתחממות שכבר התרחשה. מטרת על נוספת של הוועידה הייתה להעלות את המודעות העולמית לחשיבות של צמצום הפעולות המזיקות של האדם המשפיעות על שינויי האקלים.



10 השפעתו של האדם על משבר האקלים נרשמה בעיקר מאז המהפכה התעשייתית, כשהחלו לשרוף כמויות גדולות של דלקי מאובנים ששימשו כמקור האנרגיה העיקרי לצרכים כגון חשמל, תחבורה וחימום. פעולה זו גורמת לפליטת גזים שכולאים חום וגורמים לעליית הטמפרטורה הגלובלית, תופעה המכונה "אפקט החממה". כך מתרחשת ההתחממות הגלובלית המהירה, בדומה לתופעה המתרחשת בחממה לגידול צמחים. תופעה זו גורמת למערכות האקלימיות המורכבות לצאת

15 מהאיזון העדין שנוצר במשך עשרות ומאות אלפי שנים וכתוצאה מכך לשינויי האקלים שאנו חווים כיום. יתרה מזאת, אנו מחריבים גם את המנגנון היעיל ביותר לספיחת גזי החממה מהאטמוספירה על ידי בירוא היערות, תהליך שכולל כריתת עצים ושימוש בהם לחימום ולתעשייה.



התמונה הקבוצתית של המנהיגים. הרצוג בשורה השנייה מצד שמאל של התמונה (צילום: רויטרס)

הנשיא הרצוג, שעמד בראש המשלחת הישראלית לוועידה, ציין כי משבר האקלים הוא בראש סדר יומה של מדינת ישראל, ובשיתוף מדינות האזור היא מספקת פתרונות משמעותיים לתופעה. 20 אחת התובנות שאליהן הגיעו ברמה המדינית היא שכדי לחולל שינוי בהקשר למשבר האקלים יש להיערך ברמה החינוכית ולהוביל תוכניות לימודים בבתי הספר ואף בגנים. כך למשל, התוכנית "אקלים חדש" הינה תוכנית חינוכית שמקנה ידע לימודי רחב על אודות משבר האקלים וכן מציעה פעילויות חינוכיות שונות בהקשר זה, כגון איסוף כלים חד-פעמיים בשטח בית הספר והימנעות משימוש בפלסטיק.

25 משבר האקלים מצביע על בעיה עמוקה הרבה יותר: משבר שהולך ומחריף ביחסים שבין האדם לסביבה. המהפכה התעשייתית פיתחה תרבות של ניצול משאבי הטבע מבלי להתייחס להשפעותיו על המערכות הטבעיות והאנושיות שעל פני כדור הארץ. מכאן שיש לנקוט "אנרגיות מתחדשות" לא רק במובן המדעי כי אם גם כחברה ברמה המדינית והאישית. יש להבין שעתיד כדור הארץ בידינו ולכן עלינו לנקוט פעולות 30 מיידיות ולהימנע ממהמי סביבה להצלתו, למעננו ולמען הדורות הבאים. העתיד שלנו בידינו.

מעובד מתוך: קוריאל, א' (2022, 7 בנובמבר). מזכ"ל האו"ם בוועידת האקלים: "אנחנו במאבק על חייו ואנחנו מפסידים". Ynet.



ענו על השאלות הבאות: ←

1 מהו הרעיון המרכזי שמופיע בפסקה הראשונה?

2 בשורות 5-6 נכתב: "...תובנה שקיים עליה קונצנזוס בקהילה המדעית".

למה הכוונה במילה "עליה" במשפט זה?

בחרו בתשובה הנכונה ביותר.

- א. הוועידה
ב. תובנה
ג. תוצאה
ד. הקהילה המדעית

3 כותרת המאמר היא: "אקלים חדש": בעקבות ועידת האקלים העולמית להצלת כדור הארץ

א. הביטוי "אקלים חדש" מופיע בכותרת וכן בהמשך הטקסט **פסקה 4**.

ציינו את המשמעות של הביטוי "אקלים חדש" בכותרת וב**פסקה 4**. האם הוא נושא את אותה המשמעות בשתי הפעמים שבהן הוא מופיע? נמקו.

ב. החלק השני של הכותרת הוא: "בעקבות ועידת האקלים העולמית להצלת כדור הארץ". הביאו מן המאמר פתרון אחד שהוצע במהלך הוועידה שמטרתו הצלת כדור הארץ (פסקות 1 ו-2).

4 בפסקות 1 ו-2 מצוינות מספר סיבות בגינן (בגללן) נקראו מנהיגי מדינות העולם לשתף פעולה בהקשר לטיפול במשבר האקלים.

א. ציינו לפחות סיבה אחת.

ב. בפסקה 1 צוין הביטוי "כינוס חירום". מה המשמעות של ביטוי זה על פי הטקסט?

5 קראו את הפסקה הבאה וענו על השאלות שאחריה:

השפעת האדם על משבר האקלים נרשמה בעיקר מאז המהפכה התעשייתית כשהחלו לשרוף כמויות גדולות של דלקי מאובנים ששימשו כמקור האנרגייה העיקרי לצרכים כגון חשמל, תחבורה וחימום.

א. ציינו את שני סוגי האנרגייה המופיעים בטקסט.

ב. מה ההבדל בין שני סוגי האנרגייה שציינתם בסעיף הקודם?

ג. הסבירו, כיצד השימוש בפחם ובנפט מגביר את "אפקט החממה"?

- 6 על פי פסקה 2 (שורות 5-9), המטרה החשובה ביותר של הכנס הייתה:
- א. להפחית את פליטות גזי החממה.
 - ב. להאיץ את המעבר מדלקים מאובניים לאנרגיות מתחדשות.
 - ג. להתמודד עם ההשפעות הבלתי נמנעות של ההתחממות.
 - ד. להעלות את המודעות העולמית לצמצום הפעולות המזיקות המשפיעות על שינוי האקלים.

- 7 על פי פסקה 2, ההשפעות המזיקות של האדם על ההתחממות הגלובלית:
- א. עדיין לא החלו.
 - ב. כבר החלו.
 - ג. סיימו להתרחש.
 - ד. לא צוין בפסקה זו השלב שבו הן מצויות.

- 8 מהו הפירוש של הצירוף "בלתי נמנעות" במשפט: "השאיפה להפחית את פליטות גזי החממה ולהתמודד עם ההשפעות הבלתי נמנעות של ההתחממות שכבר התרחשה"? פסקה 2 (שורות 5-9).
- א. שניתן לעצור או למנוע.
 - ב. אינן קיימות יותר.
 - ג. שלא ניתן לעצור או למנוע.
 - ד. החזקות.

- 9 בפסקה 3 (שורות 10-14) מתוארת תופעה המשפיעה על ההתחממות הגלובלית. מה שמה של תופעה זו ומדוע היא כונתה כך בשם זה?

- 10 השלימו את החסר במשפטים הבאים. השתמשו במחסן המילים שבסוף התרגיל: פעולות האדם החלו ___ על משבר האקלים כבר מאז המהפכה התעשייתית. השימוש ההולך וגובר של האדם ב___, ___ וגז הוביל בסופו של דבר ל___ הגלובלית ה___ שמכונה "אפקט החממה".

מחסן מילים: התחממות, פחם, נפט, להשפיע, מואצת

- 11 השלימו את המשפט הבא: מדינת ישראל בשיתוף מדינות האזור מהוות דוגמה למדינות ש___ (פסקה 4).
- 12 נשיא מדינת ישראל מציין כי לישראל יחד עם מדינות האזור ישנם פתרונות משמעותיים למשבר האקלים (פסקה 4).
- א. מה ניתן להבין מפסקה זו על יחסה של ישראל למשבר האקלים העולמי?
 - ב. לאיזה פתרון או פתרונות הנשיא מתכוון?

13 קראו את המשפט הבא וענו על השאלות שאחריו:
אחת התובנות היא שעל מנת **לחולל** שינוי יש להיערך ברמה החינוכית ולהוביל תוכניות לימודים בבתי הספר **ואף** בגנים (שורות 20-23).

א. אפשר להחליף את מילת הקישור ו"אף" במילת הקישור:
1. אם 2. גם 3. אולם 4. למרות

ב. בחרו בצירוף המילים הנרדף במשמעותו למילה "**לחולל**".

1. לגרום למהו לקרות.

2. לגרום למהפכה.

3. לגרום לשינוי קל.

4. לגרום להפיכה.

ג. בחרו בהיגד המתאים ביותר להגדרת המילה "**תובנה**".

1. רעיון שמתקבל בהכרעה של הרוב.

2. הבנת המשמעות או המהות האמיתית או העמוקה של רעיון מסוים.

3. רעיון הנובע מתוך רצון לשנות את סדר היום הציבורי.

4. רעיון המתבסס על תיאוריות ומחקרים.

קטע ב'

14 קראו את הפסקה הבאה וענו על השאלות שאחריה:

דוח חדש מעורר דאגה באשר לעתידם של יערות הגשם בעולם, הסופחים כמויות גדולות מזיהום האוויר ופליטות הפחמן להם אחראית האנושות, ובכך מאטים את ההתחממות הגלובלית. לפי הדוח, בני האדם פגעו או השמידו כשני שלישים מכיסוי יערות הגשם הטרופיים בעולם. כך על פי דוח ארגון "Rainforest Foundation Norway". הנתונים המדאיגים מעוררים חשש כי חיץ טבעי ההכרחי למאבק בשינויי האקלים, הולך ונעלם במהירות.

בשנת 2019, נהרסו כ-36 אלף קמ"ר של יערות גשם - שטח גדול יותר משטחה של הולנד. יער בגודל של מגרש כדורגל נעלם בכל שש שניות עקב פעילות אנושית. כ-38% משטחי יערות הגשם שנהרסו בשנת 2019 מצויים בברזיל ובשטח האמזונס. מאז שנת 2019 המגמה הזו החריפה מאוד, שכן ממשלת ברזיל מעודדת בירוא שטחי יערות גשם לטובת פעילות חקלאית.

א. על-פי הפסקה שלעיל ופסקה 5 בטקסט, מה הסיבה להתחממות הגלובלית ולשינוי האקלים?
ב. הביאו מהפסקה שלעיל דוגמה המסבירה כי התנהגות האדם היא הסיבה העיקרית להתחממות הגלובלית.

ג. הסבירו על-פי הפסקה שלעיל ופסקה 3 בטקסט כיצד בירוא היערות גורם להתחממות כדור הארץ.



15 קראו את הקטע הבא וענו על השאלות שאחריו:

משבר האקלים בישראל: האם פספסנו כבר את הרכבת?



הפגנה למלחמה במשבר האקלים העולמי בתל אביב. (צילום: AFP)

בהמשך לוועידת האקלים שהתכנסה בסקוטלנד ב-2018 ובה השתתפו בכירי מנהיגי העולם, עלה הצורך המיידי לפעול למאבק בשינויי האקלים. הצורך עלה מתוך תחושה קשה כי "פספסנו את הרכבת" והפגיעה הסביבתית ניכרת היטב ברחבי העולם ובישראל בפרט. מחקרים מדעיים מקיפים שנערכים זה עשרות שנים ברחבי העולם מצביעים על עלייה עקבית בטמפרטורת כדור הארץ ובתוך כך גם בישראל. לפי דו"ח מבקר המדינה, התוכניות שניסו להעביר עד עתה בישראל לשינוי תודעתי בקרב משרדי הממשלה בהקשר של משבר האקלים לא ממש צלחו. על-פי הדו"ח, שינויי האקלים הצפויים באזור המזרח התיכון מצריכים היערכות לא רק בישראל אלא גם אצל שכנותיה. בתוך כך התריע המבקר כי חוסר היערכות של מדינות המזרח התיכון לשינויים עלול לערער את היציבות האזורית ולהשפיע לרעה גם על ביטחונה של ישראל.

- א. בטקסט עולה תחושה כי "פספסנו את הרכבת" בכל הנוגע לאפשרות להיאבק במשבר האקלים. מה דעתכם האישית ביחס לתחזית הפסימית העולה מן הטקסט?
- ב. נסחו הצעת חוק משלכם שתגביר את המודעות של הציבור לחשיבות השמירה על הסביבה וצמצום תופעת משבר האקלים.



גם הציבור הישראלי מודאג ממשבר האקלים



בסקר שנערך על ידי המכון הישראלי לדמוקרטיה שבחן את עמדות הציבור ביחס למשבר האקלים נמצא כי רוב מוחץ של הציבור הישראלי (89%) סבור שעל ממשלת ישראל לפעול לשיפור מוכנות המשק למשבר האקלים. דפנה אבירם ניצן, ממובילות מיזם הסקר, סיכמה את עיקרי הממצאים וציינה כי משבר הקורונה העלה את מודעות הציבור לצורך הדחוף לשיפור מוכנות המשק בישראל למשבר האקלים: "משבר האקלים לא יהיה משבר חולף והוא כאן כדי להישאר, כאשר הנפגעים העיקריים ממנו יהיו האוכלוסיות החלשות אך ככלל כל המשק הישראלי נפגע בריאותית, כלכלית וחברתית. על הגורמים בממשלה ומקבלי ההחלטות בישראל לאמץ תכנית לשיפור מוכנות המשק למשבר האקלים, שתניב גם יצירת צמיחה ותעסוקה, זאת בין היתר באמצעות השקעות ירוקות בתשתיות".

מעובד על ידי אילנה דהן מתוך המכון הישראלי לדמוקרטיה

<https://www.idi.org.il/blogs/special-economic-survey/july-2020/32172>

1. ציינו שני נימוקים שתומכים בצורך הדחוף לשפר את מוכנות המשק בישראל למשבר האקלים.
2. איזו תוכנית מוצעת על פי הטקסט לטיפול במשבר האקלים?
3. מה היא עמדתכם האישית בכל הנוגע לטיפול במשבר האקלים בישראל?
4. כתבו חיבור בהיקף של 12-15 שורות אודות מאפייני משבר האקלים בישראל והדרך בה מטפלים בו בישראל. בחיבורכם הציגו את הרעיון שתומך ביצירת תוכנית שתתמודד עם משבר האקלים בישראל, את הדרכים להתמודד איתו ואת המכשולים שניצבים בפני קידום תוכנית שכזו.



משימת הבעה בעל-פה

התבוננו באיור שלפניכם וענו לאחר מכן בעל-פה על השאלות.



תארו מה אתם רואים באיור שלפניכם.

בתשובתכם התייחסו לשאלות הבאות:

1. כיצד המתואר באיור קשור למשבר האקלים?
 2. מה קרה לכדור הארץ?
 3. כיצד כדור הארץ הגיע למצב הזה?
 4. מה מטרת האיור?
 5. תנו כותרת לאיור.
 6. הסבירו מה יקרה לכדור הארץ אם משבר האקלים לא יטופל?
 7. אילו נזקים נוספים, על פי האיור, עלולים לקרות כתוצאה ממשבר האקלים?
- היעזרו בידע הכללי שלכם או בחוויות אישיות שלכם או של קרוביכם.



בין רצוי למצוי

אחת המטרות של ההתמודדות עם משבר האקלים היא העלאת המודעות של האדם לפעולות שהוא עושה או מודע להן, פעולות המשליכות לרעה על שינויי האקלים.

הוראות למורה:

הכינו בנק של שאלות לכל אחת מהקבוצות. השאלות צריכות להתייחס למצבים סביבתיים שלרוב מתייחסים לסדר ולניקיון. כל קבוצת תלמידים תישאל בתורה באשר להסכמתו עם האמירה שהמורה אומר או אי הסכמתו לאמירה זו.

- ◀ סדרו את הכיתה במעגל (שהמרכז יהיה פנוי כך שהתלמידים יוכלו להתקדם בכיתה).
- ◀ חלקו את התלמידים ל-3 קבוצות.
- ◀ בקשו מהתלמידים לעמוד בשורה.
- ◀ הנחו את התלמידים שבכל פעם שהם מסכימים עם האמירה שהמורה יקרא, הם יצטרכו לעשות צעד אחד קדימה.
- ◀ התלמידים שיגיעו בסוף מקרא השאלות הכי רחוק יוכרזו כבעלי מודעות ואכפתיות רבה לסביבה.

קראו את המשפטים הבאים:

האם אני מודע ואכפת לי מהסביבה שלי

הקבוצה הראשונה:

1. אכפת לי אם החדר שלי מבולגן.
 2. אכפת לי אם הבית שלי מלוכלך.
 3. נוכחות האשפה ביער מטרידה אותי בזמן שאני בטיול משפחתי.
 4. אנשים שזורקים אשפה מחלון המכונית מטרידים אותי.
 5. אכפת לי אם אני רואה ערימות של פסולת בניין בשטחים פתוחים.
 6. מדרכה מלוכלכת ברחוב שלי מטרידה אותי.
- ◀ כך יש להכין בנק של עוד 6 שאלות לקבוצה 2 ועוד 6 שאלות לקבוצה ה-3.

ניתן לבחור בשאלות שישתמע מהן מי מהתלמידים בעל מודעות לסביבה ואף נוקט יוזמה באשר למצב הסביבתי. כך למשל:

1. אני מסדר את החדר שלי.
2. אני מנקה את הבית שלי כשהוא מלוכלך.
3. אני אוסף זבל שנזרק ביער במהלך טיול משפחתי.

4. אני מנקה את המדרכה.
5. אני נותן פתק לאנשים שזורקים אשפה מהמכונית.
6. אני מדווח לרשויות על ערימות של פסולת בשטחים פתוחים.

◀ לאחר מכן דונו בכיתה:

1. מה לדעתכם המטרה של המשחק?
2. מה הבנתם על עצמכם לאחר שהשתתפתם במשחק?
3. האם המשחק בו השתתפנו משליך על החיים האמיתיים שלנו באשר למודעות שלנו לסביבה וליוזמה שאנו נוקטים ביחס למצבים שאנו נתקלים בהם? הסבירו.
4. מה המסקנה שניתן להסיק על עצמנו ועל הסובבים אותנו בעקבות המשחק?

משימה חווייתית 2

תחרות שלטים כיתתית:

- ◀ ניתן לבצע את התחרות כתחרות אישית או כתחרות בין קבוצות בכיתה.
- ◀ בקשו מהתלמידים להכין שלט שיעסוק במשבר האקלים.
- ◀ הביאו לכיתה בריסטולים, צבעים, מספרים, גזרי עיתונים ועוד.
- ◀ הנחו את התלמידים להכין שלט שיעסוק במשבר ובצורך לשנות את המצב.
- ◀ הנחו את התלמידים ליצור שלטים שיהיו קליטים, צבעוניים, מחורזים, קצרים ומעניינים.
- ◀ בסיום התחרות התלמידים יציגו את היצירות שלהם ויסבירו אותם.

**תחרות שלטים
למצעד האקלים!**

עוד לא התחלתם להתכונן למצעד האקלים?!
ה' יש לכם רק עוד שבועיים...

**לנסח
לציר
לצבוע**

ולהכין את השלט הכי מלהיב, חד ומיוחד למצעד!

הרשת הירוקה מזמינה אתכם להכין שלט עם המסר או הקריאה שלכם, לצלם אותו ולשלוח לנו. זה יכול להיות שלט אישי, קבוצתי, שכבתי, מה שבא. את השלטים המוצלחים נפרסם אצלנו. הפרס לשלט הזוכה: הרצאה של הרשת הירוקה על קיימות, משבר האקלים ואקטיביזם.

את תמונת השלט והפרטים שלכם (שם, כיתה, ב"ס) שלחו לנו למייל:
info@reshet-yeruka.net

הרשת הירוקה
الرسطة الخضراء
— מינון קיימות —

התלמידים
ידרגו את היצירות
מ-1 עד 10
על פי פרמטרים
(מדדים) של
יצירתיות
אסתטיקה ויזם

השלמת משפטים

לפניכם משפט שחסרה בו מילה אחת, ואחריו ארבע אפשרויות.
« בחרו באפשרות הנכונה.

1. חשוב ___ ✎ את המסלול מראש ולהיות בקיאים בפרטים כמו אורכו ומשך הטיול.
א. לכוון ב. לסנן ג. לתכנן ד. לגוון
2. אסור ___ ✎ בשמורת טבע למעט בזמנים והמועדים שקבעה הרשות.
א. לשהות ב. לעבוד ג. לשמור ד. לחצות
3. זה הזמן לאמץ ___ ✎ חדשים השומרים על הבריאות וגם מיטיבים עם הסביבה!
א. תנועות ב. ערכים ג. מנהגים ד. הרגלים
4. ועידת האקלים ש ___ ✎ בשנת 2022 קראה למנהיגי העולם לטפל במשבר האקלים.
א. התכנסה ב. נקנסה ג. השתתפה ד. התקהלה
5. הנשיא הרצוג עמד בראש ___ ✎ הישראלית לוועידת האקלים.
א. מנהיגים ב. שגרירים ג. המשלחת ד. שלוחה
6. פגיעת האדם ב ___ ✎ הטבע הולכת וגוברת עם השנים.
א. נכסי ב. מטמוני ג. משאבי ד. אסונות
7. השטחים הפתוחים הם משאב טבע שאינו ___ ✎.
א. מתחדש ב. מתכלה ג. מתפרק ד. מנוצל
8. צייד לא ___ ✎ עלול להאיץ את היעלמותם של בעלי חיים רבים הנמצאים בסכנת הכחדה.
א. חשוב ב. חוקי ג. מקצועי ד. רווחי

בְּנִיין פִּיעֵל (פִּעֵל)

הוא אחד משלושת הבניינים הדגושים.

ע' הפועל מנוקדת בדגש חזק תבניתי.

שִׁלַּם <<< מְשַׁלֵּמַת <<< תִּשְׁלַמוּ <<< שִׁלְמִי

ע' הפועל מנוקדת בדגש חזק תבניתי.

בניין פִּיעֵל (פיעל) הוא צורת הפעיל של בניין פִּעֵל (פועל)

סָכַם << סָכַמְתָּ מְסַכְּמֵת << מְסַכְּמֵת

| צווי | עֲתִיד | הוֹה | עָבַר | בְּנִיין גּוּף | |
|---------|------------|---------------------------|------------|----------------|-----------|
| | אֶסְמֵן | מְסַמֵּן / מְסַמְּנֵת | סָמַמְתִּי | אָנִי | יְחִיד |
| סָמֵן | תִּסְמֵן | מְסַמֵּן | סָמַמְתָּ | אַתָּה | |
| סָמְנִי | תִּסְמְנִי | מְסַמְּנֵת | סָמַמְתְּ | אַתְּ | |
| | יִסְמֵן | מְסַמֵּן | סָמַן | הוּא | |
| | תִּסְמֵן | מְסַמְּנֵת | סָמַמְהָ | הִיא | |
| | נִסְמֵן | מְסַמְּנִים / מְסַמְּנוֹת | סָמַמְנוּ | אֲנַחְנוּ | רְבִיּוּם |
| סָמְנוּ | תִּסְמְנוּ | מְסַמְּנִים | סָמַמְתֶּם | אַתֶּם | |
| סָמְנָה | תִּסְמְנָה | מְסַמְּנוֹת | סָמַמְתֶּן | אַתֶּן | |
| | יִסְמְנוּ | מְסַמְּנִים | סָמַמְנוּ | הֵם | |
| | תִּסְמְנָה | מְסַמְּנוֹת | סָמַמְנוּ | הֵן | |

שם הפועל << לְסַמֵּן | שם הפעלה << סָמוּן

הַעֲרוֹת:

1. כאשר ע' הפועל (עה"פ) עיצור גרוני (א - ר), חל תשלום דגש. **דוגמאות: מְסַכְּמֵת | מְתַאֵר | שִׁלַּם | תִּאֵר**
2. כאשר ע' הפועל (עה"פ) היא העיצורים ה, ח, ע, אין תשלום דגש. **דוגמאות: נִחַם | מְנַחֵם | מְנַחֶמֶת**
3. בכתוב מלא מוסיפים את האות יו"ד. (בזמן עבר) **דוגמאות: נִיחַם | נִיחַמָה | שִׁלַּמְתִּי | שִׁלַּמָה**

1 לפניכם חמישה משפטים א-ה, ובכל אחד מהם פועל מודגש. לכל אחד מן הפעלים המודגשים מכוונים שלושה סעיפים (1)-(3). כתבו במחברת את התשובה הנכונה על פי ההוראות.

א. בוועידת האקלים נקראו המנהיגים **לְשַׁתֵּף** פעולה.

1. השורש של שם הפועל **לְשַׁתֵּף** הוא-
 2. הבניין של שם הפועל **לְשַׁתֵּף** הוא-
 3. פועל אחר מאותו שורש בבניין פועל:
- ◀ שלושה שחקנים לא __ **לְשַׁתֵּף** __ במשחק שיתקיים מחר.

ב. התהליך כולל **פְּרִיִּת** עצים.

1. השורש של שם הפעולה **פְּרִיִּת** הוא-
 2. הבניין של שם הפעולה **פְּרִיִּת** הוא-
 3. פועל אחר מאותו שורש בבניין נפעל:
- ◀ בישראל __ **פְּרִיִּת** __ 230 אלף עצים בכל שנה.

ג. המהפכה התעשייתית **פְּתְּחָה** תרבות של ניצול.

1. השורש של הפועל **פְּתְּחָה** הוא-
 2. הבניין של הפועל **פְּתְּחָה** הוא-
 3. פועל אחר מאותו שורש בבניין קל:
- ◀ הקניון __ **פְּתְּחָה** __ שישה ימים בשבוע.

ד. ישראל **מְסַפְּקֵת** פתרונות משמעותיים.

1. השורש של הפועל **מְסַפְּקֵת** הוא-
 2. הבניין של הפועל **מְסַפְּקֵת** הוא-
 3. פועל אחר מאותו שורש בבניין הפעיל:
- ◀ התלמידות לא __ **מְסַפְּקֵת** __ לסיים את כל מטלות הבית.

ה. משבר האקלים **מְצַבֵּעַ** על בעיה עמוקה.

1. השורש של הפועל **מְצַבֵּעַ** הוא-
 2. הבניין של הפועל **מְצַבֵּעַ** הוא-
 3. שם פועל אחר מאותו שורש בבניין קל:
- ◀ אבא ביקש מהצבע __ **מְצַבֵּעַ** __ את הבית בצבעים בהירים.

② לפניכם ארבעה צירופי מילים. קראו אותם וענו על השאלות שאחריהם:

מקרה מעניין | שפה חיובית | שיחה אישית | חוויה נעימה

- א. בחרו בצירוף המילים יוצא הדופן מבחינת המין הדקדוקי.
- ב. בחרו בשני צירופים אחרים, וכתבו אותם בצורת הרבים.

③ כתבו את המספרים במילים.

- א. שנת הלימודים מתחילה ב- 1 בספטמבר.
- ב. בבית הספר לומדים 364 תלמידות ותלמידים.
- ג. שיעור הזכאות בבחינות הבגרות עלה ב- 2 אחוזים.

④ לפניכם שני משפטים. קראו אותם וענו על השאלות שאחריהם:

- משפט 1:** חשוב שהמורים ישתפו זה את זה בהצלחותיהם.
- משפט 2:** שיתוף המורים האחרים מייצר אווירה חיובית ותחושה טובה.
- א. הקשר הלוגי בין שני המשפטים הוא קשר של -
 1. סיבה ותוצאה
 2. ויתור
 3. תכלית
 4. תנאי

- ב. חברו את שני המשפטים הנ"ל למשפט אחד באמצעות מילת קישור מתאימה.
< **שימו לב:** אל תשתמשו בווי"ו החיבור.

⑤ **תקינות**

בחרו בצורה הנכונה:

- א. שני **שליש** / שני **שלישים** מהמחוברים למכונת אקמו בני פחות משישים.
- ב. **הפקדתי** / **שמתי** כסף בבנק.
- ג. **השאלתי** / **שאלתי** ספר מהספרייה.
- ד. נסעתי **לשמה** / **לשם**.
- ה. **יתרונות** ו**חסרונות** המרשתת / **יתרונות** המרשתת ו**חסרונותיה**.
- ו. צריכים לראות את חצי הכוס **המלא** / **המלאה**.

א. לפניכם משפט שחסרה בו מילה ואחריו ארבע אפשרויות.
 קיפו את האפשרות הנכונה.

1. ניקיון במרחב הציבורי הוא אחד ___ השיעורים החשובים ביותר.
 - א. הקטעים
 - ב. השיעורים
 - ג. הנושאים
 - ד. הבעיות

2. אתם לא יכולים לכעוס על הילדים שלכם על התנהגות מסוימת אם אתם עושים אותה ____.
 - א. בעצמנו
 - ב. בעצמם
 - ג. בעצמכם
 - ד. אתכם

3. ילדים רבים ___ את התנהגות ההורים.
 - א. מראים
 - ב. מחכים
 - ג. מחקים
 - ד. חיכו

4. שמורות הטבע והגנים הלאומיים הפכו ל ___ סביבתי בשל התנהגות המטיילים.
 - א. מטרד
 - ב. מתחם
 - ג. מגרש
 - ד. משחק

5. משבר המים העולמי ____, ולמעלה משני מיליארד איש צפויים לסבול עד שנת 2050.
 - א. נפתר
 - ב. טופל
 - ג. יחריף
 - ד. יתוקן

6. מחקרים רבים מצביעים על קשר ישיר בין זיהום אוויר ל ___ חיים.
 - א. תחלואה
 - ב. תוחלת
 - ג. סוף
 - ד. מחלות

7. ירידה בכמות ___ היא תוצאה של ההתחממות הגלובלית של כדור הארץ.
 - א. משקיעים
 - ב. משקעים
 - ג. השקעה
 - ד. שקיעה

8. בני האדם ___ את משאבי כדור הארץ בקצב העולה על קצב התחדשותם.
 - א. משמרים
 - ב. שורפים
 - ג. מנצלים
 - ד. מחדשים

דיור לזוגות צעירים בקרב ערביי ישראל

1 לאחרונה מסתמנת תופעה קצת פחות מוכרת במגזר הערבי בישראל: יותר ויותר זוגות צעירים בוחרים לגור בשכירות. בשנים האחרונות הדבר קורה, לראשונה, גם בתוך היישובים הערביים עצמם. לפי דוח שפרסם לאחרונה ארגון שגרירי רוטשילד בשיתוף עם החברה למשק וכלכלה של מרכז השלטון המקומי, תופעת השכירות בחברה הערבית נפוצה יותר בכפרים הקרובים למרכז הארץ ובאזור המשולש. 5



מנהל תחום החברה הערבית בקרן רוטשילד קיסריה אומר כי "העדיפות הראשונה של זוגות צעירים במגזר היא להישאר בעיר שנולדו בה, ורק אחר כך לעבור לחיפה או לכרמיאל או ליישובים ערביים אחרים. אולם כיום כבר אין כמעט קרקעות פנויות, אין קידום של תוכניות מתאר ליישובים הערביים, והמדינה אינה מקצה אדמות לתוכניות בנייה לקבלנים. חוץ מזה, לבנות בית זה הרבה פעמים יקר מדי, ובגלל סיבות תרבותיות וחברתיות אנשים אינם מוכרים את אדמותיהם הפרטיות. לכן הפתרון הקל והזול למבקשי הדיור במגזר זה הוא לשכור דירה."

מאפיין ייחודי נוסף של שוק השכירות במגזר הערבי נוגע לזהות המשכירים. בשנים האחרונות צומחת תופעה חדשה של "בנייה רוויה פרטית", שבה בעלי קרקעות פרטיים מקימים בניין דירות בן ארבע עד חמש קומות לצורכי השכרה בלבד. כך הם זוכים בהכנסה חודשית נאה, שגדלה והולכת בזכות הביקוש הרב. 15

התגברות תופעת השכירות במגזר הערבי אינה דבר של מה בכך, שכן החברה הערבית היא חברה מסורתית שבה מגורים בשכירות נחשבים, גם כיום, לפתרון זמני, והציפייה החברתית מכל בית אב היא מגורים בנכס צמוד-קרקע בבעלות מלאה. "יש הרבה זוגות צעירים שמגורים בשכירות אינם זרים להם, כאלה שהתנסו כשוכרים כשהיו סטודנטים בחיפה ובבאר שבע," מסביר מואסי, שגם בעירו, באקה אל-גרבייה, צומחים בניינים להשכרה, ומוסיף כי "יש כאלה שבגלל האילוצים הכלכליים חושבים אפילו לגור בשכירות כל החיים."

ארמלי, עיתונאי כלכלי ועד לא מזמן עורך המגזין הכלכלי "מאלקום", מספר כי "עד לפני עשר שנים, מי שהשכיר יחידת דיור, השכיר את הבית של ההורים שלו שהלכו לעולמם או יחידה מתחת לבית שלו. היום, אנשים אמידים שיש להם דונם אחד או שניים מזהים את מצוקת הדיור בערים הגדולות ומבינים שהנכס המשתלם להם הוא בניין של שבע או שמונה דירות להשכרה, שייתן להם הכנסה חודשית לכל החיים. זו התפתחות טבעית של שוק נדל"ן שנמצא במצב של מחסור."

« ענו על השאלות הבאות:

1 באיזה נושא עוסק הטקסט?

- א. ספורט
- ב. דיור ושיכון
- ג. יופי וקוסמטיקה
- ד. פוליטיקה

2 בפסקה 1 נכתב: "לאחרונה מסתמנת תופעת קצת פחות מוכרת במגזר הערבי בישראל". מהי התופעה? נסחו בלשונכם.

3 לפי הדוח שנזכר בפסקה 1:

- א. באזור המשולש התופעה של מגורים בשכירות אינה נפוצה כלל.
- ב. ערביי ישראל אינם מעודדים מגורים בשכירות.
- ג. ערביי ישראל גרים בשכירות בעיקר במרכז הארץ ובאזור המשולש.
- ד. ערביי ישראל גרים בשכירות בעיקר בצפון הארץ.

4 מה מסמנות המירכאות בפסקה 2?

- א. דיבור ישיר
- ב. ציטוט מספר
- ג. אירוניה ולעג
- ד. שם פרטי

5 בדברי הדובר בפסקה 2 מוזכרות שתי ערים ישראליות. השלימו : ערים אלו מוזכרות כדוגמה לערים ש __✓__ .

6 לפי פסקה 2 ציינו שתי סיבות שבגללן ערביי ישראל נוטים להתגורר בשכירות בשנים האחרונות.

7 "בעלי קרקעות פרטיים מקימים בניין דירות בן ארבע עד חמש קומות לצורכי השכרה בלבד" (פסקה 3). משפט זה מורכב מפעולה הנעשית לשם תכלית (מטרה) מסוימת. העתיקו את החלק שהוא התכלית.

8 "התגברות תופעת השכירות במגזר הערבי אינה דבר של מה בכך" (פסקה 4).
← הקיפו את המשפט הזה במשמעותו למשפט זה :

- א. התגברות תופעת השכירות במגזר הערבי היא תופעה בלתי רגילה.
- ב. התגברות תופעת השכירות במגזר הערבי היא תופעה שכיחה.
- ג. התגברות תופעת השכירות במגזר הערבי היא תופעה שלילית.
- ד. התגברות תופעת השכירות במגזר הערבי היא תופעה נפוצה.

9 מה כתוב בטקסט במקום המילים שלפניכם :

| | | | |
|-------|-------------------|-------|----------------|
| __✓__ | התחזקות (פסקה 4) | __✓__ | שכיחה (פסקה 1) |
| __✓__ | מת, נפטר (פסקה 5) | __✓__ | אדמות (פסקה 2) |

10 הדובר בפסקה האחרונה משווה את המצב כיום למצב שלפני עשר שנים.
← מה ההבדל בין אז להיום לפי דבריו?

11 "זו התפתחות טבעית של שוק נדל"ן שנמצא במצב של מחסור" (פסקה אחרונה).
← העתיקו צמד מילים מן הפסקה האחרונה שיכול להחליף את המילים "מצב של מחסור" בנוגע לשוק הנדל"ן.

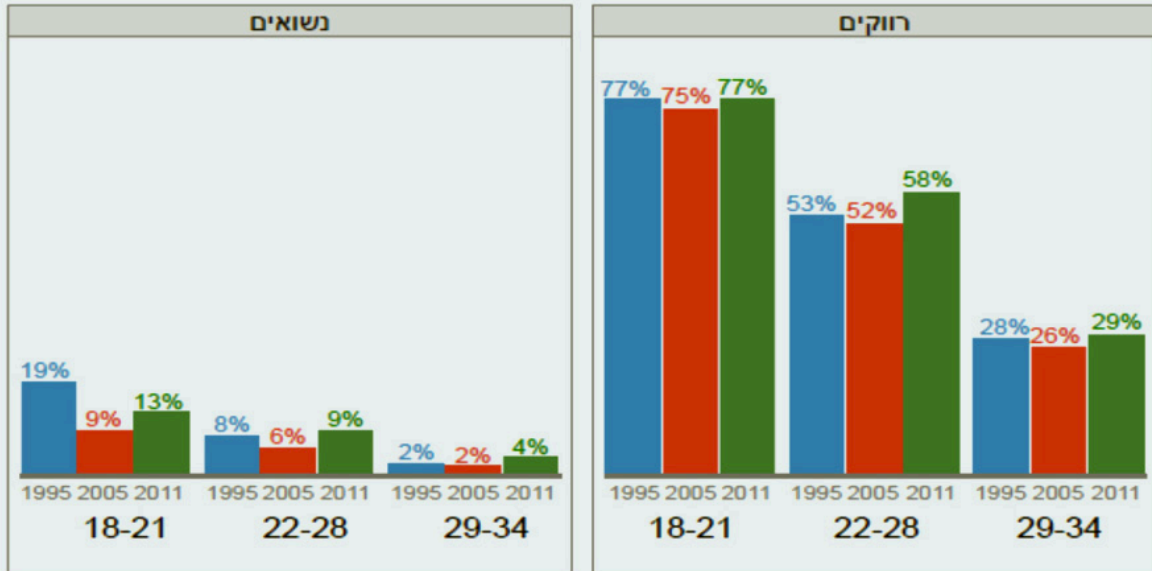


משימת הבעה בעל-פה

התבוננו בתרשים (גרף) שלפניכם וקראו את הקטע המלווה אותו לאחר מכן ענו על השאלות בעל-פה.

שיעור הצעירים הגרים עם הוריהם

לפי קבוצת גיל ומצב משפחתי, בשנים 1995, 2005 ו-2011



מקור: הדס פוקס, מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל
נתונים: סקרי כוח אדם של הלמ"ס

מחקרה של פוקס ממרכז טאוב מגלה כי לאחר השירות הצבאי/לאומי, צעירים רבים ממשיכים להתגורר בבית הוריהם. כפי שניכר בתרשים, מאז 2005 חל גידול משמעותי בשיעור גילאי 28-22 הגרים עם הוריהם, רווקים ונשואים כאחד. דחיית גיל הנישואים הממוצע הביאה לעלייה בשיעור הכולל של צעירים החיים עם הוריהם. גורם נוסף למגמה זו עלול להיות השינוי במחירי הדיור, היות שהעלייה בשיעור הצעירים המתגוררים עם הוריהם תואמת את העלייה החדה במחירי הדיור החל מ-2005. עוד גורם אפשרי הוא דחיית גיל הכניסה לשוק העבודה.

מעובד מתוך: מרכז טאוב (2015). מצבם החברתי-כלכלי של צעירים בישראל.

השאלות

1. לאיזו תופעה מתייחס התרשים (גרף) והקטע שקראתם?
2. תנו כותרת משלכם לתרשים.
3. על פי הקטע, מהן הסיבות לכך שצעירים רווקים ונשואים ממשיכים להתגורר עם הוריהם?
4. על פי התרשים, מהו הנתון המדאיג ביותר בנוגע למגורי צעירים עם הוריהם? הסבירו.



12. התייחסו שוב לתרשים ולקטע שדנתם בהם במשימת ההבעה בעל-פה.
- א. טקסטים אלה נכתבו בשנת 2011. האם לדעתכם כיום, בשנת 2023, יש שינוי בחברה הישראלית בנוגע למגורי צעירים מעל גיל 18 עם הוריהם עד העשור הרביעי לחייהם? (גילי+30)? הסבירו.
- ב. האם לדעתכם המצב הזה ישתנה בעתיד? הסבירו.
- ג. האם לדעתכם תמונת המצב שתוארה בטקסט תואמת את תמונת המצב של הצעירים בחברה הערבית כיום? הסבירו.

קטע ב'

13. קראו את הקטע הבא ולאחר מכן ענו על השאלות.

מצבם החברתי-כלכלי של צעירים בישראל

מצבם של צעירים מושפע מגורמים פנימיים וחיצוניים כאחד. הגורמים החיצוניים כוללים את המצב הכלכלי שהניע את המחאה החברתית, כמו העלייה במחירי הדיור. הגורמים הפנימיים קשורים למאפייני הצעירים בימינו; בני דור ה-Y המואשמים תדיר בהיותם מפונקים יותר מהדורות הקודמים, מרוכזים בעצמם, נעדרי חריצות ובעלי גישה מתפנקת, המשפיעה על מוסר העבודה ועל המקצועיות שלהם. מחקר חדש של הדס פוקס, חוקרת במרכז טאוב, בוחן את התנאים החברתיים והכלכליים של צעירים בישראל בתחומי ההשכלה הגבוהה, התעסוקה והדיור, ומבקש לבדוק אם התפיסות לגבי הדור הצעיר מגובות בעובדות.

כך למשל, המחקר של פוקס מוצא כי לזוגות צעירים נשואים קשה יותר להשיג דירה. בין 2003 ל-2014 הצטמצם חלקם של הזוגות הנשואים בגילי 25-30 שחיו בדירה בבעלותם ב-19 נקודות אחוז, וניצב על 44 אחוז בלבד. ירידה זו תואמת את התאחרות גיל תחילת הלימודים הגבוהים, והיא החלה לפני העלייה החדה במחירי הדיור. באותן שנים ירד שיעור הזוגות הנשואים בגילי 31-34 הגרים בדירה בבעלותם ב-12 נקודות אחוז, ועמד על 60 אחוז ב-2011. בקבוצה זו מרבית הירידה חלה לאחר העלייה במחירי הדיור.

מעובד מתוך: מרכז טאוב (2015). מצבם החברתי-כלכלי של צעירים בישראל.

השאלות

- א. ציינו מהקטע שני גורמים המשפיעים על מצבם הכלכלי והחברתי של הצעירים.
- ב. מהי מטרת המחקר שערכה הדס פוקס?
- ג. ציינו מהקטע הקצר שני ממצאים שעלו מן המחקר שערכה הדס פוקס.
- ד. השלימו על פי הקטע הקצר:

אוכלוסיית המחקר _____

ממצאי המחקר _____

שם החוקר/ת _____

שאלת המחקר _____

"דירה להשכיר"

קראו את הקטע הבא ולאחר מכן פעלו על פי ההנחיות.

"משבר הדיור אצל הערבים גורם לזינוק בדירות להשכרה"

החלום של צעיר ערבי הוא להמשיך לגור ביישוב שבו נולד, בבית צמוד קרקע, אך כשאין היצע של קרקעות ובנייה רוויה, הדבר מאלץ זוגות צעירים ערבים רבים לפנות למגורים בשכירות.

על פי דו"ח מבקר המדינה מ-2015, מאז 2008 עלו מחירי הדירות ביותר מ-30%. מסיבה זו יותר ויותר צעירים ישראלים שוכרים דירות ולא רוכשים. כך גם עולה משוק השכירות במגזר הערבי כיום. אם בעבר צעירי המגזר הערבי שמרו על המגורים המסורתיים עם המשפחה בכפרים או בישובים הערביים, כיום גם הם שוכרים דירות.

הסיבה לכך היא שלצעירים כיום יש קושי כלכלי משמעותי לרכוש דירה. בשל המחירים הגבוהים, ולכן הם מעדיפים לשכור דירה או ממשיכים לגור עם הוריהם גם לאחר החתונה.

נתון נוסף, שעלה מהדו"ח, הוא שלא רק מחירי הדיור גבוהים אלא גם מחירי השכירות הולכים ועולים הן במגזר היהודי והן במגזר הערבי, ואין כבר כמעט הבדל בין מחירי השכירות בערים ערביות לעומת ערים יהודיות ומעורבות.

לאור זאת, הצעירים הערביים מצאו מספר פתרונות זמניים למצוקת הדיור, כגון בניית בתים מתחת לבתי ההורים, מעליהם או לידם ומעבר לערים היהודיות או המעורבות. עם זאת, פתרונות אלה לא יכולים לספק את הביקוש לאורך זמן.

מעובד מתוך: שישון, א. (2015, 23 במרץ). משבר הדיור אצל הערבים גורם לזינוק בדירות להשכרה. גלובס.

התלמידים יבצעו משחק תפקידים בהצגה או בסרטון.

התלמידים (בכל פעם שחקנים אחרים) יגלמו צעיר או צעירה מהמגזר הערבי שמציגים את עמדתם בנוגע למגורים ולמצבם הכלכלי והאישי. השחקנים יציגו את עמדתם בהתאם לסיטואציה שנבחרה בפני הוריהם, בני משפחתם ובעלי תפקידים נוספים. בכל סצנה יש להציג את הסיטואציה המתוארת, את הדילמה ואת הפתרון לבעיה. הטקסטים יכולים להישען על העובדות המצויות בטקסט שלעיל או על הלמידה ועל הניסיון של התלמידים.

להלן מצבים לבחירה:

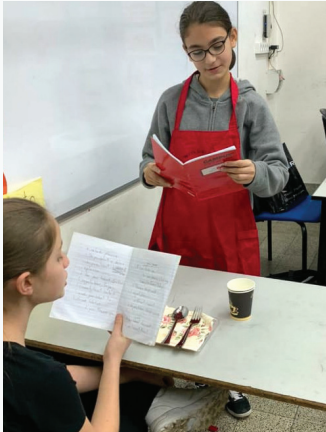
■ צעיר/ה מתלבט/ת אם לשכור דירה בעיר הגדולה: התלמיד ישחק אדם צעיר בשנות ה-20 המוקדמות לחייו, שמתלבט אם לעזוב את בית הוריו הנוח והמפנק בסכנין ולשכור דירה בתל אביב, שם הוא מתכוון ללמוד ולעבוד. הוריו ואחיו חלוקים בדעתם לגבי העזיבה. ההורים אינם מעוניינים שיעזוב את הבית והם משכנעים אותו להישאר משום שהם חוששים מפני פגיעה בערכי המסורת וגם בשל המחיר הגבוה של השכירות. עם זאת, אחיו הבכור מעודד אותו לעשות זאת כדי שיוכל ללמוד ולהתפתח.

שחקנים בסצנה:

- צעיר/ה
- הורי הצעיר/ה
- האח הבכור של הצעיר/ה המתלבט/ת

סל מילים לשימוש בסצנת המשחק:

שכירת דירה, התלבטות/מתלבט, חלוקים בדעתם / אינם מסכימים ביניהם, לשכנע/ משכנעים, לעזוב את בית ההורים, פגיעה בערכי המסורת, מחיר גבוה, מעודד, ללמוד, להתפתח.



פעילות בכיתה:

משחק תפקידים

■ צעיר בשנות ה-20 לחייו, שמעוניין לשאת את ארוסתו לאישה, מתלבט עם הוריו אם לרכוש או לשכור דירה לקראת נישואיו. הצעיר מודע לכך שבחברה הערבית מצפים מהחתנים העתידיים להציע נישואין כשכבר יש בעלות על דירה. עם זאת, הוא מודע לזה שאין ברשותו את הסכום לרכישת דירה והוריו אינם יכולים לסייע לו כלכלית, ולכן הם מעודדים אותו לשכור דירה. כלתו הוריה שהגיעו לביקור מנסים לשכנע את הצעיר ואת הוריו שכדאי לו לרכוש דירה ושהוא יכול לעשות זאת עם באמצעות הלוואה מהבנק.

שחקנים בסצנה:

- צעיר
- הורי הצעיר
- הכלה
- הורי הכלה

סל מילים לשימוש בסצינת המשחק/הסרטון:

לשאת לאישה, להתחתן, מתלבט, לרכוש/רכישת דירה, לשכור/שכירת דירה, החברה הערבית, להציע נישואין, בעלות על דיור, לסייע כלכלית, מעודדים, כלה עתידית, חתן עתידי, לקיחת הלוואה מהבנק.

1. לפניכם חמישה משפטים ובכל אחד מהם פועל מודגש. לכל אחד מן הפעלים המודגשים מכוונים שלושה סעיפים. כתבו את התשובות הנכונות על פי ההוראות.

א. העדיפות הראשונה של זוגות צעירים במגזר היא **לְהַשְׂאֵר** בעיר שהם נולדו בה.

1. השורש של שם הפועל **לְהַשְׂאֵר** הוא-

2. הבניין של שם הפועל **לְהַשְׂאֵר** הוא-

3. השלימו בפועל אחר מאותו שורש בבניין הפעיל.

◀ דובר רשות הטבע והגנים אומר: "המטיילים ___ ___ אחריהם כמויות גדולות של זבל ולכלוך".

ב. בשנים האחרונות **צוֹמַחַת** תופעה חדשה של "בנייה רוויה פרטית".

1. השורש של הפועל **צוֹמַחַת** הוא-

2. הבניין של הפועל **צוֹמַחַת** הוא-

3. השלימו בפועל אחר מאותו שורש בבניין הפעיל.

◀ בית הספר למנהיגות ___ ___ עשרות מדריכים צעירים בכל שנה.

ג. המשכירים זוכים בהכנסה חודשית נאה, **שְׂגִדְלָה** והולכת משנה לשנה.

1. השורש של הפועל **שְׂגִדְלָה** הוא-

2. הבניין של הפועל **שְׂגִדְלָה** הוא-

3. השלימו בפועל אחר מאותו שורש בבניין פיעל.

◀ מדינות רבות בדרום אמריקה ___ ___ עשבי תיבול מיוחדים.

ד. לאחרונה **מְסַתְמֶנֶת** תופעת קצת פחות מוכרת במגזר הערבי בישראל: יותר ויותר זוגות צעירים בוחרים לגור בשכירות.

1. השורש של הפועל **מְסַתְמֶנֶת** הוא-

2. הבניין של הפועל **מְסַתְמֶנֶת** הוא-

3. השלימו בשם פועל מאותו שורש בבניין פועל.

◀ המורה ביקש מהתלמידים ___ ___ את המילים הקשות.

ה. החברה הערבית היא חברה מסורתית שבה מגורים בשכירות **נְחָשְׁבִים** לפתרון זמני.

1. השורש של הפועל **נְחָשְׁבִים** הוא-

2. הבניין של הפועל **נְחָשְׁבִים** הוא-

3. השלימו בפועל מאותו שורש בבניין פועל.

◀ משכורות העובדים במפעל ___ ___ לפי ברומטרים אחידים.

2. לפניכם קטע ובו שש **מילים מודגשות**. מיינו אותן בטבלה לפי דרך התצורה.

ארמלי, **עֵתוֹנָאִי פְּלֶפְלִי** ועד לא מזמן עורך ה**מְגָזִין** הכלכלי "מאלקום", מספר כי "עד לפני עשר שנים, מי שהשכיר יחידת דיור, השכיר את הבית של ההורים שלו שהלכו לעולמם או יחידה מתחת לבית שלו. היום, אנשים אמידים שיש להם דונס אחד או שניים, מזהים את מצוקת הדיור בערים הגדולות ומבינים שהנכס המשתלם להם הוא בניין של שבע או שמונה דירות להשכרה, שייתן להם ה**כְּנָסָה** חודשית לכל החיים. זו ה**תְּפִתְחוֹת** טבעית של שוק נדל"ן שנמצא במצב של **מְחִסּוֹר**".

| שורש ומשקל | בסיס וצורן סופי | שאי לה מלעז |
|------------|-----------------|-------------|
| | | |
| | | |
| | | |

3. א. כתבו את הצירופים הבאים בצורת הרבים:

| הצירוף ברבים | הצירוף ביחיד |
|--------------|---------------|
| __✓__ | התפתחות טבעית |
| __✓__ | יחידת דיור |
| __✓__ | מרכז שליטה |

ב. בחרו בצירוף יוצא הדופן מבחינת המין הדקדוקי.

1. חברות כלכליות
2. תופעות מעניינות
3. זוגות צעירים

ג. הוסיפו את ה"א הידיעה לצירופים הבאים:

| | |
|-------|---------------|
| __✓__ | חברות כלכליות |
| __✓__ | יחידות דיור |
| __✓__ | מרכז שליטה |

4. שם המספר

א. כתבו את המספרים במילים.

1. 56 דירות נבנו מתחילת 2021 ב-2 הרחובות האלה.
2. 29 משפחות מארגנות יחד קבוצת רכישה לקניית יחידות דיור ב-4 החודשים הקרובים.

ב. בחרו בצורה הנכונה.

1. בשנים האחרונות עלה מחיר הדירות **בעשרים ושבעה** / **בעשרים ושבע** אחוז.
2. **בשניים** / **בשני** במאי תתקיים הפגנת מחאה כנגד העלייה במחיר הדירות.

5. תקינות לשונית

בחרו בצורה הנכונה.

- א. בשנים האחרונות **צֹמְמַחַת** / **צֹמְמָחַת** תופעה חדשה של "בנייה רוויה פרטית".
- ב. **אצלם** / **אצלם** נהוג לגור בבתיים פרטיים ולא בשכירות.
- ג. תופעת השכירות הולכת **וגדלה** / **וגודלת** בציבור הכללי בשנים האחרונות.

6. מילות קישור

א. בחרו במילת הקישור המתאימה למשפט שלפניכם:

דאגתם של הורים רבים לילדיהם מוצדקת, ___ אָנִי תוֹמַכְתָּ בְּחֹק שִׂיאֲפֹשֶׁר לְהֵם לְדַעַת
בְּכָל רֵגַע הֵיכֵן יִלְדָם נִמְצָא.

1. אָךְ
2. לְפָנַי כֵּן
3. לְכֵן
4. בְּשִׁבִיל

ב. השלימו את מילת הקישור החסרה במשפט שלפניכם:

רַבּוֹת אֲנָשִׁים טֵיילוּ בְּצִפּוֹן בְּמַהֲלֶךְ חוֹפְשֵׁת הַסּוּכוֹת, ___ הַתְּפוּסָה בְּבֵתֵי הַמְּלוֹן וּבְצִימָרִים
הַיִּיתָה חֲלֻקִית.

ג. החליפו את מילת הקישור המודגשת במשפט שלפניכם במילת קישור אחרת בלי לשנות את
הקשר הלוגי במשפט.

הַמְּשָׂרָד לְאִיכוֹת הַסְּבִיבָה מְשַׁקֵּעַ מִילִיוֹנֵי שְׁקִלִים **עַל מִנַּת** לְשִׁמּוֹר עַל הַגְּנִים הַלְּאוֹמִיִּים,
שְׁמוֹרוֹת הַטֶּבַע וְהַפְּאָרְקִים.

7. בחרו במילת היחס הנכונה.

- א. הוא יושב **על** / **מול** מסך המחשב.
- ב. צריך לדבר **על** / **אל** לבם של הילדים כדי שיבינו את סכנות האינטרנט.
- ג. ביקרתי **אצלם** / **אצלם** לפני שבוע.
- ד. נסעתי **אליהם** / **אצלם** לפני יומיים.
- ה. נסעתי **ברכבת** / **עם** רכבת לבקר את חברי.

השלמת משפטים

לפניכם משפט שחסרה בו מילה אחת, ואחריו ארבע אפשרויות.
« בחרו באפשרות הנכונה.

1. מדינת ישראל מסרבת ___ ב. להשיב ג. להעביר ד. להכיר
א. להסיר בעשרות יישובים בדואים בנגב.
2. בשנת 2008 מנהל מקרקעי ישראל ___ ב. הקצה ג. הגביר ד. העלים
א. הקפיא רק 9% מהמגרשים לאוכלוסייה הערבית.
3. צעירים ערבים לא מצליחים לבנות בית בשל ___ ב. העדר ג. נעדר ד. העדפה
א. עודף חלקות אדמה המיועדות לבנייה.
4. מצוקת הדיור והמחסור בחלקות אדמה העלו את מחירי הקרקע באופן ___ ב. פתאומי ג. מתון ד. סביר
א. קיצוני מצוקת הדיור והמחסור בחלקות אדמה העלו את מחירי הקרקע באופן ___.
5. רוב הקרקעות בתחומי ___ ב. הגבולות ג. המגבלות ד. השיפוט
א. ההתעניינות לצורכי הישובים הערביים. ההתעניינות
6. התקציב המיועד לתכנון בישובים הערביים לא ייתן ___ ב. מענה ג. נחת ד. פרנסה
א. הכנסה לצורכי הישובים הערביים. התקציב המיועד לתכנון בישובים הערביים לא ייתן ___.
7. מצוקת הדיור הפוקדת את ___ ב. המשק ג. האוצר ד. הכלכלה
א. הנכס הערבית. מצוקת הדיור הפוקדת את ___.
8. הממשלה ___ ב. מנעה ג. אסרה ד. קפאה
א. נכשלה בטיפול במצוקת הדיור בחברה הערבית. הממשלה ___.

בְּנֵי־פִיעַל (פִּיעַל)

הוא צורת הסביל של בניין פיעל (פיעל)

תִּקַּן <<< תִּקְוָה

טִפַּל <<< טִפְּלוּ

הוא אחד משלושת הבניינים הכבדים (הדגושים).

| עֲתִיד | הַזֶּה | עָבַר | כְּנוּי גוּף | |
|------------|---------------------------|-------------|--------------|--------|
| אֶסְמֵן | מְסַמֵּן / מְסַמֶּנֶת | סִמַּנְתִּי | אָנִי | יְחִיד |
| תִּסְמֹן | מְסַמֵּן | סִמַּנְתָּ | אַתָּה | |
| תִּסְמְנִי | מְסַמֶּנֶת | סִמַּנְתְּ | אַתְּ | |
| יִסְמֹן | מְסַמֵּן | סִמֵּן | הוּא | |
| תִּסְמְנוּ | מְסַמֶּנֶת | סִמַּנְתֶּם | הֵיא | |
| נִסְמֹן | מְסַמְּנִים / מְסַמְּנוֹת | סִפְּנוּ | אֲנַחְנוּ | רְבִים |
| תִּסְמְנוּ | מְסַמְּנִים | סִפְּנֶתֶם | אַתֶּם | |
| תִּסְמְנֶה | מְסַמְּנוֹת | סִפְּנֶתְךָ | אַתָּן | |
| יִסְמְנוּ | מְסַמְּנִים | סִפְּנוּ | הֵם | |
| תִּסְמְנֶה | מְסַמְּנוֹת | סִפְּנֶתְךָ | הוּ | |

הַעֲרוֹת:

- 1 עה"פ מנוקדת בדגש חזק תבנית **מְטַפֵּל**
- 2 פה"פ מנוקדת בקבוץ << **מְטַפְּלוֹת**
- 3 כאשר עה"פ אות גרונית (א-ה-ע-ר) חל תשלוּם דגש.
דוגמאות: תָּאָר | גֵּרֵשׁ
- 4 בכתוב מלא מוסיפים את האות ו"ו.
דוגמאות: שוּלֵם | מְשוּלֵם | יְשוּלֵם

תרגילים

1. לפניכם חמישה משפטים ובכל אחד מהם פועל מודגש. לכל אחד מן הפעלים המודגשים מכוונים שלושה סעיפים. כתבו את התשובות הנכונות על פי ההוראות.

א. ימי הסגר בעקבות משבר הקורונה **הִפְחִיתוּ** דרמטית את כמויות הזבל במרחב הציבורי.

1. שורש הפועל **הִפְחִיתוּ** הוא-
 2. בנין הפועל **הִפְחִיתוּ** הוא-
 3. פועל אחר מאותו שורש בבניין קל-
- ◀ כמויות המשקעים שירדו השנה __ **יָרְדוּ** __ בהשוואה לשנה שעברה.

ב. האנשים **מְשַׁלְּכִים** פסולת בגנים הלאומיים ובשמורות הטבע.

1. שורש הפועל **מְשַׁלְּכִים** הוא-
 2. בנין הפועל **מְשַׁלְּכִים** הוא-
 3. פועל אחר מאותו שורש בבניין הופעל-
- ◀ כמויות זבל ופסולת __ **נִדְּלוּ** __ בכמויות גדולות.

ג. כמעט לכל מקום שאליו תלכו, תראו אשפה **מְפֹזֶרֶת** בשטחי הציבור.

1. שורש הפועל **מְפֹזֶרֶת** הוא-
 2. בנין הפועל **מְפֹזֶרֶת** הוא-
 3. פועל אחר מאותו שורש בבניין התפעל-
- ◀ שקיות ניילון שהשאירו המטיילים אחריהם __ **נִזְרְפוּ** __ לכל עבר.

ד. האנשים **סוֹמְכִים** על הרשויות או על מתנדבי ניקיון שינקו אחריהם.

1. שורש הפועל **סוֹמְכִים** הוא-
 2. בנין הפועל **סוֹמְכִים** הוא-
 3. פועל אחר מאותו שורש בבניין התפעל-
- ◀ סמכי על עצמך ואל __ **תִּשְׁמַךְ** __ על האחרים.

ה. הפסולת **מְצַטְבֶּרֶת** במהירות, אך תהליך ההתפרקות שלה נמשך זמן רב.

1. שורש הפועל **מְצַטְבֶּרֶת** הוא-
 2. בנין הפועל **מְצַטְבֶּרֶת** הוא-
 3. פועל אחר מאותו שורש בבניין קל-
- ◀ צרכנים ש __ **נִצְטָבְרוּ** __ מעל אלף נקודות, יקבלו שי בשווי 300 שקל.

2. לפניכם משפטים ובהם חסרים פעלים בבניין פועל. השלימו את הפעלים החסרים לפי השורש הנתון בסוגריים.
- מדי יום __ (של"ך) כמויות גדולות של זבל ופסולת במרחבים הציבוריים.
 - בשנים האחרונות מחקרים רבים __ (בצ"ע) כדי לענות על השאלה, מדוע הישראלים לא מקפידים לשמור על הפארקים ועל הגנים הלאומיים.
 - שקיות ניילון, בקבוקים וכלים מפלסטיק __ (פז"ר) בשמורות הטבע ובגנים הלאומיים.
 - הטיול למדבר יהודה __ (בט"ל) בשל תנאי מזג האוויר השרביים.
 - בני משפחה אחת שהרעישו בזמן שהותם בשמורה __ (גר"ש) על ידי פקחי רשות הטבע והגנים הלאומיים.

3. דרכי תצורה

לפניכם קטע ובו שש מילים מודגשות. מיינו אותן לפי דרך התצורה שלהן.

ימי הסגר בעקבות **משַׁבַּר** הקורונה הפחיתו **דְרָמָטִית** את **פְּמוּיּוֹת** הזבל במרחב הציבורי. זאת הוכחה נוספת למה שכולנו כבר יודעים היטב - את הטבע, הרחובות, חופי הים, הכבישים וצדי הדרכים, הגינות הציבוריות ועוד, מזהמים בני אדם, שמשליכים **פְּסֻלָּת** לכל עבר. כמעט לכל מקום שאליו תלכו, תראו אשפה מפוזרת בשטחי הציבור. המצב מלמד על כך שאין **אַחֲרִיּוֹת** אישית והאנשים סומכים על הרשויות או על מתנדבי ניקיון שינקו אחריהם. זה לא **הַפְתָּרוֹן**.

| שורש ומשקל | בסיס וצורן סופי | שאי לה מלעז |
|------------|-----------------|-------------|
| | | |
| | | |
| | | |

4. בחרו במשפט שהנאמר בו נכון.
- המילה **פְּסֻלָּת** והמילה **אַיִשִּׁית** נוצרו בדרך של בסיס וצורן סופי.
 - המילה **פְּסֻלָּת** והמילה **פְּמוּיּוֹת** נוצרו בדרך של שורש ומשקל.
 - המילה **אַחֲרִיּוֹת** והמילה **אַשְׁפָּה** נוצרו בדרך של בסיס וצורן סופי.
 - המילה **פְּמוּיּוֹת** והמילה **אַיִשִּׁית** נוצרו בדרך של בסיס וצורן סופי.

5. לפניכם ארבעה צירופים. קראו אותם וענו על השאלות שאחריהם:

- רשויות מקומיות שטחי ציבור
כמויות גדולות גינות ציבוריות
- א. בחרו בצירוף שאינו צירוף שם עצם ותוארו.

ב. בחרו בצירוף יוצא הדופן מבחינת המין הדקדוקי.

ג. הוסיפו את ה"א הידיעה לצירופים הבאים:

- גינות ציבוריות שטחי ציבור

ד. בחרו בשני צירופים וכתבו אותם בצורת היחיד.

6. השלימו את שם הפועל ואת שם הפעולה המתאימים במשפטים שלפניכם:

א. ___ (של"ך) פסולת אסורה, לכן אסור ___ (של"ך) פסולת במרחבים הציבוריים ובכל מקום אחר.

ב. ___ (שמ"ר) על הטבע ועל הסביבה הם ערכים נעלים וחשובים, לכן עלינו ___ (שמ"ר) על המרחבים הציבוריים.

ג. חלק מפרחי הבר הם פרחים מוגנים, לכן אסור ___ (קט"ף) אותם.

ד. רשות הטבע והגנים אוסרת ___ (כנ"ס) מנגלים לשמורות ולגנים.

ה. אין ___ (דל"ק) אש כאשר יש סכנה לשרפה.

ו. ___ (דל"ק) אש בשטחים הציבוריים היא אסורה.

7. מילות קישור

א. הקיפו את מילת הקישור המתאימה למשפט.

הצריכה בקרב הציבור גדלה כל הזמן ועמה כמות הפסולת הבלתי מתכלה ו ___ כמות הלכלוך במרחב הציבורי.

1. כן 2. אם 3. בגלל 4. אך

ב. השלימו את מילת הקישור החסרה במשפט הבא:

לאף אחד לא נעים לטייל בסביבה מלוכלכת, ___ עבור חיות הבר זו סכנה ממשית.

ג. החליפו את מילת הקישור המודגשת במשפט שלפניכם במילת קישור אחרת בלי לשנות את הקשר הלוגי במשפט.

השופט קנס את הנאשם בסכום של 2000 שקלים בגין השלכת פסולת במקום שאינו מיועד לכך.

די לאלימות

1 חדשים לבקרים אנו שומעים בכלי התקשורת על עוד מקרה של אלימות: אירוע ירי, רצח, התעללות, קטטות המוניות בין משפחות, ונדליזם (השחתת רכוש השייך לזולת), הסתה, שוד מזוין ועוד.

האלימות הפכה לנגע המכרסם ביסודות החברה הערבית והיא מערערת את ביטחונם האישי של האנשים. לכן הגיע הזמן להתעורר מחלום הבלהות ומהסיוט המבעית העלול להפוך לאמת ולמציאות נצחית. במגזר הערבי כבר הפסיקו לספור את הגופות. לצערי, רשימת הנרצחים משני המינים מתעדכנת כמעט כל יום.

נשאלת השאלה: מדוע נעשתה החברה הערבית לחברה אלימה? מהן הסיבות והגורמים להתעצמות ולהתגברות תופעת האלימות בחברה הערבית בפרט ובחברה הישראלית בכלל? מי הוא האשם או האשמים בהתגברות האלימות?



10 הנושא דורש התייחסות רצינית ומעמיקה ולא די בכמה שורות כדי לעמוד על חומרת התופעה ועל השלכותיה. אחת הסיבות להתגברות התופעה ולהתעצמותה היא האלימות הפוליטית שחווה המיעוט הערבי במדינה זה עשרות שנים. אלימות זו באה לידי ביטוי באפליה ובקיפוח כלפי החברה הערבית מצד ממשלות ישראל לדורותיהן. ממשלות אלה התייחסו אל המיעוט הערבי כאל "גיס חמישי" או "נטע זר" ולכן הענישו את המגזר בדלות המשאבים והתקציבים המועברים לרשויות ולעיריות כדי לפתח ולטפח את היישובים לרווחת התושבים.

15 נוסף על כך, לאלימות הפוליטית במגזר הערבי יש גורמים נוספים, שקשורים בעקיפין למדיניות הממשלה המבוססת על אי שוויון ועל חוסר צדק משווע. בהיעדר משאבים ותקציבים אי אפשר לטפח חברה צודקת. ערביי ישראל רואים במו עיניהם את הפערים התהומיים בין המגזר הערבי לבין המגזר היהודי. ראשי הרשויות והמועצות לא מצליחים למנף את יישוביהם בשל היעדר תקציבים ומשאבים. האבטלה גואה ומערכת החינוך על סף קריסה. ולכן צעירים רבים נפלטים אל הרחובות ומצטרפים למעגלי העבריינות והפשיעה.

20 כמו כן, מערכת המוסר שאפיינה את החברה הערבית לפני עשר שנים ויותר נמצאת על סף קריסה. ההורים איבדו את סמכותם והצעירים רואים בהורים דור ישן שאינו מבין לליבם. הדור הצעיר כופר בכל הנורמות והערכים שהחברה מושתתת עליהם. הם מנותקים מהשורשים של התרבות הערבית ושואפים להשיג את המרב במאמץ מינימלי. הצעירים בני הדור החדש הם זן מסוג אחר. הם אימצו דפוסי התנהגות וחשיבה שאינם הולמים את התרבות הערבית כלל.

25 סיבה נוספת להתגברות האלימות היא אוזלת יד המשטרה בטיפול בנגע האלימות המשתוללת כמעט בכל מקום, אלימות המפרה את שלוות התושבים ומערערת את ביטחונם האישי. בחלק לא מבוטל מהמקרים המשטרה מגיעה לזירת המריבה או האירוע באיחור רב כשכבר יש נפגעים. המשטרה אמונה על אכיפת החוק, לכן היא צריכה להילחם מלחמת חורמה בכל פורעי החוק, אם ברמת הפרט ואם ברמה של ארגוני פשע. המשטרה צריכה לפקח על הסחר הלא חוקי בנשק, לאסוף את הנשק המוסתר במרתפים ולתגבר את נוכחותה ביישובים, אולי זה ירתיע את הפושעים והעבריינים.

30 תוצאות האלימות הרות אסון. היא פוגעת בגוף ובנשמה והורסת את הרכוש ומכלה כל חלקה טובה, חיי אדם יקרים מאוד ולכן צריך לפעול לאלתר למיגור נגע האלימות. אחת הדרכים לכך היא התגייסות המונית למלחמה באלימות. מנהיגי המגזר ונציגי המשטרה צריכים לשנס מותניים ולשלב זרועות למלחמה באלימות. נוסף על כך יש לערב גורמים מקצועיים: פסיכולוגים, יועצים ועובדים סוציאליים כדי לבנות תוכנית שתיתן מענה לתופעת האלימות. כמו כן צריכים לפעול במישור ההסברתי והתודעתי להגברת מודעות הציבור להשפעות ולהשלכות של התופעה על הפרט ועל החברה. חוץ מזה על הממשלה להקצות תקציבים ומשאבים כדי לפתח את היישובים הערביים. היא צריכה לגלות רגישות למצוקת הצעירים שאינם מצליחים לבנות בית ולהקים משפחה בשל היעדר חלקות אדמה המיועדות לבנייה. ממשלה אחראית אמורה לדאוג לרווחת תושביה ללא יוצא מן הכלל.

סעיף טרביה

ענו על השאלות הבאות:

- 1 א. ציינו מפסקה 1 שני דפוסי התנהגות אלימים.
 - ב. העתיקו מפסקה 2 שני צירופי מילים המלמדים על חומרת התופעה. בחרו באחד הצירופים והסבירו כיצד הוא מבטא את דאגת הכותב לעתיד החברה הערבית.
 - ג. על פי פסקה 3, מהי הסיבה להתגברות תופעת האלימות במגזר הערבי?
-
- 2 א. על פי פסקות 3-4 כיצד היעדר משאבים ותקציבים עלול לגרום להתגברות תופעת האלימות?
ב. מדוע הכותב מפנה אצבע מאשימה כלפי הממשלה בהתגברות האלימות במגזר הערבי?
ג. כיצד האופי של הצעירים גורם להתגברות האלימות במגזר הערבי?
-
- 3 א. הכותב מפנה אצבע מאשימה כלפי המשטרה בהתגברות ובהתעצמות של תופעת האלימות במגזר הערבי. מדוע?
ב. מה צריכה המשטרה לעשות כדי להילחם בנגע האלימות המשתוללת במגזר הערבי?
-
- 4 א. מה מציע הכותב לעשות כדי להתמודד עם בעיית האלימות במגזר הערבי?
ב. הכותב טוען שהממשלה אשמה במצב הבלתי נסבל של האלימות המשתוללת במגזר הערבי. על פי הפסקה האחרונה, מה צריכה הממשלה לעשות כדי למגר את האלימות במגזר הערבי?
-
- 5 לאלומות יש השלכות נפשיות וחומריות. הדגימו בדוגמה אחת לכל השפעה.
-
- 6 הכותב טוען שצעירים רבים נפלטים לרחובות ומצטרפים למעגל האלימות. לפי דעתו של הכותב, מה מניע צעירים אלה להצטרף למעגל האלימות?

7 א. הסבירו בעברית את הצירופים הבאים :

| | |
|---------|----------------|
| ___>___ | אוזלת יד |
| ___>___ | הגברת המודעות |
| ___>___ | הרות אסון |
| ___>___ | להקצות תקציבים |
| ___>___ | לשנס מותניים |

- ב. הקשר הלוגי בין פסקה 4 לבין פסקה 5 הוא קשר של -
1. הוספה
 2. הכללה ופירוט
 3. הסתייגות
 4. סיבה ותוצאה

ג. לפניכם שני משפטים. קראו אותם וענו על השאלות הנלוות.

⬅ האלימות גוברת מיום ליום.

⬅ נושא האלימות צריך לעמוד בראש סולם העדיפויות של המשטרה.

1. מהו הקשר הלוגי בין שני המשפטים?
2. חברו את שני המשפטים באמצעות מילת קישור מתאימה.

8 א. לפניכם שתי הגדרות למילה "מכרסם". בחרו בהגדרה המתאימה למשמעות המילה "מכרסם" המופיעה במשפט "האלימות הפכה לנגע המכרסם ביסודות החברה הערבית והיא מערערת את ביטחונם" (שורה 3).

הגדרה 1: חותך בשיניים.

הגדרה 2: מציק, מעיק.

ב. מאיזה שדה סמנטי שאולה המילה "מכרסם"?

ג. לשם מה משתמש הכותב במילה "מכרסם"?

1. כדי ללמד על חומרת המצב הקיים בשל ריבוי מקרי האלימות.
2. כדי להדגיש את הנזקים הנגרמים כתוצאה משימוש באלימות.
3. כדי לחדד את המסר של הטקסט.
4. תשובות 1+2 נכונות.

9 בפסקה השנייה והשלישית הכותב משתמש במילים נרדפות.

א. העתיקו מהפסקה השנייה צמד מילים נרדפות.

ב. העתיקו מהפסקה השלישית צמד מילים נרדפות.

ג. לשם מה משתמש הכותב באמצעי רטורי זה?

10 בפסקה 3 הכותב משתמש בכינויים "גיס חמישי" ו"נטע זר".

- א. מה משמעות הכינוי "גיס חמישי"?
- ב. מהו מקור הכינוי "גיס חמישי"?
- ג. מה משמעות הכינוי "נטע זר"?
- ד. לשם מה משתמש הכותב בכינויים אלה?

11 הכותב חוזר על המילה "נגע" במקומות שונים בטקסט. מדוע?

- א. כדי להדגיש את ההשלכות ההרסניות של התגברות תופעת האלימות.
- ב. כדי לחדד את המסקנה של הטקסט.
- ג. כדי לבטא עמדה אישית.
- ד. כדי להצביע על אוזלת היד של המשטרה בטיפול בבעיה.



דעה אישית

12 האם מסכימים עם טענת הכותב שהממשלה והמשטרה אשמים בהתגברות תופעת האלימות במגזר הערבי? נמקו את עמדתכם.



משימת הבעה בכתב

13 כתבו חיבור בהיקף 12-15 שורות ובה תדונו בהתרחבות והתפשטות תופעת האלימות בחברה הערבית בישראל, והציעו פתרונות להתמודדות עם התופעה.

1. לפניכם חמישה משפטים, ובכל אחד מהם פועל מודגש. לכל אחד מן הפעלים המודגשים מכוונים שלושה סעיפים. כתבו במחברת את התשובה על פי ההוראות.

א. האלימות במגזר הערבי **מתעצמת** משנה לשנה.

1. השורש של הפועל **מתעצמת** הוא
 2. הבניין של הפועל **מתעצמת** הוא-
 3. פועל אחר מאותו שורש בבניין קל.
- ◀ מרוב עייפות לא __✓__ את עיניי.

ב. לא מעט נערים **מצטרפים** למעגל האלימות.

1. השורש של הפועל **מצטרפים** הוא
 2. הבניין של הפועל **מצטרפים** הוא-
 3. שם פועל מאותו שורש בבניין פיעל.
- ◀ הנהלת הקבוצה החליטה __✓__ שני שחקנים זרים לסגל הקבוצה.

ג. נוכחות השוטרים ברחובות **תרתיע** את העבריינים.

1. השורש של הפועל **תרתיע** הוא
 2. הבניין של הפועל **תרתיע** הוא-
 3. פועל אחר מאותו שורש בבניין נפעל.
- ◀ העבריינים לא __✓__ מביצוע מעשים פליליים.

ד. הנושא **דורש** התייחסות רצינית ומעמיקה.

1. השורש של הפועל **דורש** הוא
 2. הבניין של הפועל **דורש** הוא-
 3. פועל אחר מאותו שורש בבניין נפעל.
- ◀ בהישמע האזעקה התושבים __✓__ להיכנס למרחב המוגן.

ה. בחלק לא **מבטל** מהמקרים המשטרה מגיעה לזירת המריבה או האירוע באיחור רב.

1. השורש של הפועל **מבטל** הוא
 2. הבניין של הפועל **מבטל** הוא-
 3. שם פועל מאותו שורש בבניין פיעל.
- ◀ בשל העלייה בתחלואה הממשלה החליטה __✓__ את כל מופעי הבידור.

2. מיינו בטבלה שלפניכם את המילים לפי דרך התצורה.

עֲרֵבִית מְנַהִיגוֹת מְגֵזֵר וְנִדְלָיִים אֲכִיפָה אֱלִימוֹת

| שורש ומשקל | בסיס וצורן סופי | שאי לה מלעז |
|------------|-----------------|-------------|
| | | |
| | | |
| | | |

3. לפניכם ארבע מילים. קראו אותן וענו על השאלות שאחריהן:

פְּתָרוֹן מְנַהִיג מְגֵזֵר מְנַהִיגוֹת

א. הקיפו את המילה יוצאת הדופן מבחינת דרך הצורה.

ב. הקיפו את המילה יוצאת הדופן מבחינת המין הדקדוקי

4. לפניכם ארבעה צירופי מילים. קראו אותם וענו על השאלות שאחריהם:

פְּעָרִים גְּדוֹלִים רְשׁוּיֹת חֲלָשׁוֹת

מוֹעֲצוֹת מְבוֹסְסוֹת חֲלָקוֹת אֲדָמָה

א. הקיפו את הצירוף יוצא הדופן מבחינת המין הדקדוקי.

ב. הוסיפו את ה"א הידיעה לצירופים הבאים:

חֲלָקוֹת אֲדָמָה רְשׁוּיֹת חֲלָשׁוֹת

ג. כתבו את הצירופים הבאים בצורת היחיד.

חֲלָקוֹת אֲדָמָה מוֹעֲצוֹת מְבוֹסְסוֹת

5. הקיפו את הצורה הנכונה:

א. ביקרתי **אצלם** / **אצלם** לפני שבוע.

ב. הזמנתי **צָבְעִי** / **צָבַע** לצבוע את הדירה החדשה.

ג. הנרות **כָּבוּ** / **כָּבוּ** לפני דקה.

ד. הממשלה לא **שָׁקְעָה** / **מְשָׁקִיעָה** משאבים בפיתוח היישובים בדרום.

6. א. הקיפו את מילת הקישור המתאימה למשפט.

צעירים ערבים לא מצליחים לבנות בית, ___ הם עוברים להתגורר בערים.

1. כי 2. לכן 3. על אף 4. בשל

ב. השלימו את מילת הקישור החסרה במשפט הבא:

___ מצוקת הדיור במגזר הערבי, הממשלה לא מספקת פתרונות לטיפול בבעיה.

1. למרות 2. על מנת 3. בגלל 4. אלמלא

ג. החליפו את מילת הקישור המודגשת במשפט שלפניכם במילת קישור אחרת בלי לשנות את הקשר הלוגי במשפט.

אלמלא הירידה במחיר הדירות, לא הייתי מצליח לקנות דירה חדשה.

א. לפיכם משפט שחסרה בו מילה ואחריו ארבע אפשרויות. «««« הקיפו את האפשרות הנכונה.

1. בשנים האחרונות חלה עלייה ניכרת במקרי האלימות ו ___ ב. הפשיעה
 א. ניכרת ג. הרווחה
 ד. הפיוס
2. על הממשלה להקצות ___ למיגור הפשיעה בחברה הערבית.
 א. תקציבים ג. אכיפה
 ב. פתרונות ד. ערכים
3. הסובלים העיקריים מתופעת האלימות והפשיעה בחברה הערבית הם ___ התמימים.
 א. הרוב ג. האזרחים
 ב. הפושעים ד. העבריינים
4. המשטרה צריכה ___ את החוק כדי להרתיע את העבריינים והפושעים.
 א. להציע ג. לאכוף
 ב. לחוקק ד. לשמור
5. מספר קורבנות האלימות בחברה הערבית שובר ___ .
 א. שיאים ג. שוויון
 ב. מספרים ד. אחוזים
6. ריבוי מקרי הרצח בחברה הערבית משקף את ___ יד המשטרה והמדינה בטיפול בתופעת האלימות.
 א. אוזלת ג. רצון
 ב. כוח ד. עוצמה
7. המשטרה הצליחה ___ רק כ-10% ממקרי הרצח.
 א. לפתור ג. לפענח
 ב. להשלים ד. להסדיר
8. האלימות משתוללת ואין יום שבו התקשורת לא ___ על עוד מקרה של אלימות.
 א. מפרסמת ג. מדווחת
 ב. משדרת ד. מתרשמת

בְּנִיין הַתְּפִיעַל

הוא אחד משלושת הבניינים הכבדים (הדגושים).

עה"פ מנוקדת בדגש חזק תבניתי.

הַתְּלַבֵּשׁ <<< הַסְתַּדֵּר <<< הַתְּמַם

| צווי | עֲתִיד | הוֹה | עָבָר | כְּנִי גוֹף | |
|-----------------|------------------|---------------------------------|------------------|-------------|--------|
| | אֶתְלַבֵּשׁ | מִתְלַבֵּשׁ / מִתְלַבְּשֶׁת | הִתְלַבֵּשְׁתִּי | אָנִי | יְחִיד |
| הַתְּלַבֵּשׁ | תִּתְלַבֵּשׁ | מִתְלַבֵּשׁ | הִתְלַבֵּשְׁתָּ | אַתָּה | |
| הִתְלַבֵּשׁי | תִּתְלַבֵּשִׁי | מִתְלַבֵּשֶׁת | הִתְלַבֵּשְׁתְּ | אַתְּ | |
| | יִתְלַבֵּשׁ | מִתְלַבֵּשׁ | הִתְלַבֵּשׁ | הוא | |
| | תִּתְלַבֵּשׁ | מִתְלַבֵּשֶׁת | הִתְלַבֵּשָׁה | היא | |
| | נִתְלַבֵּשׁ | מִתְלַבֵּשִׁים / מִתְלַבְּשׁוֹת | הִתְלַבֵּשְׁנוּ | אֲנַחְנוּ | רְבִים |
| הִתְלַבֵּשׁוּ | תִּתְלַבֵּשׁוּ | מִתְלַבֵּשִׁים | הִתְלַבֵּשְׁתֶּם | אַתֶּם | |
| הִתְלַבֵּשְׁנָה | תִּתְלַבֵּשְׁנָה | מִתְלַבֵּשׁוֹת | הִתְלַבֵּשְׁתֶּן | אַתֶּן | |
| | יִתְלַבֵּשׁוּ | מִתְלַבֵּשִׁים | הִתְלַבֵּשׁוּ | הם | |
| | תִּתְלַבֵּשְׁנָה | מִתְלַבֵּשׁוֹת | הִתְלַבֵּשׁוּ | הן | |

< שם הפועל: לְהַתְּלַבֵּשׁ | < שם הפעולה: הַתְּלַבֵּשׁוֹת

הַעֲרוֹת:

”

- 1 סימן ההיכר של בניין התפעל היא המוספית **ת** שנשמרת בנטיית הפועל בשלושת הזמנים + ציווי.
- 2 עה"פ מנוקדת בדגש חזק תבניתי. - הַתְּכַתֵּבָה << מִתְּכַתֵּבִים
- 3 כאשר עה"פ גרונית חל תשלום דגש. - הַתְּגַרֵּשׁ << מִתְּפָּאֵר

“

תופעות לשוניות בבניין הַתְּפִיעַל:

1 התלכדות עיצורים:

כאשר פה"פ ת"ו חל שיכול אותיות בין **פ** הפועל לבין **ת** התפעל (התמזגות), וכפיצוי יבוא דגש חזק משלים.

תמ"ם <<< התתמ"ם <<< התמ"ם

2 במילה הַתְּמַם יש שני דגשים:

ת - דגש חזק משלים (התמזגות עיצורים)
מ - דגש חזק תבניתי (עה"פ בבניין התפעל)

③ הידמות מלאה:

כאשר פה"פ ט או ד חלה הידמות מלאה עם ת התפעל וכפיצוי יבוא דגש חזק משלים בפה"פ.

טמ"א <<< התטמא <<< הטמא

דפ"ק <<< התדפק <<< הדפק

<<< במילה הטמא יש שני דגשים חזקים:

ט - חזק משלים (הידמות מלאה)

מ - חזק תבניתי (עה"פ בבניין התפעל)

④ שיכול עיצורים (היפוך, שינוי סדר העיצורים)

כאשר פה"פ היא אחת מהאותיות ש, ט, ס חל שיכול עיצורים, כלומר פה"פ מתחלפת עם ת התפעל.

של"ם <<< התשלם <<< השתלם

שב"ר <<< מתשברת <<< משתברת

סכ"ם <<< מתסקמים <<< מסתקמים

⑤ שיכול עיצורים והידמות קולית

כאשר פה"פ ז יתרחשו שני תהליכים:

א. שיכול עיצורים ב. הידמות קולית.

זמ"נ - התזמן << שיכול הזתמן << הידמות קולית << הזדמן

⑥ שיכול עיצורים והידמות בנחציות

כאשר פה"פ צ חל שיכול עיצורים והידמות חלקית.

צל"מ - התצלם << שיכול << הצתלם << הידמות << הצצלם

תרגילים

① לפניכם משפטים שחסרים בהם פעלים בבניין **התפעל**. השלימו את הפעלים החסרים לפי השורש הנתון בסוגריים:

א. החברה הערבית מפנה אצבע מאשימה כלפי המשטרה, שלטענתם אינה ___ (אמ"ץ) מספיק למיגור תופעת האלימות.

ב. ___ (עצ"ם) תופעת האלימות בחברה הערבית מדירה שינה מעיני התושבים המופחדים.

ג. כמעט בכל יום ___ (קב"ל) בתחנות המשטרה דיווחים על ירי ביישובים הערביים.

ד. ___ (גב"ר) תופעת האלימות צריכה להדאיג את כולם.

ה. המצב הכלכלי מאלץ בני נוער רבים ___ (צר"ף, שם פועל) למעגל האלימות.

2 בחרו בתשובה הנכונה :

- א. הוא **יְצַרְרָף/יְצַרְרָף** לקבוצה החדשה בעוד שבועיים.
- ב. מנהל הפרויקט **מְשַׁתְּפֵר/מְשַׁתְּפֵר** כ-20 אלף שקל בחודש.
- ג. אל **תְּסַתְּקֵל/תְּסַתְּקֵל** בקנקן אלא במה שיש בו.
- ד. קניתי מצלמה דיגיטלית כדי **לְצַלֵּם/לְהַצְטִילֵם** את הפריחה באביב.
- ה. הוא **הִזְדַּמֵּן/הִזְדַּמֵּן** למקום במקרה.
- ו. הוא **נְחַרְט/הִתְחַרְט** על המעשה וביקש את סליחתי.

3 השלימו את הפעלים החסרים לפי השורש הנתון בסוגריים :

- א. חל ___ (שפ"ר) קל במצבו של החולה.
- ב. ביקשתי מחברי לא ___ (תמ"ם, שם פועל).
- ג. בני נוער רבים ___ (שכ"ר) פחות משכר המינימום.
- ד. ___ (צב"ר) ערמות הזבל בגנים משקפת את התנהגות המטיילים במרחבים הציבוריים.

4 בחרו בתשובה הנכונה :

א. איזו מילה אינה בבניין התפעל?

- | | | | |
|----------------|--------------|-------------|--------------|
| מְפַזֵּר | מְסַתְּגֵר | הִזְדַּקֵּן | הִסְתַּכַּל |
| מְשַׁתְּפֵרִים | מְזַדְּדֵזֵת | הִשְׁפִּיר | הִשְׁתַּפֵּר |
| מְתַנַּצֵּלִים | מְצַלְמִים | הִצְטַעֲרָה | מְצַטְלָמֵת |

ב. מהו **השורש המשותף** של המילים הבאות?

- | | | | |
|----------------|-----------|------------|----------------|
| מְסַתְּבְּכִים | סְבוּדָּה | מְסַבֵּד | הִסְתַּבְּכִית |
| סוֹרְקִים | מְסַרְק | הִסְתַּרַק | סוֹרְקֵת |

ג. הקיפו את המילה **יוצאת הדופן** מבחינת מין דקדוקי :

- | | | | |
|-----------|--------------|------------|--------------|
| נְהַגִּים | מְנַהֲיָגִים | מְנַהֲגִים | מְנַהֲיָגוֹת |
| לילות | כסאות | צמתים | כיכרות |
| כפרים | יבשות | מדינות | ערים |
| ראש | גב | צוואר | בטן |

5 הקיפו את המילה יוצאת הדופן בדרך התצורה :

- | | | | |
|-------------|---------------|--------------|--------------|
| מְשַׁכְּרֵת | אֱלִימוֹת | הִתְנַהֲגוֹת | מְנַהֲיָגוֹת |
| מְדִינֵי | וְנִדְלִיזִים | מִינִימָלִי | פּוֹלִיטִי |
| מְגַזֵּר | מְנַהֵג | מְעַרְכֵת | אֲחֻרְיֹת |
| מְשַׁפְּטֵי | עֲרָבִית | תְּקַשְׁרֵת | רְגִישוֹת |

טכנולוגיה בחינוך

1 הדיון על "מהפכת המידע" או על "המהפכה הטכנולוגית" בחינוך הוא מיושן, ויש לעדכן אותו. ההתפתחות הטכנולוגית שיצרה הצדקה לשינוי בדרכי הלמידה התרחשה לפני כעשר שנים. עד אז הטכנולוגיה, המחשב והתקשורת היו רק תוספת לסביבת הלמידה בכיתה, הם היו רק קישוט וסמל לחידוש בחינוך. לצערנו, במערכות החינוך בארץ ובעולם עדיין יש תפיסה שהמחשוב הוא 5 רק תוספת ללמידה המסורתית המוכרת. תפיסה זו אינה תואמת את המציאות היום.

השינוי ההכרחי, שמסכימים עליו במדינות רבות בעולם, הוא המעבר ללמידה ולהוראה המבוססות על שימוש באמצעים דיגיטליים, כגון טבלטים, אייפדים, טלפונים ניידים ועוד. אמצעים אלה יאפשרו לתלמידים להגיע בקלות למקורות מידע לצורך מחקר ולימוד.

אלה שמנסים לעצור את השינוי משתמשים בנימוקים של מחיר לעומת תועלת וגם מעלים 10 חששות כמו נזק לבריאות התלמידים. טענתם העיקרית היא שלאמצעים הטכנולוגיים החדשים אין תרומה רבה ללמידה ולהוראה. לדעתי, אין להסכים עם טענה זו, משום שהיא מבוססת על מחקרים מיושנים, ואילו הטכנולוגיה מתחדשת כל הזמן. אנחנו צריכים ללמוד מן הניסיון ומן ההיסטוריה.



15 דוגמה לשינוי מהותי, שהפך את פני החברה בתוך דור אחד, הוא השינוי באמצעי התחבורה במאה ה-19. במחקרים שנערכו בעת האחרונה נמצא שלא תמיד הייתה הצדקה כלכלית להחלפת אמצעי התחבורה הישן - הסוס והעגלה - ברכבות, ובכל זאת בתוך שנים לא רבות הוקמו בצפון אמריקה ובמערב אירופה רשתות של מסילות ברזל. בעקבות זאת, נוצרו הזדמנויות כלכליות ומצבים חברתיים שלא חשבו עליהם מראש כשהחליטו להשקיע במסילות הברזל. לו היו נשמעים אז לאזהרות מפני הנזקים של הרכבת לבריאות הגופנית והנפשית של הנוסעים, יכול להיות 20 שהרשת הזו של אמצעי תחבורה מתקדמים לעולם לא הייתה מוקמת. למזלם של התושבים בצפון אמריקה ובאירופה, לא כך קרה.

25 אם נחזור לנושא הטכנולוגיה בהוראה בימינו, אין ספק שבבדיקה יסודית יתגלה כי לא כדאי להשקיע בטכנולוגיה חדשה ולשנות את דרכי הלמידה. אולי עדיף לשמור על הקיים במערכת החינוך ורק להכניס שינויים טכנולוגיים קלים. אולי עדיף להמשיך בהוראה המסורתית, מפני שאי אפשר לדעת בוודאות מה יהיו ההשפעות של החידושים בעתיד. אולם הצורך בשינוי אינו נובע ממחקרים, הוא מצוי ב"רוח הזמן" והיא מלאה חידושים כגון השימוש היום-יומי של כולנו בטלפונים חכמים ובטבלטים. חידושים כאלה יש לשלב בתהליכי ההוראה והלמידה במסגרות החינוך.



30 אמנם אין לנו אפשרות לדעת בוודאות איך תשתנה החברה בהשפעת הטכנולוגיות החדשות, אך ברור שהעולם הולך ונהיה דיגיטלי. מי שלא יכוון אל העתיד יישאר מאחור וייעשה לא רלוונטי, ואפילו גרוע מכך - עלול לפגוע בדור הצעיר. הדור הצעיר זכאי שיכינו אותו לחיים בחברה שבה הסביבה הדיגיטלית ממלאת תפקיד חשוב מאוד כבר היום. כמו האנשים שבנו את רשת מסילות הברזל במאה ה-19, אנחנו חייבים לבנות רשת חדשה בחינוך. לכן יהיה טוב אם מערכת החינוך כולה תצטרף לשינוי זה ותיצור מציאות שבה תלמידים ילמדו באמצעות טבלטים, מורים ילמדו באמצעות טכנולוגיה דיגיטלית. נכון, בצד ההצלחות יהיו גם כישלונות, קשיים ואיזודאות רבה. 35 אבל חובה לעשות שינוי זה, גם אם כיום אין מחקרים המצדיקים אותו, כי אנו חברה שרוצה עתיד טוב והולם, ואנו חברה שחייבת זאת לאזרחיה.

מעובד מתוך: בר, מ'. יתרונות וחסרונות הטכנולוגיה לתחום החינוך, פורטל לחדר מורים, [article/il.co.h](http://article.il.co.h)

ענו על השאלות הבאות:

- 1 א. העתיקו מפסקה 1 (שורות, 5-1) מילה המביעה את דעתו של הכותב על מצב הטכנולוגיה במערכת החינוך כיום.
- ב. בחרו במשפט המשקף או מבטא את עמדת הכותב בנוגע לשימוש באמצעים טכנולוגיים במערכת החינוך.
1. השימוש באמצעים טכנולוגיים כמעט ואינו קיים במערכת החינוך.
 2. ההוראה במערכת החינוך מתבססת על אמצעים טכנולוגיים חדישים.
 3. מערכת החינוך משתמשת בכל האמצעים הטכנולוגיים העומדים לרשותה.
 4. תהליך ההוראה מתבסס אך ורק על אמצעים טכנולוגיים.
- 2 בפסקה 1 (שורות, 5-1) מופיעות שתי טענות מנוגדות בנוגע לשימוש באמצעים טכנולוגיים בתהליך הוראה-למידה. ציינו את שתי הטענות.
- | | |
|--------|-----|
| טענה 1 | ___ |
| טענה 2 | ___ |
- 3 א. ציינו מפסקה 2 (שורות, 8-6) דוגמה אחת לאמצעי טכנולוגי שאפשר להשתמש בו בתהליך ההוראה.
- ב. מה היתרון של שילוב האמצעי הטכנולוגי שצינתם בסעיף א?
- 4 כתבו בלשונכם את טענת המתנגדים לשילוב אמצעים טכנולוגיים בתהליך ההוראה.
- 5 בפסקה 3 (שורות, 13-9) כתוב: "אלה שמנסים לעצור את השינוי משתמשים בנימוקים של מחיר לעומת תועלת וגם מעלים חששות כמו נזק לבריאות התלמידים".
- א. האם כותב המאמר מסכים לטענת המתנגדים לשילוב אמצעים טכנולוגיים בתהליך ההוראה? נמקו.
- ב. ציינו שני נימוקים המסבירים את עמדת המתנגדים לשילוב אמצעים טכנולוגיים בתהליך ההוראה.
- ג. המתנגדים לשימוש באמצעים טכנולוגיים בתהליך ההוראה משתמשים בנימוק של מחיר לעומת עלות.
- מהמשפט הנ"ל אפשר להסיק -
1. לשילוב אמצעים טכנולוגיים בתהליך הלמידה יש לא מעט חסרונות.
 2. לשילוב אמצעים טכנולוגיים בתהליך הלמידה יש לא מעט יתרונות.
 3. לשילוב אמצעים טכנולוגיים בתהליך הלמידה יש רק חסרונות.
 4. לשילוב אמצעים טכנולוגיים בתהליך הלמידה יש רק יתרונות.

- 6 בחרו במשפט שאפשר להסיק מהפסקה הרביעית.
- א. הדוגמה המובאת בפסקה הרביעית מבססת את טענת המתנגדים לשילוב אמצעים טכנולוגיים בתהליך ההוראה.
- ב. הדוגמה המובאת בפסקה הרביעית סותרת את טענת הכותב.
- ג. הדוגמה המובאת בפסקה הרביעית מפריכה את טענת המסתייגים לשילוב אמצעים טכנולוגיים בתהליך ההוראה.
- ד. הדוגמה המובאת בפסקה הרביעית מאששת את טענת המסתייגים לשילוב אמצעים טכנולוגיים בתהליך ההוראה.

- 7 בחרו במשפט המשקף את המלצת הכותב בפסקה 5 (שורות, 22-28).
- א. יש להחליף את שיטת ההוראה המסורתית הנהוגה בבתי הספר.
- ב. יש לשמור על שיטת ההוראה המסורתית הנהוגה בבתי הספר.
- ג. אסור לשנות את דרכי ההוראה הנהוגות כיום.
- ד. לשלב אמצעים טכנולוגיים בתהליך ההוראה.

- 8 מדוע לא כדאי להשקיע בטכנולוגיה חדשה ולשנות את דרכי הלמידה?

- 9 בפסקה האחרונה (שורות 29-37) הכותב משתמש בדימוי.
- א. העתיקו את הדימוי המופיע בפסקה האחרונה.
- ב. הסבירו בלשונכם את הדימוי.
- ג. לשם מה משתמש הכותב בדימוי זה?

- 10 השלימו את מילת הקישור החסרה במשפט הבא:
- להוראה המבוססת על אמצעים טכנולוגיים יש יתרונות רבים, ___ בתי הספר מעדיפים להשתמש בשיטת ההוראה הפרונטלית.

- 11 מה כתוב בפסקה 3 (שורות, 9-13) במקום המילים הבאות:

| | |
|-----|---------|
| ___ | פחדים |
| ___ | מסתמכות |
| ___ | הסברים |



משימת הבעה בעל-פה

🔍 **לפניכם קטע קצר. קראו אותו, וענו בעל-פה על השאלות שאחריו:**

אם תשימו מצלמות בבתי הספר, תגלו שבמקרים רבים המורה עומד ומרצה מול הכיתה, וחלק גדול מהתלמידים לא באמת שם. זה קורה כמעט בכל שכבת גיל, וגם באוניברסיטה. הזמינות של המשאבים הדיגיטליים כמו הטלפונים החכמים והטבלטים מקשה על התלמידים להתרכז בלמידה. לכן רבים ממליצים לשלב את הטכנולוגיה בהוראה בבית הספר. לדעת מומחים, התפקיד של טכנולוגיה בחינוך הוא להעצים את ההוראה והלמידה ולא להחליף את המורה. בשילובים מתאימים של טכנולוגיה, שהיום היא גם ממש לא יקרה, אפשר להעצים את ההוראה והלמידה ולגרום לשיעור להיות מעניין ומושך.

<https://www.mako.co.il/study-career-education/Article>

1. מהם היתרונות בשילוב הכלים הטכנולוגיים בשיעורים ובתהליך ההוראה?
2. האם אתם נעזרים באמצעים טכנולוגיים בתהליך הלמידה? נמקו.
3. האם השימוש באמצעים טכנולוגיים עוזר לכם בתהליך הלמידה? אם כן, ציינו שתי דוגמאות המסבירות את תשובתכם.
4. האם המורים נעזרים באמצעים טכנולוגיים בתהליך ההוראה? ציינו דוגמה לכך.
5. לדעתכם, האם שימוש באמצעים טכנולוגיים בתהליך ההוראה עלול להסיח את דעת התלמידים? הסבירו.



משימת כתיבה

חלק א: תהלוך

לימוד באמצעות מחשבים, פתיחת קבוצות וואטס-אפ כיתתיות ושימוש במקרן ובמסכים בהוראת מקצועות שונים - כל אלו רק חלק מן הביטויים לחדירת הטכנולוגיה לחינוך. אף על פי כן, יש המתנגדים לה וממשיכים בשיטות המסורתיות.

🔍 **לפני כתיבת החיבור חשוב לתכנן את רצף הרעיונות שיהיו בו. לשם כך השלימו בקצרה את התחלות המשפטים שלפניכם על פי הקטע שקראתם.**

- "הקפיצות הטכנולוגיות" שאירעו במהלך ההיסטוריה הן:
- הטכנולוגיה משפיעה כיום על חיי הנוער בכך ש:
- לדעת כותב הטקסט יש להחדיר את הטכנולוגיה למערכת החינוך כי:
- הכותב מבסס את עמדתו באמצעות:
- לדעתכם, יש/אין לשלב טכנולוגיה במערכת החינוך משום ש:

חלק ב: על פי הרעיונות שכתבתם בסעיף א' כתבו חיבור בהיקף של 12-15 שורות. בחיבורכם הציגו את ההתפתחויות הטכנולוגיות המרכזיות שאירעו במהלך ההיסטוריה, את האופן שבו הטכנולוגיה משפיעה על חיי הנוער ואת העמדה המצדדת בהחדרת הטכנולוגיה למערכת החינוך.

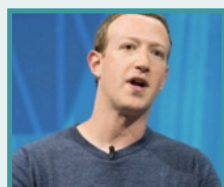
פעילות חווייתית

"אני רוצה לחיות בעולם שבו גברים ונשים אינם מוגבלים על-ידי תפקידי מגדר"
(צ'ימנדה נגוזי אדיצ'ה).

- בפעילות החווייתית הבאה נבחן את עצמנו: האם אנו מצליחים לזהות את הדמויות הבאות הפועלות ומצליחות בעולם ההייטק, הטכנולוגיה והניהול? בין הדמויות נפגוש נשים וגברים כאחד. נבין שבעולם שלנו, הנשים כיום פעילות ומצליחות בתחומים שונים, ואין הגבלה למה שהן יכולות לעשות!
- בסוף הפעילות התלמידים ישתתפו בשיח מקדם סביב שוויון מגדרי והתמודדות עם סטריאוטיפים ודעות קדומות בחברה.

הפעילות:

- התבוננו בתמונות הבאות וציינו: האם אתם מכירים את הדמות? איך קוראים לה? מה פועלה? באיזה תחום היא פועלת/פעלה?
- התשובה לשאלות הללו תתגלה מתוך סריקת ברקוד.



1. מי בתמונה?

רמז: מייסד רשת חברתית פופולרית מאוד.

סרקו את הברקוד וגלו את התשובה:



2. מי בתמונה?

רמז: הוא מרצה בכיר בטכניון להנדסה כימית.

סרקו את הברקוד וגלו את התשובה:



3. מי בתמונה?

רמז: ממייסדי תוכנת החלונות המפורסמת בעולם.

סרקו את הברקוד וגלו את התשובה:



4. מי בתמונה?

רמז: האישה הראשונה שמנהלת מפעל בחברה הערבית.

סרקו את הברקוד וגלו את התשובה:



5. מי בתמונה?

רמז: הייתה מעורבת בהקמת חברת אמזון.

סרקו את הברקוד וגלו את התשובה:



6. מי בתמונה?

רמז: מכהנת כמנכ"לית של תאגיד אורקל העולמי.

סרקו את הברקוד וגלו את התשובה:

דיון כיתתי בעקבות הפעילות:

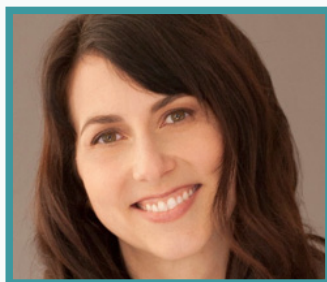
עתה, לאחר שהתוודעתם (הכרתם) לפועלה של כל אחת מהדמויות, ענו על השאלות הבאות:

1. האם התחום שבו פעלה או פועלת הדמות הוא תחום עיסוק נשי או גברי, או שאולי אין זה תחום שיש להגדירו מגדרית? הסבירו.
2. האם הופתעתם לגלות את תחום העיסוק שבו עוסקת כל אחת מהדמויות?
3. מה למדתם באופן אישי על תחומי עיסוק המשותפים לנשים ולגברים בעקבות הפעילות?
4. מן הפעילות עולה כי הן גברים והן נשים יכולים להצליח באותו עיסוק. האם זוהי אכן התפיסה החברתית המקובלת?
5. האם התפיסה החברתית שלפיה גברים אמורים לעסוק במקצועות "גבריים" כגון מקצועות הייטק, ונשים במקצועות "נשיים" כגון הוראה, עלולה להשפיע על החלטתם של צעירים וצעירות להשתלב בשלבי חייהם השונים בתחומי עיסוק או לימוד מסוימים?
6. מהו המצב הקיים בחברה הערבית ביחס להשפעת המגדריות על בחירת מקצוע? הסבירו.
7. **שאלה לתלמידות:** כיצד חשתן בעקבות הפעילות החווייתית? מה דעתכן על הנשים שהופיעו בפעילות? האם הן עוררו בכן השראה?
8. **שאלה לתלמידים:** מה עוררה בכם הפעילות החווייתית? האם היא שינתה אצלכם דפוס חשיבה כלשהו לגבי תפקוד נשים בתחומים שהועלו?

עבודת חקר עם ציון - עבודה בזוגות:

נשים פורצות דרך

בחרו אחת מהדמויות שהוזכרו בפעילות החווייתית או דמות נשית מצליחה אחרת וערכו מחקר שיתבסס על שני מקורות מידע לפחות.



לאחר מכן כתבו חיבור קצר בן עמוד אחד שיתאר את הדמות על פי הקריטריונים הבאים:

1. **רקע אישי:** היכן גדלה הדמות? היכן למדה בבית הספר התיכון? מי היו הוריה? מה היו תחביביה? באיזה תחום לימוד התמחתה בבית הספר? וכו'.
2. רקע שמתאר את תחום העיסוק שבו נחלה הצלחה: האם למדה? באיזה תחום התמחתה? היכן החלה לעבוד? כיתד פיתחה את תחום עבודתה? וכו'.
3. **התפתחות:** מתי חל המפנה שגרם לה להתפתח? האם היו לה שותפים? האם נתקלה בקשיים? וכו'.
4. **הכרה בפועלה:** מתי נרשמה הכרה בהישגיה? לאילו הישגים היא הגיעה? האם זכתה בפרסים? מהו מעמדה העולמי? מהן הכנסותיה הכספיות?
5. הוסיפו תמונה.
6. **רפלקציה:** האם המשימה עוררה בכם השראה? אם כן, כיצד? מה למדתם מהדמות? האם יש דברים שהייתם מחקים וכאלה שלא? מהם הדברים שאהבתם בדמות?

א. לפניכם משפט שחסרה בו מילה ואחריו ארבע אפשרויות.
 קיפו את האפשרות הנכונה.

1. מורים רבים ___ לשלב אמצעים טכנולוגיים בהוראה.
 - א. מנסים
 - ב. מסתירים
 - ג. מגבירים
 - ד. משתמשים
2. משרד החינוך מעודד את המורים ___ אמצעים טכנולוגיים בהוראה.
 - א. לנהל
 - ב. לתאר
 - ג. לשלב
 - ד. לשמור
3. אנו חיים בעולם ___, מוקפים ושקועים בטכנולוגיה.
 - א. מציאותי
 - ב. דמוני
 - ג. דיגיטלי
 - ד. מסורתי
4. התלמידים של היום שונים מאוד מאלו של ___ הקודמים.
 - א. הדורות
 - ב. העולם
 - ג. החברים
 - ד. החברה
5. מחקרים ___ על קשר בין שילוב אמצעים טכנולוגיים בהוראה לבין שיפור משמעותי בהישגים הלימודיים.
 - א. מלמדים
 - ב. מורים
 - ג. מצביעים
 - ד. כל התשובות נכונות
6. לא כל המורים בבית הספר הזה עברו ___ מקצועית להוראה דיגיטלית.
 - א. הסבר
 - ב. תהליך
 - ג. השלמה
 - ד. הכשרה
7. בית הספר קיבל ___ לקנות מחשבים חדשים.
 - א. תצהיר
 - ב. תרגיל
 - ג. תקציב
 - ד. תפקיד
8. לא מעט אנשי חינוך ___ בעמדת המסתייגים משילוב אמצעים טכנולוגיים בהוראה.
 - א. תומכים
 - ב. מצדדים
 - ג. מתנגדים
 - ד. תשובות א+ב נכונות

1. לפניכם חמישה משפטים א-ה, ובכל אחד מהם פועל מודגש. לכל אחד מן הפעלים המודגשים מכוונים שלושה סעיפים (1)-(3). כתבו במחברת את התשובה הנכונה על פי ההוראות.

א. מורים רבים **מְשַׁלְבִים** אמצעים טכנולוגיים בהוראה.

1. השורש של הפועל **מְשַׁלְבִים** הוא :

2. הבניין של הפועל **מְשַׁלְבִים** הוא :

3. פועל אחר מאותו שורש בבניין **פָּעַל** :

◀ בשנים הקרובות __✓__ אמצעים טכנולוגיים בהוראה ברוב בתי הספר.

ב. האמצעים הטכנולוגיים **תּוֹרְמִים** ללמידה ולהוראה.

1. השורש של הפועל **תּוֹרְמִים** הוא :

2. הבניין של הפועל **תּוֹרְמִים** הוא :

3. פועל אחר מאותו שורש בבניין **נִפְעַל** :

◀ בחודש הבא (תר"מ) __✓__ מחשבים רבים על ידי עמותות הפועלות למען התלמידים.

ג. בתי ספר רבים **יְצַטְרְפוּ** לתוכנית התקשוב הלאומית.

1. השורש של הפועל **יְצַטְרְפוּ** הוא :

2. הבניין של הפועל **יְצַטְרְפוּ** הוא :

3. פועל אחר מאותו שורש בבניין **פָּעַל** :

◀ בקרוב __✓__ שתי מורות למחשבים לסגל המורים בבית הספר.

ד. הטכנולוגיות **מְתַחַדְּשׁוֹת** כל הזמן.

1. השורש של הפועל **מְתַחַדְּשׁוֹת** הוא :

2. הבניין של הפועל **מְתַחַדְּשׁוֹת** הוא :

3. פועל אחר מאותו שורש בבניין **פָּעַל** :

◀ חברות רבות __✓__ את הטיסות ליעדים שונים באירופה בחודש הבא.

ה. אחד התפקידים החשובים של בית הספר הוא **לְהַכְשִׁיר** את התלמידים לחיי העתיד.

1. השורש של שם הפועל **לְהַכְשִׁיר** הוא :

2. הבניין של שם הפועל **לְהַכְשִׁיר** הוא :

3. פועל אחר מאותו שורש בבניין **הִפְעִיל** :

◀ חלק מהמורות ומהמורים לא __✓__ להשתמש באמצעים טכנולוגיים בהוראה.

2. כתבו את המספרים במילים :
 א. הסקר נערך בקרב 4000 הורים.
 ב. 52 אחוזים מהתלמידים מרגישים כי החינוך כפי שהוא מתנהל היום אינו מכשיר את התלמידים לחיי העתיד.

3. כתבו את הצירופים הבאים בצורת היחיד :
 א. המצאות טכנולוגיות
 ב. אתגרים עתידיים
 ג. צרכים חינוכיים
 ד. אמצעים טכנולוגיים

4. לפניכם ארבע מילים. קראו אותן וענו על השאלות שאחריהן :
יתרונות | חסרונות | מטרות | מקורות
 א. איזו מילה יוצאת דופן מבחינת המין הדקדוקי?
 ב. מהו המין הדקדוקי של שלוש המילים האחרות?

5. לפניכם קטע ובו שש מילים מודגשות. מיינו אותן בטבלה לפי דרך התצורה.
 אם נחזור לנושא הטכנולוגיה בהוראה בימינו, אין ספק שבבדיקה **יסודית** יתגלה כי לא כדאי להשקיע בטכנולוגיה חדשה ולשנות את דרכי ה**למידה**. אולי עדיף לשמור על הקיים **במערכת** החינוך ורק להכניס שינויים טכנולוגיים קלים. אולי עדיף להמשיך בהוראה המסורתית, מפני שאי אפשר לדעת בוודאות מה יהיו ההשפעות של החידושים בעתיד. אולם הצורך בשינוי אינו נובע ממחקרים, הוא מצוי ב"רוח הזמן" והיא מלאה **חידושים** כגון השימוש היום-יומי של כולנו בטלפונים חכמים **ובטבלטים**. חידושים כאלה יש לשלב בתהליכי ההוראה והלמידה **במסגרות** החינוך.

| שורש ומשקל | בסיס וצורן סופי | הלחם בסיסים |
|------------|-----------------|-------------|
| | | |
| | | |
| | | |

6. בחרו באפשרות הנכונה.
 א. באיזה צמד מילים יש לסיימת בשתי המילים אותה משמעות?
 1. פּפִית / חֶרְמוֹנִית
 2. חֶדְרָנִית / שְׁקִית
 3. מוֹנִית / מְשֵׁאִית
 4. קְשִׁית / מְכוֹנִית

ב. המשותף למילים: איפה, איזה, לפיכך, מדחן -

1. כולן באותו משקל.
2. שלוש המילים הראשונות גזורות בדרך של הלחם (בסיס + בסיס).
3. כל המילים גזורות בדרך של הלחם (בסיס + בסיס).
4. כל המילים בנויות בדרך של בסיס + צורן סופי.

7. בחרו במילת הקישור המתאימה למשפט שלפניכם:

- א. הטכנולוגיה יכולה לקדם את החינוך __ __ שְׁקִידְמָה תְּחֻמִּים אַחֲרִים.
- | | |
|----------|-------------|
| 1. למרות | 2. כי |
| 3. כמו | 4. אף על פי |

ב. השלימו את מילת הקישור החסרה במשפט הבא:

- א. יתרונות המחשב בהוראה רבים, __ __ בית הספר מעודד שימוש במחשבים בזמן השיעורים.
- ג. החליפו את מילת הקישור **המודגשת** במשפט שלפניכם במילת קישור אחרת בלי לשנות את הקשר הלוגי במשפט.
- א. עזרים טכנולוגיים רבים זמינים לכל דורש, אך עדיין רבים אינם מודעים אליהם.

8. בחרו בצורה הנכונה.

- א. **המהפכה / ההפיכה** הטכנולוגית תורמת תרומה גדולה לרווחת הפרט והחברה.
- ב. חלק מהגולשים באינטרנט **מנצלים / מצילים** אותו לפגיעה באחרים.
- ג. הטכנולוגיה **מפותחת / מתפתחת** במהירות עצומה.
- ד. **לולא / ממילא** יישומון זום לא הייתה מתקיימת למידה מרחוק.
- ה. אם אחותי תקנה חתול, אני **יטפל / אטפל בו**.
- ו. משפחות רבות מעדיפות לערוך קניות **בשוקים / בשווקים** העירוניים.
- ז. כולם **מושיטים / משיטים** יד לשלום.
- ח. קניתי משקפי שמש **חדשות / חדשים**.
- ט. **ועידת / ועדת** האקלים דנה בהתחממות הגלובלית.
- י. אם הנהגים **יקשיבו / יצייתו** לחוקי התנועה, יקטן מספר התאונות.

טוהר הבחינות

1 טוהר הבחינות הוא עיקרון המחייב את הנבחן ואת המערכת הממונה על ניהול הבחינות להגינות וליושר, מתוך שמירה על כללי ההתנהגות ועל הנהלים המקובלים. השמירה על טוהר הבחינות בכלל ועל ניהול נכון של בחינות הבגרות בפרט היא משימה חינוכית, ערכית ומוסרית. חשיבותה גדולה מאוד והיא מחייבת אחריות של הנבחנים ושל צוותי החינוך ודורשת היערכות של המערכת 5 כולה: משרד החינוך, מנהלים ומורים.



בשנים האחרונות תופעת ההעתקה בבחינות הולכת וגוברת בעיקר בבחינות הבגרות. מספר המחברות החשודות הולך ועולה. תופעה זו מטרידה ומדאיגה את משרד החינוך, שהוא הממונה הישיר על התנהלותן התקינה של בחינות הבגרות. תופעה זו מתחילה כבר בחטיבת הביניים 10 במבחנים השגרתיים, בעבודות הבית ואף בשיעורי הבית. על פי סקר של ארגון המורים, מספר ההעתקות עולה ככל שעולים בסולם הכיתות: אחוז מתלמידי כיתה ז אמרו שהעתיקו במבחנים שהתקיימו השנה לעומת 90 אחוז מתלמידי כיתות י שהודו בכך. נשאלת השאלה מהם הגורמים להתגברות התופעה? איך משרד החינוך מתייחס להתגברות התופעה? מה אפשר לעשות כדי לבלום את התופעה הזו?

15 אחת הסיבות קשורה לאופיים האפתי והאדיש של תלמידים אלה. הם לא מוכנים להשקיע אפילו מאמץ קטן כדי להגיע להישגים טובים. הם התרגלו לקבל הכול על מגש של כסף, לכן הם בוחרים בשיטות פסולות כדי להשיג הישגים טובים. סיבה נוספת לעלייה החדה במספר המחברות החשודות באי שמירה על טוהר הבחינה היא השתכללות אמצעי התקשורת והשתכללות האמצעים הטכנולוגיים העומדים לרשות התלמידים. התלמידים מעבירים מידע דרך הרשתות 20 החברתיות כמו הוואטס-אפ והפייסבוק.

21 פזית קורן, ד"ר לחינוך, מסבירה: "להפרה של האיסור המוסרי הזה על ידי התלמידים יש כמה סיבות: הראשונה היא דחף הישרדותי. אותנו חוש שמעודד אותנו לשמור על עצמנו במגוון סיטואציות פועל גם במהלך מבחן. הדיבור העצמי שחולף בראש - "אם לא אצליח במבחן", "לא אשרוד", "לא אעמוד בציפיות", "אאכזב את הוריי ואת עצמי" - הוא זה שדוחף תלמידים רבים להעתיק בבחינות. סיבה שנייה היא התרופפות מוסרית: התנהגויות שנחשבו בעבר כבלתי מוסריות הפכו לדבר מקובל. כמו כן, במקצועות ובתחומים שנתפסים בעיני התלמידים כחשובים פחות ההעתקה היא נחשבת לצעד לגיטימי. הסיבה האחרונה היא הקלות הבלתי נסבלת של ההעתקה. "בעבור תלמידים חלשים שמבקשים לעשות קיצורי דרך המערכת מספקת לעיתים מבחנים קלים שמקילים את ההעתקה".

30 חלק מבתי הספר החלו לפעול כדי לטפל בתופעה פסולה זו. הם התקינו מערכות מתוחכמות לזיהוי מכשירים אלקטרוניים כמו טלפונים ניידים. בכניסה לבית הספר מוצב מכשיר בידוק שמטרתו למנוע מהתלמידים להחדיר טלפונים לחדר הבחינה. כמו כן, מנהלים רבים יוזמים סדנאות והרצאות בנושא בקרב התלמידים. הם מארגנים סדנאות קבועות בהשתתפות מורים ותלמידים כדי להגביר את מודעות התלמידים להשלכותיה השליליות של התופעה על עתידם ועל גורלם. גם במשרד החינוך ניכרת התעוררות באשר לנושא ההעתקה בבחינות ולאי שמירה על טוהר הבחינה. המשרד פועל במרץ רב כדי לצמצם את התופעה. הוא העביר את האחריות על ניהול הבחינות לגורמים חיצוניים שאינם קשורים בבית הספר.

זאת ועוד: באמצעות יישומים טכנולוגיים חדשניים לשיבוש השימוש בתקשורת סלולרית בזמן הבחינות ישבש משרד החינוך את השימוש במכשירים סלולריים בבחינות הבגרות כחלק מהניסיון להגביר את הפיקוח על טוהר הבחינות. כמו כן, משרד החינוך מטיל עונשים משמעותיים למלחמה בתופעת ההעתקות בבחינות כמו ביטול ההכרה בבית הספר למתן ציונים שנתיים. למרות כל המאמצים והמשאבים המושקעים בניסיון להילחם ב"נגע" ההעתקות ובאי השמירה על טוהר הבחינות עדיין אין תוצאות של ממש.

מבוסס על: "טוהר הבחינות", חוזרי מנכ"ל, משרד החינוך.

← ענו על השאלות הבאות:



- 1 א. על פי שתי הפסקות הראשונות, מי אחראי להתנהלותן התקינה של בחינות הברות?
 ב. הסבירו את כותרת הקטע על פי הפסקה החמישית.

- 2 א. על פי הקטע, מהי התופעה המדאיגה את משרד החינוך?
 ב. ציינו מהקטע שני נתונים המבססים את תשובתכם בסעיף א'.

- 3 א. על פי פסקה 3, מדוע התלמידים מאמצים שיטות פסולות כדי להשיג ציונים גבוהים? נמקו.
 ב. כיצד השתכללות האמצעים הטכנולוגיים הפכה את משימת ההעסקה בבחינות למשימה קלה?

- 4 לפניכם ציטוט מפסקה 4 (שורות 21-29). קראו אותו וענו על השאלות שאחריו:
 "להפרה של האיסור המוסרי הזה על ידי התלמידים יש כמה סיבות: הראשונה היא דחף הישרדותי."

- א. למי מתכוונת ד"ר קורן בצירוף המילים "איסור מוסרי"?
 ב. הסבירו על פי הפסקה הרביעית, מהו "דחף הישרדותי"?
 ג. משמעות המילה "הישרדותי" היא -

1. קיום 2. מאבק 3. התנגדות 4. עוצמה

- 5 לפניכם טבלה ובה מפורטים הגופים והאמצעים הננקטים לשמירה על טוהר הבחינות בבתי הספר.

← השלימו על פי הקטע את החסר בטבלה שלפניכם:

| אמצעים משמעותיים | אמצעים הסברתיים | אמצעים טכנולוגיים | הגופים |
|------------------|-----------------|-------------------|-------------|
| | | | בתי הספר |
| | | | משרד החינוך |

6 א. משמעות המילה "לצמצם" במשפט: "המשרד התחיל לפעול כדי לצמצם את התופעה" היא -

1. להפחית
2. להקטין
3. למזער
4. כל התשובות נכונות

ב. המילה "תופעה" מכוונת ל -

1. שמירה על טוהר הבחירות.
2. אי שמירה על טוהר הבחירות.
3. שמירה על אווירה טובה בזמן הבחירות.
4. העברת האחריות על ניהול הבחירות לגורמים חיצוניים.

ג. הקשר הלוגי בין פסקות 4-5 לבין הפסקה האחרונה הוא -

1. פירוט והכללה.
2. סיבה ותוצאה.
3. ויתור והסתייגות.
4. בעיה ופתרון.

7 הכותב משתמש במילים נרדפות.

א. העתיקו מהפסקות הבאות צמדי מילים נרדפות:

1. פסקה 1
2. פסקה 2
3. פסקה 3

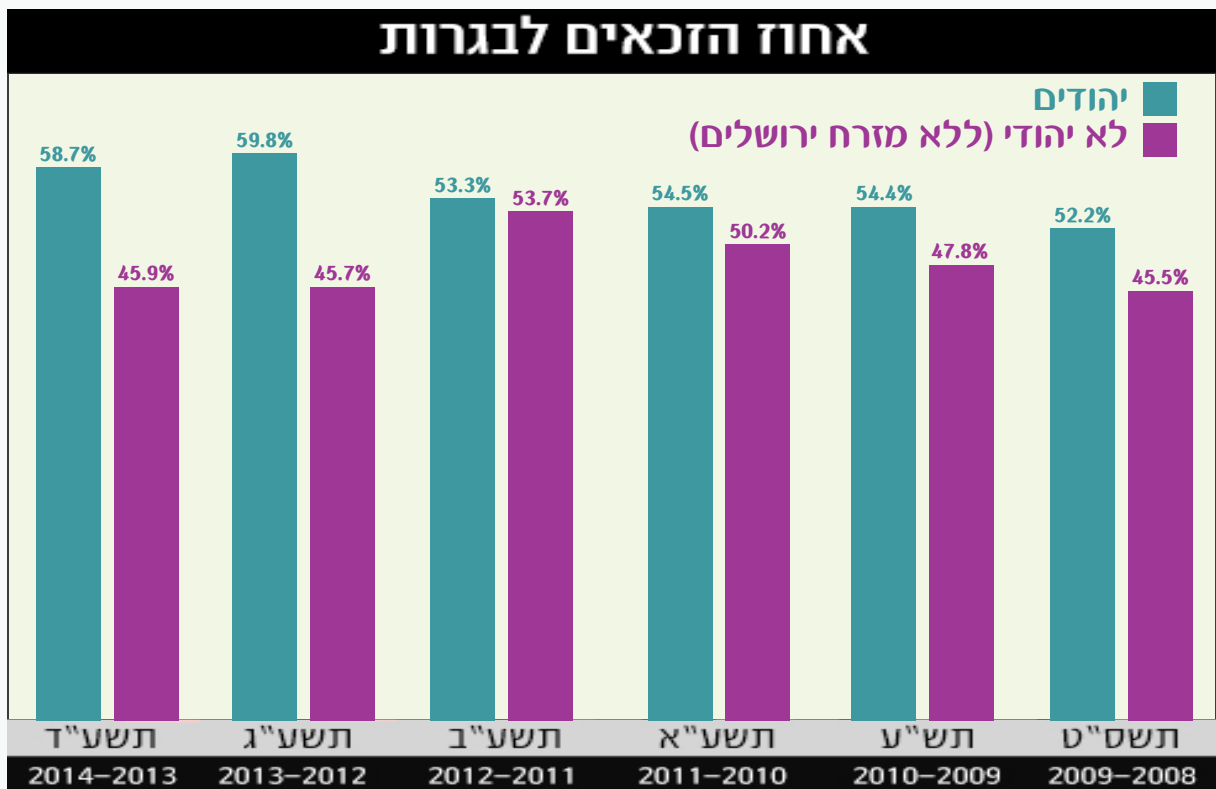
8 מהו סוג פסקה 3 (שורות 21-29)?

- א. פסקת הדגמה.
- ב. פסקת פירוט.
- ג. פסקת הסבר.
- ד. פסקת עימות או ניגוד.

9 הקשר הלוגי בין פסקה 5 (שורות 30-37) לפסקה 6 (שורות 38-44) הוא:

- א. הכללה ופירוט.
- ב. ניגוד.
- ג. הוספה.
- ד. סיבה ותוצאה.

10 עיינו בגרף שלפניכם וענו על השאלות שאחריו.



א. מהי המסקנה המשתמעת מהגרף הנ"ל בנוגע לאחוז הזכאים לבגרות במגזר הערבי לעומת המגזר היהודי?

- ב. על פי הגרף הנ"ל, הקיפו את המשפט שהנאמר בו אינו נכון.
1. בין השנים 2008-2013 יש עלייה באחוז הזכאות לבגרות במגזר היהודי.
 2. אחוז הזכאות לבגרות במגזר הערבי הוא 50% בערך.
 3. מגמת העלייה באחוז הזכאות לבגרות נעצרה בשנת 2014.
 4. בשנת 2013 חלה עלייה חדה באחוז הזכאות לבגרות בשני המגזרים.



משימת הבעה בעל-פה

◀ לפניכם קטע קצר. קראו אותו, וענו בעל-פה על השאלות שאחריו:

בכמה בתי ספר הציבו מכשירי בידוק בכניסה כדי למנוע החדרת טלפונים ניידים. ועדי התלמידים בבתי הספר מחו בתוקף נגד הצבת מכשירי בידוק ואף איימו להשבית את הלימודים עד שיוסר מכשיר הבידוק.

◀ נסחו סיסמה קצרה וקולעת המשקפת את מחאת ועדי התלמידים בעניין מכשירי הבידוק.

◀ האם אתם מצדדים בעמדת התלמידים? נמקו.

◀ משרד החינוך החליט להחמיר את העונשים נגד תלמידים החשודים באי שמירה על טוהר הבחינות, ולמרות זאת מספר המחברות החשודות נמצא במגמת עלייה.

לדעתכם, האם העונשים הננקטים נגד תלמידים החשודים באי שמירה על טוהר הבחינות ירתיעו את התלמידים מלהעתיק בבחינות? נמקו.

◀ חלק מהתלמידים טוענים שהעונשים המוטלים על תלמידים החשודים באי שמירה על טוהר הבחינות הם עונשים לא מידתיים ואף אכזריים, כי הם עלולים לשבש את התוכניות של חלק מהתלמידים.

האם אתם מצדדים בעמדת התלמידים? נמקו.



משימת הבעה בכתב

חלק א: תהלוך

טוהר הבחינות נדרש לא רק כערך חינוכי בבית הספר בלבד, אלא גם כדי לעצב את אישיות התלמיד ולעשות אותו אדם אמין וישר, שיוכל לתפקד בחברה כמי שאפשר להאמין לו ולסמוך עליו. אמון הוא הבסיס לכל שיתוף פעולה בחיים.

◀ לפני כתיבת החיבור חשוב לתכנן את רצף הרעיונות שיהיו בו. לשם כך השלימו בקצרה את התחלות המשפטים שלפניכם על פי הקטע שקראתם.

- תופעות ההעתקה בבחינות בשנים האחרונות באה לידי ביטוי ב:
- הגורמים להתפשטות התופעה הם:
- כיום נלחמים בתופעה כך:
- עמדת הכותב באשר לדרך שבה יש לבלום את התופעה היא:
- לדעתכם, אפשר לטפל בתופעה באמצעות:

חלק ב: על פי הרעיונות שכתבתם בסעיף א' כתבו חיבור בהיקף של 12-15 שורות. בחיבורכם התייחסו לתופעת ההעתקה בבחינות ולגורמים להתפשטותה והציגו את הדרכים הנהוגות כיום והמוצעות בטקסט לבלימת התופעה.

א. לפניכם משפט שחסרה בו מילה ואחריו ארבע אפשרויות. הקיפו את האפשרות הנכונה.

1. בכניסה לבית הספר __✓__ מכשיר בידוק אלקטרוני.

| | |
|---------|---------|
| א. מוצע | ב. מוצג |
| ג. מוצב | ד. צף |
2. התלמידים אינם רואים בעין __✓__ את ההחלטה להציב מכשיר בידוק.

| | |
|--------|---------|
| א. יפה | ב. אחת |
| ג. חדה | ד. טובה |
3. הנהלת בית הספר מצדדת בהחלטה להציב מכשיר בידוק, ואילו התלמידים __✓__ מהחלטה זו.

| | |
|-------------|------------|
| א. מסתייגים | ב. מסבירים |
| ג. מבינים | ד. תומכים |
4. רבבות מפגינים השתתפו בצעדת __✓__ נגד יוקר המחיה.

| | |
|---------|-----------|
| א. יקרה | ב. מחיר |
| ג. מחאה | ד. הזדהות |

ב. לפניכם משפט ואחריו מוצעות ארבע אפשרויות.

««« העתיקו את המשפט הקרוב ביותר במשמעותו למשפט המקורי (המודגש).

1. ועד התלמידים מחה בתוקף נגד הצבת מכשירי בידוק בשער בית הספר.
 - א. ועד התלמידים התנגד להצבת מכשיר בידוק בכניסה לבית הספר.
 - ב. ועד התלמידים תקף פיזית את מי שהחליטו להציב מכשיר הבידוק בשער בית הספר.
 - ג. ועד התלמידים יבדוק את המכשיר שהוצב בכניסה לבית הספר.
 - ד. בשל מחאת התלמידים יוצב מכשיר בידוק בכניסה לבית הספר.
2. התלמידים מאיימים להשבית את הלימודים אם לא יוסר מכשיר הבידוק המוצב בכניסה.
 - א. התלמידים קיבלו החלטה להשבית את הלימודים בשל הצבת מכשיר בידוק בכניסה לבית הספר.
 - ב. התלמידים השביתו את הלימודים בשל הצבת מכשיר בידוק בשער בית הספר.
 - ג. אם לא יוסר מכשיר הבידוק המוצב בכניסה לבית הספר, התלמידים ישביתו את הלימודים.
 - ד. התלמידים ישביתו את הלימודים בבית הספר.

1. לפניכם חמישה משפטים א-ה, ובכל אחד מהם פועל מודגש. לכל אחד מן הפעלים המודגשים מכוונים שלושה סעיפים (1)-(3). כתבו במחברת את התשובה הנכונה על פי ההוראות.

א. טוהר הבחינות הוא עיקרון **הַמְחִיב** את הנבחן ואת המערכת להגינות וליושר.

(1) השורש של הפועל **הַמְחִיב** הוא -

(2) הבניין של הפועל **הַמְחִיב** -

(3) פועל אחר מאותו שורש בבניין התפעל:

◀ **אני** _ _ **קָבַל** עם ועדה לשמור על טוהר הבחינות.

ב. תופעה זו **מְטַרְדָּה** את משרד החינוך.

(1) השורש של הפועל **מְטַרְדָּה** הוא -

(2) הבניין של הפועל **מְטַרְדָּה** הוא -

(3) פועל אחר מאותו שורש בבניין קל:

◀ **האיש** _ _ **בַּעֲסָקוּ** הרבים.

ג. נשאלת השאלה, מהם הגורמים ל**הַתְגַּבְרוּת** התופעה?

(1) השורש של הפועל **הַתְגַּבְרוּת** -

(2) הבניין של הפועל **הַתְגַּבְרוּת** הוא -

(3) פועל אחר מאותו שורש בבניין הופעל:

◀ **רבים בעולם סובלים מנשירת שיער** _ _ **הגורמת להתקרחות**.

ד. מורות ותלמידות **מְשַׁתְּפּוֹת** בחוגי ספורט מאתגרים.

(1) השורש של הפועל **מְשַׁתְּפּוֹת** הוא -

(2) הבניין של הפועל **מְשַׁתְּפּוֹת** הוא -

(3) פועל אחר מאותו שורש בבניין פיעל:

◀ **הנחקר לא** _ _ **פעולה עם החוקר**.

ה. כיום **מְפַעֵלוֹת** בבתי הספר חברות "קבלן" המעסיקות משגיחים בבחינות הבגרות.

(1) השורש של הפועל **מְפַעֵלוֹת** הוא -

(2) הבניין של הפועל **מְפַעֵלוֹת** הוא -

(3) פועל אחר מאותו שורש בבניין התפעל:

◀ **המטיילים שטיילו בהרי ירושלים** _ _ **מהנוף השובה את העין**.

2. כתבו את המספרים במילים.

- א. 59 אחוזים מתלמידי כיתה ז אמרו שהם העתיקו בבחינות.
- ב. 11,568 תלמידים היו מעורבים באי שמירה על טוהר הבחינות.
- ג. שיעור המחברות החשודות ירד ב- 28%.
- ד. הבחינה בעברית תתקיים ב- 9 ביוני.

3. לפניכם קטע ובו שש מילים מודגשות. מיינו אותן בטבלה לפי דרך התצורה.

"להפרה של האיסור המוסרי הזה על ידי התלמידים יש כמה סיבות: הַרְאָשׁוּנָה היא דחף הישרדותי. אותו חוש שמעודד אותנו לשמור על עצמנו במגוון סִיטוּאָצִיּוֹת פועל גם בְּמַהְלָךְ מבחן. הדיבור העצמי שחולף בראש - "אם לא אצליח במבחן", "לא אשרוד", "לא אעמוד בציפיות", "אאכזב את הוריי ואת עצמי" - הוא זה שדוחף תלמידים רבים להעתיק בבחינות. סיבה שנייה היא התרופפות מוֹסְרִית: התנהגויות שנחשבו בעבר כבלתי מוסריות הפכו לדבר מקובל. כמו כן, במקצועות ובתחומים שנתפסים בעיני התלמידים כחשובים פחות הַהֶעֱתָקָה היא נחשבת לצעד לְגִיטִימִי.

| שורש ומשקל | בסיס וצורן סופי | הלחם בסיסים |
|------------|-----------------|-------------|
| | | |
| | | |
| | | |

4. בחרו באפשרות הנכונה.

בחרו במילה יוצאת הדופן מבחינת דרך התצורה.

- | | | | |
|-------------|-------------|----------------|------------------|
| א. צִנְחָן | ב. כְּבֵאֵי | ג. כְּתִבְנִית | ד. פְּסִנְתָּרָן |
| א. בְּנֵאֵי | ב. כְּבֵאֵי | ג. חִנְאֵי | ד. חִנְאֵי |

5. א. כתבו את המשפט הבא בצורת היחיד:

- א. התלמידים אינם חשים סכנה, לכן הם מעתיקים בבחינות.
- ב. כתבו את המשפט הנ"ל בצורת הנקבה.

6. לפניכם ארבע מילים. קראו אותן וענו על השאלות שאחריהן:

מֵאֲמָץ | רִשֶׁת | סִבָּה | מְעַרְכֶּת

- א. איזו מילה יוצאת דופן מבחינת המין הדקדוקי?
- ב. מהו המין הדקדוקי של שלוש המילים האחרות?
- ג. כתבו את צירוף הסמיכות הבא בצורת הרבים: רשת מזון

7. היעזרו במחסן והשלימו את החסר במשפטים הבאים:
- קיבלנו החלטה זו ב_ _ שלם.
 - אחרי הרבה שנות עקרות היא התברכה בפרי_ _.
 - הספר מצוי בהישג_ _.
 - כל הבטחותיה הן מס_ _.
 - תמיד תמצאו_ _ קשבת במוקד התמיכה.
 - שיקרת לי ב_ _ נחושה.
 - זו עקב האכילס שלי, כלומר נקודת_ _ שלי.
 - עזבנו את הדיון ב_ _ אף.
 - לחיות אין דריסת_ _ במוזיאון המדע.

מחסן מילים: חרון, אוזן, לב, רגל, יד, בטן, התורפה, מצח, שפתיים.

8. א. בחרו במילת הקישור המתאימה למשפט.
- ◀ בכניסה לבית הספר מוצב מכשיר בידוק_ _ למנוע החדרת טלפונים ניידים לחדר הבחינה.
- | | |
|----------|----------|
| 1. כדי | 2. על אף |
| 3. אפילו | 4. אלמלא |
- ב. השלימו את מילת הקישור החסרה במשפט הבא.
- _ _ הזינוק החד במספר המחברות הפסולות, החליט משרד החינוך לנקוט צעדים משמעותיים נגד בתי הספר החשודים באי שמירה על טוהר הבחינות.
- ג. החליפו את מילת הקישור **המודגשת** במשפט שלפניכם במילת קישור אחרת בלי לשנות את הקשר הלוגי במשפט.
- ◀ משרד החינוך משקיע מיליוני שקלים **על מנת** לשמור על טוהר הבחינות.

9. בחרו בצורה הנכונה.

- שיעור הבחינות החשודות באי שמירה על טוהר הבחינות עלה **בשני** / **בשתי** אחוזים.
- ועד התלמידים בבית הספר **מחה** / **מחא** כנגד הצבת מכשיר בידוק אלקטרוני בשער בית הספר.
- התלמיד השיג בגרות **מלא** / **מלאה**.
- שימוש שגוי באינטרנט **עלול** / **עשוי** להביא לתוצאות הרסניות.

נשים בהייטק

1 תעשיית ההייטק הישראלית היא חוד החנית של החדשנות הישראלית ושוברת בהישגיה שיאים מדי שנה. עם זאת, בכל הקשור לשוויון מגדרי, ההייטק הישראלי משתרך מאחור. נשים הן רק כשליש מהמועסקים בהייטק הישראלי, ושיעור זה אינו עולה לאורך שנים. בכל שלב בדרך להשתלבות בתעשיית ההייטק, ולאחר מכן בתוכה, נשים הן מיעוט. ככל שעולים בדרגים, וכאשר 5 בוחנים את שיעור המייסדות של סטארטאפים או של השותפות בקרנות ההון, מגלים כי המצב בכי רע.



גם בהשוואה גלובלית עם מוקדי חדשנות אחרים בעולם נמצא כי ישראל מפגרת עם שיעור נמוך של נשים ביזמות ועם פחות הון שהן מצליחות לגייס. בשנים האחרונות ישנם ניצנים של צמיחה בקרב ההצטרפות של סטודנטיות לתארים במקצועות ההייטק ועלייה בשיעור הניגשות לבגרויות 10 במדעי המחשב ובמדדים אחרים, אך ההתקדמות היא איטית.

כדי לצמצם את הפער המגדרי יש להאיץ את התהליכים ולפעול בכל אחד מהשלבים במאמץ משותף של תעשיית ההייטק והממשלה. דווקא על רקע השגשוג המרשים של ההייטק הישראלי בשנים האחרונות, חשוב להאיר גם זווית זו, שהיא חולשה של הענף.

מה הדרך שמובילה נשים להיטיק? דרכן של נשים לענף זה מתחילה בשלב מוקדם בחייהן. 15 הבחירות של תלמידות תיכון משפיעות במידה רבה על המשך דרכן המקצועית ועל סיכויי הכניסה שלהן לתחום. כדי שנשים יהפכו ליזמות, ימלאו תפקידים בכירים בחברות או יעברו לתפקידי השקעות בקרנות הון, עליהן לרכוש השכלה והכשרה רלוונטיות ולהתקדם בתוך התעשייה. לכן, על מנת להגדיל את ייצוג הנשים בתעשייה, חשוב להגדיל את חלקן היחסי בכל אחד מהשלבם בדרך אל משרת ההיטיק.



20 ראשית המסלול, בבחינות הבגרות במתמטיקה ברמה של חמש יחידות לימוד כמעט שיש שוויון מגדרי, אך הפער המגדרי מתחיל להיפתח כבר בשירות הצבאי בתפקידי פיתוח וסייבר שסוללים את דרכם של המשרתים בהם לזירת החדשנות הישראלית. בתפקידים אלו אחוז הנשים המשרתות עומד על 23%. במקצועות ההיטיק באקדמיה המצב טוב מעט יותר, אך למרות שכמות הסטודנטיות גדלה ב-64% בתוך עשור, הרי שחלקן היחסי עלה באחוזים בודדים ושיעורן עומד עדיין על פחות משליש מכלל הסטודנטים. בהמשך הדרך, ככל שעולים בדרגים, חלקן של נשים בתעשייה הולך ופוחת.

השורה התחתונה עגומה: חלקן של נשים בתחום היזמות בישראל רחוק מחלקן באוכלוסייה. נשים הן מנכ"ליות של 4.9% בלבד מהסטארטאפים שהוקמו בישראל בעשור האחרון. חלקן היחסי מתוך סך ההון האנושי שזורם לסטארטאפים בישראל נמוך אף יותר: 4% בלבד. מבין 30 השותפים בקרנות ההון סיכון בישראל, 5.16% בלבד הם נשים ומתוכן חלק קטן יותר בתפקידי השקעה. נשים כמעט שאינן משתתפות בהובלת דור החברות הישראליות שצמחו בישראל, ומחזיקות ב-6.22% בלבד מתפקידי ההנהלה במדגם חברות טכנולוגיה ישראליות ציבוריות שנבדק. מדגם זה כולל חברות שהנפיקו בשנים 2020-2021 ואת דור החברות הטכנולוגיה הישראליות הציבוריות הוותיקות שמעסיקות מעל לאלף עובדים.

מעובד מתוך: <https://innovationisrael.org.il>

← ענו על השאלות הבאות:

- 1 על פי שורות 1-6, מהי הטענה של כותבת/ת הטקסט?
 - 2 ציינו שני נתונים המוכיחים את הטענה שצינתם בשאלה 1.
 - 3 כותבת/ת הטקסט מציעה פתרונות להתמודדות עם בעיות המגדר בחברה הישראלית.
← ציינו שני פתרונות כאלה.
 - 4 "ככל שעולים בדרגים, וכאשר בוחנים את שיעור המייסדות של סטארטאפים או של השותפות בקרנות ההון, מגלים כי המצב בכי רע".
 - א. מהו המצב הרע?
 - ב. ציינו שמות של שני גופים שיכולים לתרום לשינוי המצב הרע שצינתם בסעיף א'.
 - ג. כיצד יכולים גופים אלה לשנות את המצב הקיים בכל הקשור לתעסוקת נשים?
 - 5 העתיקו משורות 5-10 את המשפט המלמד על המגמה החיובית בכל הקשור לשילוב נשים בהייטק. ציינו שני נתונים המלמדים על מגמה חיובית זו.
 - 6 "דווקא על רקע השגשוג המרשים של ההייטק הישראלי בשנים האחרונות, חשוב להאיר גם זווית זו, שהיא חולשה של הענף".
← מהי החולשה של ההייטק הישראלי?
 - 7 משמעות הצירוף "חוד החנית" במשפט: "תעשיית ההייטק הישראלית היא חוד החנית של החדשנות הישראלית ושוברת בהישגיה שיאים מדי שנה" היא:
 - א. גורם מוביל בתחום מסוים
 - ב. גוף חזק
 - ג. ראש הפירמידה
 - ד. גורם מעכב

8 קראו את הפסקה הקצרה וענו על השאלות שאחריה :

הפער המגדרי מתחיל להיפתח כבר בשירות הצבאי בתפקידי פיתוח וסייבר שסוללים את דרכם של המשרתים בהם לזירת החדשנות הישראלית. בתפקידים אלו אחוז הנשים המשרתות עומד על 23%. במקצועות ההייטק באקדמיה המצב טוב מעט יותר, אך למרות שכמות הסטודנטיות גדלה ב- 64% בתוך עשור.

א. הסבירו על פי הפסקה החמישית, כיצד השירות הצבאי גורם לאי שוויון מגדרי?
ב. במקצועות ההייטק באקדמיה המצב טוב מעט יותר, אך למרות שכמות הסטודנטיות גדלה ב- 23% בתוך עשור.

1. מילת הקישור "אך" מציינת קשר לוגי של-

א. ניגוד ב. תנאי ג. ויתור ד. סיבה ותוצאה

2. אפשר להמיר (להחליף) את מילת הקישור "אך" במילת הקישור-

א. אף ב. אבל ג. לולא ד. אלמלא

3. מה המסקנה המשתמעת מהפסקה הנ"ל?

א. שיעור הנשים המשרתות במקצועות ההייטק באקדמיה גדול בהרבה משיעור הגברים.
ב. שיעור הנשים העוסקות במשרות מפתח באקדמיה גדול משיעור הנשים המועסקות בהייטק.

ג. שיעור הנשים המועסקות בתפקידים בכירים באקדמיה כמעט דומה לשיעור הנשים המועסקות בתפקידי מפתח בהייטק הישראלי.

ד. השירות הצבאי מעמיק את הפער בין נשים לבן גברים בכל הקשור להשתלבות נשים במקצועות ההייטק.

9 השלימו על פי הפסקה האחרונה את המשפט הבא :

א. תוצאות המדגם _ _ את הטענה המרכזית של הקטע.

ב. על פי הפסקה האחרונה, בחרו במשפט שהנאמר בו אינו נכון.

1. הנתונים המופיעים בפסקה האחרונה מבססים את הטענה, שאחוז הנשים המועסקות בהייטק הישראלי הוא נמוך מאוד.

2. הנתונים המופיעים בפסקה האחרונה מסבירים את הטענה המרכזית של הטקסט.

3. הנתונים המופיעים בפסקה האחרונה מצביעים על עלייה בשיעור הנשים הממלאות תפקידים בכירים בישראל.

4. הנתונים המופיעים בפסקה האחרונה מאוששים את הטענה שנשים מופלות לרעה בתחומים שונים.

10 בשורות 8-10 כתוב: "בשנים האחרונות ישנם ניצנים של צמיחה בקצב ההצטרפות של סטודנטיות לתארים בתחום ההייטק ועלייה בשיעור הנגישות לבגרויות במדעי המחשב ובמדדים אחרים, אך ההתקדמות היא איטית."

א. באיזה אמצעי אומנותי משתמש הכותב במשפט שלעיל?

ב. בחרו במשפט הקרוב ביותר במשמעותו למילים: "ניצנים של צמיחה".

1. התחלה חדשה של תהליך.

2. סימנים לשינוי לטובה.

3. פריחה ושגשוג מרשימים.

4. סימנים לשינוי קיצוני ודרסטי.

ג. לפניכם שתי הגדרות למילה "מדד". בחרו בהגדרה המתאימה למשמעות המילה "מדד" (מדדים) המופיעה במשפט שלעיל.

1. בדק את הערך המספרי של הגובה, האורך, המשקל, הזמן וכד'.

2. קריטריון שעוזר להעריך או למדוד דבר מה.

11 לצירוף "השורה התחתונה" יש שתי משמעויות: משמעות רגילה ומשמעות מטפורית.

מה המשמעות המטפורית של הצירוף "השורה התחתונה" במשפט "השורה התחתונה עגומה: חלקן של נשים בתחום היזמות בישראל רחוק מחלקן באוכלוסייה"?

א. השורה הסופית.

ב. בקיצור.

ג. לסיכום.

ד. תשובות ב+ג נכונות.



דעה אישית

12 לדעתכם, מדוע מדינת ישראל מפגרת בהשוואה למדינות המערב בכל הקשור לשילוב נשים בהייטק?

ציינו שני גורמים המעכבים השתלבות נשים בהייטק.

13 הציעו שני פתרונות העשויים לסייע בהשתלבות נשים בהייטק ובאיוש משרות ותפקידים בכירים בחברה הישראלית בכלל והערבית בפרט.



משימת הבעה בעל-פה

58% מכלל הסטודנטים הערבים שלומדים את מקצועות ההייטק הם נשים. בטכניון, לדוגמה, נשים ערביות מהוות 66% מכלל הסטודנטים הערבים (וגם כ-33% מכלל הנשים).

- ◀ שיעור הגברים והנשים הערבים המשתלבים בהייטק הישראלי הוא נמוך ביחס לשיעור הערבים בישראל. מדוע?
- ◀ מי לדעתכם אשם במצב זה?
- ◀ הציעו פתרונות להגדלת שיעור הנשים העוסקות בהייטק.
- ◀ מה צריכה המדינה לעשות כדי לעודד שילוב נשים בהייטק?
- ◀ האם החברה הערבית מעודדת נשים להשתלב בהייטק?
- ◀ איך אתם מסבירים את הפער בין שיעור הנשים הלומדות מקצועות ההייטק לבין שיעור הנשים העוסקות בהייטק?

משימת הבעה בכתב



כתבו חיבור ודונו בו בגורמים ובסיבות המעכבים השתלבות נשים בענף ההייטק. תארו את מצבן העגום של הנשים בישראל בכל הקשור לאיוש תפקידים בכירים.

- ◀ מי אחראי למצבן העגום של נשים העוסקות בהייטק?
- ◀ הציעו פתרונות לצמצום הפערים בין גברים לנשים בכל הקשור להשתלבות נשים בהייטק.

סטריאוטיפים בבחירת מקצוע

בפעילות הבאה התלמידים יעסקו בתפיסה הקיימת כיום לגבי מקצועות מסוימים שנחשבים לגבריים, כגון חשמלאי וטייס, ומקצועות שנחשבים לנשיים, כגון מורה וגננת, והאם קיימת תפיסה שונה מבחינתם ביחס לנושא בהשוואה לדור ההורים שלהם. התלמידים יכולים להסתייע ברשימת המקצועות המצורפת או להציע בעצמם מקצועות נוספים שאינם מופיעים ברשימה.

רשימת מקצועות:

דיילת, דוגמנות, כבאות, חשמלאות, טייס/ת, הנדסה, קבלנות, הוראה, גננות, משחק, תפירה, איפור, קוסמטיקה, רפואה, נהג/ת מונית, נהג/ת אוטובוס, זמר/ת, אופטיקה, מנהל/ת חשבונות, פלסטיקאי/ת, חשמלאות, שרברבות, טיפול ציפורניים, טכנאי/ת, מורה לנהיגה, מנהל/ת, הייטק, במאי/ת, סופר/ת, קופאי/ת, טבח/ית, מנקה, נגר/ית, צייר/ת, רקדן/ית, זמר/ת, מוכר/ת, בנקאי/ת



- ❖ התלמידים יבחרו מהרשימה 3 מקצועות או מתוך בחירה שלהם שייתכן וירצו לעסוק בהם בעתיד.
- ❖ המורה תרשום את הבחירות של התלמידים על הלוח.
- ❖ התלמידים יציינו ליד המקצועות הרשומים על הלוח האם המקצוע הוא "נשי" בעיניהם או "גברי".
- ❖ לערוך טבלה שמחולקת לשניים וכתבו בה את המקצועות על פי הסיווג שציינו התלמידים: בעמודה הראשונה את המקצועות שסווגו על ידיהם כנשיים, בעמודה השנייה את המקצועות שסווגו על ידיהם כגבריים.
- ❖ המורה תדון עם התלמידים בסיווג שנערך ותשאל אותם מה מאפיין את המקצועות שמסווגים כנשיים או כגבריים? אילו תכונות צריכים כדי לעסוק במקצועות הנשיים לעומת הגבריים? ישוּו בין שתי הרשימות.

עבודה עצמית וחזרה למליאה:

התלמידים יענו על השאלות הבאות אודות "מקצועות מגדריים"

- ❖ באיזה מקצוע אתם/ן מעוניינים/ות לעסוק בעתיד? האם הוא נחשב למקצוע גברי או נשי?
- ❖ לתלמידים (הבנים): האם הנכם חושבים שאתם עשויים לעסוק במקצוע שנחשב נשי בעתיד? במידה וכן, כתבו אילו תחושות ורגשות מתלווים לכך? האם אתם חוששים לבחור בחירה כזו? באיזה מקצוע לא תהיו מוכנים לעסוק? (מהרשימה) נמקו.
- ❖ לתלמידות (הבנות): האם הנכן חושבות שאתן עשויות לעסוק במקצוע שנחשב גברי בעתיד? במידה וכן, כתבו אילו תחושות ורגשות מתלווים לכך? האם אתן חוששות לבחור בחירה כזו? באיזה מקצוע לא תהיו מוכנות לעסוק? (מהרשימה) נמקו.
- ❖ באיזו מידה קבלת ההחלטות לגבי בחירת מקצוע תלויה ביכולת להרוויח הרבה כסף או לבחור במקצוע שהוא נטיית לב.
- ❖ באיזה מקצוע הוריתכם עוסקים? האם הם עוסקים במקצוע גברי או נשי?
- ❖ האם אתם מושפעים/ות מהמקצוע של הוריתכם? אם כן - כיצד?
- ❖ האם הוריתכם משפיעים על המקצוע שאתם מעוניינים לעבוד בו?
- ❖ האם אתם מכירים גבר העוסק במקצוע שנחשב "נשי" או אישה שעוסקת במקצוע שנחשב "גברי"? ספרו עליהם.

דיון כיתתי

1. מה דעתכם על היחס השונה של החברה כלפי נשים וכלפי גברים בתחום העבודה ובסטריאוטיפים הקיימים כלפי נשים? האם קיימים גם סטריאוטיפים כלפי גברים בכל הנוגע לבחירת מקצוע?
2. מה הסיבות שהחברה שלנו מפגינה יחס שונה כלפי נשים וכלפי גברים בתחום העבודה ובעיקר בנוגע לסטריאוטיפים שקיימים כלפי נשים?
3. האם אתם סבורים שהתפיסה החדשה, לפיה נשים עוסקות במקצועות גבריים וגברים עוסקים במקצועות נשיים, שכיחה במגזר הערבי או שמא לא? הסבירו.

1. לפניכם חמישה משפטים ובכל אחד מהם פועל מודגש. לכל אחד מן הפעלים המודגשים מכוונים שלושה סעיפים. כתבו את התשובות הנכונות על פי ההוראות.

א. ההייטק הישראלי **מְשַׁתָּרֵךְ** מאחור.

1. השורש של הפועל **מְשַׁתָּרֵךְ** הוא-

2. הבניין של הפועל **מְשַׁתָּרֵךְ** הוא-

3. פועל אחר מאותו שורש בבניין קל:

◀ הוא __ __ את השרוכים של הנעליים.

ב. ישנם סימנים מעודדים של צמיחה ב**הַצְּטָרְפוֹת** של סטודנטיות לתארים במקצועות ההייטק,

1. השורש של הפועל **הַצְּטָרְפוֹת** הוא-

2. הבניין של הפועל **הַצְּטָרְפוֹת** הוא-

3. פועל אחר מאותו שורש בבניין פיעל:

◀ הקבוצה __ __ שתי שחקניות צעירות בשנה הבאה.

ג. נשים **סוֹבְלוֹת** מתת ייצוג משמעותי בענף ההייטק.

1. השורש של הפועל **סוֹבְלוֹת** הוא-

2. הבניין של הפועל **סוֹבְלוֹת** הוא-

3. פועל אחר מאותו שורש בבניין נפעל:

◀ תופעת הצפיפות בערים הגדולות הפכה לבלתי __ __.

ד. בשנים האחרונות חלה עלייה בשיעור התלמידות ה**נְגָשׁוֹת** לבגרויות במחשבים.

1. השורש של הפועל **נְגָשׁוֹת** הוא-

2. הבניין של הפועל **נְגָשׁוֹת** הוא-

3. פועל אחר מאותו שורש בבניין הפעיל:

◀ היא __ __ מועמדות לתפקיד בימים הקרובים.

ה. מהם הגורמים ה**מְעַכְּבִים** השתלבות נשים בהייטק?

1. השורש של הפועל ה**מְעַכְּבִים** הוא-

2. הבניין של הפועל ה**מְעַכְּבִים** הוא-

3. פועל אחר מאותו שורש בבניין התפעל:

◀ הקברניט הודיע לנוסעים שהטיסה __ __ בשעתיים.

2. לפניכם ארבע מילים. קראו אותן וענו על השאלות שאחריהן:

שנים | נשים | סעיפים | כיכרות

א. בחרו במילה יוצאת הדופן מבחינת המין הדקדוקי.

ב. הוסיפו את ה' הידיעה לצירופים הבאים:

דרכי הוראה

פתרונות מעניינים

3. לפניכם קטע ובו שש **מילים מודגשות**. מיינו אותן בטבלה לפי דרך התצורה.

מה הדרך שמובילה נשים **להיטק**? דרכן של נשים לענף זה מתחילה בשלב מוקדם בחייהן. **הבחירות** של תלמידות תיכון משפיעות במידה רבה על המשך דרכן **המקצועית** ועל סיכויי הכניסה שלהן לתחום. כדי שנשים יהפכו ליזמות, ימלאו תפקידים **בכירים** בחברות או יעברו לתפקידי השקעות בקרנות הון, עליהן לרכוש **השפלה** והכשרה **רלוונטיות** ולהתקדם בתוך התעשייה. לכן, על מנת להגדיל את ייצוג הנשים בתעשייה, חשוב להגדיל את חלקן היחסי בכל אחד מהשלבים בדרך אל משרת ההייטק.

| שורש ומשקל | בסיס וצורן סופי | שאי לה מלעז |
|------------|-----------------|-------------|
| | | |
| | | |
| | | |

4. בחרו באפשרות הנכונה.

א. שם העצם יוצא הדופן מבחינת המין הדקדוקי הוא-

1. שְבוּעוֹת 2. תְּקוּפוֹת 3. קוֹלוֹת 4. חוֹבוֹת

ב. איזו מילה יוצאת דופן מבחינת משמעות הצורן הסופי?

1. מְכַלֶּית 2. חֲלָלִית 3. טוֹיֹלִית 4. סִדְרָנִית

5. לפניכם ארבעה צירופים. קראו אותם וענו על השאלות שאחריהם:

יתרונות חשובים

רשות חזקה

מקצועות מעניינים

פתרונות מעשיים

א. בחרו בצירוף יוצא הדופן מבחינת המין הדקדוקי.

ב. בחר בשני צירופים אחרים וכתבו אותם בצורת היחיד.

ג. בחרו בצירוף שאינו בצורת הרבים.

6. כתבו את המספרים במילים.
א. 23 תלמידות ניגשו למבחן הבגרות ב-5 יחידות.
ב. שיעור הנשים בתפקידים טכנולוגיים בהייטק עומד על 22% בלבד.

7. בחרו בצורה הנכונה.
א. התלמידה **שאלה** / **השאלה** ספר לחברתה.
ב. אני **יבוא** / **אבוא** לבקר **אותכם** / **אתכם** בעוד שבועיים.
ג. התארחתי **אצלם** / **אצלהם** לפני שבועיים.
ד. נסעתי **באוטו** / **עם אוטו** לרמת הגולן.
ה. השחיין האגדי יוסיין בולט **שבר** / **ניער** את השיא בריצה ל-200 מטר.
ו. **הפקדתי** / **הנחתי** את הכסף בבנק.
ז. **הכלה** / **הקלה לובשת** / **עונדת** צמיד יקר.
ח. המדענים עורכים **ניסיונות** / **ניסויים** במעבדות.
ט. אם תלמד היטב, אתה **עשוי** / **עלול** להצליח.
י. קניתי **שתי** / **שני** בקבוקי מים.

8. א. בחרו במילת הקישור המתאימה למשפט שלפניכם:
דאגתם של הורים רבים לילדיהם מוצדקת, ___ כדאי להם להיות מעורבים בחייהם.
1. אך
2. אבל
3. כי
4. לכן
- ב. השלימו את מילת הקישור החסרה במשפט שלפניכם:
נשים ערביות פונות בשיעורים גבוהים מאוד לתחום החינוך, וממעטות לפנות ללימודים ולתעסוקה בתחומים רווחיים יותר ___ מחשבים והנדסה.
- ג. המירו את מילת הקישור המודגשת במשפט הבא מבלי לשנות את משמעותו.
העלייה החדה בשיעור האבטלה ביישובים הערביים עוררה צורך כלכלי ביציאת נשים לעבודה. **אולם** ביישובים הערביים קיים היצע מוגבל של משרות לנשים ערביות.

השלמת משפטים

לפניכם משפט שחסרה בו מילה אחת, ואחריו ארבע אפשרויות.
« בחרו באפשרות הנכונה.

1. נשים יוצאות לעבוד כדי לעזור ב ____ המשפחה.
א. העשרת ב. הסכמת ג. פרנסת ד. תרומת
2. הטיפול בילדים ובמשק בית מהווה את ____ העיקרי לכניסת אימהות לשוק העבודה.
א. המחסום ב. החסם ג. המפנה ד. ההישג
3. פערים של עשרות אחוזים ב ____ בין גברים לנשים באותם תפקידים.
א. שכר ב. מעמד ג. תועלת ד. פרנסה
4. נשים ערביות הן הקבוצה ____ ביותר בשוק העבודה, והן סובלות מאפליה כפולה.
א. המסובכת ב. המשמעותית ג. המוחלשת ד. המועדפת
5. נשים מתלוננות על ____ מצד המעסיקים בנוגע לתנאי העסקתן.
א. אפליה ב. יחס ג. הדדיות ד. אמפתיה
6. בשנים האחרונות ____ התפתחויות משמעותיות בכניסת נשים ערביות לשוק התעסוקה.
א. החלו ב. התחילו ג. חלו ד. מחלו
7. חלה עלייה בשיעור הנשים הערביות הלומדות במוסדות ל ____ גבוהה, אבל שיעור התעסוקה שלהן נותר נמוך.
א. השלמה ב. הכשרה ג. מוסדות ד. השכלה
8. יש עדיין ____ גדול בשיעור ההשכלה בין נשים ערביות ליהודיות ובין גברים ערבים ליהודים.
א. מרחק ב. הפרש ג. ריחוק ד. פער

מדעניות העתיד

1 עם כל שנה שעוברת, המודעות לשילוב נשים בכל תחומי החיים רק עולה, ונדמה כי המצב משתפר והולך לקראת שוויון מגדרי. עם זאת, השתלבות נשים בתחומי ההנדסה ומדעי המחשב היא הנמוכה ביותר ביחס להשתלבות במקצועות אחרים, כנראה בשל התפיסה שאלו הם ענפים "גבריים". ואכן, נתונים שאסף משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל לקראת יום האישה הבינלאומי מעלים תמונה קודרת על השתלבות נשים בתחומים אלו. 5



לפי דו"ח של מרכז המידע והמחקר בכנסת, הבעיה מתחילה כבר במוסדות החינוך התיכוניים: אחוז הבנות שבחרו ללמוד במגמות הנדסיות בשנת 2011 עמד על 31% בלבד. אלא שהנתון המעניין יותר הוא שמתוך אותן בנות שבחרו ללמוד מקצועות אלה, 84% היו זכאיות לתעודת בגרות לעומת 79% בלבד מהבנים באותן מגמות. מספרים אלה מעלים מיד את השאלה: אם הבנות אכן מצליחות במקצועות אלה, אפילו יותר מהבנים, מדוע הן אינן מסתערות עליהם? התמונה הולכת ומאפירה: זרעי חוסר השוויון שנזרעו במגמות בתיכון נובטים ובאים לידי ביטוי גם בעולם האקדמי. שיעור הנשים שקיבלו תואר ראשון מאוניברסיטאות בתחומי המתמטיקה, הסטטיסטיקה ומדעי המחשב הוא הנמוך ביותר בהשוואה ליתר המקצועות האקדמיים ועומד על 32% אחוז בלבד. בשנת 2001 מדובר היה ב-38%. 10

15 שר המדע, הטכנולוגיה והחלל אשר תחת משרדו פועלת המועצה לקידום נשים במדע, טוען כי מדובר באתגר המצריך פעילות משולבת של הממשלה ושל החברה עצמה: "שילוב וקידום נשים בתחומי המדע והטכנולוגיה הוא אינטרס לאומי וחברתי אמיתי ובעל השלכות ישירות על החברה והכלכלה הישראלית. מדינת ישראל מצויה כעת בבעיה חמורה, בשל המחסור בנשים



העוסקות בתחומי המדע והטכנולוגיה, דבר שמביא לאי מיצוי כוח אדם איכותי בתחומים אלו. 20 המגזר הציבורי והפרטי חייבים לעשות יותר כדי לשבור את "תקרת הזכוכית" הזו, העומדת בפני דור מדעניות העתיד".

פרופ' נורית ירמיה, המדענית הראשית של משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל, טוענת כי הכול מתחיל בגן: "בנות גדלות לתוך תפיסה שהנדסה זה מקצוע שמתלכלכים בו עם שמן מתחת לציפורניים. מאוחר יותר, בתיכון, מתחילה להתגבש התפיסה שהנדסה ומדעי המחשב הם מקצועות שמרתיעים 25 בנות יותר מבנים, ואחר כך כשהן מגיעות לקראת האוניברסיטה, התפיסה שמקצועות הנדסה מכניסים יותר כסף מחזקת את המסר החברתי שזה מקצוע שמתאים יותר לימפרנס הראשי במשפחה". פרופ' ירמיה שוללת את התפיסות האלו: "ההנדסה כבר מזמן לא נמצאת שם. מדובר במקצוע הייטקי מכניס, עם אפשרויות בלתי סופיות לדמיין ולראות דברים שפעם לא יכולנו לחשוב עליהם. זהו גם מקצוע שקשור מאוד לחברה".

30 ומה אומרות המדעניות? אלו שבחרו להקדיש את חייהן למקצועות מדעיים? אצל כולן האשמה העיקרית היא אחת: החברה שבה אנו חיים. ד"ר תמי ירום, מהנדסת מכונות בוגרת הטכניון שהשלימה תואר שלישי בארה"ב אומרת: "במשך השנים, נשים השתלבו במקצועות שפעם היו סגורים בפניהן כמו רפואה ועריכת דין. למרות זאת, בתחומים כמו מדעי המחשב והנדסה עדיין קיים פחד אצל נשים". אותו פחד נובע לדבריה מחשש כי המקצוע יהיה קשה מדי וידרוש מאמץ גדול יותר מזה שגבר יידרש להשקיע כדי להוכיח את עצמו. "ברור שאם בבית כבר אומרים לילדה 35 צעירה שזה מקצוע שיקשה עליה לבנות משפחה ולגדל ילדים, תהיה רתיעה מסוימת", אומרת ד"ר ירום, שמבחינתה הפתרון נמצא דווקא אצל הנשים.

<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4495008,00.html>

ענו על השאלות הבאות: ←

1 נסחו בלשונכם את הטענה המוצגת בפסקה הראשונה.

2 ציינו, שני נתונים המדגימים את הטענה המופיעה בפסקה הראשונה.

3 א. הסבירו, מדוע קיימת השתלבות מועטה של נשים במקצועות כמו הנדסה ומחשבים.

ב. הוכיחו את תשובתכם מן הסעיף הקודם באמצעות ציטוט מן הפסקה הראשונה.

ג. מהי המסקנה המשתמעת מן הפסקה הראשונה?

1. נשים מופלות לרעה אך ורק במקצועות מדעיים.
2. שיעור הגברים העובדים במקצועות מדעיים גדול משיעור הנשים.
3. נשים מופלות לרעה בכל תחומי החיים.
4. שיעור הנשים המועסקות במקצועות לא מדעיים גדול משיעור הגברים.

4 "נתונים שאסף משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל לקראת יום האישה הבינלאומי מעלים תמונה

קודרת על השתלבות נשים בתחומים אלו". (שורות 4-5)

א. מהמשפט לעיל אפשר להבין ש:

1. נשים משתלבות בתחום ההנדסה.
2. נשים מופלות לרעה במקצועות מסוימים.
3. נשים משתלבות בכל תחומי החיים.
4. יש שוויון מלא בין נשים לגברים.

ב. למילה "חלל" יש משמעויות שונות.

לפניכם שלושה שימושים במילים מהשורש חל"ל.

← פרשו את המילים המודגשות על פי הקשרן במשפט:

1. שלושה חללים נפלו בקרב האחרון.
2. מעבורת החלל קולומביה הייתה החללית הראשונה אי-פעם ששוגרה לחלל עם צוות אסטרונאוטים ללא שביצה קודם לכן טיסות לא מאוישות.

5 משמעות הצירוף "שוויון מגדרי" היא:

- א. שוויון בין שני המינים.
- ב. שוויון בין נשים לגברים.
- ג. גדר הפרדה בין נשים לגברים.
- ד. שווה לכל נפש.

6 "המגזר הציבורי והפרטי חייבים לעשות יותר כדי לשבור את **תקרת הזכוכית** הזו, העומדת בפני דור מדעניות העתיד".

א. למי מכוון צירוף המילים "**תקרת זכוכית**"?

ב. לאי-שילוב נשים במקצועות מדעיים יש השלכות על כלכלת המדינה.

1. כיצד אי-שילוב נשים במקצועות מדעיים עלול להשפיע לרעה על כלכלת המדינה?

2. הוכיחו את תשובתכם מן הסעיף הקודם בציטוט מהפסקה השלישית.

7 בפסקה הרביעית (**שורות 22-29**) מובאות תפיסות (השקפות עולם) של נשים בכל הקשור למקצועות מדעיים וטכנולוגיים.

א. ציינו שתי תפיסות (מחשבות) שבגללן נשים מעדיפות לא ללמוד מקצועות טכנולוגיים ומדעיים.

ב. האם פרופסור נורית ירמיהו מסכימה עם התפיסות (המחשבות) שציינתם בסעיף א? נמקו.

8 א. על פי הפסקה האחרונה, מה הפתרון שמציעה ד"ר תמי ירום?

ב. על פי **הפסקה האחרונה**, מי האשם באחוז הנמוך של נשים העוסקות במקצועות טכנולוגיים ומקצועות מדעיים?

בחרו בתשובה הנכונה.

1. רק הנשים אשמות

2. כולנו אשמים

3. החברה בכלל והנשים בפרט

4. מדעניות העתיד

9 קראו את המשפטים הבאים, וענו על השאלות שאחריהם:

"עם כל שנה שעוברת המודעות לשילוב נשים בכל תחומי החיים רק עולה, ונדמה כי המצב משתפר והולך לקראת שוויון מגדרי. **עם זאת**, השתלבות נשים בתחומי הנדסה ומדעי המחשב היא הנמוכה ביותר ביחס להשתלבות במקצועות אחרים [...]" (**פסקה 1**).

מילת הקישור "**עם זאת**" מצביעה על קשר לוגי של:

א. סיבה ותוצאה

ב. ניגוד והסתייגות

ג. הוספה

ד. תכלית

10 מצאו מה כתוב בפסקה השנייה במקום המילים הבאות:

א. שיעור

ב. התנפל

ג. צומחים



דעה אישית

11 קראו את הפסקה שלפניכם, וענו בעל-פה על השאלה שאחריה:

אף שבתיכון אחוז ניכר מהנערות הערביות לומדות מקצועות מדעיים או הנדסיים, חלקן של הפונות ללימודים גבוהים בתחום החינוך גדול, ואילו חלקן של הפונות לתחומי המדעים וההנדסה קטן יחסית.

לדעתכם, מדוע שיעור התלמידות הערביות הפונות לתחומים מדעיים וטכנולוגיים הוא

קטן בהשוואה לשיעור התלמידות היהודיות הפונות למקצועות אלה?



משימת הבעה בעל-פה

מה אתם יודעים על פרויקט "מדעניות העתיד"?

מדוע הוא נקרא "מדעניות העתיד"?

מי משתתף בפרויקט?

לדעתכם, מדוע רק בנות יכולות להשתתף בפרויקט?

מהי מטרת הפרויקט?

מי זכאית להשתתף בפרויקט?

מי מכן משתתפת או השתתפה בפרויקט?

מה אתן לומדות או למדתן בפרויקט?

מה תורמת או תרמה לכן ההשתתפות בפרויקט?

מה מיוחד בפרויקט "מדעניות העתיד"? ציינו שני דברים.

להשתתפות בפרויקט "מדעניות העתיד" יש הרבה יתרונות. ציינו את היתרון החברתי של הפרויקט.

האם הכרתן תלמידות חדשות?

האם נוצרו קשרי חברות עם תלמידות מערים ומכפרים אחרים?

לדעתכם, האם פרויקטים מסוג זה עשויים להיות גשר בין ערבים ליהודים? אם כן, ציינו דוגמה המוכיחה את תשובתכם.



משימת הבעה בכתב

במשך שנים רבות שיעור התעסוקה בקרב נשים ערביות בישראל היה נמוך מאוד, והשכלתן הייתה נמוכה ביחס לגברים ערבים וביחס לנשים יהודיות. בשנים האחרונות ניכר שיפור משמעותי בהשכלה של קבוצה זו, הן בשיעור הזכאות לבגרות, הן במגמות הלימוד והן בשיעור הפנייה להשכלה הגבוהה.

כתבו חיבור ודונו בו ביתרונות הכלכליים והחברתיים של שילוב נשים בשוק העבודה.

מנהיגות נשית פורצת דרך

לאורך תקופות ארוכות בהיסטוריה נשים הורחקו מעיסוק במדע והוטלו עליהן הגבלות שונות, בטענה שהן נעדרות כישורים לעסוק בתחום. למרות זאת, מעט נשים נאבקו על זכותן ללמוד ולעסוק במדע וכך ידוע על נשים שתרמו בפיתוח ענפי מדע חדשים, ניסויים ותצפיות פורצי דרך ובניסוח תאוריות חדשות. אולם פעמים רבות חלקן של הנשים בתגליות חשובות לא הוכר, ויוחס לאחרים.

על אף שחל שיפור ניכר במעמד האישה בכלל ובמעמדן של נשים במדע בפרט, עדיין לא הושג עד היום שוויון מלא בהשתתפות נשים במדע. ניתן לראות זאת ביחס הכמותי בין חוקרים לחוקרות באקדמיה, במספר הנשים הפונות ללימודים מדעיים ועוד. בשנים האחרונות נעשים מספר מהלכים חשובים בנושא במערכת החינוך על מנת להגדיל את מספר התלמידות שפונות ללימודים מדעיים עם הפנים לאקדמיה.

1. משחק טריוויה תחרותי בכיתה (אחד על אחד) -

בואו נלמד על מקומן של נשים במדע במהלך ההיסטוריה. במשחק הבא תישאלו שאלות אודות מקומן של הנשים בתחום המדע מתחילת דרכן במהלך ההיסטוריה ועד היום.

◀ המורה מחלקת את הכיתה לשתי קבוצות.

- כל קבוצה תישאל בתורה שאלת טריוויה אחת אודות אחת המדעניות.
- המורה תרשום על הלוח טבלה עם מספר הנקודות לכל אחת מהקבוצות. על כל תשובה נכונה תינתן נקודה אחת. קבוצה שתזכה במספר הנקודות הגבוה ביותר היא הזוכה.

<https://vanl.ink/fFFLu>





שאלון הטריזויה:

להלן מספר שאלות סגורות.

■ בכל שאלה 2 תשובות אפשריות.

■ רק תשובה אחת נכונה.

■ כל קבוצה תענה בתורה על השאלה ותזכה בנקודה במידה וצדקה בתשובה.

■ הקבוצה שתשיג את מירב הנקודות תוכרז כמצחת בתחרות.

1. נכון למאה ה-21 יותר ויותר נשים עוסקות במדע, והן נחשבות לרוב לעומת המדענים הגברים.

א. נכון

ב. לא נכון

2. במאה ה-21 העיסוק בתחום המדע עדיין נחשב גברי.

א. נכון

ב. לא נכון

3. רק במאה ה-19 החלה האקדמיה לפתוח את שעריה לנשים.

א. נכון

ב. לא נכון

4. לימודי רפואה מוסדרים לנשים החלו רק במאה ה-20.

א. נכון

ב. לא נכון

5. מארי קירי הייתה מדענית שזכתה פעם אחת בפרס נובל לכימיה על חקר הרדיום.

א. נכון

ב. לא נכון

6. מספר הנשים שזכו עד היום בפרס נובל הוא 60 בלבד לעומת כ-900 זוכים גברים.

א. נכון

ב. לא נכון

7. אף אישה לא זכתה בפרס נובל לרפואה עד היום.

א. נכון

ב. לא נכון

8. לישראל אין נציגות נשית בין המדעניות שזכו בפרס נובל.

א. נכון

ב. לא נכון

9. פרס פילדס נחשב לפרס החשוב ביותר בעולם בתחום המתמטיקה ועד עתה זכו בו שתי נשים בלבד.

א. נכון

ב. לא נכון

10. האם המשפט הבא נכון? "במחלקות באקדמיה בתחומי המתמטיקה, סטטיסטיקה, ומדעי המחשב, 93% מהמחלקות סובלות מתת-ייצוג חמור בנשים".

א. נכון

ב. לא נכון

2. שאלות לדיון פתוח בכיתה:

- א. מה דעתכם על התופעה לפיה קיים מיעוט של נשים במדע?
- ב. מה הסיבות לקיומה של תופעה זו?
- ג. מה ניתן לעשות על מנת להגדיל את חלקן של הנשים במדע?
- ד. האם לחינוך יש תפקיד בהגדלת מעורבותן של נשים במדע? הסבירו.
- ה. כיום מערכת החינוך פועלת לעידוד תלמידות להשתתף בפרויקט מדעניות העתיד. האם לדעתכם זה אמור לתרום לשינוי המצב?
- ו. מה הסיבה שבנות ונשים בוחרות פחות בתחומי עיסוק מדעיים?



3. מטלת בית להגשה עם ציון:

עליכם לבחור מדענית אחת.

- ✦ כתבו עבודת חקר בהיקף של שני עמודים על הדמות שבחרתם בה.

בכתיבתם התייחסו לנקודות הבאות:

- א. הביוגרפיה האישית של הדמות שבחרתם בה.
- ב. באיזה תקופה/שנים היא חיה ופעלה?
- ג. מהי תרומתה למדע ולחברה?
- ד. נקודות ציון חשובות בחייה של המדענית.
- ה. מכשולים וקשיים שעמדו בדרכה.
- ו. תובנות ומסקנות שלמדתם.

1. לפניכם חמישה משפטים ובכל אחד מהם פועל מודגש. לכל אחד מן הפעלים המודגשים מכוונים שלושה סעיפים. כתבו את התשובות הנכונות על פי ההוראות.

א. הנשים **מְעַסְקוֹת** בשכר נמוך בהשוואה לגברים.

1. השורש של הפועל **מְעַסְקוֹת** הוא-

2. הבניין של הפועל **מְעַסְקוֹת** הוא-

3. שם פועל מאותו שורש בבניין **הפעיל** :

◀ ראש העירייה הבטיח __✓__ עובדים רבים בשנה הבאה.

ב. בשנים האחרונות **גוֹבְּרֵת** המודעות לשילוב נשים בכל תחומי החיים.

1. השורש של הפועל **גוֹבְּרֵת** הוא-

2. הבניין של הפועל **גוֹבְּרֵת** הוא-

3. פועל אחר מאותו שורש בבניין **התפעל** :

◀ לקראת החגים המשטרה __✓__ את נוכחותה במרכזי הערים.

ג. מדוע הן אינן **מְסַתְעֵרוֹת** על אותן מגמות?

1. השורש של הפועל **מְסַתְעֵרוֹת** הוא-

2. הבניין של הפועל **מְסַתְעֵרוֹת** הוא-

3. פועל אחר מאותו שורש בבניין **נפעל** :

◀ ראשי הקבוצה __✓__ בשל החלטת איגוד השופטים.

ד. שר המדע טוען כי מדובר באתגר **הַמְצָרִיךְ** מאמץ משולב של כל הגופים.

1. השורש של הפועל **הַמְצָרִיךְ** הוא-

2. הבניין של הפועל **הַמְצָרִיךְ** הוא-

3. פועל אחר מאותו שורש בבניין **קל** :

◀ בני נוער __✓__ כמויות גדולות של משקאות אנרגיה.

ה. פרופ' ירמיה **שׁוֹלְלֵת** מכל מקום את התפיסות האלו.

1. השורש של הפועל **שׁוֹלְלֵת** הוא-

2. הבניין של הפועל **שׁוֹלְלֵת** הוא-

3. פועל אחר מאותו שורש בבניין **נפעל** :

◀ מתי __✓__ רישיונם של נהגים המעורבים בתאונות קשות?

2. לפניכם קטע ובו שש מילים מודגשות. מיינו אותן בטבלה לפי דרך התצורה.

שר המדע, הטכנולוגיה והחלל אשר תחת **מְשָׁרְדוֹ** פועלת המועצה לקידום נשים במדע, טוען כי מדובר באתגר המצריך **פְּעִילוֹת** משולבת של הממשלה ושל החברה עצמה: "שילוב **וְקָדִים** נשים בתחומי המדע והטכנולוגיה הוא **אֵינְטֵרְס** לאומי וחברתי אמיתי ובעל **הַשְּׁלָכוֹת** ישירות על החברה והכלכלה **הַיִּשְׂרָאֵלִית**. מדינת ישראל מצויה כעת בבעיה חמורה, בשל המחסור בנשים.

| שורש ומשקל | בסיס וצורן סופי | הלחם בסיסים |
|------------|-----------------|-------------|
| | | |
| | | |
| | | |

3. בחרו באפשרות הנכונה.

א. איזו מילה יוצאת דופן מבחינת דרך התצורה?

1. שְׁעוֹן 2. יְלָדוֹן 3. זְכָרוֹן 4. גְּגוֹן

ב. איזו מילה יוצאת דופן מבחינת משמעות.

1. שְׁבוּעוֹן 2. יְרַחוּן 3. שְׁנָתוֹן 4. תְּלִיוֹן

4. לפניכם ארבעה צירופים. קראו אותם וענו על השאלות שאחריהם:

שינוי משמעותי

מדעי מחשב

מקצוע מדעי

כלכלת המדינה

א. בחרו בצירוף יוצא הדופן מבחינת המין הדקדוקי.

ב. בחרו בצירופים שאינם צירופי סמיכות.

ג. כתבו את הצירופים הבאים בצורת הרבים.

מקצוע מדעי

שינוי משמעותי

ד. הוסיפו את ה' הידיעה לצירופים הבאים:

שינוי משמעותי

מדעי מחשב

מקצוע מדעי

5. א. כתבו את המספרים במילים.

אחוז הבנות שבחרו ללמוד במגמות הנדסיות בשנת 2011 עמד על 31% בלבד. אלא שהנתון המעניין יותר הוא שמתוך אותן בנות שבחרו ללמוד מקצועות אלה, 84% היו זכאיות לתעודת בגרות לעומת 79% בלבד מהבנים במגמות אלה.

ב. בחרו בצורה הנכונה.

1. שיעור הגברים העובדים בהייטק הוא גדול פי **שתיים** / **שניים** משיעור הנשים.

2. **שני שלישים** / **שתי שלישים** מהבנות מקבלות תעודות זכאות לבגרות.

6. בחרו בצורה הנכונה.

א. המדעים וההייטק הם מקצועות **חשובים** / **חשובות**.

ב. הנשים מעוניינות לנהל לצד העבודה גם חיי משפחה **תקינות** / **תקינים**.

ג. התלמיד דיבר **עם קול** גבוה / **בקול** גבוה.

ד. רישיון הנהיגה **נשלל** / **נמנע** בשל נהיגה במהירות מופרזת.

ה. היא שילמה **קנס** / **כנס** כספי גבוה.

7. א. השלימו את מילת הקישור המתאימה למשפט.

במשחק מוצג עולם דמיוני, לא ___ ___ זה שקיים במציאות.

1. אבל 2. לעומת זאת

3. כמו 4. כדי

ב. השלימו את מילת הקישור החסרה במשפט הבא :

נשים מהוות כמעט מחצית מכוח העבודה במשק, ___ ___ מחזיקות רק ב-25% מכלל המשרות בתעשיית ההייטק.

ג. המירו את מילת הקישור המודגשת במשפט הבא מבלי לשנות את משמעותו.

תהליך ההשתלבות של נשים ערביות בשוק העבודה נפגע **כתוצאה** ממגפת הקורונה.



הנחיות ללמידת הטקסט בשיטת הבנת הנשמע

1. אתם אמורים להאזין לטקסט פעמיים: האזנה ראשונה והאזנה שנייה.
2. בהאזנה הראשונה תתרכזו ותכירו את פרטי הטקסט.
3. בהאזנה השנייה, האזנה אקטיבית, תנסו לפתור תוך כדי האזנה את השאלות ואת המשימות.

קישור לטקסטים המוקלטים: kesm.co.il

חתולי רחוב בישראל



ענו על השאלות הבאות:

1. באיזו בעיה עוסק הקטע?
 - א. שפע של מזון זמין
 - ב. חתולים משוטטים ברחובות
 - ג. תקיפות כלבים
 - ד. פגיעות רכב

2. מדוע צפיפותם של חתולי הרחוב גבוהה?
 - א. בגלל מזון זמין רב
 - ב. בגלל חתולי בית משוטטים
 - ג. בגלל המתות חסד
 - ד. תשובות א ו-ב נכונות

3. מדוע הגידול במספר החתולים המשוטטים מייצר חששות כבדים?
 - א. כי הם פוגעים בבריאות הציבור
 - ב. כי הם הורסים את רכוש הציבור
 - ג. כי הם מזהמים את האוויר
 - ד. כי הם חיים בממוצע 10 שנים

4. ציינו שני גורמים למותם של חתולי רחוב.

תמרורי עצור בצפון אמריקה



ענו על השאלות הבאות:

1. לפי הקטע, תמרורי עצור בצפון אמריקה עשויים להחליף...
 - א. שוטרים
 - ב. ניידות משטרה
 - ג. תמרורים
 - ד. כבישים
2. לפי הקטע, מה משותף לבתי ספר, לגני ילדים ולמגרשי משחקים?
 - א. באזורים אלו עוברים ילדים
 - ב. באזורים אלו לא מתרחשות תאונות
 - ג. רק באזורים אלו מוצבים תמרורי עצור
 - ד. רק באזורים אלו יש לתת זכות קדימה למי שהגיע ראשון
3. למי יש זכות קדימה בכביש בצמתים שנמצאים בצפון אמריקה?
 - א. למי שהגיע ראשון
 - ב. למי שהגיע אחרון
 - ג. לרכב הארוך ביותר
 - ד. לרכב הרחב ביותר
4. מה מיוחד באוטובוסים להסעת ילדים לבתי ספר בצפון אמריקה?

הכביש המכושף



ענו על השאלות הבאות:

1. היכן נמצא הכביש המכושף?

- א. בירושלים
- ב. מתחת לארמון הנציב
- ג. בשכונת ג'בל מוכבר
- ד. כל התשובות נכונות

2. מדוע הוא נקרא הכביש המכושף?

- א. כי כישפו אותו
- ב. כי שפכו עליו מים
- ג. כי מתרחשת בו תופעה מוזרה
- ד. כי הוא נסלל לפני זמן רב

3. מה מעמדו של הכביש מבחינה תיירותית?

- א. הוא נחשב אתר תיירותי
- ב. הוא מוביל למקומות תיירות מפורסמים
- ג. הוא נסלל מתרומות של תיירים
- ד. תיירים נמנעים מלבקר בו

4. מה ההסבר לתופעה המתוארת בקטע?

מי המציא את הלחם?



ענו על השאלות הבאות:

1. מדוע אין אנו יודעים מי המציא את הלחם?
 - א. כי זה קרה לפני שהחלו לכתוב
 - ב. כי הוא הומצא במקרה
 - ג. כי המציאו אותו כמה אנשים במקביל
 - ד. כי הוא הומצא במקומות מרוחקים
2. מה אפיין את הלחם שהכינו באירופה לפני כ-30,000 שנים?
 - א. הוא היה מתייבש במהירות
 - ב. הכנתו הייתה מהירה מאוד
 - ג. הוא היה בעל טעם חריף
 - ד. הוא נאפה בכמויות גדולות
3. היכן מכינים את לחם ה"שאמסי", שהוא מהעתיקים בעולם?
 - א. בצרפת
 - ב. במצרים
 - ג. באירופה
 - ד. בעולם כולו
4. מה אפשר את חיי האדם לאורך זמן בעולם ואת התרבותו לפי הנאמר בסוף הקטע?

הסוף לטלפונים האלמוניים



ענו על השאלות הבאות:

1. מה מהות התיקון בחוק שהתקבל בכנסת בשבוע שעבר?
 - א. שחברות יוכלו להתקשר ללקוחות ממספרים חסויים
 - ב. שלקוחות יוכלו להתקשר לחברות ממספרים חסויים
 - ג. שחברות יוכלו להתקשר ללקוחות ממספרים גלויים
 - ד. שלקוחות יוכלו להתקשר לחברות ממספרים חסויים
2. מי הציע את התיקון הזה בחוק?
 - א. חברי הכנסת כולם
 - ב. יו"ר ועדת העבודה והרווחה
 - ג. חבר הכנסת שלמד על בשרו את התופעה
 - ד. הטכנאי שביקש לתקן את הטלויזיה בביתו של חבר הכנסת
3. כיצד על חברות לפנות אל לקוחותיהם באמצעות הטלפון לפי החוק החדש?
 - א. בשם הפרטי
 - ב. במספר גלוי
 - ג. במספר חסוי
 - ד. בשם המשפחה שלהם
4. כיצד למד חבר הכנסת על בשרו את התופעה הנפוצה שהתיקון בחוק מבקש למנוע?



איך חוזים את מזג האוויר?

ענו על השאלות הבאות:

1. איזה רעיון ישן היה במשך אלפי שנים "חלום רחוק שאיש לא הצליח להשיג"?

- א. חיזוי מזג האוויר
- ב. פתרון חלומות
- ג. המצאת המחשב
- ד. המצאת האינטרנט

2. מה הייתה הבעיה בתחזיות מזג האוויר הראשונות בסוף המאה ה-19?

- א. הן היו מבוססות על מחשב
- ב. הן היו לא מדויקות
- ג. הן היו מוגבלות ליום או יומיים
- ד. תשובות ב ו-ג נכונות

3. מה הגורם ששינה את היכולת של האדם לחזות את מזג האוויר?

- א. המחשב
- ב. הכסף
- ג. מזג האוויר
- ד. זיהום האוויר

4. מדוע האפשרות לחזות את מזג האוויר היא אחת המהפכות המעניינות והמהירות בהיסטוריה?

הציפור שהצילה טייס



ענו על השאלות הבאות:

1. היכן ומתי התרחש הסיפור?

- א. בישראל בשנת 2000
- ב. בים המלח בשנת 2000
- ג. בים המלח ב-1983
- ד. בארצות הברית ב-1998

2. מדוע נפגע מטוסו של הטייס?

- א. ציפור שחורה פגעה בו
- ב. הטייס נרדם באמצע הטיסה
- ג. המטוס התנגש במטוס אחר
- ד. הדלק במטוס אזל

3. מה קרה לטייס כתוצאה מן הנפילה מן המטוס?

- א. הוא שבר את ידו
- ב. הוא איבד את ההכרה
- ג. הוא התעלף
- ד. כל התשובות נכונות

4. כיצד ניצל הטייס ממוות?

מילון הספר

| | | | |
|----------------|-----------|------------|-------------------|
| רגما عنهم | בעל כורחם | אבחון | تشخيص |
| ملم | בקיא | אגודה | رابطه |
| جند | גייס | אדישות | لا مباله |
| محفظات | גירויים | אוכלוסייה | سكان |
| عالمي | גלובלי | אופק | افق |
| خيال | דמיון | איום | تهديد |
| سرع, عجل | האיץ | איכות | جوده |
| الانسانية | האנושות | אינטראקציה | تفاعل |
| منطقي | הגיוני | אינטרס | مصلحة شخصية |
| انصاف | הגינות | אכיפה | تطبيق, تنفيذ |
| تحقيق | הגשמה | אמיד | غني, ثري |
| متبادل | הדדי | אמינות | مصادقيه |
| ثروة | הון | אפלה | عممة, ظلمة |
| استخلص | הופק | אפר | رماد |
| تضامن | הזדהות | אפתי | لا مبالي |
| تزاوج | הזדווגות | אקלים | مناخ |
| الاخرين, الغير | הזולת | אשפה | قمامة |
| أهمل | הזניח | אתגרים | تحديات |
| بدأ | החל | בולט | بارز |
| تاريخي | היסטורי | בזבוז | تبذير, إهدار |
| نقص | היעדר | בזכות | بفضل |
| استعداد | היערכות | בידוד | عزلة |
| انقراض | הכחדה | ביישנות | خجل |
| اعلان | הכרזה | ביקורת | إنتقاد |
| أجبر | הכריח | בירוא | قطع اشجار الغابات |

| | |
|-------------------------|------------|
| انفجار | התפוצצות |
| تكاثروا | התרבו |
| وهن, ضعف | התרופפות |
| افتراضي | וירטואלי |
| مشابه | זוהה |
| يتدفق, يجري | זורם |
| حلبة | זירה |
| حقوق | זכויות |
| دخل | קָדַר |
| إجتماعي | חברתי |
| رأس الحربة/ الرمح | חוד החנית |
| تجربة حياتية | חוויה |
| حرية التعبير | חופש ביטוי |
| يعبر, يقطع | חוצה |
| حواس | חוש |
| يخاف, يخشى | חושש |
| تربوي | חינוכי |
| طوارئ | חירום |
| فراغ , فضاء | חלל |
| دفيئة | חממה |
| عمل المعروف والاحسان | חסד |
| تشريع قوانين | חקיקה |
| خوف | חרדה |
| حشرات | חרקים |
| حس, شعر | חש |
| مشبوه | חשוד |
| كشف | חשף |

| | |
|-------------------|---------------------|
| الثورة الصناعية | המהפכה התעשייתית |
| توصيات | המלצות |
| جهاز المناعة | המערכת החיסונית |
| تعليمات | הנחיות |
| رفع | הניף |
| اثناء | העשרה |
| تركه من دون رعاية | הפקיר |
| خرق, نقض | הפרה |
| تصريح | הצהרה |
| تراكم | הצטברות |
| جبل بركاني | הר געש |
| عادة, روتين | הרגל |
| تسمم | הרעלה |
| ثقافة | השכלה |
| استثمار مادي | השקעה כספית |
| تبخر | התאדות |
| جد, بذل جهد | התאמץ |
| تأقلم | התאקלם |
| اشتداد, ازدياد | התגברות |
| تحقق | התגשם |
| حدث | התחולל |
| التزام | התחייבות |
| انهار | התמוטט |
| تخصص | התמחות |
| ادمان | התמכרות |
| تطوع | התנדבות |
| حتلن | התעדכן |

| | |
|---------------------------|-----------|
| יכרר شفويا | לדקלם |
| ليشكر, ليعترف | להודות |
| لمساعدة | להושיע |
| ان يستشير | להיוועץ |
| ان يستجيب | להיענות |
| ليجبر | להכריח |
| ليغير, ليبدل | להמיר |
| ليتأقلم | להסתגל |
| لينقض | להסתער |
| ليتجرأ | להעז |
| ليضع | להציב |
| أن يقصي, ايقاف عن العمل | להשעות |
| ليتمالك نفسه | להתאפק |
| ليتغلب | להתגבר |
| ليتملص, ليتهرب | להתחמק |
| ليتعامل , ليواجه | להתמודד |
| ليحذر | להתריע |
| ليتنازل | לוותר |
| فوهة | לוע |
| أن يقلد | לחקות |
| لمدى قصير | לטווח קצר |
| ليقيس | למדוד |
| ليمول | לממן |
| ليصفي, لينقي | לסנן |
| ليهدر | לפספס |
| لينطلق إلى الامام, ليندفع | לפרוץ |

| | |
|-------------|------------|
| خوف | חשש |
| مدى بعى | טווח ארוך |
| يحمل بطياته | טומן בחובו |
| مفترس | טורף |
| مستورد | יבואן |
| رضيع | יונק |
| معد, مخصص | יועד |
| راقي, فاخر | יוקרתי |
| خصص | ייחד |
| أسس | ייסד |
| ينبت | ינבוט |
| هدف | יעד |
| ناجع | יעיל |
| بعثر | פיזר |
| مخلوقات | יצורים |
| مبدع, إبداع | יצירתי |
| لياقة | כושר |
| قدرات | כישורים |
| اقتصادي | כלכלי |
| مؤتمر | כנס |
| يتعلق | כרוך |
| قطع | כרת |
| فشل | כשל |
| لينفذ | לבצע |
| لينوع | לגוון |
| شرعي | לגיטימי |

| | |
|--------------------|-------------|
| מוצע | מוצב |
| منتجات | מוצרים |
| مستثمر | מושקע |
| ملوث | מזהם |
| لفتة | מחווה |
| التزام | מחויבות |
| يهدر | מחמיץ |
| تقاطع | מחרימות |
| القضاء على, تحجيم | מיגור |
| مخصص, معد | מיועד |
| حاسم | מכריע |
| قوارض | מכרסמים |
| حاجز, عائق | מכשול |
| اصطناعي | מלאכותי |
| ثروة | ממון |
| مصفى | מסונן |
| تقليدي | מסורתי |
| سكك حديدية | מסילות ברזל |
| يتحفظ من, لا يوافق | מסתייג |
| ينقض | מסתער |
| يؤيد | מצדד |
| محنة, ضائقة | מצוקה |
| يمنح | מקנה |
| نشاط | מרץ |
| مشوق | מרתק |
| موارد الطبيعة | משאבי טבע |

| | |
|----------------|-----------|
| ان يخرب | לקלקל |
| ان يشوش | לשבש |
| لينمو, ليزدهر | לשגשג |
| ليقنع | לשכנע |
| ليعزز | לתגבר |
| يتوقعون | מְצַפִּים |
| مجمع | מאגר |
| رغبات, شهوات | מאוויים |
| يهدد | מאיים |
| جهد | מאמץ |
| احراج , ارتباك | מבוכה |
| قائم على | מבוסס |
| لامع | מבריק |
| يحدد | מגביל |
| متنوع | מגוונים |
| اتجاهات | מגמות |
| عينة | מדגם |
| مدهش, رائع | מדהים |
| ثورة | מהפכה |
| يشكر, يعترف | מודה |
| وعى | מודעות |
| ملفأة | מוטלת |
| مجبر, مضطر | מוכרח |
| مؤهلة | מוכשרת |
| خبير | מומחה |
| ممنوح | מוענק |

| | |
|---------------|------------|
| שائع | נפוץ |
| ارتطم | נתקל |
| يعتقد | סבור |
| على الارجح | סביר להניח |
| طاقم | סגל |
| ورشات | סדנאות |
| قضايا | סוגיות |
| منحرفون | סוטים |
| هاجس | סיוט |
| مساعدة | סיוע |
| حالة, وضع | סיטואציה |
| محاكاة | סימולציה |
| اشباع, اكتفاء | סיפוק |
| سد | סכר |
| استطلاع رأي | סקר |
| فضولية | סקרנות |
| حزين, كئيب | עגום |
| يتعقبون | עוקבים |
| فترة زمنية | עידן |
| تصميم | עיצוב |
| رابطة | עמותה |
| اعقاب, أثر | עקבות |
| عناد | עקשנות |
| ضمان | ערובה |
| انتهت صلاحيته | פג תוקף |
| ينفث, يطلق | פולט |
| اخلاء | פינוי |

| | |
|---------|----------------------------|
| משאבים | מوارد |
| משבר | أزمة |
| משגשג | يزدهر |
| משוכלל | متطور |
| משוכנע | مقتنع |
| משלחות | وفود, بعثات |
| משתרך | يتذيل |
| מתגבש | يتكتل, يصفل |
| מתחבט | يتخبط |
| מתחזה | متنكر, يتقمص شخصية اخرى |
| מתלבט | يحتار |
| מתעצם | يشدد |
| מתפרנס | يعتاش |
| מתרומם | يرتفع |
| נאום | خطاب |
| נאשם | متهم |
| נגיש | متاح |
| נדל"ן | عقارات |
| נובט | ينبت |
| נוסדה | تأسست |
| נורמות | معايير |
| נחוץ | ضروري |
| נידח | نائي |
| ניסויים | تجارب |
| ניצנים | براعم |
| ניתק | قطع, انفصل |
| נכסים | أموال |

| | |
|------------------|------------|
| רוטיני | שגרת |
| ازدهار | שגשוג |
| رابطة | שדולה |
| يستأجر | שוכר |
| يسلب, يلغي, يبطل | שולל |
| تفاهات | שטויות |
| قمة, رقم قياسي | שיא |
| تسويق | שיווק |
| اعتبارات | שיקולים |
| هيكل | שלד |
| هدوء, سكينه | שלווה |
| وفرة, غزارة | שפע |
| بقايا, آثار | שרידים |
| سرعة, عجلة | תאוצה |
| رد فعل | תגובה |
| خارطة هيكلية | תכנית מתאר |
| مشاعر | תחושות |
| وثق | תיעד |
| تخطيط | תכנון |
| تعجب | תמה |
| سذاجة | תמימות |
| محفز | תמרץ |
| وجهة نظرة | תפיסה |
| دستور | תקנון |
| أنظمة | תקנות |
| ميزانية | תקציב |

| | |
|-------------------|-------------|
| قمة | פסגה |
| نفايات | פסולת |
| الغاء | פסילה |
| مشروع | פרויקט |
| ضبع, مدهون, متملق | צבוע |
| فريق, طاقم | צוות |
| خطوات | צעדים |
| مستهلك | צרכן |
| جالية | קהילה |
| يستوعب | קולט |
| اجماع | קונצנזוס |
| متطرف | קיצוני |
| خرب | קלקל |
| وتيرة | קצב |
| أهل | ראוי |
| رفاهية | רווחה |
| اعزب | רווק |
| متعلق | רלוונטי |
| هزة ارضية | רעידת אדמה |
| سم | רעל |
| سلطات | רשויות |
| سلطة محلية | רשות מקומית |
| مراسل | שדר |
| طموح | שאיפה |
| قابل للكرس | שברירי |
| سفير | שגריר |